

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ „CAROL I” DIN BUCUREȘTI

GHID BIBLIOGRAFIC de MUNCĂ INTELLECTUALĂ

Un model cultural:
Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București

**Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”
115 ani de existență**

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ „CAROL I”
DIN BUCUREȘTI

GHID BIBLIOGRAFIC
DE MUNCĂ INTELLECTUALĂ

Un model cultural:

Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București

București, 2010

Coperta I:

Seva sufletului – pictură realizată de
Ioan Eugen Păunescu

Coperta IV:

BCU „Carol I” din București

Lucrare întocmită în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie

Redactor: Anca Podgoreanu

Colaboratori:

Elena Bulgaru
Șerban Șubă

Procesare text:

Janine Tomescu
Suzana Stelea
Simona Șerban

Tehnoredactare:

Geta Costache

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Ghid bibliografic de muncă intelectuală. Un model cultural: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București / red.: Anca Podgoreanu; colab.: Elena Bulgaru, Șerban Șubă.- București: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București, 2010

Bibliogr.

ISBN 978-973-88947-1-6

I. Podgoreanu, Anca

II. Bulgaru, Elena

III. Șubă, Șerban

027.7 (498 Buc.)

ISBN 978-973-88947-1-6

C u v â n t î n a i n t e

Începând din 1965 până astăzi Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București, prin Serviciul Bibliografic, acum Serviciul Cercetare. Metodologie, a editat un număr impresionant de lucrări de informare bibliografică, care constituie astăzi mândria acestei instituții de cultură, și care încep a fi consultate și pe Internet – procesul de digitizare fiind în plină desfășurare. Fie că este vorba de indici bibliografici sau sinteze științifice, fie de bibliografii sau ghiduri în diferite domenii, toate aceste lucrări vin în sprijinul cercetătorului aflat în căutarea de resurse documentare relevante.

Ghid bibliografic de muncă intelectuală. Un model cultural: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București vine să întregească această serie.

Lucrarea este redactată de doamna Anca Podgoreanu, unul din ultimii bibliografi remarcabili pe care i-a avut biblioteca noastră – astăzi aflată la pensie – într-o manieră absolut personală care ar putea deruta pe utilizatorul deprins a găsi în acest tip de lucrări doar date impersonale așezate într-o ordine riguroasă, matematică.

Se poate pune întrebarea dacă tehnica utilizată de autoare în realizarea acestei lucrări este superioară unui instrument bibliografic clasic, cunoscut de noi? Noi credem că da, fiindcă autoarea a realizat o lucrare vie, obiectivă, dar și subiectivă – atât cât se permite într-o lucrare de acest gen. În orice caz, utilizarea unui limbaj când științific, când poetic dă farmec și originalitate lucrării. Și ceea ce este foarte important, scopul lucrării de a orienta utilizatorul în tehnica muncii de căutare a resurselor bibliografice este pe deplin realizat.

Anca Podgoreanu și-a organizat materialul pentru fiecare noțiune dezvoltată, după cum ea însăși explică, în mai multe compartimente (eu le-aș numi planuri): planul BCU, dezvoltat atât diacronic cât și sincron; planul normelor și standardelor de activitate intelectuală și planul „citatelor”. Referitor la citate, adesea ale marilor personalități care s-au referit la noțiunea respectivă, acestea contribuie în mare măsură la creșterea credibilității celor afirmate în expozeul teoretic. O valoare are ceea ce spun eu despre rostul bibliotecii, de exemplu, și alta ce afirmă Eco, Barthes, Butor, Borges, Călinescu sau Blaga. Aceștia, fără îndoială, sunt mult mai credibili. Și aici trebuie evidențiat efortul deosebit depus de doamna Podgoreanu, sprijinită de colaboratorii săi, în a identifica în marea literatură a lumii, tocmai acele personalități și acele texte care se referă la o anumită noțiune. Un mare filosof francez spunea că a alege înseamnă a opta. În acest caz opțiunile autoarei sunt și opțiunile noastre, ale cititorilor.

Iată așadar o nouă lucrare bibliografică pe care Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București o oferă cititorilor săi, gândită și concepută într-o manieră modernă în care se împletesc spiritul clasic și gândirea contemporană, stilul științific și cel beletristic.

Prof. univ. dr. Mircea Regneală
Director general
Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București

C u p r i n s

VII	Cuvânt către cititori
XII	Abrevieri
XIII	Structura termenilor incluși în Ghid
3	Bibliografia
27	Biblioteca
35	Bibliotecarul
43	Cartea
61	Cartea arsă
74	Cartea interzisă
81	Catalogul
91	Cercetarea în bibliotecă
99	Citarea
111	Cititorul
123	Descrierea bibliografică
136	Documentul. Documentarea
145	Dreptul de autor

153	Erata
158	Fișa
170	Indexul
178	Informația
186	Lectura
197	Mottoul
200	Notele
207	Organizarea muncii intelectuale
221	Pagina. Paginația
227	Palimpsestul
230	Redactarea lucrărilor științifice
242	Sinteza documentară
249	Sursele bibliografice
259	Titlul
265	Universitatea
277	Bibliografie generală
337	Anexe

C u v â n t c â t r e c i t i t o r i

„Omul a intrat într-o eră a tehnoideolatriei, nu mai stăpânește el tehnica, ci tehnica îl stăpânește pe om. Omul are numai iluzia că vorbește cu lumea întreagă la calculator. El e de fapt singur.”

Octavian Paler

Cuvintele lui Octavian Paler ascund o adâncă tristețe: a cărturarului care se simte singur într-o lume marcată de răsturnarea valorilor, de neputința de a discerne între valoare și nonvaloare. Este și regretul scriitorului care constată că rolul cuvântului s-a diminuat din ce în ce mai mult, în timp ce tehnologia devine atotcuprinzătoare.

Trăim într-o societate care se remodelează mereu, căutându-și punctele de sprijin în acele configurații care o ajută să progreseze. Dar problema cu adevărat importantă este să reușim să menținem în echilibru lăuntru nostru, să avem răbdarea și perseverența de a ne construi un univers de neîngrădire spirituală. Câteva repere sunt sigure: cartea, biblioteca, universitatea, considerate metaforele eterne ale cunoașterii. Din când în când, ele trebuie aduse la suprafață și lăsate să strălucească.

Pentru cititorul grăbit sau dornic de noutate, încă o lucrare despre munca intelectuală s-ar putea să nu-i mai trezească interesul. Și totuși, unele particularități fac diferența față de alte titluri: în primul rând, munca intelectuală capătă o dublă interpretare – una generală și alta particulară, specifică activității de bibliotecă. Firul călăuzitor al lucrării îl constituie prezența bibliotecii, chiar dacă nu întotdeauna explicită, în configurarea tuturor conceptelor incluse în Ghid, considerarea ei ca un loc privilegiat pentru travaliul intelectual. Trecerea de la carte la document și de la document la informație devine o provocare pentru continua noastră autodepășire. Lectura primește nu numai amprenta sociologică, psihologică sau a

teoriei literare, ci și amprenta bibliotecii, care-i conferă noi determinări, adesea marginalizate.

Lucrarea are un mesaj intelectual evident; în lupta pentru câștigarea supremației tehnice, biblioteca riscă să piardă una din misiunile sale intrinseci – formarea culturii generale a tinerilor, alături de o solidă cultură profesională. Având la îndemână textele fundamentale ale umanității, cititorul poate să găsească în bibliotecă cel mai adecvat forum de dezvoltare și atitudine. Descartes considera că lectura cărților bune este asemenea unei conversații cu oamenii cei mai înțelepți din secolele trecute.

Cultura formată prin lectură determină o dezvoltare superioară a societății, iar biblioteca este una din instituțiile de bază care trebuie să sprijine această cultură. În lipsa ei, oamenii sunt mai ușor de manipulat, societatea în întregul său este mai temătoare, mai indecisă, mai fragilă.

Căutarea și instalarea informației în miezul științific al bibliotecii este încă o operație cu multe necunoscute. Informația este, după o formulare foarte plastică, „un cameleon intelectual”, care cere un efort intens de forare și șlefuire; în stare pură poate fi uneori toxică. Știința consolidată pe informație are nevoie și de un cod cultural de asimilare, de interpretare. Astfel încât, deși lucrarea se sprijină pe un număr important de texte din sfera informării și documentării, aceasta face apel, în egală măsură, la referințele culturale cele mai adecvate dezvoltării temelor propuse.

Chiar dacă termenii se succed în ordine alfabetică, există o relație de complementaritate între ei, în cercuri concentrice. Astfel se prefigurează triada carte – bibliotecă – universitate, apoi carte (cartea arsă, cartea interzisă) – document – informație, bibliotecar – lectură – cititor, bibliografie – documentare – cercetare, bibliografie – surse bibliografice – citare, descriere bibliografică – fișă – titlu – motto – note – pagină etc. Ghidul încearcă să acopere, gradat și sintetic, o problematică diversă.

Cartea este rodul unei experiențe de peste 35 de ani în activitatea de bibliotecă, ce a presupus variate încercări, teme de reflecție, soluții, eșecuri, dar și certitudinea că avem nevoie

de formarea unei conștiințe culturale și critice în orice domeniu ne-am specializa.

Activitatea bibliografică a reprezentat doar un segment dintr-un parcurs intelectual mult mai complex, care a devenit în timp temelia dezvoltării profesionale și rampa de lansare spre cercetarea fundamentală. De altfel, cartea se deschide cu termenul *Bibliografia*, format prin îmbinarea considerațiilor teoretice cu cele practice, desfășurate în Serviciul Bibliografic, devenit Serviciul Cercetare-Metodologie, din cadrul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” din București.

În total sunt 28 de termeni, structurați, fiecare separat, în patru compartimente: 1. o privire generală asupra termenului, care presupune câteva caracteristici: definiție, istoric, interpretări, tendințe, în funcție de importanța termenului sau a unghiului din care este privit; 2. alegerea unor citate, cu valoare culturală sau profesională, pro sau contra, care adâncesc semnificația termenului și îi adaugă un plus de originalitate; 3. aplicarea formulărilor generale la cazuri concrete, și ca exemplu s-a considerat modelul de funcționare și activitate științifică desfășurat în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” sau unele texte separate, complementare; 4. o bibliografie a termenului, exprimată sub formă de poziții numerotate, uneori cu indicarea paginilor celor mai semnificative; pozițiile sunt selectate din *Bibliografia generală*, ordonată alfabetic și numerotată, alcătuită din 345 de lucrări (cărți, studii în volume, articole din reviste sau ziare) de la finalul lucrării. În felul acesta s-a încercat realizarea unui model bibliografic de prezentare, într-un cadru precis conturat, dar deschis unor posibile completări, folosit parțial și în *Ghidul bibliografic de literatură română (Surse, Scriitori, Scriitori români traducători)*, apărut în perioada 1980-2003.

În structura acestui *Ghid bibliografic*, prezența Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”, ca model cultural, necesită o explicație. Modelele sunt adeseori inventate pentru a susține o prezență permanentă în istorie; în acest caz câteva lecții sunt de neuitat: lecția supraviețuirii, a conștiinței sporite cu fiecare nouă și grea încercare, a libertății de creație și de opinie, a exemplului însușit și transmis tinerilor, a prestigiului care nu

trebuie nicidecum distrămat. Un astfel de model, încărcat de aura culturii, care individualizează și se deschide spre universal, care păstrează marile valori, dăruind în același timp cheile cunoașterii, poate să se întrupeze într-o bibliotecă.

În organizarea materialului s-a urmărit ordonarea alfabetică a termenilor, a autorilor de citate și a titlurilor cuprinse în *Bibliografia generală*. Dacă un autor este prezentat în *Bibliografie* cu mai multe lucrări, ordonarea acestora s-a făcut cronologic.

În secțiunea 1., citările sub formă de cifre, așezate după numele autorilor, în paranteze rotunde, trimit la pozițiile din *Bibliografie*, unde se specifică descrierea completă. Paginația este în general menționată la sfârșitul citatului.

În secțiunea 2., după fiecare citat se menționează numele autorului, titlul lucrării din care face parte citatul și pagina. După paginație, cifra aflată în paranteze rotunde trimite la poziția din *Bibliografia generală*. Dacă un citat este format din mai multe paragrafe, aflate la pagini diferite, s-a menționat pagina la sfârșitul fiecărui paragraf, fără a se relua după titlul lucrării din care s-a extras citatul.

Prezența citatelor, uneori mai lungi decât o cer normele, dar absolut necesare exemplificărilor, a avut un impact singular asupra lucrării în întregul ei. Fragmentele de texte au căpătat o viață a lor proprie, constituind, dincolo de semnificația operei din care au fost extrase, „pretextul” și „contextul” unor noi interpretări.

Secțiunea 3., dedicată exemplificărilor, are în cadrul fiecărui termen și un titlu de sine stătător, pentru a se evidenția mai bine partea practică a lucrării.

Unele titluri din *Bibliografia generală* sunt însoțite de adnotări sau de citate, care scot în evidență idei și exprimări ce rafinează substanța ideatică a textelor.

Ghidul bibliografic se adresează atât bibliotecarilor, cât și studenților care doresc să se familiarizeze cu instrumentele muncii intelectuale, urmărindu-se ca un laitmotiv rolul cărții și al bibliotecii în societatea românească.

La împlinirea a 115 ani de la inaugurarea Fundației, în 1895, această lucrare reprezintă un omagiu adus bibliotecii și

oamenilor ei, aceluia care au rămas credincioși idealurilor pe care le-au slujit cu modestie și dăruire, descoperind de fiecare dată cele mai potrivite căi pentru a rămâne în unitatea morală și culturală a celor aleși.

Lucrarea a beneficiat de colaborarea colegilor mei Elena Bulgaru (cu care am demarat proiectul inițial, având o altă structură), Șerban Șubă și Daniela Dumitrescu, cărora le adresez cele mai sincere mulțumiri. Consider o datorie de onoare să le menționez contribuțiile.

Elena Bulgaru a redactat unele segmente care compun caseta termenilor: *Citarea* (1, p. 99-101), *Lectura și eficiența ei* (3, p.194-196), *Redactarea lucrărilor științifice* (1, p. 230-237), *Sursele bibliografice* (1, p.249-251); a contribuit cu unele sugestii și formulări la definirea termenilor privind descrierea bibliografică, referințele bibliografice, etica redactării.

Șerban Șubă a redactat *Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile BCU „Carol I”- o bibliografie unică în România* (3, p.252-258); a tradus din franceză un text de exemplificare pentru termenul *Lectura* (p. 191-194).

Daniela Dumitrescu a selectat o parte din titlurile cuprinse în secțiunea *Cărți alese din colecțiile Fundației Universitare Carol I*.

Gratitudinea mea se îndreaptă și către directorii BCU „Carol I”, domnul prof. univ. dr. Mircea Regneală, domnul Robert Coravu și doamna Voichița Dragomir, pentru răbdarea și încrederea cu care au așteptat această carte, precum și către domnul prof. univ. dr. Ion Stoica, pentru încurajarea acestei cercetări, concretizată într-un mic ghid de orientare a muncii intelectuale, apărut în 2001.

A. P.

Abrevieri

acad. = academician	întrepr. = întreprindere
adăug. = adăugită	lb. = limbă
alin. = alineat	lit. = literă
apr. = aprilie	libr. = librărie, librărie
art. = articol	mar. = martie
aubl. = auflerung	multigr. = multigrafiat
aug. = august	nouv. = nouvelle
augm. = augmenté	nov. = noiembrie, novembre
avr. = april	nr. = număr
bd. = band	oct. = octombrie
bibliogr. = bibliografie	p. = pagină (i)
cap. = capitol	part. = parte
colab. = colaborare	pl. = planșă (e)
collab. = collaboration	portr. = portret
coord. = coordonator	postf. = postfață
dec. = decembrie	pref./préf. = prefață, préface
dir. = direction	red. = redactor
ed./éd. = ediție, édition	resp. = responsabil
edit. = editură	rev. = revue
f. = file	rom. = românește
fac. = facultate	S R = Standard Român
facs. = facsimil (e)	sch. = schemă (e)
feb. = februarie	sep. = septembrie
fasc. = fasciculă	st. introd. = studiu introductiv
fig. = figură	șt. = științific
h. = hartă	t. = tom
hrsg. = herausgeben	tab. = tabele
ian. = ianuarie	tipogr. = tipografie
il. = ilustrație (i)	trad. = traducere, traducător
impr. = imprimerie	vol. = volum
inst. = institut	
introd. = introducere	
iul. = iulie	
iun. = iunie	
îngrij. = îngrijit (ă)	

Structura termenilor incluși în Ghid

1. Caracteristici generale
2. Citate semnificative pentru
definirea termenilor
3. Exemplificări din activitatea
Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”
sau texte separate, complementare
4. Bibliografie

„Frate, o boală învinsă ți se pare orice carte.”

Lucian Blaga

„O! cititor fățarnic, – tu, semenul meu, – frate!”

Charles Baudelaire

*„În biblioteca lor
De cristal cu braște grele
Stai bogat legată - n piele
Ai fi carte. Ești cotor.”*

Tudor Arghezi

*„Cărțile au aceiași vrăjmași ca și oamenii:
focul, apa, dihăniile, timpul – și propriul
conținut.”*

Paul Valéry

*Colegilor mei de ieri și de azi,
din Serviciul Bibliografic
și Serviciul Cercetare. Metodologie,
alături de care am dezbătut
multe din temele acestei cărți,
prețuirea și statornică mea prietenie.*

BIBLIOGRAFIA

1. Instrument fundamental în activitatea intelectuală, bibliografia se suprapune peste o realitate conceptuală proteică. Dacă unele domenii ca bibliologia sau biblioteconomia sunt astăzi lipsite de contururi ferme, bibliografia sau cercetarea bibliografică își găsește vitalitatea prin îmbinarea considerațiilor teoretice cu știința de a face instrumente necesare instruirii. Bibliografia este instrumentul capabil să se modeleze în funcție de timpul în care se produc cărțile, devenind chiar „toposul” acestui timp care își devorează informația pe măsură ce o produce. În anumite momente, când bibliografia este pe punctul să-și piardă identitatea, să se dizolve în căutări insuficient de bine pregătite, omul, „imperfectul bibliotecar” al lui Borges, reinventează arhitectura care să-i susțină statutul și să-i perpetueze esența.

Bibliografia este sursa care se naște din confluențe, dar cu o funcție ordonatoare capabilă să ofere chei de descifrare unor universuri care se întrepătrund. Ea începe să stăpânească o realitate care își lărgeste neconținut granițele, incluzând mereu alte suporturi, denumind operațiuni care răspund unei necesități moderne: de a ști în ce moment al așteptării ne aflăm, ce informații căutăm, unde și cum le obținem și, mai ales, care este scopul unui asemenea demers.

Bibliografia se constituie ca parte a unei lucrări științifice, este chiar „primul articol”, cum o numea Tudor Vianu, sau este o operă de sine stătătoare, de mare complexitate și influență în cultura unui popor. În oricare din aceste cazuri, precum și în lungul proces de fixare a sferei ei – de la identificarea cărților la îmbogățirea colecțiilor, sau la tehnica alcătuirii și difuzării repertoriilor – bibliografia a dat legitimitate relației intelectuale dintre informație și cititor.

Teoreticieni români și străini au definit bibliografia în funcție de dominantele culturale, filosofice, tehnologice ale unui

timp sau altul, transformând-o într-o metodă superioară de dominare a cunoașterii.

„De la simpla bibliografie de titluri, – scria N. Georgescu-Tistu (146) în 1932 – drumul e firesc spre bibliografia analitică și critică.” (p. 21)

În 1950, Theodore Besterman introducea un principiu ordonator, considerând că bibliografia ca „listă de cărți” este stabilită „după un principiu director constant”.

În Franța, Louise-Noëlle Malclès își diversifică cercetările asupra bibliografiei, care capătă funcții culturale, sociale, comerciale, științifice.

Având o solidă pregătire în limbi clasice, în realizarea edițiilor critice, Dan Simonescu (291) a considerat bibliografia indestructibil legată de tehnica muncii intelectuale, adâncind și realizând primul manual românesc de bibliografie. „Menirea ei principală – scrie Dan Simonescu – este să ajute munca și creația intelectuală.”(p.16)

Pentru D.Fr. McKenzie bibliografia este „o resursă fundamentală pentru înțelegerea practicilor de atelier și a organizării muncii tipografice”.

Pornind de la o definiție a lui J.-L. Taffarelli din 1980, Marie Hélène PrévotEAU și Jean-Claude Utard consideră în *Manuel de bibliographie générale* din 1995 că bibliografia, ca parte a științei informării, „elaborează stocuri ordonate, fie de referințe la documente, fie de informații care pot fi utilizate direct și le face disponibile și accesibile utilizatorilor”.

În ce punct se află bibliografia românească, spre ce se îndreaptă cercetarea bibliografică? Părerile se risipesc în reviste, uneori în câte o carte, dar nu există o țintă în jurul căreia să se structureze rezultatele.

La începutul anilor '70 începe să se cristalizeze bibliografia specializată, cu rezultate deosebite în domeniul literar. Vechea evidență cantitativă este înlocuită de interpretarea critică, căci bibliografiile aceluși timp veneau în general din domeniul umanist, pe care îl cunoșteau foarte bine. Bibliografia răspundea în primul rând unei nevoi de complementaritate, de exersare a spiritului critic.

La Biblioteca Centrală Universitară din București, în deceniul 70-80, au apărut seriile de cercetări bibliografice dedicate curentelor literare (sămănătorism, poporanism, modernism, romantism, parnasianism, clasicism) sau dedicate „conștiinței de sine a criticii literare românești”, elaborate de Henri Zalis. Sunt bibliografiile însoțite de rezumate și adnotări care se caracterizează printr-o bună stăpânire a domeniilor înrudite, prin unitatea criteriilor, acuratețe, acribie, pasiune. Ațutudinea critică este fermă, devenind o modalitate de a pune jaloane în cercetarea literară. Diversitatea actelor de lectură a deschis bibliografiei posibilitatea de a introduce ierarhizări, de a interveni împotriva arbitrarului, a atâtor incertitudini.

Prezentul ne cere să stabilim forme de cercetare noi, care să nu rămână la simple imitații, ci să se orienteze spre imaginarea unor repere stabile, a unor scheme de structurare care să devină adevărate modele. Orice model teoretic presupune alegerea unei probleme, un dialog absolut necesar cu realizările anterioare, autodeterminare, până la urmă. Fiecare fațetă ajunge să reprezinte starea întregului.

Bibliografia unește referința tehnică cu referința conceptuală pentru a face posibilă descrierea, definirea domeniului. Se petrece o metamorfoză în configurarea ei: dintr-un corpus de referințe aceasta ajunge un model intelectual reprezentativ pentru un domeniu; ceea ce interesează este tipul de elemente care intră în relație și tipul de probleme care trebuie rezolvat. Modelul devine o schemă de organizare căreia i se subsumează detaliile (cele care în fond ne interesează). Istoria bibliografică ne-a dat adesea dovezi din trecutul cultural al unui popor, printr-un model care să scoată în evidență dominantele unui timp istoric precis. Modelul bibliografic îmbină un model cultural cu un model critic, configurând esența valorică a unei culturi. Această alcătuire teoretică a generat realizarea în Biblioteca Centrală Universitară din București a *Literaturii române. Ghid bibliografic*. Partea 1-3. București, 1979-2003. Partea 1: *Surse*. 1979. 715 p. Partea a 2 -a: *Scriitori (A-L)*. 1982. 585 p.; *(M-Z)*. 1983. 465 p. Partea a 3-a: *Scriitori români traducători*. 2003. XXIX, 988 p.

Asamblarea secțiunilor semnificative a ținut cont de găsirea unui echilibru organic între general și particular, între factorii de asemănare și cei de diferențiere care au contribuit la individualizarea faptului literar. Prin însumarea critică a surselor din diferite domenii ale culturii, s-a obținut o imagine relevantă pentru bibliografia în sine și pentru cercetarea literară. O bibliografie specializată, aparținând unui singur domeniu sau tematici, cu o anumită destinație se transformă în sinteza unui domeniu oferind sugestii de receptare fără ca posibilitatea de combinare a elementelor să fie limitată. Pe parcursul elaborării unei astfel de lucrări – întinse pe mai mulți ani – se produc schimbări de perspectivă, rectificări, reinterprețări pe măsură ce are loc o explorare în adâncime.

Există o perioadă de inițiere care presupune descifrarea etapelor, o anumită candoare în a te apropia de surse, realizarea unei anumite cadențe a secvențelor bibliografice și îndemnul mai mult interior de a realiza întregul. Uneori devii prizonierul propriilor premise. Ținta ultimă este coerența, capacitatea de a separa esențialul de neesențial și gândul că există un cititor care vrea să aibă un instrument de informare complet. În general, o realizare exemplară, fie pe tărâmurile bibliografiei, fie ale altei științe are nevoie de un spirit sintetizator. Bibliografia are această menire de a sintetiza informațiile dintr-un domeniu. Ai voie sau nu să faci ierarhizări, să impui anumite valori ? Rămâne să ne răspundem de fiecare dată când suntem în fața unei opere bibliografice autonome.

Ce criterii ar trebui să funcționeze în configurarea unui model bibliografic ? Aș introduce aici „anvergura mentală” a cercetătorului, care are un contact direct cu sursele. Pentru orice bibliografie, și cu atât mai mult pentru una care reprezintă chintesența „memoriei” și a „imaginației”, multitudinea surselor este esențială, precum și cunoașterea lor într-o ierarhie valorică.

Procesul bibliografic este unul de interferențe și esențe, scopul final fiind constituirea operei bibliografice. Modelul bibliografic este rezultatul obținut la capătul unui studiu cât mai amănunțit al domeniului abordat, care își subsumează conceptele dominante, mentalitățile, temele, armonizarea gândirii cu acțiunea; el este o sinteză, într-o citire istorică, cu

granițe apropiate de alte domenii: artă, viață intelectuală, psihologie etc. O anumită configurație a modelelor bibliografice și o anumită ritmicitate pot contribui la desprinderea acelor trăsături care să formeze suportul pentru un model ideal.

Schimbările rapide din societate, din tehnologie, eterna lipsă de timp, nevoia de răspunsuri rapide cantonează bibliografia într-o activitate de referințe care tinde să acapareze cât mai mult din viața bibliotecilor și chiar să înlocuiască modele bibliografice de atitudine critică, de analiză și sinteză.

Pentru o nouă imagine a bibliotecii se conturează un sistem deschis de relații cu mediul extern universitar, cultural, științific orientat spre acel instrumentar dătător de identitate. Pentru fundamentarea activităților ei și pentru relansarea bibliografiei, biblioteca are nevoie de cercetare. Prin prisma ei, bibliografia începe să medieze între text și cititor (student, profesor, cercetător).

Orice operă bibliografică este o operă de cercetare care presupune investigare, analiză, ierarhizare, sinteză pentru obținerea unui rezultat superior. Cercetarea devine modalitatea prin care biblioteca își definește specificitatea și poate da un răspuns necesităților științifice ale învățământului universitar. Iar bibliografia, ca instrument de lucru indispensabil muncii de cercetare, oferă o dublă fațetă: poate fi pârghia pe care se sprijină orice cercetare, dar poate fi rezultatul ultim al unui demers creator. Lucrările realizate la Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” – biobibliografiile *Al. Tzigara-Samurcaș* (2004), *Spiru C. Haret* (2005), *G. Dem. Teodorescu* (2008) sau cercetarea bibliografică *Carol I, amintirea unei mari domnii* (2006) au reprezentat o deschidere spre îmbinarea textelor relevante privind mediul cultural, istoric, literar, cu citate reprezentative din critica de specialitate, din opera celor trei personalități, precum și cu referințele bibliografice. Bibliografia devine astfel o artă a confluențelor, a descifrărilor care se petrec cu o mai mare libertate de mișcare.

Nici un model nu mai poate fi exclusiv. Ținând cont de dinamica societății, judecând multitudinea de cunoștințe, practici, culturi produse de societatea omenească trebuie să învățăm să stabilim legături inedite, să determinăm construcții

solide, în acest spectacol în care suntem permanent actori și spectatori.

2. *„O carte care vorbește de altă carte e o lucrare de critică. O carte care vorbește despre toate cărțile e o bibliografie.”*

Em. Bucuța. *Cartea cărților*, p. 510 (54)

„«Bibliografia Română» /de Gh. Adamescu, s.n./ e imaginea pentru oricine a produselor tiparului nostru și are în întâiul rând, în afară de valoarea de consultare, o valoare culturală generală. În ea se citește mai limpede decât în multe alte statistici, mersul culturii și luptele gândului. Trăim în zodia tiparului. Bibliografia e o lunetă prin care câmpul stelar al lui se deslușește în sclipiri inegale. În acest înțeles ea e aproape o carte pentru toți, sau cel puțin pentru toți cărturarii, și care cititor nu este astăzi unul ?”

Em. Bucuța. *Bibliografie și bibliografi*, p. 164-165 (52)

„Născută din necesitatea de a grupa scrierile, de a le clasifica în categorii corespunzătoare clasificărilor cunoașterii umane cu scopul de a facilita munca de investigare a cititorului, bibliografia – care până atunci a fost o tehnică de informare – va deveni știința cunoașterii umane scrise și imprimare.”

Robert Estivals. *Creație, consum și producție intelectuală*, p. 178 (123)

„Cercetarea bibliografică va cuprinde toate operele gândului, privind mai ales persoana autorului și înfățișarea externă a cărții. Bibliograful aduce materialul brut, pe care istoricul literar, cu ajutorul criticii, îl prelucrează. /.../ Bibliografia

are însă și valoare generală, istorică, prin perspectiva ce dă asupra scrisului și a organizării informației intelectuale.”

N. Georgescu-Tistu. *Bibliografia literară română*, p. 11-12 (146)

„Despre bibliografii se poate spune că ocupă un sector al bibliologiei sau al științei cărții și că ea își propune să cerceteze, semnaleze, descrie și clasifice documentele imprimate, în scopul de a constitui repertorii pentru a facilita munca intelectuală.”

Louise Noëlle Malclès. *Manuel de bibliographie*, p. 19 (197)

„Mă gândeam, dacă n-aș fi fost matematician, ce mi-ar fi plăcut să fac ? E probabil că mi-ar fi plăcut să fac bibliografie... Mă bucur și mă mândresc. A publica bibliografii e semn de civilizație, de civilizație în înțelesul civilizat al cuvântului.”

Grigore Moisil. *Contemporanul*, 2 feb. 1973 (277)

„Bibliografia este, în sine, o operă, rezultat al unei viziuni structurale, al unor competențe de cercetare și a unor virtuți profesionale, între care se remarcă exigența, acribia, perseverența și devotamentul.

Marile bibliografii naționale sunt monumente culturale ale popoarelor, cu semnificație majoră, exprimă și reflectă gradul de maturitate socială, nivelul gândirii ordonatoare și forța de a pune în relație elemente sistemice. Bibliografia unui spațiu cultural este cea mai strălucitoare oglindă sintetică a aceluși spațiu, cea mai deplină cuprindere a modului în care gândul creator s-a așezat temeinic în fapte culturale memorabile și capabile de reverberații.

Bibliografia nu joacă doar rolul unui simplu răboj documentar.

În plan formativ, ea este o școală a rigorii intelectuale și un instrument de referință în bătălia pentru onestitate și

cooperare. Cine utilizează lucrările bibliografice majore se raportează mai corect la societate, se autoevaluează mai obiectiv, înțelege mai bine fenomenul, lumea culturii, dinamismul și diversitatea ei generatoare de valori perene./.../

Bibliografia este ea însăși o cercetare, un travaliu de investigare și descoperire, de analiză și de sinteză, de structurare și de ierarhizare, după criterii diferite, a tuturor elementelor purtătoare de semnificații pe care le conține actul documentar. Fără bibliografie rămânem în intuiție și în eseu. Doar prin bibliografie trecem în știință, în ordonare analitică și în sinteză savantă.

Nu este deloc întâmplător că nume mari ale panteonului universal, din toate tipurile și din toate câmpurile cunoașterii au fost, într-un fel sau altul, legate de realizarea unor opere bibliografice remarcabile ori au recunoscut fără ezitare valoarea și locul bibliografiei în travaliul lor creator.”

Ion Stoica. *Bibliografia ca operă*, p. 30-32 (307)

3. Prezentarea unei bibliografii

Bibliografia (la cerere, biobibliografia, cercetarea bibliografică, repertoriul, indicele bibliografic de revistă) a reprezentat o activitate constantă în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” din București, într-un serviciu specializat (care a cunoscut mai multe denumiri: Serviciul de Informare, Serviciul de Informare și Documentare, Serviciul Bibliografic, Serviciul de Cercetare. Metodologie) pe o perioadă de peste patruzeci de ani. Acest lucru a presupus o rafinare în timp a concepțiilor și a metodelor de realizare a bibliografiilor, o deschidere spre noutate, păstrarea convingerii că o bibliografie bine făcută reprezintă un fundament cultural și științific fără egal.

Alcătuirea unei bibliografii presupune respectarea câtorva criterii:

- cunoașterea documentată a domeniului cercetat;

- alegerea adecvată a unui criteriu de ordonare a bibliografiei;
- cunoașterea regulilor de descriere bibliografică a referințelor;
- corelarea surselor cercetate pentru obținerea unor referințe pertinente, complementare și nu repetitive;
- obținerea unei sistematizări coerente, exacte, actuale a informațiilor

O bibliografie poate fi prezentată:

- **în ordinea alfabetică** a autorilor sau/și a titlurilor. Alfabetizarea se face după numele de familie al autorului sau al primului autor (când sunt doi sau trei autori).

Dacă publicația nu are autor sau are mai mult de trei autori, alfabetizarea se face la primul cuvânt din titlu.

Dacă sunt mai multe titluri care încep cu același cuvânt, ordonarea continuă cu al doilea cuvânt, apoi al treilea cuvânt etc.

- **în ordinea cronologică a primei editări**; dacă o lucrare se reeditează, se specifică prima apariție, cu toate datele de descriere și ultima ediție, de asemenea cu datele de descriere; între cele două descrieri se poate intercala și o altă ediție, importantă prin studiul introductiv pe care-l conține sau prin ilustrațiile sale deosebite;

- după **tipul de documente** intrate în bibliografie: cărți (monografii), articole din periodice, manuscrise, legislație, referințe online etc.;

- după un criteriu **tematic** (pentru un număr aproximativ de 30 de referințe) care include referințe generale, literare, istorice, filologice etc.

Ținând cont de extinderea bibliografiei, aceasta poate fi:

- **exhaustivă** (cuprinde toate referințele privitoare la o temă sau o personalitate, ca în cazul tezelor de doctorat sau a biobibliografiilor);

- **selectivă** (cuprinde numai anumite referințe, în funcție de valoarea lor sau de un alt criteriu ales special).

În funcție de perioada de apariție a lucrărilor, bibliografia poate fi:

- **retrospectivă** (cuprinde referințe ale unor lucrări apărute într-un interval de timp determinat, încheiat);

- **curentă** (cuprinde lucrări în curs de editare); în general nu se folosește singură, fiind dificil de selectat numai lucrări care continuă să se editeze.

Bibliografia care se află în interiorul unei lucrări și care este descoperită doar la lectură poartă denumirea de „bibliografie ascunsă”

Într-o bibliografie, referințele, de regulă, se numerotează.

În cazul unei succesiuni numerice care reflectă corespondența dintre referințe și citările dintr-un text se obține o **listă de referințe**, care se plasează la sfârșitul unui capitol sau al lucrării [a se vedea CITAREA] și care conține numai lucrările citate.

Pentru alcătuirea unei liste cu lucrările unui autor, titlurile se pot deplasa spre interiorul paginii pentru a se realiza un grupaj distinct sub un singur nume; când o bibliografie ordonată alfabetic cuprinde mai multe titluri ale aceluiași autor, acestea se ordonează fie alfabetic, după primul cuvânt, fie cronologic, în ordinea crescătoare a editărilor.

4. 3; 6; 8; 14, p.211-239, 447-470; 28; 33; 35; 52; 54; 56; 63;67; 95; 105; 117; 124; 133; 138; 144; 145; 146; 171; 175; 182; 194; 195; 196; 197; 198; 209; 210; 223; 225; 228; 250; 252; 256; 265; 269, p. 65-68; 277; 290, p. 93-96, 97-115; 291; 299; 300; 301; 304, p. 86-92; 305, p. 70-77; 307, p. 29-33, 47-53; 310; 312; 316; 320, p. 26-36; 336.

Listă selectivă de lucrări bibliografice elaborate de Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București

Volume omagiale

Biblioteca Centrală Universitară din București: 1895-1970: scurt istoric. /Lucrare elaborată sub conducerea conf. univ. dr. Constantin Nuțu/. Autori: D. Copilu, D. Nicolescu, N. Oancea, I. Stoica, A. Vișan, M. Vulcu, H. Zalis. Cuvânt înainte de prof. dr. docent Jean Livescu, rectorul Universității din București. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1970. 191p.: il.

Biblioteca Centrală Universitară din București: 75 de ani de activitate: volum jubiliar. Coord.: Maria Vulcu. Red.: Maria Negraru și Lidia Rauș. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. 392 p.: il.

Biblioteca universitară - laborator de muncă intelectuală. Lucrările Simpozionului din 23-25 noiembrie 1972. Coord.: Ion Stoica. Red.: Rodica Dinescu, Justina Sfetcu, Victoria Vulpe. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. 543 p.

Dosoftei: 1624-1693: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare/. Red. responsabil: Anca Podgoreanu. Studiu introductiv de prof. univ. dr. I.C. Chițimia. București: Tipogr. Universității din București, 1974. XXX, 102p.: il. (Aniversări U.N.E.S.C.O.).

Gheorghe Lazăr: 1779-1823: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Coord. științific: prof. univ. dr. Emilia St. Milicescu. Red. resp.: Doina Făget și Rodica Calcan. Studiu introductiv de prof. univ. dr. Emilia St. Milicescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1979. LXVI, 356 p. (Aniversări U.N.E.S.C.O.).

Biblioteca universitară - laborator de muncă intelectuală. Lucrările celui de al II-lea Simpozion din 25-26 noiembrie 1977. Coord.: dr. Ion Stoica. Red.: Lucia Barău, Laura Georgescu, Victoria Vulpe. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1979. 484 p.

Mihai Eminescu pe meridianele lumii: bibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red.: Rodica Calcan și Anca Podgoreanu. /Pref. „Eminescu în universalitate“ de Ion Stoica/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1989. X, 287p.: il. (Centenar 1889-1989).

Biblioteca Centrală Universitară din București: o bibliografie a existenței: 1891-2001. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Anca Podgoreanu și Geta Costache. /Pref. „O zidire a cunoașterii“ de prof. univ. dr. Ion Stoica/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 232 p.: il.

Carol I, amintirea unei mari domnii. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Anca Podgoreanu și Geta Costache. /Pref. „Un mare suveran al românilor“ de prof. univ. dr. Mircea Regneală. București: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I“, 2006. XIII, 306 p.: il.

Bibliografii

Bibliografia lucrărilor științifice ale cadrelor didactice. Universitatea București: seria istorie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red.: Sanda Cândea. Vol. 1-2. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1970. Vol. 1: A-L. XXIX, 320 p. multigr.; Vol.2: M-Z. p.330-661.

Bibliografia manualelor, tratatelor și cursurilor universitare apărute în R.S. România: /1968-1980/. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare al

Bibliotecii Centrale Univeristare din București cu colaborarea Serviciului de informare și documentare al Bibliotecii Centrale Universitare din Cluj/. /Vol. 1-5/. Cluj, București: Biblioteca Centrală Universitară din Cluj; Biblioteca Centrală Universitară din București, /1971-1984/. /Vol.1/: 1968-1969. Colectivul de redacție: A. Bukovschi, L. Daróczi, A.lurea, D. Mateiu, C. Miclăuș, M. Pop, C. Vaida. Cluj: Biblioteca Centrală Universitară din Cluj, 1971. III, 207p.; /Vol. 2-6/: /1970-1980/. București: Biblioteca Centrală Universitară din București, 1974-1984. /Vol.2/: 1970-1972. Red. Ioan Caraba Mitrofan. 1974. IX, 499p.; /Vol.3/: 1973-1974. Red. Ioan Caraba Mitrofan. IX, 1975. 453 p.; /Vol.4/: 1975-1976. Red. Constantin Pompilian. 1979. IX, 605 p.; /Vol.5/: 1977-1978. Red. Adina Draica, Valentina Nedelcu. 1981. XII, 572p.; /Vol.6/: 1979-1980. Red. Paula Deoanca, Adina Draica, Tania Mamali. 1984. 690 p.

Probleme de pedagogie universitară contemporană: bibliografie selectivă. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. resp. Eugenia Ungurianu. Pref. de prof. Ion Orghidan. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1972. XXXI, 286 p.

Creativitate și eficiență în învățământ: educația științifică și tehnologică a elevilor și studenților. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Coord. Anca Fezi. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1983. IV, 103 p.

Biobibliografii

Tudor Vianu: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. Ion Stoica, Henry Zalis. Cuvânt înainte de Mircea Tomescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. IX, 406 p.

Traian Săvulescu: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare/. Referent științific acad. Alice Săvulescu. Red. Lidia Rauș și Lucia

Grigorcea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1968. XVIII, 284p. multigr.

Virgil Ianovici: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. Elena Popescu. Cuvânt înainte de prof. dr. doc. Dan Giușcă. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. XVII, 75 p. multigr.

Dan Simonescu: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare/. Red. Ioan Caraba Mitrofan, Mihaela Dima Petrina. Cuvânt înainte de Dan Zamfirescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1972. XXXII, 190 p.

Ovid Densusianu: 1873-1938: biobibliografie. Elaborată în cadrul Serviciului bibliografic de Anca Calangiu, Mihai Vatan și Maria Negru. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1991. LXXXI, 310 p.

Alexandru Tzigara-Samurcaș (1872-1952): biobibliografie annotată. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Anca Podgoreanu și Geta Costache. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2004. CXIV, 306 p.: il.

Spiru C. Haret: 1851-1912: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Lili Rusea, Viorica Prodan. Studii introductive de acad. Nicolae Teodorescu, acad. Radu P. Voinea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2005. CXXVIII, 389 p.

G. Dem. Teodorescu: 1849-1900: biobibliografie. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie/. Red.: Laura Regneală. Cuvânt înainte de Prof. univ. dr. Mircea Regneală. București: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, 2008. LXII, 162 p.

Cataloage

Cartea veche românească în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare București. Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare. Red. resp. Rodica Calcan. Pref. de Virgil Cândea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1972. 294p.

Cercetări bibliografice

Romantismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic de Henri Zalis/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1965. V, 133p.

Determinismul filozofic și social: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de un colectiv condus de G. Tulea/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 249 p. multigr.

Dramaturgia occidentală contemporană: cercetare bibliografică. /Lucrare executată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de către un colectiv condus de Al. Hollinger/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 214 p. multigr.

Legile economice ale socialismului: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de către un colectiv condus de Lidia Lepădatu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 137f. multigr.

Problemele omului în societatea contemporană. /Lucrare executată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare/. Vol. 1-5. București: Biblioteca Centrală Universitară a Universității din București. 1966-1970. Vol. 1. 1966. IV, 232 p.;

Vol. 2. 1967. IV, p.233-448; Vol. 3. 1968. IV, p. 449-636; Vol. 4. 1969. III, 192+12 p.; Vol. 5. 1970. 93 p.

Progresul social: cercetare bibliografică. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de către un colectiv condus de Sanda Cândea/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. III, 97p. multigr.

Teorii și curente în literatura și arta contemporană. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare/. Vol. 1-5. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1966-1970. Vol. 1. 1966. 220 p. multigr.; Vol. 2. 1967, p. 221-428; Vol. 3. 1968, p. 429-629, Vol. 4. 1969. 200p.multigr.; Vol.5. 1970. 133 p. multigr.

Logica cunoașterii și a cercetării științifice: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Coord. G. Tulea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. 262 p.

Romantismul în literatura română: contribuții bibliografice. Ed. completată. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de Henri Zalis/. Cuvânt înainte de Mircea Tomescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. 145 p. / Ediție actualizată a lucrării publicate în 1965/.

Romanul occidental contemporan: cercetare bibliografică. /Lucrare executată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare, de către un colectiv condus de Oana Busuioceanu/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. 302 f. multigr.

Symbolismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic de Henri Zalis, sub conducerea lui Mircea Tomescu/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1967. 445 p. multigr.

„Modernismul“ în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare executată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de I. Stoica și H. Zalis/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1968. III, 356 p.

Clasicismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de cercetări bibliografice de I. Stoica și H. Zalis/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1969. 176 p. multigr.

Filozofia și sociologia contemporană: teorii și curente. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de cercetări bibliografice al Centrului de Documentare Universitară/. Red. resp.: dr. Gitta Tulea. Cuvânt înainte de conf. univ. dr. O. Trăznea. București: Biblioteca Centrală Univeristară, 1969. IV, 378 p. multigr.

Periodizarea literaturii române: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de H. Zalis/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1969. 61p. multigr.

Teorii și curente în filozofia și sociologia contemporană: /Vol./ 4. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de cercetări bibliografice al Centrului de Documentare Universitară/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1969. 96 p. multigr.

Teorii și curente în filozofia și sociologia contemporană: /Vol./ 5. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de informare și documentare/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1970. 36 p. multigr.

Ortografia limbii române: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de Cercetări bibliografice al Centrului de Documentare universitară/. Red. coord.: Maria Negraru. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1970. XXI, 454 p. multigr.

Formarea cuvintelor în limba română: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare de Maria Negraru și Aurora Moțiu-Marcus. Coord.: Maria Negraru/. Studiu introductiv de Aurel Nicolescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. LXVIII, 210 p.

Naturalismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare de H. Zalis/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. 174 p. multigr.

Sămănătorismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare de H. Zalis/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1971. VII, 178 p. multigr.

Poporanismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare de H. Zalis/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1972. III, 177p. multigr.

Sociologia grupurilor mici: cercetare bibliografică. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de informare și documentare/. Red. resp.: Victoria Stoian. Studiu introductiv de conf. dr. Virgil Constantinescu. București: Biblioteca Centrală Universitară a Universității, 1972. XIII, 259 p. multigr.

Conștiința socialistă: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare/. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt înainte de conf. univ. dr. Ovidiu Trăsnea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. VIII, 269 p. multigr.

Determinismul filozofic și social: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare/. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt

Înainte de lector dr. Mihai Florea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. 277p. multigr.

Morfo-sintaxa limbii române: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare/. Colectivul de redacție: Maria Negraru și Aurora Moțiu-Marcus. Studiu introductiv de Aurel Nicolescu. Part. 1-2. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. Part. 1: CLXXIII, 196 p. multigr.; Part. 2: p.197-657.

Opera lui Mihai Eminescu, Ion Creangă, Liviu Rebreanu pe meridianele lumii: lucrări separate și antologii: cercetare bibliografică. Red. resp.: Rodica Calcan. Cuvânt înainte de prof. dr. docent Al. Piru. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1973. X, 292 p. multigr.

Conștiința de sine a criticii literare românești: contribuții bibliografice. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare de dr. Henri Zalis/. Cuvânt înainte de dr. Henri Zalis. Vol. 1-2. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1974-1982. Vol.1. 1974. XII, 391p. multigr.; Vol.2. 1982. X, 254 p. multigr.

Locul practicii în învățământul superior contemporan: fișe documentare. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare/. Red. resp.: Viorica Prodan. Cuvânt înainte de conf. dr. Aculin Cazacu și asist. univ. Dumitru Necșulea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1975. XXXI, 584 p.

Filosofia contemporană: probleme, teorii și curente: 1975-1986: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1975-1988. /Vol.: 1975/. Teorii și curente. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt înainte de lector univ. dr. G. Vlăduțescu. XIII, 437 p. multigr. /Vol.: 1977/. Red. resp.: dr. Alexandru Surdu. Cuvânt înainte de prof. univ. dr. Al. Boboc. IX, 254 p. multigr. /Vol.: 1978/. Red. resp.: dr. Alexandru Surdu. VI,

167 p. /Vol.: 1980/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. XII, 184 p. multigr. /Vol.: 1981/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. 372 p. multigr. /Vol.: 1982/. Red. resp. Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr Al. Boboc. XVI, 318 p. multigr. /Vol.: 1983/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. 256 p. multigr. /Vol.: 1984/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. 266 p. multigr. /Vol.: 1985/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. XXIV, 268p. multigr. /Vol.: 1986/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr. Al. Boboc. 1988. 262 p. multigr.

Sociologia contemporană: probleme, teorii și curente: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1976-1986. /Vol.: 1976/. Teorii și curente. Red. resp.: Victoria Stoian. Pref. de conf. univ. dr. Gitta Tulea și prof. univ. dr. doc. Constantin Nicuță. XXV, 497p. multigr. /Vol.: 1977/. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt înainte de dr. Ștefan Costea. VIII, 246p. multigr. /Vol.: 1978/. Red. resp.: dr. Alexandru Surdu, Florin Grigoraș. Cuvânt înainte de dr. Ștefan Costea. VIII, 158p. multigr. /Vol.: 1980/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Cuvânt înainte de prof. univ. dr. Ion Drăgan și asist. univ. dr. Ion Ungureanu. 242 p. /Vol.: 1981/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan și asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XXX, 268p multigr. /Vol.: 1982/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan și asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XVI, 250 p. multigr. /Vol.: 1983/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. Ion Drăgan și asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XVIII, 238 p. multigr. /Vol.: 1984/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan și asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XV, 201p. multigr. /Vol.: 1985/. Red. resp.: Florin Grigoraș, Victoria Stoian. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan și asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XII, 262 p. multigr. /Vol.: 1986/. Red. resp.: Victoria Stoian. Pref. de prof. univ. dr. Ion Drăgan și asist. univ. dr. Ion Ungureanu. XII, 1988. 317 p.

Realismul în literatura română: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie de dr. Henri Zalis/. Cuvânt înainte de dr. H. Zalis. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1977. IX, 279 p.

Filosofia contemporană: probleme ale dialecticii: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. resp.: Florin Grigoraș. Cuvânt înainte de prof. univ. dr Al. Boboc. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1979. VIII, 168 p. multigr.

Sociologia contemporană: probleme de sociologie a culturii: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. resp.: Victoria Stoian. Cuvânt înainte de conf. univ. dr. Aurelian Bondrea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1979. VII, 240p. multigr.

Teorie și metodă în istoriografia română (1965-1979): bibliografie selectivă adnotată = Théorie et méthode dans l'historiographie roumaine (1965-1979): bibliographie sélective annotée. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului bibliografic/. Red. resp.: Doina Elena Făget. Studiu introductiv de lector univ. dr. Lucian Boia. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1980. XXXIV, 134 p.

Romantismul în literatura română: cercetare bibliografică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie de dr. Henri Zalis/. Cuvânt înainte de dr. Henri Zalis. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1981. XV, 347 p.

Naturalismul în literatura română: contribuții bibliografice. /Lucrare realizată de dr. Henri Zalis/. Cuvânt înainte de dr. Henri Zalis. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1983. XIII, 257 p.

Expresionismul în literatura română: cercetare bibliografică. /Lucrare coordonată și redactată de dr. Henri Zalis. Cuvânt înainte de dr. Henri Zalis. Postf. și rezumat în limba germană de dr. Gerhard Mahlberg/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1985. XII, 435p.

Ghiduri

Ghidul Bibliotecii Centrale a Universității „C. I. Parhon“. București: Biblioteca Centrală a Universității „C. I. Parhon“, 1961. 120 p.

Ghid de documentare al bibliotecilor universitare din România. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Red.: Sanda Cândea, Ileana Băncilă. Cuvânt înainte de conf. univ. dr. Constantin Nuțu. București: Biblioteca Centrală Universitară, /s.a./. 112 p.

Istoria României: ghid bibliografic. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de Sanda Cândea/. Cond. științific și cuvânt înainte de Mircea Tomescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1968. XII, 519 p. multigr.

Informație și formație. Breviar metodologic. Adrese. Servicii. Surse. Orientări. Ghid de orientare întocmit sub conducerea Biroului de metodologie și perfecționare al Bibliotecii Centrale Universitare. Redactor: Laura Regneală. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1979-1999.

Literatura română: ghid bibliografic. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului bibliografic/. Coord.: dr. Ion Stoica. Red. responsabil: Anca Podgoreanu. Câteva cuvinte înainte... de prof. univ. dr. doc. Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Part. 1-3. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1979-2003. Part. 1: *Surse.* Tipografia Universității din București, 1979. XII, 716 p.; Part. a 2-a: *Scriitori (A-L).* Întrepr. poligrafică Galați, 1982. XVII,

585 p.; Part. a 2-a: *Scriitori (M-Z)*. Întrepr. poligrafică Galați, 1983. 467 p.; Part. a 3-a: *Scriitori români traducători*. 2003. XXIX, 988 p.

Ghid de orientare a muncii intelectuale. Red.: Anca Podgoreanu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2000. 31p. (Caietul nr.1). /Cuprinde: Demersul bibliografic; Descrierea bibliografică și Modalități de citare/.

Repertorii

Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din București. /Seria/: Matematică. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de către G. Stancovici/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 392 f. multigr.

Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din București. /Seria/: Fizică. /Lucrare întocmită în cadrul Serviciului de documentare și bibliografie de Lidia Rauș/. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1966. 360 f. multigr.

Teze de doctorat: lucrări susținute în țară de autori români și străini și lucrări susținute în străinătate de autori români, /1948-1991/. Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de informare și documentare/bibliografic. /Vol.1-6/. București: Biblioteca Centrală Universitară, /1973-1996/. /Vol.1/: 1948-1970. Red. resp. Silvia Măruță. 1973. XIII, 629 p.; /Vol.2/: 1971-1973. Red. resp. Silvia Măruță. 1975. XI, 509 p.; /Vol.3/: 1974-1976. Red. resp. Silvia Măruță. 1979. XVI, 455 p.; /Vol.4/: 1977-1979. Red. resp. Silvia Măruță. 1982. XIV, 474 p.; /Vol.5/: 1980-1983. Red. Adina Draica, Silvia Măruță. 1991. X, 493p.; /Vol.6 /: 1984-1987; 1988-1991. Red. Maria Aurora Sincofschi. 1996. XVII, 730 p.

Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din București. Seria: Matematică, Mecanică, Astronomie,

Informatică. /Lucrarea întocmită în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare din București. Biblioteca Facultății de Matematică-Mecanică/. /Vol. 1-2/. București: Întrepr. Poligrafică Galați; Biblioteca Centrală Universitară, 1978-1991.

Vol.1. Resp.: Vlad Boicescu, Elisabeta Popescu și Anca Trandaș. București: Întrepr. Poligrafică Galați, 1978. 420 p.

/Vol.2/: (1977-1984). Resp.: Octavia Strîmbei și Constantin Em. Bucescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1991. XII, 325 p.

Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din București. Seria: Geologie, Geofizică, Geografie, Cartografie-Geodezie. /Lucrare elaborată în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare din București. Biblioteca Facultății de Geologie și Geografie/. Red. resp.: Elena Popescu și Viorica Neacșa. Cuvânt înainte de prof. dr. doc. Grațian Cioflică. București: Întrepr. Poligrafică Galați, 1979. 528 p.

BIBLIOTECA

1. În 1941, când a scris *Biblioteca din Babel*, J.L. Borges oferea o alegorie sumbră: biblioteca sa cuprindea toate cărțile ce au fost scrise, cărțile care vor fi scrise sau cele care ar putea să fie scrise, dar cheia descifrării lor era definitiv pierdută. În „Biblioteca multiformă”, „nimeni nu speră să descopere nimic”. Borges strecura totuși o speranță, aceea că „Biblioteca e nelimitată și periodică”. El avea viziunea destinului indescifrabil al bibliotecii, care se schimbă neîncetat și care conține capacitatea supraviețuirii.

Piramidă concepută să se sustragă timpului nivelator, biblioteca devine astăzi, prin tehnologii sofisticate, un simbol al infinitului, o virtualitate prin care cititorii intră într-o relație periodică cu imaginea cărții, care continuă să se scrie fără a se fi încheiat vreodată, și a receptării care reverberează din trecut spre viitor.

Marginalizată sau reinventată, biblioteca rămâne un „loc de observație și de luptă a lumii moderne” (T. Vianu), străbătută de frământările societății în care funcționează.

Conceptele care o definesc sunt orientate în primul rând spre o diversitate de discipline și suporturi. Evoluția socială și tehnologică apropie biblioteca de realizarea unui proiect focalizat pe anumite elemente constitutive: spațiul de lectură, colecțiile de resurse documentare, fluxurile de informații, numărul variabil de bibliotecari și cititori. Sunt elemente care-i determină funcțiile mereu îmbogățite, dinamica lor, impactul asupra societății.

Rolul fundamental al bibliotecii s-a statornicit astăzi în acela de interfață între oferta documentară și nevoile publicului cititor, completându-se cu un rol instructiv și altul formativ. Puterea bibliotecii nu mai este una totală, imperativă, ținând de supremația cărții, ci devine una partajată, căutătoare de sprijin în universul tehnologic. Și denumirile de astăzi ale bibliotecii

arată tendința de lărgire a sferei ei de influență, de găsim a unui nou statut: biblioteca electronică, hibridă, digitală.

Aflată însă în pragul unor permanente provocări, biblioteca este nevoită să aleagă între a rămâne la statutul de muzeu sau a înfrunța un prezent imprevizibil. Va supraviețui doar acea construcție intelectuală care își va esențializa colecțiile, își va păstra un public fidel și va oferi informația condensată în instrumente foarte bine organizate, sub semnul unei analize totdeauna critice.

Într-o perspectivă inversă celei închipuite de Borges, biblioteca nu mai este, pentru unii teoreticieni, „un stoc de științe”, ci „un buchet activ de chei de acces la științe” (60).

Dincolo de aspectele ei tehnice, extrem deordonate și multifuncționale, biblioteca este o stare de grație, infinită. Pentru cel care a trăit o viață în miezul ei, biblioteca devine iluzia perpetuă a libertății, desfăcută în mișcarea învolburată a ideilor, în dorința nemărturisită de a atinge împlinirea, în freamătul sufletului înobilat de căutare, de degustare a tuturor promisiunilor. Cel care s-a contopit cu biblioteca și a încercat, din interior, să-i modeleze un nesfârșit program umanist reprezintă simbolul eternului cititor, al neobositului cercetător, al posibilului creator. Odată învăluit în mirajul stării de veghe, la poarta unui templu nepieritor, cel nedespărțit de bibliotecă devine păstrătorul unui blazon unic, cunoscător rafinat al acelor taine sublimite într-o mereu reînnoită vibrație.

Metamorfoza ei continuă să se reflecte atât în arhitectura exterioară, devenită atât de fastuoasă, dar și funcțională, cât și în cea interioară, lărgită dincolo de ziduri, de bariere altădată de neînchipuit, care-i dau legitimitatea unui univers planetar.

Primind treptat beneficiile și neajunsurile contactului cu informația, devenind chiar păstrătoarea ei, biblioteca este în prezent copleșită de noua responsabilitate, de presiunea unei societăți a cunoașterii, a comunicării și, cel mai mult, a informației.

2. „Am primit numirea de director al Bibliotecii Naționale la sfârșitul anului 1955. Mi-am luat funcția în primire, am

întrebat despre numărul volumelor, mi s-a spus că erau în jurul a un milion. În realitate, am constatat că erau nouă sute de mii...

Atunci am început să înțeleg strania ironie a faptelor. Eu mi-am imaginat întotdeauna Paradisul sub forma unei biblioteci. Alte persoane consideră că ar fi o grădină, alții și-l pot închipui ca un palat; eu l-am imaginat întotdeauna ca o bibliotecă; și aici mă aflu eu. Eram, într-un fel, centrul celor nouă sute de mii de cărți în numeroase limbi și în același timp mi-am dat seama că abia puteam să descifrez copertile și structura cărților.”

J.L. Borges. Cărțile și noaptea, p. 11 (48)

„Sunt puneri la un loc de cărți în care trebuie să te uiți pe gaura cheii ca să vezi ce se petrece. Bănuiești îndărățul pereților un mic atelier unde se lucrează în ascuns și cu migală la cine știe ce isprăvi ale minții. Meșterul își petrece acolo cea mai mare parte din viață, ieșind numai la ceasuri regulate, cum ieșea Kant, încețoșat de puzderia lucrului în păr și în sprâncene. Cărțile sunt niște înaintași păstrați în această alcătuire, care te împresoară, te învață meșteșugul și te înlesnesc să mergi mai departe. Ele te privesc din rafturi și așteaptă, când ești om de cercetare și de condei, să urci și tu alături, în chip de alte cărți asemenea lor și înmulțindu-le. Este o adunare de nemuritori printre care îți faci veacul și aștepți să intri și tu. Sunt bibliotecile fiecăruia dintre noi, locuri de cufundare în lume și în sine, la o parte de toți ochii. Omul nu mai poate trăi decât avându-și tot trecutul lângă el. Foile acestea l-au prins pentru totdeauna în chilioarele negre ale literelor și ni-l pot pune oricând la îndemână. /.../

Dar de nicăieri nu pleci mai pătruns de adevărul că biblioteca este un loc de lucru, în care se făuresc în tăcere lozincile răsunătoare ale viitorului, decât din bibliotecile cele mari ale tuturor. Sute de oameni citesc în același timp la mese. Maldăre de cărți stau înaintea lor. Mulțimea dimprejur nu-i turbură. Ai zice că o caută. Cercetătorii sunt puțin ca bunii vorbitori, care nu pot trăi fără o adunare de semeni. Le trebuie

întâi cartea, nu numai pentru lămuririle ei, ci tot atât pentru imbold și tovărășie. Unii se mulțumesc toată viața numai cu aceasta și nu scriu ei înșiși nimic, pentru că timpul de scris ar fi furat timpului de citit. Sunt ca acei călători din basme, ispitiți de farmecul drumului, care se înfundă tot mai mult într-o țară, fără să-și mai dea seama că tocmai de aceea nu se mai pot întoarce niciodată îndărăt, ca să povestească cele văzute și să le folosească în vreun fel acasă. Sunt oameni care nu pot citi la ei în odaie și se duc pentru aceasta, ca un lucru de la sine înțeles, la bibliotecă.”

Emanoil Bucuța. *Biblioteca*, p. 471, 473 (55)

„Biblioteca este un labirint mare, semn al labirintului lumii.” (p. 158)

„Era deci locul unui îndelungat și secular murmur, al unui dialog de nedeslușit între pergament și pergament, era luciul viu, un receptacol de puteri de nestăpânit de o minte omenească, tezaur de taine emaneate de atâtea minți, sau supraviețuind morții celor care le făcuseră, sau mijlociseră apariția.” (p. 286-287)

Umberto Eco. *Numele trandafirului* (114)

„Or biblioteca nu rezumă. Păstrează. Relicvele ei au dimensiuni și culoare. Silabele titlurilor cuprind, dincolo de înțelesul lor, mirajul tremurat al acestor bucurii, pe care le chemi emoții de cetitor, dar pe care le simți – în registrul sensibilității tale – apropiate de pasiunea cărnii și a glasului. Sunt în acest dulap cărți ce se identifică cu zile. Au fost ceasuri trăite în ținutul abstract al literei de tipar, într-o lume impermeabilă, izolată dincolo de faptul zilei, singură cu sine, clădită de meridianul visului și al gândului.”

Mihail Sebastian. *Semne pe un dulap cu cărți*, p.24 (289)

„Ca și universitățile, bibliotecile au menirea de a stârni și întreține interesul pentru problemele cugetării, contribuind astfel la progresul omenirii. În biblioteci se păstrează neîntrerupt firul ce l-a depănat mintea omenească din vremurile cele mai îndepărtate, consemnând pas cu pas progresele succesive, care ne-au adus la gradul de cultură, de care ne bucurăm azi.”

Al. Tzigara Samurçaș. *Fundațiunea Universitară Carol I. 1891-1931*, p. VII-VIII (326)

3. Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București

Cea mai veche ctitorie regală de cultură a fost întemeiată la 3 mai 1891 din inițiativa și prin contribuția financiară exclusivă a regelui Carol I. A fost inaugurată la 14 martie 1895 sub denumirea de Fundația Universitară Carol I. „O adevărată instituție de educație” (C. Rădulescu-Motru), Fundația a fost construită după planurile arhitectului francez Paul Gottereau, același arhitect care va realiza și extinderea din 1914. La 1 ianuarie 1899 este numit director al Fundației (până în 1914 cu titulatura de bibliotecar) profesorul Al. Tzigara-Samurçaș, care va rămâne în fruntea instituției până la pensionarea sa (la 7 decembrie 1946). El este și autorul unei lucrări monumentale despre Fundație – *Fundația Universitară Carol I. 1891-1931* - pe care o consideră „nu numai una din podoabele arhitectonice ale Capitalei, dar, prin desăvârșita ei organizare, înfățișează și un model de la care mulți s-au inspirat și un izvor de cultură de care s-au folosit atâtea generații de studenți.” (p. IX)

La 9 mai 1914 se inaugurează de către Carol I, cu câteva luni înainte de moarte, palatul transformat și lărgit al Fundației, un edificiu care va întruchipa de-a lungul timpului un simbol al educației, al culturii, al libertății.

Începe totodată o intensă activitate științifică și culturală în Aula Fundației care devine, mai ales între cele două războaie

mondiale, centrul spiritual al Capitalei. Aici vor răsună vocile cele mai autorizate ale timpului: N. Iorga, S. Mehedinți, Al. Tzigara-Samurçaș, Nae Ionescu, Alice Voinescu, Petru Comarnescu, M. Sadoveanu, T. Vianu, D. Gusti, Dan Botta, M. Eliade, Ionel Jianu, M. Sebastian etc.

Pe un parcurs de peste 50 de ani, Fundația a avut o activitate de pionerat, începând cu introducerea Buletinului de lectură (1895), continuând cu instituirea de premii și burse, cu editarea de lucrări, introducerea pentru prima oară în România a Clasificării Zecimale Universale (1913). Emulația intelectuală era susținută de bibliotecarii Fundației - Al. Tzigara-Samurçaș, Gh. Lazăr, N. Catargi, Al. Mândru, Ciuchi, Ion Al.-George, Mircea Florian - „oameni de mare cultură, poligloți și pasionați bibliografii”, cum îi denumea Victoria Curcăneanu, alt om de marcă al Fundației, dar și al Bibliotecii Centrale Universitare. Contribuiau, de asemenea, bursierii, cei care rămâneau și după terminarea studiilor în legătură cu evenimentele importante de la Fundație, participând la ele și vorbind despre binefacerile Fundației, dar și profesorii, care vedeau în această „cetate a gândului” o forță călăuzitoare.

La 12 iulie 1948, Fundația Universitară Carol I a fost desființată și a luat ființă Biblioteca Centrală a Universității din București, patrimoniul Fundației trecând în proprietatea statului. În următorii 40 de ani activitatea bibliotecii s-a organizat în funcție de necesitățile învățământului, în structura BCU fiind incluse bibliotecile de facultăți din Universitatea București. Biblioteca a devenit Centru național de dotare cu publicații românești a lectoratelor de limbă, literatură și civilizația poporului român în străinătate (1963), Unitate de îndrumare și asistență metodologică pentru bibliotecile de învățământ superior din București, Brașov, Constanța, Craiova, Pitești, Ploiești; a dezvoltat un puternic sector de informare și cercetare în domeniul bibliografiei și informării documentare. Între 1982 și 1989 BCU a inițiat și găzduit lunar, în Aula sa, „Ateneele cărții”, cel mai cunoscut ciclu de manifestări științifice din perimetrul universitar.

În decembrie 1989, Biblioteca Centrală Universitară a fost mistuită de un incendiu devastator, care anunța, în același

timp, sfârșitul unui regim totalitar. Au pierit în flăcări peste 500.000 de volume, manuscrise semnate de Eminescu, Blaga, Caragiale, Creangă, Eliade, incunabule și alte opere prețioase.

Datorită unei mobilizări naționale și internaționale biblioteca a început să renască din propria cenușă. S-au primit ajutoare substanțiale, în bani, echipamente și publicații din partea Olandei, Marii Britanii, Germaniei, Franței, Elveției, Italiei etc. Peste câțiva ani BCU ajunge prima mare bibliotecă integral informatizată. După ce timp de 11 ani a funcționat în localuri improprii, la 20 noiembrie 2001, se deschide noua clădire a Bibliotecii, Corpul Boema, pe terenul cerut de N. Iorga pentru extinderea Fundației în 1929.

În 2006, în Anul Carol I, prin HG nr.445 din 5 aprilie, BCU capătă numele întemeietorului ei devenind Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”.

La 22 mai 2006, în prezența Majestăților Lor Regele Mihai și Regina Ana s-a dezvelit a placă comemorativă dedicată noii denumiri, cu efigia în bronz a regelui Carol I, realizată de sculptorul Eugen Iliina. În aceeași zi s-au reluat Conferințele Fundației sub genericul „Carol I și civilizația românească”.

În 25 iunie 2007 un alt eveniment întregește noua imagine a bibliotecii: redeschiderea Aulei în prezența Majestăților Lor Regele Mihai și Regina Ana, a reprezentanților Președinției, Guvernului, Ministerului Educației și Cercetării și a unui numeros public. După 17 ani de restaurări, reamenajări și modernizări, celebra Aulă și-a recăpătat strălucirea de altădată. Alături de aceasta, revine în atenția cititorilor Sala Profesorilor, spațiu emblematic pentru desăvârșirea cercetării, pentru aprofundarea temelor fundamentale având ca suport de elecție publicații în limbi străine. Existența celor douăsprezece săli de studiu, cu 445 de locuri, înzestrate cu cele mai noi apariții editoriale aflate în acces direct, reprezintă pentru studenți principalul loc de organizare a muncii intelectuale, de deschidere a căilor spre cercetare, de cunoaștere a surselor absolut necesare instruirii. Ultimele patru săli, inaugurate în 2008, sunt săli specializate în biblioteconomie și științele informării, multimedia, microformate, găzduind Centrul de

Documentare Europeană și Centrul de Informare Publică al Băncii Mondiale.

Biblioteca este astăzi o structură intelectuală complexă, indestructibil legată de programul universitar, având ca principală responsabilitate organizarea studiului și a cercetării. Păstrătoare a memoriei universale, mediatore între cererea și oferta de informații, integrând toate inovațiile tehnologiei, biblioteca poate să se reconstruiască prin acceptarea ca o necesitate a creativității și spiritului critic.

Sunt, totuși, câteva întrebări la care trebuie să medităm și să găsim răspunsuri: cum se poate ca în plină dezvoltare a societății informației, focalizată pe tehnologii avansate, să se instaleze aculturalizarea, disoluția valorilor? Oare educația pentru informație s-a disociat de educația pentru cultură? Cum poate contribui biblioteca la restabilirea ordinii morale, la recâștigarea încrederii în bunurile culturale? Biblioteca este prin structura ei păstrătoare a valorilor științifice și culturale și are misiunea să impună aceste valori, să-i determine pe tineri să se raporteze la ele.

Drumul reconstrucției noastre spirituale presupune cultură generală, aceea cultură despre care Tudor Vianu spunea că este „o instrucție mai mult sau mai puțin completă, în legătură cu aspirațiile noastre către valorile intelectuale”, dar și cultură profesională sau cultură a informației.

Important este să recunoaștem autoritatea valorii, să o susținem astfel încât să devină un reper permanent al vieții noastre.

4. 2; 6; 14; 19; 20; 35; 36; 46; 51; 53; 55; 56; 57; 96; 108; 109; 110; 112; 114; 122; 144; 153; 160; 187; 190; 208; 251; 262; 269, p.70-75; 270, p. 11-57, 213-244; 272, p.115-132, 297-309; 286; 302; 304, p.135-143; 305; 306; 308, p.183-192; 317; 324; 325; 326; 327.

BIBLIOTECARUL

1. În tandem cu biblioteca pe care a însoțit-o în istoria și dezvoltarea sa, bibliotecarul realizează o paradigmă a cunoașterii. Considerat un „gardian al memoriei lumii” (M. Albaric) el deține cheia pătrunderii în tainele științelor și are capacitatea să comunice eficient cu publicul său. Prin locul privilegiat și emblematic pe care l-a obținut, bibliotecarul devine un receptacol al tuturor schimbărilor din mediul său, mai apropiat sau mai îndepărtat. Primește și reflectă ca într-o oglindă societatea în întregul său. Poate de aici o anumită fixitate sau, dimpotrivă, o încărcare cu foarte multe competențe insuficient clarificate. „Noi suntem, în același timp, - spunea M. Albaric – paznici și apărători, ghizi și inițiatori”.

În 1751, *Enciclopedia* lui Diderot și d’Alembert îi atribuia bibliotecarului sarcina de a păzi, a îngriji, a organiza și a crește numărul de cărți dintr-o bibliotecă. Erau atributele unei profesii care căpăta prestanță prin singularitate și printr-o profundă cultură umanistă. De la înființarea bibliotecilor și încă multe secole, erudiții, oamenii de litere au fost nu numai „păzitorii cunoașterii”, ci și teoreticienii și creatorii de opere care au conferit onoare profesiei lor.

Bibliotecarii au fost întotdeauna intermediarii cunoașterii, acel „filtru pus între om și torentul de cărți”, cum spunea Ortega y Gasset și, prin ei, biblioteca a devenit cea mai responsabilă instituție de instruire și formare.

În societatea de azi, bazată pe creșterea amețitoare a informațiilor, pe schimbări fundamentale în economie și tehnologie, bibliotecarii au căpătat, alături de bibliografi, documentariști, redactori, librari, editori etc. statutul de profesioniști ai informării.

Profesionistul informării este cel care cunoaște modul în care se poate ajunge la informația solicitată, cel care poate face prelucrarea documentară a textelor și cel care posedă, în

aceiași timp, toată informația despre instrumentele necesare unui răspuns imediat sau mai complex.

În această situație în care fiecare participant vrea să-și valorifice informația, să ajungă competitiv și să fie ales pentru serviciile oferite, bibliotecarul are nevoie să iasă din anonimatul meseriei sale, devenind factorul activ, necesar pentru dezvoltarea culturii.

Oricând și oriunde el trebuie să se reinventeze, să-și șlefuiască prestația, să și-o individualizeze și să-și atragă un public care să-i recunoască meritele.

Pregătirea, inteligența, dinamismul, folosirea cu tact a argumentării critice de către bibliotecar pot constitui punți de legătură către cel care apelează la serviciile sale pentru o rezolvare rapidă și eficientă a problemelor legate de studiu și de cercetare.

În ultimul timp, biblioteca este considerată un spațiu predominant tehnologic, iar bibliotecarii, scrie I. Stoica (307) „sunt cei care au avut întotdeauna o vocație tehnologică”.(p. 161-162). Oare este de ajuns ? Dacă le lăsăm doar libertatea de a apăsa pe butoane, meseria de bibliotecar, cu multe valențe, este în pericol să fie înghițită de alte profesii, în cele din urmă să dispară. Care este rostul lor, se întrebă și Peter Brophy (187). „Ca bibliotecari - scrie el -, noi suntem obligați să ne întrebăm dacă trebuie să împingem imperativul tehnologic către concluzia lui logică, năzuind să devenim stăpânii ciberspațiului, sau dacă menținerea colecțiilor ne va asigura un rol permanent de custozi ai câmpurilor bibliografice. Poate mai probabil este rolul, încă insuficient de bine definit, de mediator combinând puterea tehnologiei cu moștenirea durabilă a înregistrărilor fizice ale înțelepciunii și cunoașterii.” (p.6).

În interacțiunea cu cititorul, bibliotecarul se impune prin creativitate, printr-un demers intelectual care să-i atribuie în societate o poziție egală cu cea a cercetătorului sau a profesorului, fiecare fiind parte a unui proces complex și definitoriu pentru formarea specialiștilor.

Nevoia de prețuire și recunoaștere reprezintă cea mai firească dorință a bibliotecarului de elită. El nu mai este savantul de altădată, dar nu mai este nici profesor, redactor sau

bibliograf, deși este păstrătorul unor cunoștințe și abilități multiple. Din postura de simplu tehnician sau dispecer de informații, bibliotecarul se înstrăinează adesea de mediul și munca sa - transformarea unei profesii poate aduce „destrămare” sau „culpabilizare” - și nici nu bănuim cât de grav poate afecta în timp acest lucru societatea.

Nici profesorul, simplu titular de curs sau conducător de licență, masterat etc. nu are totdeauna încredere deplină în eficiența bibliotecarului. „Ascultați sfaturile sale – îl îndrumă Eco (117) pe student –, dar apoi căutați încă alte lucruri pe socoteala voastră. Bibliotecarul nu este un expert universal și, în plus, nu știe ce ținută specifică vreți voi să dați cercetării voastre. Poate judecă fundamental o operă care vouă vă va folosi foarte puțin și nu apreciază alta care vouă vă va fi foarte utilă. Și asta fiindcă nu există o ierarhie prefixată de opere utile și importante.” (p. 67).

Bibliotecarul oferă, în general, surse, de la cele mai generale la cele specializate, puncte de plecare care conduc la stabilirea primelor ierarhii.

2. „Mai este cineva care disociază cartea de cuprinsul ei: acesta e bibliologul, bibliograful, specialist folositor care se ocupă cu tehnica păstrării, așezării și găsirii cărților în dulapuri și întocmește liste de cărțile apărute, încercând și oarecari descripții tehnice spre a caracteriza edițiile. Prin natura lucrurilor, bibliologul nu vede în cărți decât titlul și cotoarele, știința lui e o «cotorologie». Pentru el cărțile sunt ca niște cadavre într-o sală de morgă, simple numere de ordine și goale date statistice. Orice om care are de a face cu cărțile trebuie să fie până la un punct bibliograf, însă bibliograful pur ajunge la această perversitate de a disprețui total miezul. El e ca blănarul care mângâie iepurele nu din dragoste, ci ca să vadă cât e de moale blana și pentru care carnea nu are nici o valoare. Sau e ca [și] copilul care fură mielului tăiat arșicele. Bibliografii pun mâna pe cărți spre a le copia titlurile pe fișe și le resping îndată ce și-au satisfăcut nevinovata lor patimă.

Bibliograful este complet dezinteresat de ceea ce vorbește asupra conținutului unei cărți. Poți tu spune cele mai strălucite lucruri despre «Novelas ejemplares» de Cervantes, el se uită la aparatul critic și dacă ai făcut o greșală în citarea ediției rămâne dezgustat. Din categoria aceasta fac parte oamenii de litere cu scrupule științifice, pentru care într-o carte totul e bibliografia, a cărei sărăcie atrage după sine discreditul întregii lucrări.»

G. Călinescu. *Prietenele noastre cărțile*, p. 38-39 (72)

„Planeta Tlön este marele oraș Buenos Aires sau chiar Parisul, Londra, Petersburgul, sau un oraș oarecare din lumea secolului XX. Metafizicienii săi senzitivi sunt artiștii moderni, bibliotecarii disperați și fericiți din Babel. Ei nu mai pot scrie. Toate combinațiile scrierii au fost epuizate; toate cărțile ce se puteau scrie au fost scrise, traduse, compilate, parodiate în toate limbile posibile. Cel care ar dori să scrie o carte nouă, ar trebui să aibă o forță de imaginație atât de mare încât să-l facă să uite de existența Bibliotecii; dar Borges n-are imaginație. Și, pe de altă parte, el nu mai poate înțelege nici cărțile cărora le ia apărarea; nu mai știe să le citească; le confundă literele; le-a pierdut cheia, frunzărește cataloage false. Nu-i mai rămâne decât o soluție să facă rezumate sau recensăminte, bine documentate, și de mare erudiție, vreunei cărți uitate poate pe o etajeră prăfuită a Bibliotecii. În așteptarea șansei de a pune mâna pe minunatele originale pierdute, încearcă să le reconstituie, elaborează «pastișe» imaginare...Și astfel, în loc să-și scrie propriile-i cărți, el și le recenzează; cu speranța vagă că undeva ele există.»

Pietro Citati. *Imperfectul bibliotecar*, p. 134 (86)

„Sandeau, care trăia în cărți, nu citea aproape deloc cărți. Omul acesta era interesat numai să simtă. Există în studiul științelor un fond de orgoliu și de îndrăzneală amară pe

care sufletul lui pașnic și dulce nu l-a cunoscut nicicând. Nimeni nu l-a văzut frunzărind vreo carte veche. El lăsa în pacea lor aceste cuiburi de praf, din care, deîndată ce le deschizi, ies, ca niște molii, îndoiala și neliniștea. Nu-i voi ofensa memoria dacă voi spune că fiind bibliotecar la biblioteca Mazarin, nu și-a cunoscut bine niciodată propria sa bibliotecă. Cine i-ar putea face un reproș din aceasta? Avea în cap prea multe cărți frumoase pentru a se preocupa de cele care umpleau sala în care stătea alături de Philarète Chasles.

În legătură cu aceasta se povestește că un savant care lucra la biblioteca Mazarin citea în fiecare zi «Biblioteca părintelui Lelong». Și-ar fi luat singur această carte, dacă i s-ar fi permis acest lucru; căci îi știa bine locul. Numai ca să se conformeze regulamentului, o cerea bibliotecarului. Într-o bună zi, nenorocirea vru ca bibliotecarul să fie Jules Sandeau. La cererea care i-a fost adresată, Sandeau a răspuns:

– Biblioteca părintelui Lelong nu e aici, domnule. Aici e biblioteca Mazarin.

– E în spatele dumitale, strigă celălalt, întinzând brațul spre enormul «in-folio» pe care era grăbit să-l deschidă.

– În spatele meu e Luvrul, domnule, replică Sandeau cu blândețe.”

Anatole France. *Primirea domnului Léon Say la Academia franceză*, p.37-38 (137)

„...lucrul important a fost că le-a spus povestea cu bibliotecara care, de una singură, a văzut similitudinea dintre revolta de pe Misericordia și greva de pe Tellekers. Știa că nimeni de la Amiralitate nu o va asculta decât dacă va veni cu toate informațiile în bloc. Astfel încât a săpat prin vechile înregistrări și le-a găsit într-o stare deplorabilă...informațiile originale fuseseră stocate pe sticlă, dar asta fusese cu patruzeci și două de secole în urmă și nimeni nu reîmprospătase datele. Nici una dintre sursele secundare nu prezenta planurile de bătălie și cursul vaselor./.../

- Dar în versiunea lui Rinjy, eu deja văzusem utilitatea ei în legătură cu greva de pe Tellekers. A spus că bibliotecara a

trimis-o Amiralității și de-abia atunci au văzut ei că era posibilă o victorie fără vărsare de sânge.

- Bibliotecara care a salvat Imperiul. /.../

- Însă nu asta a fost intenția mea. Amiralitatea mi-a cerut informația...singurul lucru extraordinar pe care-l realizasem era că încheiasem deja două săptămâni de restaurare a documentației.../.../. A fost o simplă coincidență că le-am dat exact ceea ce doreau, doar cu cinci minute înainte ca ei să ceară. Însă acum este o poveste eroică în comunitatea bibliotecarilor.

- /.../Știu că teoriile mele despre formarea comunităților sunt adevărate. Că vigoarea unei comunități depinde de credința membrilor ei, iar credința poate fi creată și întărită prin diseminarea legendelor. /.../

- Povestirile care ajută la formarea comunităților par mai importante pentru viața oamenilor. Din cauză că a putut spune povestea asta, Rinjy s-a simțit mândră că este bibliotecară. Asta a dus la creșterea devotamentului pentru comunitate și a dat comunității mai multă putere, prin ea.”

Orson Scott Card. *Originistul*, p.396-397 (288)

3. Demersul necesar al bibliotecarului

Ce resorturi îl împing pe un student să vină la bibliotecă? Și ce resorturi îl împiedică să o facă ? Ce sentimente încearcă un cercetător care nu își găsește lucrările de care are nevoie în bibliotecă? Și cum poate el să fie sigur că un bibliotecar îi înțelege căutările și știe cum să-l ajute să ajungă la cele mai bune documente?

În același timp, dilemele bibliotecarului nu sunt mai puține. Are el capacitatea de a găsi și formula cele mai bune răspunsuri? Nu cumva îl bombardează pe cititor cu prea multă informație insuficient prelucrată sau receptată critic? O singură fisură, o nemulțumire, o neînțelegere, dintr-o parte sau alta și încrederea este definitiv pierdută. Și totuși, în biblioteca aleasă

de cititor să-și desăvârșească studiul, bibliotecarul este cel mai prețios factor de echilibru: el caută, alege, sfătuiește, oferă, formează, creează simbioza cu locul care poartă însemnele unei idealități râvnite.

Bibliotecarul poate împlânzi haosul informațional, poate direcționa căutarea și poate să susțină dialogul profesional. Prin ce mecanism se înfăptuiește acest lucru, cum poate bibliotecarul să se transpună dintr-o situație de informare în alta?

În Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” există o lungă experiență a comunicării între bibliotecarul care lucrează într-un serviciu bibliografic sau de referințe și cititor. Contribuția cea mai importantă revine mediului în care acesta își desfășoară activitatea. Prin terminarea unei facultăți, în general de profil, bibliotecarul intră în posesia unor cunoștințe diverse. Facultatea îl ajută să gândească, îi oferă perspectiva, dar perfecționarea permanentă se face cel mai mult pe cont propriu, chiar dacă are loc periodic și într-un cadru organizat. Exercițierea profesiei în bibliotecă cere urmărirea ideilor în domeniul de specialitate, împropătarea cunoștințelor, actualizarea tehnicilor de lucru, soluționarea unor situații cât mai diferite și, mai ales, formarea unui cod intelectual de lucru. Expertiza în exegeza bibliografică a presupus cu fiecare nouă lucrare sau solicitare o cunoaștere aprofundată a surselor documentare, un anumit traseu de investigare, descrierea unei autoevaluări în diferite momente pentru circumscrierea cât mai exactă a gradului de adecvare la o cercetare bibliografică sau documentară.

Departa de a se considera un cititor ratat, bibliotecarul intră în permanență în contact cu textele, își creează un univers științific la zi. Cercetările pe teme mai largi sau mai restrânse pot naște probleme dificile. Ele capătă o rezolvare mai rapidă dacă corespund interesului științific al bibliotecarului. În acest caz rezultatele pot fi surprinzătoare și se poate realiza o colaborare de durată cu receptorul. Capcane sunt la tot pasul: anumite informații sunt abandonate ca fiind nerelevante, altele sunt pierdute prin imposibilitatea de a fi cercetate cărțile care le

conțin, sunt ignorate unele conexiuni posibile cu alte teme, se realizează adnotări sau rezumate prea generale.

O bună cercetare presupune dorința de a căuta cât mai multe căi de rezolvare, chiar dacă primele rezultate nu sunt mulțumitoare, acceptarea unor puncte de vedere noi, colaborarea fără parti-pris, discutarea în amănunt a planului de lucru și refacerea lui ca urmare a descoperirii unor noi date. Totul cu răbdare, perseverență, urmărind scopul final.

Pentru stabilirea unei relații corecte, bibliotecarul are nevoie de specializarea care se realizează după câțiva ani de muncă în bibliotecă, de îndepărtarea rutinei, a saturației informaționale, a aroganței care poate interveni în fața timidității sau inadecvării față de tema aleasă de solicitator. Cât de coerent este produsul obținut de bibliotecar urmează să fie validat de către cel care a avut nevoie de ajutorul său.

4. 1; 10; 36; 56; 57; 60; 86; 98; 117; 132; 165; 177; 187, p.6-13; 189; 217; 270; 272, p.24-36, 365-375, 376-387; 282; 288; 315.

CARTEA

1. Cartea este indispensabilă doar aceluia care a descoperit în ea un sprijin de necontestat, atât de necesar pentru construcția spirituală a propriului eu. Este prietenul cel mai fidel.

Unii dintre noi ne construim o identitate în mod fundamental prin carte. Pentru alții cartea este un accesoriu, o copertă pe un raft de bibliotecă, goală de conținut, chiar dacă literele încrustate pe cotor sunt aurite.

Suntem împliniți prin cărțile citite, prin asimilarea profunzimii lor, prin reținerea, cât mai puțin fragmentară, a esenței lor.

Vorbim de carte ca un simbol al comportamentului nostru intelectual. Unul măsurat, viu, profund, solidar. Cartea se interpune permanent între autor și cititorul său. Ca și biblioteca, este un mediator etern.

Avatarurile cărții au fost spectaculoase și uneori înfricoșătoare. Adesea a fost arsă, distrusă, furată, ascunsă, interzisă, străpunsă de ura cea mai acerbă, pentru că ea a reușit să reprezinte oglinda lumii, istoria în desfășurare a civilizațiilor, fețele adevărate ale realității. Un simbol magic într-o legendă restituită celor îndrăzneți. Cartea este instrumentul fundamental al cunoașterii, al eliberării inteligenței din toate constrângerile posibile.

Parcursul ei de obiect material, dar și de „vector al oricărei civilizații” pornește din timpul primelor manuscrise, într-o desfășurare lentă, mult timp controlată de Biserică. Un mediu restrâns, al unei elite care lucra în bibliotecile și scriptoria mănăstirilor.

Înființarea tiparului și multiplicarea lui au determinat pătrunderea cărții în toate straturile societății, ea devenind un

simbol al libertății, un bun universal și chiar mai mult, o marfă care se cumpără și se vinde.

Evoluția ei în era industrială și tehnologică a condus spre apariția unor produse care nu mai păstrează caracteristicile cărții clasice și care se împlinesc într-un univers virtual. Acest lucru nu înseamnă dispariția cărții, ci doar o metamorfoză a ei, una din multele posibile. Îmbrăcate în coperti foșnitoare, în piele sau mătase, sau dominând fantomatice, imateriale, cărțile încep să-și dispute cititorii. O „bătălie a cărților”, imaginată odinioară de Swift, ar echivala în zilele noastre cu o falie intelectuală severă. Gândul refuză un astfel de deznodământ, deși tot mai multe felii de viață glisează spre suporturi electronice.

Cartea rămâne cea mai fantastică creație a omului, dar având uimitoarea capacitate de a-și transforma creatorul, modelându-l, formându-l, profesionalizându-l.

Și cartea se schimbă permanent, astfel încât simbioza cu cel care a creat-o, precum și cu cel care o citește este de fiecare dată una nouă.

Dacă munca alături de carte, cu ea și prin ea, se face zilnic, adică este deja o profesie, atunci are loc o ridicare a activității din locul cel mai adecvat – biblioteca – la rang de știință.

În biblioteca de studiu, vorbim de carte ca instrumentul spiritual cel mai complex și complet, care însoțește travaliul intelectual și îl conduce cu disciplină, rigoare, creativitate spre erudiție, spre desăvârșire.

2. *„8. Mergi de ia cartea cea deschisă din mâna îngerului care stă pe mare și pe pământ. /.../*

9. *Și m-am dus la înger și i-am zis să-mi dea cartea. Și îmi răspunse: Ia-o și mănânc-o și va amări pântecul tău, dar în gura ta va fi dulce ca mierea.”*

Apocalipsa, 10, p. 1382 (34)

„Scotoceam, mai zilele trecute, printre resturile prăfoase, mucegăite, scorjite, rupte, roase de șoareci, ale bibliotecii mele din țară. În zeci de saci de hârtie, grămadă, am descoperit o parte din vechile mele cărți. Nimic nu seamănă mai mult cu soarta noastră, nimic nu este mai analog expusă riscurilor condiției umane decât cartea. Amenințate, vulnerabile, periclitare și primejdioase, cărțile se prăpădesc adeseori lamentabil, după ce au cunoscut ore de glorioasă, de exaltantă posesiune. A poseda cărți e într-un fel a fi posedat de ele. Sunt un posedat deposedat de două ori de mare parte din cărțile mele. Îmi treceau cele câteva mii de volume prin mână, din a doua mea bibliotecă dijmită de furi (pe prima o pierdusem în cea mai mare parte, în timpul anilor de pușcărie) și mă lăsam uluit de mulțimea lecturilor mele. Multe din vechile mele cărți nu-mi mai spuneau nimic, chiar dacă le revedeam nu fără oarecare melancolie, cum îți revezi unele din vechile amoruri defuncte. Înconjurat de aceste cărți, în garajul în care mucezesc împreună cu sutele, cu miile de file scrise de mine odinioară numai pentru ascunzișurile sertarelor, arătam întrucâtva asemenea sfinxului sau dragonului din tablourile vechilor maeștri, monștrii devoratori în jurul cărora se înalță în grămezi sinistre, putrede sau de un alb văros, osemintele nenumăratelor victime.”

Nicolae Balotă. *Caietul albastru*, p. 354 (17)

„...în antichitate concepția despre carte era diferită față de cea de acum. Astăzi noi considerăm că o carte este un instrument pentru a justifica, pentru a apăra, pentru a combate, pentru a expune, pentru a explica o doctrină. În schimb, în antichitate nu exista această idee; cartea era considerată un înlocuitor al cuvântului oral. /.../ Atunci se gândea că o carte trebuia să fie doar un fel de ghid, ceva care să însoțească o învățătură orală.”

J.L. Borges. *Despre o misterioasă scriere cifrată*, p. 121-122 (48)

„Cartea ne permite să învingem timpul, dar și spațiul; în mare parte, ne aflăm în comunicare datorită cărților, telefonul implică existența cărții de telefon.

Cartea vine după arhitectură, spunea Hugo, iar superioritatea ei față de arhitectură constă în faptul că, asemenea unui stol de păsări, poate fi prezentă peste tot și deci într-un anumit sens indestructibilă. Astăzi, ne putem face o idee despre o literatură a unui secol ce va să vie și care ar fi în același timp arhitectură și cărți: așezări, monumente astfel concepute încât să poată adăposti evenimente memorabile în care limbajul ar apărea sub toate aspectele sale, nu ca sisteme închise, ci în comunicare cu o întregă rețea de rezonatori imobili sau mobili, în același timp localizați și difuzați, în același timp susceptibili de a fi distruși și permanenți, resuscitabili.

Partitură a unui eveniment sonor, partitură a unui eveniment în general, noi trebuie să lucrăm la carte, în această metamorfoză la începuturile căreia suntem martori, ca la partitura unei civilizații.”

M. Butor. *Cartea și locul*, p. 40-41 (59)

„Eu acum vă întreb: există oare divorț între carte și viață? Este tot în căderea mea a răspunde: principial nu numai că nu este, dar viața și cartea sunt, în esență, unul și același lucru. Nu poți trăi fără a citi. Niciodată nu mi s-a părut mai substanțială banala expresie «cartea vieții». Da, unii care nu știu să scrie și să citească slove, citesc cartea vieții, noi intelectualii trăim «viața cărții». Mă surprind de la o vreme făcând astfel de jocuri de cuvinte, dar ele au scopul foarte serios de a disloca niște raporturi învechite, de a roade coaja de pe anume expresii.

Să ne lămurim ce înseamnă a citi. În genere se crede că vrea să zică a sta cu capul în fața slovelor întorcând spatele realității. Când cineva șade cufundat în jurnal, la masă, cei de față au sentimentul incomod al abstragerii lui din societate. Cu toate acestea cititorul jurnalului se împlântă în plină viață zilnică, într-o viață care depășește spațiul odăii lui. Tot astfel

cine citește o carte de istorie, se abstrage doar în acest înțeles că iese din moment și urmărește ceea ce trece de experiența sa personală. Prin urmare, cartea e un mijloc de intensificare a vieții și un mijloc de obiectivare, de spargere a granițelor experienței individuale și de asimilare a experienței colective în timp și spațiu. Poți citi și oral, fără cărți, ascultând în dreapta și în stânga, și d-voastră acum citiți, dar a nu citi deloc, înseamnă a sta într-un turn de fildeș, a refuza contactul cu semenii tăi, vii și morți, a pretinde că te poți orienta numai în baza propriilor tale înguste investigații. Cartea e ca un atlas al vieții. Cine a pretins vreodată că, privind pe hartă, te rătăcești? Dimpotrivă, harta îngăduie oricui o mai rapidă situație a locului căutat.”

G. Călinescu. *Prietenele noastre cărțile*, p. 33-34 (72)

„Există suflete livrești pentru care universul nu e decât cerneală și hârtie. Cel al cărui trup potolit e animat de un atare suflet își petrece viața în fața mesei de lucru, fără să se preocupe de realitățile din care studiază cu obstinție numai reprezentarea grafică. Despre frumusețea femeilor nu știe decât ceea ce se află scris acolo. Despre muncă, despre suferințe și despre speranțele oamenilor nu cunoaște decât ceea ce poate fi cusut în coli și legat în piele de marochin. E monstruos și inocent. Nu s-a uitat niciodată pe fereastră. Așa era amabilul Peignot, care aduna opiniile autorilor ca să facă din ele cărți. Nimic nu l-a tulburat vreodată. El concepea pasiunile ca pe niște subiecte de monografii interesante și știa că popoarele mor într-un anumit număr de pagini in-octavo. Până în clipa morții, a muncit cu aceeași ardoare, fără să înțeleagă vreodată ceva. Iată de ce munca nu i-a fost deloc amară. Trebuie să-l invidiem, dacă numai cu asemenea preț putem dobândi liniștea sufletească.

Să binecuvântăm cărțile, dacă viața se poate scurge în mijlocul lor într-o astfel de lungă și dulce copilărie! Gustave Doré, care imprima uneori desenelor sale celor mai comice nu știu ce sens de fantezie profundă și de poezie bizară, a dat într-o zi, fără să-și dea prea bine seama, emblema ironică și

emoționantă a acestor existențe pe care cultul cărților le consolează de toate realitățile dureroase. El a simbolizat o întregă gintă de bibliomani și de bibliografi prin chipul călugărului Nestor, care a scris o cronică în vremuri barbare și tulburi. Desenul său nu e mai mare decât podul unei palme, dar cine l-a văzut o dată nu-l mai poate uita. Îl găsiți într-o suită de caricaturi pe care le-a publicat cu ocazia războiului Crimeii, sub titlul: «Sfânta Rusie» și care nu e, trebuie s-o spun, cea mai fericită inspirație a talentului și patriotismului său.

Trebuie să-l vedeți pe acest Nestor. Se află în chilia sa cu cărțile și hârtiile sale. Șezând ca un om căruia îi place să stea așezat, cu capul înfundat în glugă, cu nasul în masă, Nestor scrie. Toată regiunea din jurul său e pradă masacrelor și incendiilor. Săgețile întunecă cerul. Însăși mănăstirea lui Nestor e atât de furios asaltată încât bucăți din zid se prăbușesc din toate părțile. Bunul călugăr scrie. Chilia lui, scăpată prin minune, rămâne agățată de o bucată din zid, ca o colivie la o fereastră. Mai mulți arcași se îngrămădesc pe resturile de acoperiș, mergând ca niște muște de-a lungul pereților ei cad ca o grindină pe solul împânzit de lăncii și de spade. Soldații se bat până și în căminul lui; Nestor scrie. O lovitură teribilă îi răstoarnă călimara; Nestor continuă să scrie. Iată ce înseamnă să trăiești între terfeloage! Iată ce putere au hârtoagele!

Chiar și în vremurile noastre, bibliotecile ascund pe unii înțelepți asemănători cu călugărul Nestor. Ei împlinesc în ele munca de migală care le umple viața și le satisface din plin sufletul; nu lipsesc de la nici o ședință, chiar și în zilele de tulburări și de revoluție.

Sunt fericiți. Să nu mai pomenim de ei. Dar eu cunosc pe mai mulți, cu o inteligență foarte diferită. Aceștia caută în cărți tot felul de frumoase secrete cu privire la oameni și la lucruri. Caută neconștient și spiritul lor nu se află niciodată în repaos. Dacă aduc pacea spiritelor pașnice, tot cărțile tulbură sufletele neliniștite. Întrucât mă privește, cunosc multe suflete neliniștite. Ele se cufundă zadarnic în lecturi excesive. Iată, de exemplu, ce i s-a întâmplat lui don Quijote din cauză că a devorat cele patru volume ale lui Amadis de Gaula și o duzină de alte frumoase romane. Pentru că a citit niște basme, el a

crezut în farmece. A crezut că viața e tot atât de frumoasă ca poveștile și a comis o mie de nebunii pe care nu le-ar fi făcut dacă n-ar fi avut acest spirit al lecturii.

După Littré, o carte este reunirea mai multor pagini manuscrise sau imprimare. Definiția aceasta nu mă satisface. Eu aș defini cartea ca pe o lucrare de vrăjitorie din care ies tot soiul de imagini care tulbură mințile și modifică sufletele. Aș zice și mai bine: cartea e un mic aparat fermecat, care ne transportă în mijlocul imaginilor trecutului sau în mijlocul unor umbre suprafirești. Cei care citesc multe cărți sunt asemeni consumatorilor de hașiș. Trăiesc într-un vis. Otrava subtilă care se strecoară în creierul lor îi face insensibili față de lumea reală și-i aruncă în prada unor fantasmе teribile sau fermecătoare. Cartea e opiul Occidentului. Cartea ne devoră. Va veni o zi în care vom deveni cu toții bibliotecari, și asta va însemna sfârșitul.

Să iubim cărțile așa cum îndrăgostita poetului își iubea boala. Să le iubim; cărțile ne costă destul de scump. Să le iubim; murim din cauza lor. Da, cărțile neucid. Credeți-mă, pe mine care le adoram, pe mine care multă vreme m-am dat lor fără rezerve. Cărțile neucid. Avem prea multe cărți și de prea multe feluri. Oamenii au trăit epoci lungi fără să citească ceva, și tocmai în acele vremuri au făcut cele mai mari și mai utile lucruri, căci a fost momentul în care au trecut de la barbarie la civilizație. Deși nu aveau cărți, oamenilor nu le lipseau cu totul poezia și morala; știau pe dinafară cântece și mici catehisme. În copilărie, femeile bătrâne le povesteau «Piele de măgar» și «Motanul încălțat», din care s-au făcut mult mai târziu ediții pentru bibliofili. Primele cărți au fost blocuri de piatră, acoperite de inscripții în stil administrativ și religios.

E mult de atunci. Câte progrese înspăimântătoare n-am făcut noi de atunci! Cărțile au sporit într-un mod miraculos din veacul al XVI-lea până într-al XVIII-lea. Astăzi producția e de o sută de ori mai mare. Numai la Paris se publică cincizeci de volume pe zi, fără a mai pune la socoteală ziarele. E o orgie monstruoasă. Ne vom pierde, până la urmă mințile. Soarta omului e de a cădea succesiv în excese contrarii. În Evul Mediu, ignoranța năștea spaima. Pe vremea aceea domneau o

serie de boli mintale pe care noi nu le mai cunoaștem. În ziua de azi, grație studiului, ne îndreptăm grăbiți spre paralizia generală. N-ar fi mai înțelept și mai elegant să păstrăm măsura?

Să fim bibliofili și să ne citim cărțile; dar să nu le înșfăcăm la grămadă; să fim delicați, să alegem și, asemeni celui senior dintr-una din comediile lui Shakespeare, să spunem librarului nostru: «Vreau să fie frumos legate și să vorbească despre dragoste».

Anatole France. *Domnului Adrien Hebrard, senator, director al ziarului „Le Temps“*, p. 23-26 (137)

„Lumea e făcută spre a se ajunge la o carte frumoasă”.

St. Mallarmé. *Asupra evoluției literare*, p. 273 (200)

„Nu te simți niciodată singur printre cărți. Nu există prezențe mai prietenoase, lucruri mai în stare să-ți țină tovărășie și nu un ceas ori două de călătorie, ci o întregă viață. Nu ne pretind în schimb decât să ne facem, la rândul nostru, timp pentru ele. Există încăperi care, deși conțin numeroase cărți, rămân neprimitoare. Intrând în ele, simți o ostilitate surdă. E limpede că nimeni n-a mai petrecut acolo o oră de reculegere. Cârpa de praf a gospodinei și-a făcut periodic datoria și atât. Cotoarele colorate și-au pierdut strălucirea. Cărțile au ochii stinși. O bibliotecă frecventată zilnic este cu totul altceva. Fiecare volum pare treaz și în așteptare. Sunt, în rafturi, cărți necitite de mult, dar care nu se plictisesc așteptând, căci știu că o mână expertă le va adăposti într-un târziu, le va răsfoi sau le va muta pe noptieră. Răbdarea cărților e infinit mai mare decât a oamenilor. Ele s-au obișnuit să vadă chiar și secolele scurgându-se unele după altele. Față de longevitatea cărților, aceea a broaștei țestoase sau a stejarului este derizorie. Din când în când, își schimbă proprietarul, dar nu se neliniștesc. Li se pare în firea lucrurilor. Se lasă, fără să protesteze, însemnate de proprietarii succesivi. Probabil că

trăiesc, în anumite momente, bucuria de a fi redescoperite și luate în stăpânire. Posed un exemplar din «Les Aventures de Télémaque» a lui Fénelon, editată de Librairie Hachette et C-ie în 1890, pe care o mână energică a scris cu creion negru pe spatele copertei cartonate: Sub-Locot. Gheorghe G. Voiculescu, 1893, Aprilie 23, Vineri, Ploiești. Pe pagina de gardă, altcineva s-a iscălit cu cerneală, încercuind numele în volute orgolioase: Aureliu Iorgulescu, Clasa III Lyceală. Această ștafetă e foarte instructivă. În adolescență îmi aveam cărțile preferate, pe care fie le primisem, fie le scosesem din biblioteca părintească: cea mai mare plăcere era să șterg eventualele semnături și să o așez la vedere pe a mea însumi. Ca să se știe cui aparține cartea.

Astfel de gesturi nu arată doar că există în noi un instinct de proprietate asupra cărților, ele nu sunt numai mărturii ale trecerii lor prin mai multe mâini, ci și o dovadă de comunicare statornică. Mâinile cititorilor, punându-și pecetea pe cărți, le pipăie sufletul nevăzut, îngăduindu-le să-și dezvăluie atașamentul. O carte pe care nu se vede nici o urmă de creion mi-a făcut totdeauna o impresie vag neplăcută. Nu iubesc cărțile pe care abia s-a zvântat cerneala tipografică și nici, în mod special, cărțile vechi. Nu mă consider, în sens propriu, un bibliofil. Iubesc cărțile citite, de mine sau de alții, pe filele cărora s-a așternut odată cu praful și cu umezeala din aer, care le îngălbenește, o inefabilă prezență umană. /.../ O carte imaculată e la fel de tristă ca un colț din natură pe care ochiul omului nu l-a privit. O carte, ca și un om, e vie, dacă anii, suferința, stângăcia cititorilor au lăsat urme pe obrazul ei. Ridurile unei cărți sunt expresia sufletului ei imaterial. Ce uimitoare și impresionante sunt paginile roase, cărțile cu hârtia uzată! Nu e vorba numai de o proastă conservare, dar și de o formă nobilă de consum. Cât de fără suflet mi se par cărțile virgine! Revelarea sufletului unei cărți este totdeauna o pângărire.

Mă întorc în mijlocul bibliotecii mele și-mi amintesc zeci de întâmplări în care am avut prilejul să constat că există un suflet al cărților. N-ați observat că sunt cărți supuse și cărți revoltate? Pe unele le găsești de îndată ce ai nevoie de ele, la

locul cunoscut, imobile și ascultătoare, chiar dacă le-ai uitat cu anii. Parcă abia așteaptă să întinzi mâna și să le tragi afară din raft. Se mulțumesc să fie răsfoite din când în când și nu-ți poartă pică dacă le-ai preferat, între timp, pe altele. Acestea sunt cărțile prin excelență feminine, conștiente de condiția lor, mereu proaspete, fermecătoare, care nu știu ce e gelozia, rachiuna sau invidia. Dar sunt și cărți supărăcioase, care-și schimbă locul (noaptea, probabil, sau profitând de absența stăpânului lor), pe care le cauți, cu furie, fără să le dai de urmă, deși știi perfect că nu le-ai mai căutat de mult și că n-avea cine să o fi făcut în locul tău. Răscolești rafturile, te umpli de praf sau de humă pe degete, tușești, te îneci: zadarnic, au intrat în pământ. Seamănă cu niște iubite zănatice care au ideea greșită (dar cât de răspândită!) că, în iubire, trebuie să întreții o stare permanentă de tensiune și chiar de conflict. Când, ostenit și enervat, renunți și-ți aprinzi o țigare, trântindu-te pe primul scaun care se nimerește, își fac deodată apariția, unde nici nu gândești, pe un raft pe care n-aveai motiv să le pui, și-ți aruncă de acolo un dulce zâmbet sadic.”

N. Manolescu. *Cărțile au suflet*, p. 79-81(203)

„Am văzut acum câțiva ani, undeva în Apus, un spectacol extraordinar: o « Ioana d'Arc pe rug » de Paul Claudel, cu muzică pentru orchestră și coruri de Honegger. Era un oratoriu modern – grandios și clasic. Textul lui Claudel se pierdea uneori sub încântarea muzicii, dar alteori se desprindeau limpede îndemnurile cerești sau acuzațiile mulțimii – vrăjitoare! unealtă a Diavolului! –, ca și verdictul latinesc al puternicilor pământului.

Ioana nu înțelegea. Tot libretul lui Claudel (publicat, între timp) se urzește pe acest gând, că Ioana nu înțelege bine ce i se întâmplă, iar acum, la capătul vieții, recapitulează totul, spre a căpăta, în sfârșit... înțeles. Alături de ea, Claudel închipuie pe Fratele Dominic, sfântul, cu o carte în mână. Dar Ioana are o tresărire: își amintește de toate trupurile acelea plecate care scriau, la procesul ei:

Vocea aceea aspră care-mi punea întrebări
 Și penele care scârțâiau în jurul meu!
 Penele acelea care scârțâiau pe pergament –
 Totul s-a închegat într-o carte.
 Totul s-a închegat într-o carte – și eu nu știu să citesc.

*Fratele Dominic are să-i citească. Va înțelege ea acum?
 Drama se desfășoară din nou – pentru ca ultima spaimă a
 Ioanei, cea de-a nu fi înțeles cartea propriei ei vieți, să cadă.”*

Constantin Noica. *Cartea pe care n-o citea
 Ioana D’Arc*, p. 339 (229)

*„E impresionant să vezi că unii pot procrea fără
 dragoste, în timp ce o carte bună nu se poate scrie fără
 dragoste, fără conviețuirea cu eroii, cu materialul sau cu
 gândurile tale. La prima vedere e de necrezut că se pot naște
 oameni reușiți prin simplă biologie. De ce deosebirea aceasta?
 Poate pentru că un om nou e un al treilea; pe când cartea e, de
 fapt, al doilea. Nu e rod, ci obiectul dragostei însuși. E Galatee.”*

Constantin Noica. *Jurnal filozofic*, p. 105-106 (230)

*„– O carte bună este o carte care atrage atenția asupra
 întregii lumi, a zis el. Poate că orice carte este așa, ar trebui să
 fie așa. /.../*

*– Cartea este parte din ceva care nu se află în cartea
 propriu-zisă, dar a cărui existență și continuitate le simt prin
 intermediul celor istorisite în carte, a zis, dar îmi dădeam seama
 că nu era mulțumit de vorbele lui. Poate că e vorba de ceva
 care-și are obârșia în tăcerea sau în hărmălaia lumii, dar nu
 este acea tăcere, după cum nu este nici acea hărmălaie.”*

Orhan Pamuk. *Viața cea nouă*, p. 246 (237)

„Renașterea cunoscuse stranii procedee de otrăvire – otrăvire cu ajutorul unui coif și a unei torțe aprinse, cu ajutorul unei mănuși brodate și a unui evantai împodobit cu giuvaeruri, cu ajutorul unei aurite cutii de parfumuri și cu ajutorul unui șirag de chihlimbar. Dorian Gray fusese otrăvit cu ajutorul unei cărți.”(p. 219)

„– Totuși, cândva m-ai otrăvit cu o carte. Asta n-ar trebui să ți-o iert. Harry, promite-mi că n-o să mai împrumuți cartea asta niciodată, nimănui. E o carte răufăcătoare.

– /.../ Cât despre otrăvirea printr-o carte și o carte răufăcătoare, așa ceva nu există pe lume. Arta nu are nici o influență asupra acțiunii. Doar înăbușă dorința de a acționa. E înălțător de sterilă. Cărțile pe care lumea le numește imorale sunt cărțile care arată lumii propria ei ocară. Atâta tot.”(p. 324)

Oscar Wilde. *Portretul lui Dorian Gray* (341)

3. Destinul cărților din fondurile Fundăției Universitare Carol I

În romanul *Un veac de singurătate*, Gabriel Garcia Márquez își avertizează cititorul, în ultima frază a cărții: „semințiilor condamnate la o sută de ani de singurătate nu le era dată o a doua șansă pe pământ.” Cuvintele profetice ale marelui scriitor reprezintă parcă un memento pentru cărțile care au format acum peste un secol stâlpii de susținere ai Bibliotecii Fundăției.

În trecerea timpului, singurătatea cărților aproape uitate în rafturile mereu altele capătă o stranie și fascinantă interpretare. Povestea despre singurătatea cărților este o întoarcere în timp cu dorința de a privi lucid în propriul nostru timp istoric, atât pentru a-i descifra înțeleșurile, cât și pentru a găsi solidaritate între oameni sau între generații.

Regele Carol I a deschis Fundația în 1895 cu 3400 de cărți, cele mai multe reprezentând donații, ale sale și ale reginii Elisabeta. În zece ani numărul lor a crescut la 20.000 de

volume, iar în 1930, 2 milioane de cititori consultaseră 3 milioane de titluri. Cifrele au o valoare de statornicire a unei abnegații tăcute a bibliotecarilor, a acelor care aveau orgoliul unei culturi solide, puse în slujba, și atunci, a cititorilor.

Primul scop al Fundației era achiziționarea celor mai noi publicații din țară și străinătate. Guverne, instituții, profesori universitari, personalități ale timpului dăruiau cărți Fundației pentru realizarea unei colecții reprezentative pe domenii, curente, școli, discipline înrudite. Sunt reținute printre donatori guvernele francez și german, Academia Română, Casa Școalelor, Editura Socec, numele unor Lecomte du Noüy, Principele Roland Bonaparte, Titu Maiorescu, I. A. Samurçaș, Alex. Djuvara, E. Pangrati, C. C. Arion, Al. Lahovary, Dinu Brătianu și mulți alții.

Cel mai bine reprezentate erau literaturile antice și moderne, dreptul, istoria, teologia, științele. Biblioteca posedă ediții savante și adnotate a celor mai valoroși autori, traduceri și comentarii ale textelor vechi, tratate de bază în disciplinele Universității, cele mai noi lucrări de specialitate în limbi străine, dar și manuscrise, medalii, desene, fotografii.

În 1932, Fundația mai avea peste 30.000 de lucrări nelegate, manuale de școală și alte cărți care nu intrau în sfera de interes a studiilor universitare, deși anual erau donate bibliotecilor sătești, căminelor culturale sau regimentelor exemplare nefolosite.

Aranjate în Sala Profesorilor, după sistemul de clasificare Dewey, aplicat pentru prima dată de Fundație, sau după formate, în rafturile de fier ale depozitelor de beton armat, cărțile își începeau existența miraculoasă, ascensiunea spre a fi descoperite și cunoscute și apoi, inevitabil, treptata cădere în uitare. Astăzi ele reprezintă un fond de referință prea puțin pus în circulație.

Timpul, „se învârtește pe loc”, ca să ne amintim din același „veac de singurătate”, iar din această rotire, cărțile, ca și oamenii, ajung să semene între ele; să se uniformizeze precum ritmurile vieții și să împartă aceeași soartă: să fie dislocate, deselectate, în cele din urmă, în marea lor majoritate, prin nefolosire, îndepărtate.

Și totuși, înaintea unei asemenea operații, cărțile strălucirii de altădată a Fundației, ridicate de regele Carol I, merită o dezbatere.

Dacă în bibliotecile americane principiul adecvării la publicul real sau potențial este unul indiscutabil, și datorită unei „tinereți” a colecțiilor, în Europa, istoria particulară a fiecărei țări imprimă o anumită patină și cere o reconsiderare mult mai cuprinzătoare.

Și în cazul Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”, ca și a altor biblioteci de tradiție, cu valori patrimoniale, contextul apariției ei, a identității șlefuite în timp, își spune cuvântul. Pentru Bertrand Callenge colecția este o structură, un ansamblu de interacțiuni de conținut care corespunde unei istorii intelectuale. Ea se manifestă într-un anumit context care reprezintă un element fondator al identității colecției.

Aceste cărți din vechea Fundație își păstrează identitatea și determină, la rândul lor, identitate bibliotecii de azi, îi acordă, ca odinioară, vizibilitate și reprezentativitate.

La întrebarea ce păstrăm și la ce renunțăm din cărțile de glorie din trecut, răspunsul poate fi găsit tocmai prin urmărirea sensurilor acestor cărți, sensuri care se revitalizează din perspectiva unei comunități intelectuale dornică să se regăsească în ele.

Cărțile acționează unele asupra celorlalte constituind un întreg încheșat, nu numai prin localizare, ci și prin conexiunile stabilite între domenii și reprezentanții acestora, dar și cu cititorii care le-au descifrat conținutul. Valoarea și recunoașterea Fundației au influențat destinul acestor cărți care, la rândul lor, au determinat dimensiunea simbolică a instituției.

Criteriile consacrate de păstrare în bibliotecă a diferitelor exemplare nu sunt suficiente. Reamintim câteva:

- dedicațiile autografe scrise pe cărți de autori;
- însemnările marginale care menționează impresii, evenimente, critici;
- circulația cărții la diverși proprietari;
- raritatea cărților, apariția lor în tiraj restrâns;
- formatul deosebit, de exemplu liliput;

- materialele folosite la imprimat (mătase, hârtie satinată);
- ilustrațiile deosebite;
- ex-libris-urile;
- legătura de carte (în argint, piele etc.);
- anul de tipărire (într-o perioadă de război sau de cenzură);
- studiile introductive aparținând diverselor personalități;
- colecțiile cu renume în epocă.

Cărțile apărute într-un timp sau altul pun în evidență fețe ale aceluși timp, tipuri de cititori, conținuturi care dezvăluie etape ale cunoașterii, ele sunt dovada cea mai grăitoare a istoriei unui popor. Ele vorbesc despre forța și perenitatea unei biblioteci.

4. 16; 17; 21; 23; 35; 36; 45; 46; 47; 48; 59; 61; 62; 72, p.104-116; 73; 75; 85; 87; 89; 97; 99; 100; 106; 107; 113; 114; 123; 127; 130; 135; 137, p.19-26; 149; 164; 166; 172; 188; 200; 203; 229, p.339-340; 230, p.105-106; 231, p. 67-71; 233; 241; 255; 257; 269, p. 97; 278; 289, p. 23-26, 680-683; 304, p. 77-85; 305, p.12-15; 325; 328; 331; 341; 342.

Cărți alese din colecțiile Fundației Universitare Carol I

Aegypten in Bild und Wort: Dargestellt von unseren ersten Kunstlern: /Album/. Beschrieben von Georg Ebers. 2. unveränderte Aufl. Vol. 1-2. Stuttgart; Leipzig: Druck und Verlag von Eduard Hallberger, /188-/. Vol. 1: VI, 387 p.; Vol. 2: XII, 432 p. :il.

BAGEHOT, Walter. *Lois scientifiques du développement des nations dans leurs rapports avec les principes de la sélection naturelle et de l'hérédité.* 4e éd. Paris: Librairie Germer Baillière, 1882. IV, 245 p. (Bibliothèque scientifique internationale ; 2)
/Donație Al. Lahovary /

BAZIN, Hippolyte. *Les monuments de Paris: souvenirs de vingt siècles.* Préf. d'André Theuriet; dess. de Nelson Dias. Paris: Librairie Ch. Delagrave, 1904. XV, 287 p. :il.

Quellen und Untersuchungen zur Geschichte Hohenzollern des Hauses. Hrsg. unter Mitwirkung namhafter Gelehrter von Ernst Berner. Bd. 1. Berlin: Alexander Duncker, 1901. XXXIII, 452 p. /Scriere cu caractere gotice /

BLANC, Charles. *Histoire des peintres de toutes les écoles: depuis la Renaissance jusqu'à nos jours.* Paris: Jules Renouard, /1853/. 1 vol. în paginație multiplă /Donație J. Al. Cantacuzin /

BOURDEAU, Louis. *Histoire de l'habillement et de la parure.* Paris: Felix Alcan, 1904. 302 p.

DE AMICIS, Edmondo. *Cuore: ce simte inima unui copil:* carte pentru copii. Trad. de Clelia Bruzzesi. Cu o precuvântare de Al. I. Odobescu. Ed. a 2-a. București: Impr. Statului; Librăria Socec, 1898. VIII, 408 p. ,12 f.il. /Donație C. C. Arion /

DURUY, Victor. *Histoire générale: comprenant l'histoire abrégée de l'antiquité du Moyen Age et des temps modernes jusqu'en 1848: suivi d'un résumé chronologique des principaux événements de 1848 à 1891*. Nouv. éd. Paris: Librairie Hachette, 1891. 676 p. /Donație Ion Bogdan /

EICKEN, Heinrich von. *Geschichte und System der Mittelalterlichen Weltanschauung*. Stuttgart: Verlag de J. G. Gotta'schen Buchhandlung. 1887. XVI, 822 p. /Scriere cu caractere gotice/.

GIRARD, Maurice. *Les métamorphoses des insectes*. Paris: Hachette, 1866. 380 p.: il. /Donație M. Boerescu /. -4e éd. rev. et augm. Paris: Hachette, 1874. 400 p. / Donație Al. Lahovary /

HEINE, Heinrich. *Sammtliche Werke*. Vol. 1-20. Hamburg: Hoffmann und Campe, 1861-1863.

KLOPSTOCK, F. G. *Klopstocks Oden*. Gotha; New-York: Verlag des Bibliographischen Instituts, 1827. 96 p. (Miniatur Bibliothek der Deutschen Classiker). /Exemplar cu numărul de inventar 1, donație J. Al. Samurçaș /

KRAEMER, Hans. *The Christian message in a non-christian world*. London: The Edinburg House, 1938. XVI, 455 p.

LAURENT, François. *Le droit civil international*. Vol. 1-8. Bruxelles: Bruylant-Christophe; Paris: A. Marescq, 1881. /Donație C. C. Arion; M. Boerescu /.

MAIORESCU, Titu. *Discurs asupra reformei instrucțiunii publice rostit în Senat*. București: Tipogr. Gutenberg, J. Gobl, 1891. 196 p. /Donație autografă a lui Titu Maiorescu către Lecomte du Noüy /

MÂLE, Emile. *L'art allemand et l'art français du Moyen Age*. 4e éd. Paris: Armand Colin, 1923. 329 p. /Donație Ministerul Afacerilor Străine al Republicii Franceze. /

MASPERO, Gaston. *Histoire ancienne des peuples de l'Orient*. 3e éd. Paris: Hachette, 1884. VIII, 658 p., 9 f.h. /Donație Al. Tzigara-Samurçaș /

NOËL, François-Joseph-Michel ; LA PLACE, Guislain-François-Marie-Joseph de. *Leçons françaises de littérature et de morale*. 9e éd. T. 1-2. Paris: Le Normant, 1832. T. 1: XXIV, 739 p. ; T. 2: 726 p. /Donație Frații Șaraga /

SCHMIDT, Oscar. *Descendance et darwinisme*. 6e éd. Paris: Felix Alcan, 1889. VIII, 279 p.: il., sch. (Bibliothèque scientifique internationale ; 7)

SCHOPENHAUER, Arthur. *Aforisme asupra înțelepciunii în viață*. Trad. de Titu Maiorescu. Ed. a 3-a, rev. București: Socec, 1891. IX, 438 p.

WIELAND, Christoph Martin. *Anthologie aus Wieland*. / 1 vol. în patru părți /. Gotha; New-York: Verlag des Bibliographisches Institut, 1827. (Miniatürk Bibliothek der Deutschen Classiker). /Exemplar cu numărul de inventar 8, donație J. Al. Samurçaș /

CARTEA ARSĂ

1. Într-una din legendele Evului mediu construită în jurul poetului Virgiliu se spune că acesta se înțelese cu Varius ca să ardă *Eneida*, dacă i se va întâmpla ceva. Când starea de sănătate i s-a înrăutățit „ceru stăruitor lada în care se afla cartea, ca să ardă el însuși *Eneida*”. Dar nimeni nu i-a îndeplinit dorința.

În poemul filosofic *Moartea lui Virgiliu*, Hermann Broch reia tema legendei, dându-i o amplă desfășurare, iar discuția dintre Virgiliu și Octavian August în jurul *Eneidei* este o fascinantă meditație despre cunoaștere, poezie, viață, acțiune, moarte.

În lucrarea *Abuzurile memoriei*, T. Todorov (319) îl evocă pe împăratul aztec Itzcoatl care, la începutul secolului al XV-lea, a ordonat să se distrugă stelele și cărțile pentru a putea să refacă tradiția în stilul său propriu.

În vechile credințe cartea dispunea de puteri distrugătoare.

Și cazul lui Franz Kafka este celebru. Înaintea morții, la 41 de ani, îi lasă lui Max Brod, agentul său literar, sarcina să-i ardă toate manuscrisele. Brod nu-i îndeplinește cererea și astfel sunt salvate celebrele sale scrieri postume *Castelul*, *Procesul*, *America*.

Se știe despre Gogol că și-a ars de două ori manuscrisul reprezentând volumul al doilea din *Suflete moarte*, fiind salvate doar câteva capitole.

După publicarea în 1988 a cărții *Versetele satanice*, de Salman Rushdie, romanul a fost ars de mai mulți musulmani englezi într-o piață. Mai mult, ayatollahul Khomeini îl condamnă pe autor la moarte, în 1989, „pentru ofensa adusă de autor lui Mohamed”. Cartea este interzisă și în alte țări, ca India, Africa de Sud, Pakistan, Bangladesh, Egipt, Somalia, Sudan, Malaezia, Indonezia, Quatar.

Într-un sens restrâns, creatorul este cel care-și condamnă opera la distrugere, trăind o puternică dramă a nesiguranței, a îndoielii, a neîncrederii în forța creației sale, a realizării sale artistice.

În sens mai larg însă, „condamnarea la foc” a cărților, în perioada Inchiziției, împreună cu autorii lor reprezintă o crimă pe care memoria colectivă o privește adesea îngrozită.

În *Don Quijote*, prietenii acestuia, nepoata, chelăreasa pregătesc un auto-da-fé cu volumele cavalești, cele vinovate de nebunia eroului. Femeile vor să le dea foc de-a valma, parohul și bărbierul sunt mai selectivi, salvând cele mai importante cărți cavalești tipărite în Spania în anii 1500 – Amadís de Gaula sau Tirant lo Blanc.

În romanul lui L.-S. Mercier *Anul 2440 sau Un vis cum n-a mai fost*, scris în 1771, incendierea cărților „inutile”, „frivole”, „primejdioase” reprezintă un sacrificiu închinat adevărului, bunului simț, bunului gust. Este vorba în concepția autorului de un foc purificator care să scape lumea „de prostia omenească, mai veche sau mai nouă”.

Autorul este și el selectiv: dacă Herodot, Safo, Lucrețiu sau Bossuet nu scapă de foc, din Cicero sau Seneca se păstrează cam un sfert, sunt salvați în schimb Homer, Sofocle, Euripide, Platon, Plutarh, Virgiliu, Plinius, Milton, Shakespeare, Pope, Young, Descartes, Montaigne, Racine, Corneille, Molière.

„Folositoarea curățire fusese făcută cu înțelepciune și dragoste de ordine”, în fapt, se vede predilecția autorului pentru cărțile austere, de politică sau morală.

Pentru G. Călinescu însă, un incendiu este din când în când salvator, chiar dacă în el piere biblioteca din Alexandria. Spiritul uman are capacitatea să renască mereu din cenușă.

Borges vedea în arderea cărților o barieră magică menită să stăvilească moartea.

Distrugerea bibliotecilor personale românești în perioada de după 1945 a însemnat un grav atentat la identitatea națională, distrugerea acelor valori care însemnau reperele cele mai înalte ale elitei intelectuale.

Cunoscuta bibliotecă de la Florica, a lui Ion C. Brătianu și Ionel Brătianu, „Gemea de cărți: cei doi Brătieni, tatăl și fiul,

adunaseră la Florica cea mai însemnată bibliotecă particulară din România” (p. 94), după cum o considera C. Argetoianu (9) în *Memoriile* sale. În martie 1949, în curtea din fața conacului de la Florica, cărți alese, multe dintre ele despre istoria românilor, au fost transformate în scrum sau înecate în apele râului din apropiere.

O altă bibliotecă celebră, cea a avocatului Istrate Micescu, a fost distrusă în 1948 din același ordin al regimului comunist. Cărțile au fost arse sau aruncate în lacul din Cișmigiu. Istrate Is. Micescu (294) evocă astfel biblioteca tatălui său: „33000 de volume așezate aici sau întinse în alte încăperi - incunabule în folii, cărți legate și nelegate. Toate adnotate și deseori glosate. Au reprezentat preocupările sale: drept, filosofie, lingvistică, etimologie. Literatură clasică în greaca veche sau latină (le vorbea pe amândouă), dar și literatură modernă, dar și poezie (recita mult versuri). Cărțile au fost primele distruse sau furate. Oricum, nu mai sunt și nu le-am mai găsit.” (p. 14).

Crimele Inchiziției împotriva cărților revin indiferent de timpul istoric care ne străbate.

2. „Am citit, zilele trecute, că omul care a poruncit să se ridice aproape infinitul zid chinezesc a fost acel Prim Împărat, Shih Huang Ti, care, în același timp, a hotărât ca toate cărțile dinaintea domniei lui să fie arse. /.../

A arde cărți și a ridica fortificații sunt întreprinderi obișnuite pentru principi; singurul fapt neobișnuit în cazul lui Shih Huang Ti ar fi amplexarea acțiunii sale. /.../

Shih Huang Ti – afirmă istoricii – interzisese orice mențiune a morții și căutase elixirul nemuririi și se închisese într-un palat figurativ, alcătuit din tot atâtea încăperi câte zile cuprinde anul; aceste date sugerează că zidul – în spațiu – și arderea cărților – în timp – au fost bariere magice menite să stăvilească moartea. /.../

Poate că Shih Huang Ti și-a înconjurat cu zid împărăția știind că aceasta este pieritoare și a nimicit cărțile înțelegând că acestea sunt cărți sacre, deci cărți care te învață tot ce te învață

universul ori conștiința fiecărui om. Poate că arderea bibliotecilor și înălțarea zidului sunt operații care, în mod secret, se anulează.“

J.L. Borges. *Zidul și cărțile*, p.106-108 (47)

„M-am gândit la flăcări, dar m-am temut că arderea unei cărți infinite ar fi și ea, deopotrivă, infinită și ar îneca în fum planeta întregă.“

J.L. Borges. *Cartea de nisip*, p.340 (47)

„Întunecat, greu, mut, începu să vuiască. Spaima revenise. Cei doi voiau să plece fără să fi înțeles. Voiau să se întorcă –, nu va fi atunci prea târziu ? mai înainte trebuiau convinși, trebuiau să știe în sfârșit –, oh, toată neizbăvirea sufletului omenesc e ferecată în crepusculara lui incapacitate de a fi trezit –, și luptând cu tusea, răgușit, aproape cu un strigăt de neuzit, rosti:

– Sunteți prietenii mei... trebuie să am mâinile curate... la început și la sfârșit trebuie să fim curați... iar «Eneida» e nedemnă... lipsită de adevăr... numai frumoasă... sunteți prietenii mei... o veți arde... veți arde «Eneida» pentru mine... făgăduiți... /.../

– E ultima mea voință, Plotius, ca tu și Lucius să ardeți neîntârziat «Eneida»... nu mă puteți refuza...

– Oh, dragul meu Virgiliu, de câte ori trebuie să te mai asigur că tu și noi avem înaintea noastră timp din belșug pentru toate ! așadar, tu ai timp mai mult decât suficient, și să reflectezi foarte bine asupra intenției tale... dar bagă de seamă – iar Plotius, altminteri un om care recomanda evitarea pripelii, acum însă el însuși un nerăbdător pripit, și pusese mâna pe clanță –, un țăran care-și dă boabele de sămânță la păsări și le risipește nu-i bun de nimic.”/.../ (p. 297-298)

„Pe neașteptate, cu o mișcare extrem de violentă, August se răsuci spre el:

– Întoarce-te la subiect, Virgiliu... de ce vrei să nimicești «Eneida» ?

Fu atât de surprinzător, încât în prima clipă nu i se putu replica nimic.

– Ai vorbit despre scăderi; să ți le admitem, deși eu nu cred în ele, totuși nu există nici un fel de scăderi artistice, cărora un Virgiliu să nu le poată găsi rezolvarea... deci n-au fost decât niște subterfugii.

– Nu mi-am atins țelul.

– Nici din această lămurire nu pricep nimic... despre ce țel e vorba ? /.../” (p. 357)

„– Există multe țeluri, Virgiliu; eu însumi am un număr impunător de țeluri, iar printre ele prietenia ta, cu adevărat, nu ocupă ultimul loc, deoarece, în viitor, a fi fost prietenul lui Virgiliu va aparține gloriei mele... acum, destăinuie-mi totuși ce țel înfricoșător ți s-a nălucit, făcând să se coacă în tine o hotărâre atât de neinteligibilă...”

Febra creștea iar; o simțea între degetele fierbinți, iar inelul îl apăsa. Aceasta nu-l scutea de răspuns:

– Țelul meu !? Știința... adevărul... toate țelurile se află acolo... cunoașterea...

– Și crezi că nu ți-ai atins acest țel ?

– Nimeni nu-l atinge.

– Ei... de vreme ce te dezminți singur, e de neînțeles că mai continui să te chiniești... muritorilor nu le stă în putere să facă totul.

– Eu însă n-am făcut nici măcar primul pas spre cunoaștere, nici măcar n-am schițat mișcarea pentru primul pas... e discordant, totul a fost discordant.”(p. 358-359).

Hermann Broch. *Moartea lui Virgiliu* (50)

„... te simți liber și apărat prin cărțile tale, prin munca ta – și deodată, fără motiv, în această stare binecuvântată și eternă, dai foc cărților tale și le lași să ardă liniștit în jurul tău și pe tine odată cu ele. Asta ar fi o întâmplare care s-ar apropia pe

departe de aceea dintr-o colonie de termite, o izbucnire a absurdului, ca acolo, numai nu în aceeași proporție grandioasă.“

Elias Canetti. *Orbirea*, p.626 (65)

„Unde am ajunge dacă arhivele s-ar păstra ? Tot pământul s-ar preface în hârtie. Spiritul uman uitându-și funcțiunea directă și-ar lua funcția de arhivar, anulându-se pe sine. Marii istorici sunt aceia care scriu cu documente moderate și de aceea cele mai bune opere de istorie sunt asupra antichității. Penuria de documente stimulează spiritul. Un eveniment capital pentru cultură a fost arderea bibliotecii din Alexandria. Un incendiu, din când în când, e salvator. A le deplânge înseamnă a nu fi filosof, pentru că în mod fatal epoca noastră, de pildă, va fi încheiată cu cea din urmă foaie de hârtie, ceea ce nu înseamnă că umanitatea își va pierde facultățile ei mintale.“

G. Călinescu./ *Universitate – Universalitate*/, p. 113-114 (72)

„În noaptea aceea, jupâneasa puse pe foc și arse toate cărțile câte erau în ogradă și prin toată casa, ci or fi ars pesemne și unele care ar fi meritat să dăinuiască în arhive eterne, dar n-au îngăduit-o nici soarta lor, nici lenea puricătorului, și așa s-a adeverit cu ele proverbul cum că dreptii plătesc uneori pentru păcătoși.“

Cervantes. *Don Quijote de la Mancha*, /Vol. 1/, p. 75 (75)

„Întreaga bibliotecă trebuie să fi devenit un vas de jăratec fumegând, și focul alerga acum din cameră în cameră cuprinzând cu iuțeală miile de pagini atât de uscate. Toate ferestrele erau acum viu luminate, un fum negru ieșea din acoperiș; focul ajunsese acum la bârnele acoperișului.“

Umberto Eco. *Numele trandafirului*, p. 483 (114)

„În orice parte a sa, Oxford-ul trădează vechime și autoritate. Porțile lui sunt închise inovației moderne. E guvernat și astăzi de statutele arhiepiscopului Laud. Cărțile din biblioteca Merton mai sunt încă prinse cu lanțuri de perete. Aici la 27 august 1660 « Pro Populo Anglicano Defensio» și «Iconoclastes» ale lui John Milton au fost date pradă flăcărilor. Am văzut curtea școlii, pătrată, unde, în 1693, Convenția a dispus arderea în public a « Leviathan»-ului lui Thomas Hobbes.”

R.W. Emerson. *Universitățile*, p. 224 (120)

„- Tu i-ai dat foc, acum bibliotecii?

- Da,

Eu i-am dat foc !

- Dar este cumplită crima ta!

De tine-nfăptuită-mpotriva-ți, asasine!

Ți-ai omorât chiar raza ce luminează-n tine!

E propria-ți făclie ce vrei s-o stingi pe loc!

În ura ta nebună și-i pui acum foc,

E bunul tău, comoara, e zestrea ta și partea!

Dușmancă stăpânirii, folosul tău e cartea.

Căci ea întotdeauna te-a scos din umilință.

Biblioteca este simbolul de credință

Al unor generații ce nu-s trezite încă

Și slavă aurorii aduc din noaptea-adâncă.

Cum! În această lume de adevăr, divină,

În operele pline de trăsnet și lumină,

În cripta-aceasta-a vremii cu vaste repertorii,

În școli, în vechi oameni, în șirul de istorii,

Într-un trecut din care învață viitorul,

În tot ce fu să-nceapă și nu-și secă izvorul,

Și în poezii! În hăul de Biblii prea subtile,

În vraful sfânt de genii grozave ca Eschile,

Homeri și Iovi pe ceruri rămași ca o minune,

În Molière, Voltaire și în Kant, în rațiune

Arunci tu, mizerabil, o torță a pieirii;
Prefaci în scrum întreaga gândire-a omenirii!
Să fi uitat că solul eliberării prime
E cartea? Cartea este acolo, pe-nălțiime;
Sclipește; și fiindcă străluce sus, pe coame,
Sfărâcă ghilotina, dar și război și foame;
Vorbește; nici sclavie, și nici un rob de-acum!
Beccaria, Platon, Milton, deschide un volum.
Profeți citește, Shakespeare sau Dante și Corneille;
În tine se trezește imensul duh din ei;
Orbit, te simți aceeași făptură ca ei toți;
Devii mai bun citindu-i, mai grav să fii tu poți;
Simți cum îți crește-n minte divina lor idee.
Și-ți dă lumini, cum zorii pe câte-un schit scânteie;
Cu cât ți se scufundă în suflet înainte,
Te-alintă și te-nvie cu raza lor fierbinte;
Când suflet întreabă, e gata să răspundă;
Ești bun, mai bun pe urmă; se sting și se scufundă,
Ca neaua sub jărat, mândrii, mâinii, nesații,
Prejudicata, răul și regii, și-mpărații!
Căci îți trimite-n oameni, întâi, știința, vestea,
Apoi și libertatea. Iar razele acestea,
Pricepi, sunt ale tale și tu vrei să le stingi!
Visate idealuri prin carte doar le-atingi.
Îți intră cartea-n minte și-aici desface toate
Cătușele greșelii de adevăr legate,
Că-n fiecare cuget e nodul gordian.
Ți-e vraci, ți-e călăuză, ți-e paznic an de an.
Te vindecă de ură, te scapă de sminteală.
Vezi, dar, ce pierzi tu astfel prin propria greșeală
Avutul tău e cartea! Ea este bucuria
Și dreptul, adevărul, virtutea, datoria
Progresul, rațiunea ce patimi risipesc.
Și tu distrugi aceasta!

- Eu nu știu să citesc!"

Victor Hugo. A cui e vina ?, p. 288-290 (161)

„Sunteți la curent, desigur, cu greutățile pe care le-am întâmpinat publicând tot ce-am scris după primul volum de proză pe care am încercat să-l public: «Oameni din Dublin». Editorii și tipografi pareau înțeleși, în pofida neînțelegerilor lor în alte privințe, să nu publice nimic semnat de mine așa cum fusese scris. Nici mai mult, nici mai puțin de douăzeci și doi de editori și tipografi au citit manuscrisul cărții «Oameni din Dublin», iar când a fost în sfârșit tipărită, o persoană foarte bine intenționată a cumpărat întreaga ediție și i-a dat foc la Dublin, un modern și original autodafé.”

J. Joyce. Scrisoare către editorul american al romanului Ulise,
M. Butor, Repertoriu, p. 227 (59)

„Adevărat cărturar, bibliotecarul se apropie de mine și, după ce-mi cântări obiecțiile și reproșurile, îmi răspunse după cum urmează:

– Convinși de experiențele cele mai riguroase că spiritul își ridică el însuși în cale mii de dificultăți inutile, am descoperit că o bibliotecă bogată e locul de întâlnire al celor mai mari extravagante și al celor mai deșănțate himere. Spre rușinea rațiunii, pe vremea dumitale întâi se scria și de-abia după aceea se gândea. Autorii noștri urmează calea inversă și i-am sacrificat pe toți cei ce-și îngropau cugetările într-un uimitor noian de cuvinte și citate. Nimic nu rătăcește mai mult mintea decât cărțile prost alcătuite, căci o dată ce ai acceptat fără un examen prea atent primele noțiuni, cele ce urmează devin concluzii pripite și mergi tot așa, din prejudecată în prejudecată și din greșeală în greșeală. Soluția care ni se impunea era reconstruirea întregului edificiu al cunoștințelor omenești, proiect ce părea de nerealizat, într-atât era de vast, dar n-a trebuit în fapt decât să înlăturăm lucrurile inutile care ascundeau adevăratul punct de vedere: tot așa, pentru a ridica Luvrul, nu a fost nevoie decât să fie dărâmate cocioabele ce îl ascundeau privirii. În labirintul cărților, cunoștințele circulau la întâmplare, revenind neîncetat la punctul de plecare fără a

putea să se înalțe, iar ideea exagerată pe care și-o făceau oamenii în legătură cu bogăția lor ascundea de fapt o sărăcie lucie. Într-adevăr, ce se găsea în mulțimea de tomuri ? Cele mai multe repetau lucruri știute și răsștiute. Întotdeauna filosofia ni s-a înfățișat sub aparența unei statui celebre, copiată fără încetare, dar niciodată înfrumusețată: originalul ne apare ca o întruchipare a perfecțiunii, în vreme ce copiile, fie ele din aur ori argint, parcă degenerază treptat. Filosofia este fără doar și poate mai frumoasă dacă e cioplită în lemn de o mână aproape primitivă decât dacă e decorată cu podoabe de împrumut. De îndată ce se lasă în voia înclinării lor spre lenevie și se abandonează opiniei celorlalți, chiar și oamenii talentați devin imitatori servili și-și pierd darul invenției și al originalității. Câte proiecte ambițioase și câte speculații sublime nu au fost spulberate de uraganul opiniei ! Timpul nu a adus până la noi decât lucrurile facile și poleite care au avut aprobarea mulțimii, dar a înghițit cugetările bărbătești și energice, fie prea simple, fie prea înalte pentru a fi pe gustul vulgului. Dar cum zilele ne sunt numărate și nu trebuie irosite într-o filosofare puerilă, am dat o lovitură decisivă măruntelor controversate scolastice.

– Și ce-ați făcut ? Termină-ți, rogu-te povestirea.

– Într-o înțelegere deplină am adunat, pe un câmp, toate cărțile pe care le-am socotit frivole, nefolositoare ori primejdioase, și am făcut din ele o piramidă, care, ca înălțime și lărgime, părea un enorm turn: era fără posibilitate de tăgadă un nou turn Babel. Bizarul edificiu era încununat de ziare și pe laturi era sprijinit cu instrucțiuni episcopale, avertismente parlamentare, rechizitorii și panegirice. Era alcătuit din cinci ori șase mii de dicționare, din vreo sută de mii de tomuri de jurisprudență, din cam tot atâtea poeme, din vreo mie șase sute de relatări de călătorie și dintr-un miliard de romane. Am dat foc îngrozitorului vraf, sacrificiu expiator făcut adevărului, bunului simț, bunului gust. Flăcările au luat cu ele, precum torenții, prostia omenească, mai veche sau mai nouă. Focul a durat mult. Câțiva autori au fost arși de vii, dar țipetele lor nu ne-au oprit; în inima cenușii am găsit pagini din operele lui P., ale lui De la H., ale abatelui A., care, dată fiind extrema lor răceală, n-au putut în nici un chip să ardă./.../.

Dar cum nu suntem nici nedrepti și nici asemănători acelor sarazini ce-și încălzeau apa de baie cu capodopere, am procedat la o triere și spiritele savante au extras substanța a mii de volume in-folio, transferând-o într-o mică plachetă, aproape la fel cum procedează pricepuții alchimiști, care separă esența unei plante, o închid într-o fiolă și aruncă grosolana drojdie. Am făcut compendii cu ce era mai important, am retipărit ce era mai bun și totul a fost îndreptat în acord cu adevăratele principii ale moralei. Compilerii noștri sunt bărbați vrednici de toată cinstirea și îndrăgiți de întreaga națiune; aveau gust și, cum erau capabili să creeze, au știut să aleagă numai ce era bun și să arunce restul. Ne-am dat seama (căci trebuie să fim drepti) că numai veacurilor însuflețite de un suflu filosofic le este dat să producă doar puține lucrări, dar că al dumitale, secol în care cunoștințele adevărate și solide nu erau îndeajuns de înaintate, nu putea face ceva mai bun decât să adune cât mai multe materiale. Întotdeauna arhitecții sunt precedați de salahori. La început, o știință se face bucățică după bucățică, fiecare își îndreaptă privirea asupra porțiunii ce îi revine și astfel nimic nu scapă atenției, căci sunt analizate până și detaliile. Nu se putea să nu scrieți o puzderie de cărți, dar nouă ne-a revenit asamblarea fragmentelor răspândite. Cei care nu au nimic în cap ori cel mult sclipiri de o clipă sunt și cei mai mari palavragii: barbatul înțelept și învățat vorbește puțin, dar bine. Privește, rogu-te, cabinetul în care te afli: vei găsi în rafturile lui tot ce a scăpat mâniei focului. Puține la număr, cărțile acestea au primit aprobarea veacului meu.”

Louis-Sébastien Mercier. Anul 2440 sau Un vis cum n-a mai fost, p.123-126 (213)

„La douăzeci și cinci de ani după apariția capodoperei sale, «Heinrich cel verde», Gottfried Keller își recuperează, cu ajutorul editorului, toate exemplarele nevândute ale cărții și le pune pe foc. Gesturi decurgând unul din altul, într-o perfectă logică a ilogicului. Cine să-l poată împiedica pe un autor să comită acte ireparabile, când el ajunsese la concluzia că își

ratase în întregime cartea ? Că o ratase în cele mai mici amănunte, frază cu frază, personaj cu personaj. Dar mai exista o speranță, descoperită (sau inventată) atunci, pe loc. Întotdeauna mai există o speranță. O idee. Ce-ar fi, își va fi spus el, ce-ar fi să nu renunțe, totuși, la această carte, chiar așa ratată, penibilă, inutilă, depășită, din toate punctele de vedere depășită? Ce-ar fi să o rescrie ? Se poate presupune că noua variantă a cărții o va scrie încălzindu-se la flăcările furnizate de inutila ediție princeps.“

Mircea Mihăieș. *Cartea eșecurilor*, p. 56-57 (219)

3. Cărți martire...

În mijlocul Pieței Palatului Regal, ctitoria lui Carol I trece prin momente dramatice. Cea care aproape 45 de ani a fost un reper al vieții intelectuale românești și un model demn de urmat intră într-o curbă descendentă. În 1943 au loc mai multe concursuri publice de arhitectură, unele dintre ele cuprinzând și sistematizarea Pieței Palatului. Fundația concepută și așezată în punctul cel mai important al Pieței, în axa Palatului Regal, devine pentru unii concurenți incomodă, astfel încât se propune dărâmarea sau mutarea ei. În cele din urmă, din cele 24 de proiecte, pe primele locuri s-au situat propunerile care susțineau menținerea clădirii în același loc. În luările de poziție din conferințe sau din scrieri, Al. Tzigara-Samurcaș argumenta că Palatul Fundației nu trebuie dărâmat, fiind singura amintire arhitectonică a lui Carol I din Capitală, „cea mai personală dintre operele durate de întemeietorul Regatului român.”

În timpul bombardamentelor germane din 24 - 26 august 1944 asupra Palatului Regal este incendiată grav și biblioteca. Sunt distruse parterul clădirii, acoperișul, depozitele de cărți de la etaj. Timp de aproape un an, prin devotamentul bibliotecarilor, cărțile au fost salvate din cenușă și aranjate în depozite. Prin vânzarea unor medalii de aur ale Fundației și a unor mărci poștale emise în acest scop, s-a obținut suma de

4 miliarde de lei, necesară pentru repararea fațadei, a anexelor și a Amfiteatrului.

În urma seismului din 4 martie 1977, clădirea a suferit avarii grave necesitând o operație de restaurare, prin conservarea elementelor inițiale, prin îndepărtarea adăugirilor și redarea coloritului inițial.

Urmează cea mai tragică și mai absurdă lovitură asupra bibliotecii, incendiul din 23 decembrie 1989, rămas până astăzi o crimă cu autori mai mult sau mai puțin cunoscuți. În jumătate de oră, monumentală clădire s-a transformat într-o ruină, iar cărțile arse, suspendate pe rafturi, se împrăștiau în funigei cenușii peste zidurile mutilate, peste ferestrele curgând ca o lavă fierbinte, peste oamenii care descopereau în locul cărților neantul.

Memoria istorică a unui popor rămasă fără suportul ei extrem de sigur, de solid. Din mijlocul acestei catedrale arse se vedea cerul liber, dezolant.

Flăcările au transformat în cenușă cărți vechi de patrimoniu din biblioteca lui Mavrocordat sau Cantacuzino, celebrul *Divan* al lui D. Cantemir din 1698, cărți donate de Titu Maiorescu, C.C. Arion, Ioan Movilă, Ion Bogdan, N. Iorga, scrisori ale lui Eminescu, Caragiale, Slavici, Marta Bibescu, manuscrisele romanelor de tinerețe ale lui Mircea Eliade, teza lui de doctorat în manuscris, un manuscris al poetului persan Saadi, copiat în 1745, toate cele 52 de volume provenind din biblioteca lui Eminescu, cu sublinierile, adnotările marginale ale poetului și peste jumătate de milion de alte titluri.

Cărțile atinse de foc, au devenit simbolul despărțirii de trecut, acoperind cu pulberea lor disperarea și neputința unui mare moment de cumpănă.

Cărțile unei identități pierdute, împușcate, anihilate, cărți martire.

4. 6; 9; 35; 47, p. 106-109, 335-340; 49; 50; 65; 72, p.104-116; 75; 106; 114; 213; 222; 319; 326; 328; 338.

CARTEA INTERZISĂ

1. În istoria atât de frământată a dezvoltării tiparului și a gustului pentru lectură, aproape nu există operă importantă care, într-o perioadă sau alta, să nu fi fost interzisă. Atunci când societatea este vulnerabilă, instituțiile sau oamenii se tem de puterile oculte ale cărții și încearcă, printr-un act simbolic, să îndepărteze textele considerate periculoase.

În Vechiul Testament se relatează despre regele Iudeei, Ioachim, care a tăiat cu „briceagul logofătului” sau „cuțitașul secretarului” cartea care cuprindea amenințări divine împotriva sa și a aruncat-o în foc.

Arderea cărților a rămas cea mai violentă manifestare împotriva spiritului unei cărți, în fapt împotriva societății care a dat naștere cărții.

În perioada Inchiziției cărțile eretice sau licențioase erau arse, iar prigoana împotriva celor care încercau să le citească era considerată pedeapsă divină.

Primul Index întocmit de Inchiziție a apărut la Roma în 1557, actualizat în 1571, și reprezenta un Catalog de cărți interzise de Sfântul Scaun. Indexul a fost desființat abia în 1966 de conciliul Vatican II.

În acest Index figurau toate marile nume de scriitori ai lumii.

În biblioteci, edițiile rare ale cărților erotice erau puse în Infern, adică în „partea închisă a unei biblioteci unde sunt ținute cărți având un caracter licențios”. „Existența unui infern al tipăriturilor - scrie Pia Pascal în *Les livres de l'enfer du XV-e à nos jours* - îi face să viseze chiar și pe cei ce nu citesc niciodată”.

O întregă istorie a cărților interzise se desfășoară de-a lungul secolelor, urmărindu-se permanent eliminarea acelor cărți considerate nocive din punct de vedere politic, religios, moral, dar și a celor lipsite de valoare. De la biblioteca ascunsă, pentru delectări personale, la biblioteca deschisă tuturor este un

drum anevoios, în care cenzura devine masca unei camuflări organizate. Prin cenzură se produce o limitare a accesului liber la carte. Biserica sau statul au impus reglementări care, chiar dacă urmăreau un rol protector, reprezentau un atac la creativitatea artistului, la unicitatea sa. Nu numai scriitorii sunt vizați, ci și pictorii, sculptorii, regizorii de teatru și film. Câteva exemple:

Înainte de moartea lui Michelangelo, în 1564, au fost cenzurate nudurile pictate de el în *Judecata de apoi* ca fiind obscene, ucenicii lui trebuind să le picteze veșminte. De asemenea, unele poezii de dragoste ale lui Michelangelo au fost cenzurate până în secolul al XVII-lea.

În 1759, Biserica Catolică interzicea lucrarea lui Voltaire *Candid*; în 1920, James Joyce sosește la Paris cu manuscrisul romanului său *Ulise*. Cu greutate cartea este tradusă în franceză și tipărită dar, considerată pornografică, este interzisă în toate țările de limbă engleză. În 1952, la un an de la moartea lui André Gide, un decret dat de Suprema Sacra Congregatio Sancti Oficii înscrie *Andreae Gide opera omni* în Index librorum prohibitorum.

În studiul *Cine se teme de biblioteci* din volumul *Cenzura și bibliotecile în secolul XX*, Marie Kuhlmann (172) numește cenzură „orice intervenție – emanând de la o autoritate guvernamentală, de la administrațiile tutelare, de la biblioteci sau de la cititori – care constă în a împiedica sau a limita cu intenție difuzarea cărților, a periodicelor sau a ziarelor, din motive de ordin moral, religios, filosofic, politic, ideologic sau cultural.” (p. 21). Cel mai adesea cenzura s-a exercitat din motive politice sau ideologice.

În America există o puternică tradiție a cenzurii. E cunoscut cazul romanului lui Mark Twain *Huckleberry Finn* care a fost exclus din biblioteci pe motiv de „grosolanie”. La sfârșitul anilor 50 era imposibil să poată fi citite aici romanele lui Henry Miller sau D.H. Lawrence. Romanul *Ulise* de James Joyce, apărut la Paris în 1927 era, de asemenea, interzis în America, fiind considerat obscen și radical. Iar în 1930, cel puțin 18 ediții ale cărții aveau pasaje lipsă. Cartea lui George Orwell, *1984*, apărută în 1948, a fost considerată periculoasă.

În timpul celui de-al doilea război mondial, în țările ocupate de trupele germane se exercita un control sever asupra imprimării, a editărilor și reeditărilor. Se alcătuiau nenumărate liste de interdicție și se puneau sechestru pe cărți aflate în edituri, librării sau biblioteci. Cenzura reflectă poate mai bine decât orice alt element modul de raportare al oamenilor la carte și modul în care influența ei poate schimba o societate.

În ciuda democrației, a drepturilor la citit, interzicerea cărților din varii motive continuă să se manifeste public sau clandestin.

„Orice individ, consideră Marie Kuhlmann, încearcă să dobândească o anumită putere asupra lumii care-l înconjoară, fie că provine de la un primar, de la un bibliotecar sau de la un cititor, cenzura se manifestă întotdeauna în legătură cu lecturile celorlalți.” (p. 237)

O modalitate de supraviețuire, fizică sau literară, întâlnită în regimurile totalitare o reprezintă și autocenzura, totdeauna însoțită de spaimă, dedublare, suspiciune.

Care este rolul bibliotecarului în această pendulare între libertate și constrângere ?

Adesea, bibliotecarul este văzut într-o situație de pasivitate, el aplicând doar normele clasei dominante și neavând putere de decizie. Jocul între cenzură și autocenzură, împins uneori spre incapacitatea de a găsi o soluție sau de a oferi variante cititorilor determină bibliotecarii să-și construiască propria strategie de acceptare sau respingere a unor cărți (nu întotdeauna din cauza bugetului sau a unui anumit public). Ei sunt cei care decid ce anume îi protejează, formează, scandalizează, informează pe cititori pentru că au încredere în rolul lor formativ și educativ.

Au fost însă perioade în care bibliotecarii au decis cenzura, de exemplu în cazul romanului, văzut ca gen literar care afectează imaginea unei biblioteci.

Astăzi putem considera acte de cenzură

- aplicarea unei mărci distinctive pe cărți în semn de avertizare;
- retragerea din circulație a unor cărți cu probleme;

- impunerea unei limite de vârstă sub care tinerii nu au acces la anumite titluri.

Paradoxul este însă acela că din moment ce o carte suscită interesul cititorului, ea devine „necenzurată” pentru a putea fi cunoscută și a produce o anumită atitudine; ea trebuie să rămână în circuitul public pentru ca cititorul să-și formeze o opinie.

2. „4. Atunci a chemat Ieremia pe Baruh, fiul lui Neria și, după spusa lui Ieremia, a scris Baruh pe hârtia sulului toate cuvintele Domnului pe care le grăise el aceluia.

23. După ce a citit lehudi trei sau patru coloane, regele a tăiat cartea cu cuțitașul secretarului și a aruncat-o în focul de pe tavă, nimicind-o toată.

29. Așa zice Domnul: Tu ai ars cartea aceasta zicând: Pentru ce ai scris în ea: va veni îndată regele Babilonului și va pustii țara aceasta și va pierde oamenii și dobitoacele din ea ?”

Ieremia 36, p. 768, 769 (34)

„Astfel tâmplarul cu maxilarele preistorice, al Bibliotecii Universității din Cluj, va ajunge director, cu rang de profesor universitar, al acestei instituții, una dintre cele mai mari pe țară. Primul său act de cârmuire și de autoritate va fi selecția după nici un criteriu a operelor literare, epurarea cu toptanul a rafturilor, cărțile dintre cele două războaie vor fi «deținute» și aruncate la beci în lăzi cu balamale, pecetluite într-un fel ca să nu mai poată fi deschise niciodată.” (p. 174)

„Operele mele însă, din pricini pe care anevoie le înțeleg, nu se mai editează. Cele apărute cândva au fost scoase chiar din biblioteci, ca să nu mai poată fi citite de noile generații. Am fost adus în situația de a elimina chiar cu mâna mea cărți de-ale mele din rafturile bibliotecii publice la care lucrez. Fiindcă există dispoziții în acest sens. Am închis cărțile în locul scrierilor interzise.” (p. 291)

Lucian Blaga. *Luntrea lui Caron* (39)

„Petru Dumitriu a fost scos din librării, biblioteci și manuale. A fost o scenă memorabilă la două săptămâni după ce el anunță la Europa liberă că a cerut azil politic. Presa tace la fuga lui. Televiziunea, radioul tac ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Nu se spunea nimic. Nu știm, nu cunoaștem, n-am auzit. Petru Dumitriu era totuși principalul prozator, agreat de regim, un scriitor de valoare. Se găsea și în manualul de clasa a șaptea, și în cel de clasa a zecea. Și intrau profesorii în clasă, le spuneau elevilor să scoată manualele de limba română la marginea băncii, să le deschidă la o anumită pagină și să rupă până la pagina cutare. Profesorul le aduna și erau arse... Ideea era să dispară cu totul, orice urmă. Nici măcar nu spunea profesorul «rupeți capitolul despre Petru Dumitriu». Nu. Spunea doar niște numere de pagini. Asta a fost reacția.”

Dan Ciachir. *N-a fost măscărici de mese boierești ...*, p.14 (82)

„Cărțile lui Copernic și Galileu au stat la index până la 1822. Trei secole de încăpățănare, nu-i puțin lucru.” (p. 207)

Albert Camus. *Caiete*, p.207 (64)

„Le și îndrumă lecturile, la bibliotecă, anumite volume sunt însemnate cu o cruce roșie; Infernul, operele lui Gide, ale lui Diderot, ale lui Baudelaire, unele tratate de medicină. Când un elev de liceu vrea să consulte una din cărțile acestea, Corsicanul îi face un semn, îl cheamă într-un colț și-l supune unui interogatoriu. După câteva clipe, izbucnește, și vocea lui umple sala de lectură: «Există totuși cărți mai interesante pentru vârsta dumneavoastră. Cărți instructive».”

Jean-Paul Sartre. *Greața*, p. 210-211 (285)

3. O istorie cenzurată...

În biblioteci, regimul comunist monitoriza cu atenție circulația cărților. Publicațiile se subordonau unei cenzuri coordonate și primeau avizul unor organe de cenzură centrale, precum Direcția Generală pentru Presă și Tipărituri. În Ministerul Învățământului sau în Comitetul Culturii și Educației Socialiste funcționa Direcția Biblioteci care primea periodic de la DGPT listele cărților interzise.

Exista o fluctuație a titlurilor de la un an la altul, din varii motive: orice intervenție la postul de radio Europa Liberă a unui scriitor determina o interdicere a sa în circuitul public. Corifeii libertății de exprimare și ai unei împotriviri susținute împotriva regimului comunist – Monica Lovinescu și Virgil Ierunca – erau cele mai urmărite și defăimate voci. Rămâneau constant interzise cărțile care se refereau la monarhia din România, la partidele istorice, la Basarabia, Bucovina, la legionari, la autori celebri ca E. Cioran sau E. Ionescu sau la cei care reușeau să ia calea exilului.

Din 1945 și până în 1948, Ministerul Propagandei și Informațiilor edita anual broșuri cu publicații scoase din circulație. Erau la index nume ca I. Petrovici, Radu Gyr, N. Crainic, N. Bănescu, M. Eliade, Em. Bucuța, unele lucrări ale lui D. Gusti, S. Haret, C. Rădulescu-Motru, Bogdan Duică etc.

În 1951, un HCM (nr. 1542) consfințea măsurile ce urmau a fi luate pentru îmbunătățirea activității bibliotecilor și, în acest sens, DGPT împreună cu Comitetul Așezămintelor Culturale „va întocmi lista tipăriturilor ce urmează a fi scoase din biblioteci și va controla permanent conținutul politic al fondurilor de cărți din bibliotecile de toate categoriile.”

În arhiva BCU „Carol I” nu s-au păstrat aceste liste, iar incendiul din decembrie 1989 a transformat în scrum o mare parte din „istoria cenzurată a cărților”.

Între 1945 și 1958, publicațiile interzise erau înregistrate pe liste speciale. După 1959, fondurile speciale sau secrete ale bibliotecii au fost înscrise în Registre Inventar și acestea destul de lacunare.

Catalogul de fișe al fondului documentar însemnat cu inițiala S se afla până în 1989 în Sala Profesorilor.

În 1965, cărțile tuturor marilor noștri scriitori din perioada interbelică sunt scoase de la Index, iar Fondul S se desființează doar scriptic, el continuând să funcționeze. Bibliografiile și redactorii care elaborau cercetări bibliografice privitoare la curentele literare sau la Ghidul de literatură română cercetau și acest fond, pentru cunoașterea unui anumit context istoric sau cultural. În primul volum al *Ghidului bibliografic de literatură română*, intitulat *Surse*, care a apărut în 1979, figurau *Minerva. Enciclopedie română* (1930), *Dicționarul Enciclopedic ilustrat „Cartea românească”* (1931) sau *Istoria literaturii române* de Lucian Predescu (1946) și alte lucrări care cuprindeau autori cu probleme.

În 1961, Petru Dumitriu, un scriitor de succes în epocă, părăsește țara și opera sa va fi integral trecută la Fond Secret.

Antologia de poezie română modernă, alcătuită de N. Manolescu în 1968, va deschide seria cărților interzise dintr-un șir care va crește cu fiecare an.

În 1971, la Târgul de carte de la Frankfurt figura romanul lui Paul Goma *Ostinato*, tradus în limba germană, purtând inscripția „Carte interzisă în România”.

Prin circularele trimise de Ministerul Educației și Învățământului după 1970 sunt integral trecuți la Fond Secret Paul Goma, Matei Călinescu, Ion Negoitescu, Virgil Nemoianu, Bujor Nedelcovici, Petru Popescu, D. Țepeneag, Ben Corlaci, Gabriela Melinescu, Gh. Astaloș, Barutu Arghezi, Al. Monciu-Sudinski, Dorin Tudoran, Dinu Flămând, Nina Cassian.

Sunt interzise și unele opere ale lui V. Alecsandri, M. Eminescu, N. Iorga, C.C. Giurescu, Dinu Giurescu, I. Nistor, M. Eliade etc.

Listele autorilor ale căror lucrări sunt retrase din circuitul lecturii reprezentau secrete de serviciu.

4. 4; 14; 39; 71; 82; 172; 204; 221; 285; 319.

CATALOGUL

1. Catalogul este, poate, instrumentul cel mai controversat dintre instrumentele muncii intelectuale. Deși nimeni nu-i neagă importanța și chiar supremația pe o perioadă foarte lungă de timp, este astăzi privit ca un „instrument rudimentar” (F. Papy), „primitiv”, „un mare prostănac” (D. Lahary). Oare trebuie să ne dispensăm de tot ceea ce nu ne mai satisface? Catalogul tradițional merită indulgența și nostalgia noastră, pentru deschiderea unui drum care s-a dovedit anevoios în activitatea documentară.

„Instrument de condensare și reflectare” (I. Stoica), catalogul gestionează, ordonează și semnalează colecțiile unei biblioteci. Este oglinda și reperul ei. Modul în care este conceput, actualizat, alimentat cu documente sau defrișat constituie povestea bibliotecii, mecanismul ei secret de funcționare.

Catalogul reprezintă principalul mijloc de acces la colecții, dar și instrumentul privilegiat de cercetare. Consultarea lui constituie adesea prima etapă în realizarea unei lucrări științifice. Dacă cititorul căutând într-un catalog poate găsi într-adevăr ceea ce caută, înseamnă că biblioteca a devenit spațiul perfect dedicat căutării informațiilor, muncii intelectuale și lecturii. Efortul investit în crearea și întreținerea cataloagelor trece adesea neobservat, fără efuziuni deosebite. Nu se aud exclamații entuziaste privind complexitatea sau actualitatea lor, deși ele reprezintă metafora funcționării fără obstacole a bibliotecii.

În tendința unor clasificări proprii activității biblioteconomice, catalogul cunoaște o dimensiune tradițională (o ordonare sub formă de fișiere sau sub formă tipărită) și o dimensiune informatizată.

Catalogul așezat într-o succesiune ordonată în fișiere de lemn sau metalice are ca element definitoriu fișa. Fișa de carton, având un format standard internațional de 12,5 cm x 7,5 cm cuprinde descrierea unui document sau grup de documente, cu menționarea cotei (locul de depozitare), a inventarului, ca elemente permanente, dar și a unor indici de clasificare zecimală cărora le corespunde conținutul documentului.

Aranjarea, intercalarea fișelor, ca și scoaterea lor din fișiere se realizează cu multă ușurință. Un catalog tradițional conține câteva tipuri de fișe:

- fișa principală, care conține descrierea catalografică completă a unui document;

- fișa divizionară, care separă clase, diviziuni sau subdiviziuni (alfabetică sau de subiect);

- fișa de trimitere, care dirijează informația spre o altă fișă sau subdiviziune, unde sunt înscrise datele descrierii complete a documentului; când se indică relația reciprocă dintre două fișe, fișa de trimitere se numește încrucișată.

Catalogul poate fi:

- **alfabetic** (ordonarea se face după numele de familie al autorului sau după titlul cărții), și în acest caz răspunde unui set de întrebări: ce titluri și ce ediții din opera unui autor se află în bibliotecă; ce s-a scris despre autor; ce alte responsabilități are autorul (prefațator, antologator, redactor, traducător, ilustrator). Operele unui autor urmează o așezare de la general (opere complete, opere alese) la particular (opere separate), apoi opere în colaborare și lucrări de critică despre autor;

- **sistematic** sau pe subiecte (ordonarea se face după indicii de clasificare zecimală atribuiți subiectelor), și în acest caz răspunde la întrebarea: ce opere dintr-un anumit domeniu se află în bibliotecă, în ce limbi sunt scrise etc.);

Întotdeauna, o catalogare făcută în profunzime aduce cercetătorul mai aproape de tema lucrării sale dar, în parte, el este dependent de interpretarea pe care indexatorul o dă cărților. Un catalog alfabetic oferă o mai mare libertate de cercetare.

Catalogul pe fișe a sintetizat nivelul științific și tehnic atins de societate într-o anumită epocă. Când cererea imensă de informație s-a făcut simțită în domeniul economic sau al serviciilor, când au apărut suporturi noi și forme de editare multimedia sau electronice, biblioteca a trebuit să răspundă acestor noi exigențe apelând la tehnologia care se afla la originea tuturor transformărilor. Informatizarea cataloagelor de bibliotecă a redus timpul de muncă, a deschis o nouă poartă spre colaborare și cooperare. Deși în sistemul regulilor de catalogare, noutățile sunt mai puțin vizibile, apariția unor tezaure care să facă față evoluției terminologice, a altor clasificări contribuie la coerența și eficiența noilor cataloage.

Catalogul informatizat, care oferă accesul direct (online) la colecțiile bibliotecii, a înlocuit treptat catalogul tradițional în bibliotecile universitare sau în alte biblioteci mari.

Catalogul cu interfața OPAC (Catalog Online de Acces Public) este un dispozitiv tehnologic – cel mai important din sistemul de informare al bibliotecii – care pune la dispoziția cititorilor accesul gratuit la documente.

Modul în care este implementat catalogul și răspunsurile pe care acesta le oferă determină asumarea unei responsabilități hotărâtoare pentru funcționarea bibliotecii ca un spațiu documentar complex și coerent.

OPAC este văzut de Fabrice Papy (239) ca un spațiu virtual de convergență intelectuală, revelator pentru activitatea sofisticată a bibliotecii, prin care profesioniștii informării asigură coerența fondului documentar. El este „o metaforă a vechilor fișiere de lemn.”

Dominique Lahary (174) construiește câteva sintagme de caracterizare a unui catalog informatizat:

- „important nu este să cauți, ci să găsești”
- „liniștea este mai rea decât zgomotul”
- „accesul liber la rafturi trebuie să-și găsească echivalentul pe ecran”.

Viața catalogului informatizat nu este atât de calmă ca a celui tradițional; dezvoltarea accelerată a tehnologiei mărește posibilitățile de inovare a unor modele.

Dacă rolul catalogului de mediator se reduce prin accesul direct la Internet, bibliotecarul are șansa să capete funcții sporite, în primul rând de explicare a noilor dispozitive tehnologice și a combinațiilor pe care le oferă, apoi a modului de realizare a analizelor documentare de profunzime.

Nici catalogul informatizat nu este scutit de eșecurile căutării, asemeni catalogului tradițional. În articolul *Surse ale eșecului căutării în catalogul online*, Robert Coravu (90) depistează două categorii de surse: surse umane și surse tehnice. Sursele umane sunt fie ale utilizatorilor (*falsa memoria*, prin care utilizatorul nu reține exact unul sau mai multe elemente de regăsire a documentului, carențele de instruire în domeniul informației privitoare la introducerea eronată a unor date, la regulile de descriere bibliografică, la terminologie, de obicei în limba engleză), fie ale prelucrătorilor, care fac erori de formă sau de conținut (stabilirea incorectă a vedetelor, indexarea inexactă sau introducerea greșită a unor date). Sursele tehnice țin de caracteristicile interfeței, care este adesea neomogenă și inestetică, influențând dialogul între utilizator și catalog (de exemplu, versiunea OPAC din sistemul Vubis).

O altă formă de materializare a catalogului o constituie **tipărirea fondurilor de bibliotecă**. Catalogele tipărite au o circulație mai mare, atât în interiorul, cât și în exteriorul bibliotecii. Dacă inițial ele cuprindeau fonduri restrânse (manuscrite, incunabule, cărți rare etc.), în secolul al XVIII-lea și mai ales în secolul al XIX-lea, se dezvoltă cataloagele generale, rod al unui efort intelectual remarcabil.

Sunt cunoscute Catalogul Bibliotecii Congresului din Washington, cel al Bibliotecii British Museum din Londra, al Bibliotecii Naționale din Paris.

Aceste mari lucrări bibliografice tind spre exhaustivitate și chiar o pot realiza pentru o anumită perioadă. O dată cu creșterea exponențială a numărului de cărți, selectivitatea devine un criteriu preponderent, dar și în acest caz, numeroasele criterii de selecție nu acoperă în totalitate necesitățile cititorilor. Ce este fundamental pentru un domeniu și ce nu ? Cine își asumă responsabilitatea pentru lucrările cerute,

dar care nu se găsesc în biblioteci ? Cititorii, mai ales ai unei biblioteci universitare, ar trebui permanent informați despre politica bibliotecii de achiziție, ar trebui să cunoască planurile anuale și de perspectivă și chiar să intervină dacă aceste planuri nu sunt conforme cu nivelul lor de pregătire și de dezvoltare a domeniilor în care se specializează.

Indiferent cât de mare sau de mic este bugetul pentru cumpărarea publicațiilor, informația despre existența celor mai bune lucrări și despre locul unde se află trebuie să prevaleze.

Lipsa unui catalog general în România, nevoia de cooperare și colaborare niciodată înfăptuită, dezvoltarea unor programe fundamentale animă pentru scurt timp forurile decizionale. Lipsa fondurilor nu este singurul argument al neîmplinirilor, lipsa unor legi și reglementări specifice, a unor lideri, mai ales dintre cei cu experiență, care să coordoneze realizarea unor cercetări de nivel național, care să coaguleze ideile cele mai fertile, contribuie la dezbinarea bibliotecilor. Din păcate, proiectele se derulează anevoie și rezultatele nu sunt la înălțimea aspirațiilor.

2. „În Biblioteca Bodleiană nu se aprinde niciodată focul sau sfeșnicul. Catalogul ei este catalogul model aflat pe birourile tuturor bibliotecilor din Oxford. În fiecare colegiu, pe acest catalog, se subliniază cu cerneală roșie titlurile cărților din biblioteca colegiului respectiv, pornindu-se de la ideea că în Biblioteca Bodleiană există toate cărțile.”

R.W. Emerson. *Universitățile*, p. 225 (120)

„Avea mania întocmirii de cataloage. Cataloga, cataloga, cataloga. Îl admiram și, la zece ani, găseam că-i mai frumos să faci cataloage decât să câștigi bătălii.” (p. 51)

„Bătrânul meu prieten, în halat de casă înflorat și cu o scufă de noapte pe cap, lucra la masă, cu toată bucuria de care poate fi însuflețită o inimă naivă. Cataloga. Și eu, cu ochii mari

deschiși, abia ținându-mi răsuflarea, îl admiram. Cataloga mai ales cărțile și medaliile. Se ajută de o lupă și acoperea fișele sale cu un scris mărunț, regulat și înghesuit. Nu-mi închipuiam că cineva ar putea să se dedice unei ocupații mai frumoase.” (p. 54)

Anatole France. *Cartea prietenului meu* (136)

„O primă categorie importantă este ilustrată de modelul catalografic tradițional. Cataloagele sunt instrumentele care oglindesc stocuri, reflectă conținuturi și organizări bine identificate și localizate. Instrumentele de informare de acest tip se bazează pe o algoritmică relativ simplă, cu formule de organizare puțin relevante în raport cu conținutul documentelor, sunt legate, de fapt, de o treaptă primară de interese de informare. Caracterul lor indispensabil în cercetarea oricărui stoc documentar le-a impus tuturor structurilor documentare, indiferent de mărimea și complexitatea acestora. Tipologia catalografică, strict legată de nevoia de identificare a fost, în mai toate cazurile, redusă la un nivel de ordine formală, cel mai frecvent alfabetic și de un nivel de ordine sistematică pe materii, folosind modelul unei clasificări necunoscute. Câtă vreme modelul catalografic a fost aplicat pentru a reflecta organizări documentare, mai mari sau mai mici, dar considerate în izolare, învățământul și cercetarea românească au beneficiat de instrumente relativ acoperitoare.”

Ion Stoica. *Structuri și relații informaționale în dezvoltarea învățământului și a cercetării românești*, p. 67-68 (305)

„Fundația se poate mândri însă cu cataloagele ei, care sunt după modelele cele mai bune din străinătate. În primul rând este catalogul pe fișe de format Borgeaud, pe care sunt trecute, după numele autorilor, toate lucrările din Bibliotecă. Dar acest catalog nu poate servi decât celor care știu ce anumit autor să ceară. Marea majoritate a studenților, însă, vin cu

doriința de a se informa și de a studia o anumită specialitate, fără să cunoască ce autori ar trebui să consulte. Aceștia le stă la dispoziție un alt catalog, pe specialități, care le înlesnește folosirea bibliotecii, căci toate lucrările sunt trecute pe fișe aranjate nu după numele autorilor, ci după al specialităților ce reprezintă. Acest catalog e alcătuit pe baza sistemului americanului Dewey, admis și de institutul bibliografic internațional din Bruxelles și aplicat în țară pentru întâia oară de biblioteca noastră, încă din anul 1915. Acest catalog cuprinde azi 215 specialități. În afară de cataloagele cărților, mai stă la dispoziția cititorilor și catalogul revistelor din care /.../ biblioteca are în prezent 90 periodice străine și anume: 60 franceze, 21 germane, 4 engleze și 5 italiene.”

Al. Tzigara-Samurcaș. *Importanța cărții și a bibliotecilor*, p. 99 (325)

3. Tipuri de cataloage

În perioada 1971-1995, în activitatea Bibliotecii Centrale Universitare din București, catalogul tradițional a avut un rol descriptiv, dar și sintetizator, cu valoare informativă și formativă, cu toate consecvențele care îl caracterizau.

Amintirea lor reprezintă un act de reconstituire istorică atât de necesară unui salt calitativ.

Catalogul centralizat al materialelor de referințe

Este un catalog format prin colaborarea Serviciului bibliografic din Unitatea Centrală cu bibliotecile filiale. Serviciul bibliografic selecta lucrările de referințe apărute în volum din stocurile de fișe primite din partea Serviciului de catalogare, precum și materiale din periodice. Bibliotecile filiale făceau aceeași operație pentru disciplinele universității și trimiteau fișele lucrărilor selectate tot Serviciului bibliografic.

Catalogul cuprindea: anuare, bibliografii pe domenii sau teme, dicționare generale și de specialitate, enciclopedii, repertorii, indexuri internaționale, statistici, reviste de

semnalare, de abstracte, de referate, istorii ale diverselor domenii, standarde etc.

Structura catalogului se baza pe C.Z.U.

Fiecare fișă purta sigla bibliotecii unde se afla lucrarea. Pentru lucrările care intrau în mai multe unități se făcea o singură descriere sub care apăreau siglele bibliotecilor care le conțineau.

Catalogul era alimentat permanent, paralel cu scoaterea fișelor care nu mai erau de interes. Catalogul era plasat în Sala de referințe din Unitatea Centrală (Rotonda).

Catalogul cărților străine intrate în R.S.România

Se organiza în fiecare bibliotecă filială, pentru domeniile specifice, pe baza buletinelor *Cărți străine intrate în bibliotecile din R.S.România*, care apăreau în 22 de serii, editate de Biblioteca națională, Biblioteca Academiei, Oficiul de informare documentară pentru industria chimică, Biblioteca Academiei de științe agricole și silvice. Biblioteca Centrală Universitară elabora, trimestrial, seria *Educație.Învățământ*.

Semnalările din buletine erau decupate și aranjate în ordine alfabetică pe autori și titluri.

Catalogul articolelor din revistele românești și străine

Se organiza în fiecare bibliotecă filială pentru specializările corespunzătoare.

Semnalările din *Bibliografia R.S.România. Articole din publicații periodice și seriale*, editată de Biblioteca Centrală de Stat, sau din alte publicații de tip referativ erau decupate și aranjate în ordine alfabetică.

Pentru articolele străine, se urmărea cu regularitate un anumit număr de reviste și se făceau fișe în funcție de scopul și amploarea catalogului.

În cazul în care cerințele domeniului nu impuneau un catalog cu un număr mai mare de teme, se urmăreau numai anumite probleme.

Articolele românești se ordonau la un loc cu cele străine sau separat.

Catalogul lucrărilor științifice ale cadrelor didactice

Se organiza în fiecare bibliotecă filială pentru cadrele didactice ale fiecărei facultăți. Lista autorilor se stabilea pe baza unor investigații în arhivele Universității din București, a informațiilor obținute de la secretariatele facultăților sau a consultărilor cu profesorii.

Bibliotecarul elabora o fișă pentru fiecare titlu, completând, acolo unde lipseau, elementele bibliografice. Se stabilea clasificarea zecimală și se organiza catalogul.

Se rețineau cărți, articole, manuale, cursuri, antologii de nivel științific, dar și prefețe, recenzii, traduceri, uneori la cererea autorilor.

Bibliotecarul adăuga studiile despre viața și opera cadrelor didactice.

Organizarea catalogului era alfabetică, după numele autorilor; lucrările se ordonau cronologic, iar în cuprinsul aceluiași an, alfabetic; colecțiile de documente, edițiile critice realizate sub îngrijirea autorului se menționau, în ordine cronologică, după prefețe, traduceri sau recenzii.

La începutul diviziunii rezervate fiecărui autor era plasată fișa cuprinzând datele biografice (datele de naștere, studiile universitare, funcțiile îndeplinite în diverse perioade, titlurile și distincțiile primite).

Acest tip de catalog reprezenta în același timp un instrument de lucru pentru completarea colecțiilor bibliotecii.

Cartea veche românească în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București.

Catalogul, tipărit în 1972, prezintă fondul de carte veche al bibliotecii, între 1508 și 1830, cu ilustrații ale legăturilor sau coperților.

Valoarea lucrării a crescut după 1990, când toate aceste cărți au pierit în incendiul din decembrie 1989. Ele nu au mai putut fi înlocuite în totalitate, dar acest catalog reprezintă o dovadă a donațiilor primite de Fundație, a rarității titlurilor, dar și a efemerității cărții în perioadele vitrege ale istoriei.

Catalogul colectiv ROLINEST (Romanian Library Network Science & Technology)

După anul 2000, mai multe proiecte de cercetare focalizate pe activitatea de informare și documentare au inclus bibliotecile, în special marile biblioteci universitare. La un asemenea proiect intitulat NUSIDOC (ROLINEST) participă și Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”. Ideea de bază constă în utilizarea în comun a cataloagelor din Bibliotecile Centrale Universitare din București, Iași, Cluj, Timișoara, din Biblioteca Centrală a Universității Politehnica din București, din biblioteca Institutului de Fizică și Inginerie Nucleară, din biblioteca INID, Biblioteca Județeană Mureș și filiala Teleki-Bolyai prin realizarea unui catalog colectiv virtual. Se urmărește totodată și o unificare a înregistrărilor într-un catalog național partajat.

Proiectul este bazat pe infrastructura de comunicații oferit de Roedunet. Numeroase studii complementare au sprijinit acest proiect, studii privind cerințele de informare ale utilizatorilor, managementul bibliotecilor, realizarea unei politici unitare de achiziție a publicațiilor, adoptarea elementelor principale ale formatului bibliografic unitar de înregistrare a documentelor etc.

Proiectul a făcut posibilă partajarea resurselor bibliografice prin crearea catalogului virtual partajat, obținându-se în felul acesta o economisire a resurselor umane și materiale.

Prin portalul ROLINEST, utilizatorii pot efectua căutări simultane în mai multe rețele de informare.

4. 19, p. 158-181; 90; 91; 117, p. 64-68; 126; 136; 147; 152; 153, p. 46-70, 82-96; 174; 192; 215; 239; 269, p. 101-106; 291, p. 121-131; 304, p. 128-134; 305, p. 67-70; 320, p. 18-20.

CERCETAREA ÎN BIBLIOTECĂ

1. A vorbi despre cercetare în bibliotecă și a organiza sistematic această activitate este o necesitate și nicidecum un lux așa cum apare câteodată.

De fapt, nu este vorba numai de urmărirea unui plan sau de desfășurarea unor activități variate, ci de impunerea unor relații noi cu mediul extern, de crearea unui mecanism generator de informație cu valoare adăugată, de susținerea unor instrumente intelectuale care să delimiteze trecutul de prezentul încă insuficient de convingător.

Cercetarea fundamentală și cea aplicată prefigurează modelul de bibliotecă care își conservă viabilitatea prin câteva coordonate: nevoia de cunoaștere, libertatea de opinie, participarea la educație, convergența tradiției cu atitudinea activă, relansarea cooperării, determinarea comunicării, formarea specialiștilor.

Activitatea de cercetare este o modalitate prin care biblioteca își definește o direcție specializată de căutare și răspuns la necesitățile științifice ale învățământului universitar, de integrare și funcționare în spațiul infodocumentar.

Primul nivel de abordare este *adaptarea* bibliotecii la un anumit tip de muncă, o adaptare totdeauna superioară la o realitate dată. Ce altceva ar putea fi considerată inteligența de a recunoaște, cântări și dezvolta activitatea de cercetare decât această permanentă adaptare la un proces complex, adesea presărat cu obstacole ?

Adaptarea presupune acceptarea schimbării, cunoașterea unor determinări noi și, mai ales, învățare. Integrarea în structurile infodocumentare presupune o perioadă variabilă de timp, în funcție de gradul de originalitate și creativitate cu care se participă la progresul bibliotecii. Este necesară o stare de echilibru, dar și capacitatea de soluționare

Într-un timp rezonabil a unor probleme din ce în ce mai complicate, care necesită o cunoaștere aprofundată.

Adaptarea înseamnă trecerea bibliotecii într-un anumit sistem de confruntare și de perfecționare, dar și de recunoaștere oficială a profesiei de specialist în structura infodocumentară. Deruta unei așa-numite perioade de probă constă în lipsa unei modalități obiective de măsurare a rezultatelor, care să facă posibilă o ierarhie a valorilor în bibliotecă, dar și în nucleul care s-a dedicat cercetării.

Nu există decât un răspuns subiectiv al bibliografului, redactorului, cercetătorului cu o mai mare experiență în domeniu și unul, mai dificil de aflat, al cititorului.

Biblioteca, într-un plan general, este mai puțin interesată de cuantificarea rezultatelor celor care lucrează într-un departament de informare-documentare-cercetare, de o mai exactă delimitare a activităților specifice.

Sondajele, chestionarele îi vizează mai mult pe cititori și nevoile lor, dar nici o bibliotecă nu va progresa dacă nu există o evaluare precisă a profesiilor din interiorul ei și a impactului acestora asupra societății. Faptul că avem astăzi un alt comportament al cititorilor față de bibliotecă și de serviciile oferite de aceasta nu schimbă natura fundamentală a obiectivelor stabilite să acopere zone ale cunoașterii.

Biblioteca realizează, de regulă, un stop-cadru pe câte o fațetă a activităților ei, lăsând în umbră mecanismul interdependențelor, al strategiilor de valorizare a informației.

Esențial în perioada de adaptare este contactul direct cu sursele documentare, cu instrumentele care formează baza oricărei cercetări.

Asimilarea cunoștințelor și crearea de instrumente auxiliare devin elementele unei dinamici intrinseci cercetării din bibliotecă.

Având un grad mai mare sau mai mic de noutate, o calitate care diferă de la un instrument la altul, aceste elemente, tipice unei structuri care își caută identitatea, asigură continuitatea funcționării. Este nevoie însă de o tratare adecvată și de o anumită perseverență pentru a se realiza saltul spre o nouă înțelegere a misiunii bibliotecilor. Cercetarea are nevoie

de un management flexibil, care să recunoască greutățile și să le transforme în direcții strategice, convergente cu direcțiile europene. Temele care frământă comunitatea biblioteconomică românească se pot integra într-o mișcare mult mai largă, de substanță.

Contribuie la recunoașterea și asimilarea lor metode noi de organizare a bibliotecii, căi originale care sunt consecințele unei evaluări atente și a unor decizii ferme.

Cu siguranță, scopul cercetării poate fi atins într-o relație de interes reciproc între bibliotecari, profesori și studenți.

Diferitele niveluri de interes, programele flexibile, dar și relațiile de egalitate și de atitudine critică între participanți la procesul de cercetare pot stabiliza o prea mare elasticizare a granițelor de informare. Acest lucru presupune explicarea și ierarhizarea promptă a sarcinilor, a instrumentelor de muncă intelectuală, abilitatea folosirii lor.

În prezent nu există un punct de vedere comun, cel puțin între bibliotecile centrale universitare din țară, cu privire la rolul cercetării într-o bibliotecă universitară, la programarea resurselor alocate cercetării, la consecințele pe termen lung privind direcțiile urmărite și căile de rezolvare.

Această privire comună îndreptată spre obiectivele majore ale unei biblioteci universitare, altele decât cele care s-au perpetuat de la un an la altul, ar însemna o contribuție esențială la redimensionarea rolului bibliotecii în societatea de azi. Biblioteca poate deveni ceea ce noi dorim să facem din ea, într-un efort comun de regândire a misiunii ei.

Intrăm astfel într-un al doilea nivel de definire și integrare a cercetării în structurile infodocumentare și anume o *nouă comunicare interumană*. Aceasta se poate produce fie între participanții la o anumită activitate, în cazul nostru bibliotecarii din cercetare, fie între aceștia și cei care au nevoie de informații, adică cititorii. Comunicare înseamnă ieșirea din inerție, pledoaria pentru alte orizonturi intelectuale, formularea de întrebări și oferirea unor strategii de răspunsuri, discuții pe marginea incertitudinilor sau a problemelor cu grad mai mare de dificultate, înseamnă, în cele din urmă, recunoașterea valorii acolo unde o descoperim.

Chiar dacă spațiul bibliotecii este gândit mai mult ca un loc al lecturii desfășurate în liniște și concentrare, el trebuie să se deschidă unei comunicări efective în care rezultatele muncii de cercetare în echipă să fie mediatizate în folosul comunității. Informația nu poate fi folosită în absența comunicării. Lectura, localizată sau delocalizată, devine elementul principal pentru formarea unui mediu intelectual propice. Învățăm unii de la alții, producem valoare și facem posibilă recunoașterea ei, dar avem nevoie de identificarea tuturor problemelor nerezolvate, de punerea lor în discuție, de stabilirea unor strategii viabile, de profesioniști autentici, de crearea unei baze metodologice comune, pentru ca structura de cercetare în bibliotecă să devină eficientă. În procesul de fluidizare a activităților, organizarea cercetării devine o problemă majoră. Și dacă la nivel național răspunsul întârzie, la nivel individual, al exemplului propus de fiecare bibliotecă poate fi unul substanțial. Cadru, principiile, soluțiile propuse de o bibliotecă pot determina viitorul model al structurii de cercetare.

2. „N-am de adus nici o obiecție împotriva specializării, condiție indispensabilă a muncii științifice moderne. Numărul documentelor istorice și al cercetărilor relative la ele s-a înmulțit într-o asemenea proporție, încât ajunge unei vieți de cercetător studiul exhaustiv al unei singure literaturi naționale, ba chiar și al unui singur secol din cuprinsul ei. Există o mare deosebire între cunoașterea la care ajunge cineva care atinge numai culmile luminate ale unei literaturi și aceea a cercetătorului devenit conștient, prin întinderea și adâncimea anchetei sale, de întreaga muncă de pregătire din care s-au desprins operele reprezentative și marile reputații.

Nu este și nu va fi posibilă cercetarea în domeniul istoriei literare fără concentrarea asupra unui domeniu de specialitate. Dar specializare nu înseamnă îngustime și, dacă i se poate cere cercetătorului circumscrierea riguroasă a problemelor sale, i se poate pretinde și orizont. Marii maeștri l-au avut totdeauna. Nu cred că poate fi prescris ca un ideal tipul

mai vechi al filologului parcat într-o singură problemă și a cărui acribie, a căruia exactitate și minuție lăudabilă s-au însoțit, nu o dată, cu îngustimea orizontului și uneori a inimii sale. Un astfel de tip omenesc, pentru care oricine ar putea cita câteva exemple, s-a format ca un produs al istorismului mai vechi și al acelei munci de bibliotecă și arhivă, cerută de metodele istoriei, dar care îl izolau oarecum pe cercetător de viață și de interesele ei. Fenomenele literare aparțin unor ansambluri largi și ele nu pot fi cunoscute decât în perspectiva și în lumina acestora.”

Tudor Vianu. *Literatura universală și literatura națională*,
p.8 (334)

„În conversațiile zilnice avem adeseori prilejul să auzim cum meritul personal al cuiva este cu un deosebit accent subliniat, atunci când se spune despre el că este un specialist. Specialiștii sunt astăzi foarte căutați, și de existența lor se leagă astăzi toate bunele speranțe pe care ni le facem în feluritele domenii ale vieții sociale. Astfel, când se ivește vreo problemă încâlcită sau vreo dificultate serioasă în afaceri sau în literatură, în politică sau în administrație, privirile îngrijorate se îndreaptă către ființa specialistului. Glasurile alarmate se întrebă atunci dacă există specialistul, pentru a-și răspunde că, din nefericire, nu se află printre noi sau că trebuie să se înfățișeze numaidecât. Fiind astfel obiectul unor sentimente foarte variate, al admirației și al speranței, al securității când e în apropierea noastră și al deznădejzii când e departe de noi, specialistul devine ființa cu adevărat răsfățată a civilizației moderne.

Dar specialistul are un partener în drama culturii noastre, și anume pe diletant. În timp ce însă situația specialistului e atât de favorabilă și, din toate punctele de vedere, demnă de invidiat, aceea a diletantului e mai degrabă legată de o generală și puțin prietenoasă opoziție. Astfel, când cu sfiala care caracterizează deficitara sa conștiință de sine, acesta din urmă se încearcă pe vreun teren oarecare al culturii, lumea îi aruncă cu dispreț în față numele de ocară care i se

cuvine. Contribuția diletantului este privită deci ca inoportună și uzurpatoare, căci el lucrează totdeauna în domenii care ar trebui să rămână rezervate.

Specialiștii și diletanții sunt determinați de energii contrarii. Specialistul este o ființă centripetală. Diletantul e o ființă centrifugală. Specialistul tinde către centrul cercului; diletantul către periferia lui. Unul dorește să se mărginească și să divizeze domeniul activității sale, pentru a obține desăvârșirea amănuntului și a nuanței. Celălalt dorește, dimpotrivă, să amplifice terenul său, pentru a cuprinde mult, chiar cu sacrificiul perfecțiunii de detaliu. S-ar putea spune că specialistul privește lumea din apropiere, pe când diletantul o consideră din depărtare. Privirile lor trebuiesc să se ajute astfel cu lentile deosebite, dar cu lentile, căci ele sunt deopotrivă atinse de câte o meteahnă.

Felurita prețuire care se acordă specialistului și diletantului n-a fost totdeauna distribuită la fel. Simpatia și stima oferite astăzi specialistului, ființei centripetale, omului care privește lumea din apropiere, mergeau altădată către partenerul și adversarul său, care însă pe atunci nu primea calificarea, mai degrabă disprețuitoare, de diletant. Era pe atunci frumoasa epocă a Renașterii, când omul de cultură năzuia către o cuprindere cât mai largă a bunurilor vieții și ale artei, ale științei și înțelepciunii. /.../

Specialitatea este o fatalitate, o condiție legată inexorabil de regimul muncii moderne, pe când ceea ce, cu o pornire atât de nedreaptă uneori, s-a numit diletantism, este produsul unui act de libertate, al unei aspirații către totalitatea umană, pe care nu greșim nicidecum privind-o cu simpatie.”

Tudor Vianu. *Specialiști și diletanți*,
p. 152-153, 156 (333)

3. Diversificarea cercetării

Cercetarea, consideră I. Stoica (307), este „un spațiu al rigorii și al organizării exemplare” (p. 186).

Cercetarea, crede Mircea Regneală (272), este „o componentă strategică a bibliotecii universitare” (p.309).

Deși importanța cercetării în bibliotecă este recunoscută, există încă o reticență în introducerea acesteia în politica bibliotecii, într-o formă organizată, defalcată pe componente, cu termene precise.

Cercetarea, în formă fundamentală, este mai greu de circumscris, deși ea ar trebui să stea la baza tuturor deciziilor privind dezvoltarea colecțiilor, informatizarea anumitor servicii, orientarea spre anumite tipuri de informații, întărirea activității de informare documentară etc.

BCU „Carol I”, prin profesioniști competenți, a dezvoltat cercetarea în domeniul bibliografiei literaturii române și a științelor sociale, iar după 1990 cu precădere în domeniul biblioteconomic.

În centrul atenției s-au situat instrumentele necesare muncii intelectuale, într-o ordine aleatorie, în funcție de opțiunile și orientarea specialiștilor. S-au realizat repertorii, indici de reviste, bibliografii și cercetări bibliografice, biobibliografii, ghiduri, sinteze documentare, tezaure, traduceri din lucrări consacrate.

O structură de cercetare coerentă, focalizată pe cunoașterea și ierarhizarea instrumentelor de lucru presupune o cercetare atentă asupra tuturor instrumentelor necesare muncii științifice, într-o configurare de la general la particular.

Astfel de tipologii ajută atât cititorul să se orienteze rapid în domeniile cunoașterii, cât și bibliotecarul care poate să recomande lucrări cu grade diferite de adâncire a investigației. Nivelul de studiu devine un reper pentru ierarhizarea lucrărilor.

Obstacolul în această cercetare este lipsa de cooperare cu alte biblioteci pentru acoperirea unor zone geografice diferite sau a unor domenii descoperite.

Pe hârtie sau pe alte suporturi, cercetările, cu valoare aplicativă, pot într-o prezentare periodică să acopere diversitatea informațiilor și să o ordoneze.

Formele electronice de condensare a informației măresc posibilitatea de circulație și de cunoaștere mai rapidă a surselor.

Un exemplu de partajare a publicațiilor între bibliotecile centrale universitare din București, Cluj și Iași îl constituie Baza de date *România*. Aceasta conține descrieri analitice ale articolelor cu tematică socio-umanistă apărute în revistele de nivel academic din țară.

În ultimii ani direcțiile fundamentale ale activității infodocumentare au vizat

- o cercetare bibliografică retrospectivă dedicată Galeriei directorilor bibliotecii (11 biobibliografii) cu referințe analitice;

- o cercetare orientată spre rezolvarea cererilor cititorilor, cu referințe furnizate pe loc, la telefon sau prin e-mail;

- o cercetare focalizată pe studiul lecturii, bazată pe conceperea unor seturi de chestionare, îmbogățite în fiecare an, care să evidențieze ritmul de frecventare a bibliotecii, motivația frecventării, tipurile de servicii oferite, domeniile în care se încadrează temele de studiu, titlurile solicitate mai des etc.

În prezent, întreaga cercetare este în impas, un impas care durează de mai mult timp și care nu încurajează cooperarea, atragerea unor structuri noi și, mai ales, formarea de echipe, nuclee care să gândească și să elaboreze cadrul cel mai potrivit pentru desfășurarea acestei activități.

4. 5; 117, p. 64; 131; 159; 162; 214; 226; 263; 264; 272, p.297-309; 300; 304, p. 13-18; 305, p.121-130; 307, p.79-95; 308, p. 149-172; 335, p. 9-29; 344.

CITAREA

1. În standardul românesc 8301-1981. *Publicații. Terminologie* ce definește termenii folosiți în domeniul editorial, în biblioteci și în centrele de informare și documentare, citatul este un „fragment sau pasaj dintr-o lucrare, reprodus întocmai într-altă lucrare, cu scopul de a întări și a ilustra o idee sau o argumentare”. Dar indiferent de scopul în care este folosit: pentru a demara o argumentare sau pentru a întări o concluzie, pentru dezvoltarea unui punct de vedere personal sau pentru a amenda un asemenea punct de vedere, citatul trebuie marcat de ghilimele. În cazul în care el este mai lung de 40 de cuvinte, se specifică în *Guide de présentation d'un rapport de recherche* (159), nu necesită încadrarea între ghilimele, dar trebuie inserat în text într-un spațiu retras la stânga și la dreapta paginii de restul textului, iar distanța dintre rânduri poate fi micșorată la un singur rând; uneori toate caracterele ce constituie citatul pot avea dimensiuni mai mici față de textul propriu-zis al lucrării. (p. 47).

Care este lungimea minimă a unui citat pentru ca folosirea lui să impună autorului obligativitatea de a-i indica sursa de proveniență ? În acest sens, părerile sunt unanime: trei-patru cuvinte consecutive preluate dintr-o altă lucrare trebuie marcate cu ghilimele și apoi, printr-o modalitate sau alta, să fie indicată sursa din care au fost extrase. Pe de altă parte, un citat nu trebuie să depășească o pagină, respectiv 28 de rânduri de text. Această maximă lungime este recomandabilă lucrărilor de critică în care se face efectiv analiză pe textul literar (beletristic) sau filosofic, atunci când intenția autorului este de a compara un stil cu altul, o traducere cu textul original sau o traducere cu o altă traducere a aceluiași text. Și în acest caz însă, unele edituri impun anumite restricții, protejând și în acest fel drepturile unui autor și interzicând reproducerea unor citate abuziv de lungi. Desigur, un citat poate fi scurtat folosindu-se punctele de suspensie între paranteze rotunde sau drepte. Dar

utilizarea trunchiată a extraselor trebuie făcută cu atenție spre a nu denatura conținutul de idei al respectivului fragment. Când se folosește un citat care are în interiorul său un alt citat, atunci ghilimelele care îl încadrează pe acesta din urmă vor fi sub formă de croșete «».

Există opinii potrivit cărora inserarea într-un text a mai mult de trei citate scurte pe o singură pagină este limita de la care încep a fi puse sub semnul îndoielii creativitatea și originalitatea autorului în cauză, puterea de analiză și sinteză a acestuia. De altfel, abundența citatelor într-un text nu numai că atentează la claritatea și cursivitatea acestuia, dar îl obligă pe autorul textului la a efectua numeroase trimiteri la surse, iar când acestea nu sunt făcute în subsolul paginii, sub formă de note, lectura textului devine foarte greoaie. Pentru a evita asemenea inconveniente, se pot prelua unele idei, opinii, problematizări ale altor autori prelucrându-le prin limbajul propriu, adică parafrazându-le. În acest caz nu mai sunt necesare ghilimelele, dar rămân obligatorii trimiterile la sursă, deoarece ideile nu aparțin celui care le folosește, oricât de reînnoite prin limbaj ar părea că sunt. Parafrazarea ridică însă o altă problemă: aceea a plasării trimiterilor. De aceea, unii cercetători recomandă o „împarantezare” (M.-R. Solcan, p. 88) a parafrazărilor, astfel încât trimiterea să indice mai precis ce aparține autorului și ce a preluat de la alții.

Atunci când sursele citate sunt scrise într-o altă limbă decât limba textului care tocmai se redactează, citatele sunt, de regulă, inserate în text traduse în limba română. Desigur, pot fi și fragmente a căror traducere să fie problematică. În acest caz se impune inserarea în note a variantei originale a extrasului respectiv. M.-R. Solcan (292) recomandă includerea tuturor extraselor în subsolul paginii, deoarece ele „nu fac parte din structura de rezistență a textului” (p 90).

În lucrarea *Guide de présentation d'un rapport de recherche*, cercetătorii canadieni de limbă franceză sunt foarte categorici în privința modalității de folosire a citatelor: „Citatul trebuie să fie întotdeauna prezentat în franceză” (p. 47). Așadar, în cazul în care un autor nu a avut la îndemână o ediție tradusă în limba franceză a sursei citate este obligat să traducă citatele

folosite și să precizeze la sfârșitul fiecăruia, într-o paranteză rotundă că este o „traducere liberă”.

Nici citatul inserat într-un nou text fără a fi încadrat de ghilimele, chiar dacă s-a indicat sursa, nici parafrizarea ideilor altora fără efectuarea trimerilor necesare identificării textului-sursă nu-l absolvă pe un autor de a fi acuzat de plagiat. Și într-un caz și în celălalt, dar și atunci când s-a folosit inserându-se într-un text o traducere proprie a unui alt text, fără a indica locul de unde a fost preluat s-a comis un furt intelectual, adică un plagiat. Și totuși plagiatul se poate bucura de succes! În Germania, o tânără de șaisprezece ani a publicat la începutul anului 2010 un roman care a ajuns foarte repede în topul vânzărilor de carte beletristică. S-a dovedit că originalul ei roman, intitulat *Axolotl Roadkill*, era în parte plagiat după un roman publicat pe blog de un tânăr de douăzeci de ani. Autoarea a explicat că a scris o poveste „originală”, nu una „autentică”. Iar editura, care și-a asumat o parte din vină, a considerat că nu poți avea mari pretenții de la o minoră crescută în cultura de partaj de pe Internet.

Înainte de a adopta o modalitate sau alta de redactare a unui text științific, o modalitate sau alta de a folosi extrase din alte lucrări și a le include în propriul text, un autor trebuie să se informeze și despre normele pe care orice instituție academică de cercetare, orice instituție editoare le impune de regulă potențialilor cercetători. Aceste norme nu întotdeauna sunt pliate recomandărilor naționale sau internaționale expuse în standarde, dar cu siguranță ele fac implicit trimitere la normele etice ale unei comunități academice, precum și la legislația ce apără drepturile de autor.

„A cita – consideră Umberto Eco (117) – este ca și cum ai depune mărturie într-un proces. Trebuie să fiți întotdeauna în măsură să reperați martorii și să demonstrați că sunt credibili. De aceea, referința trebuie să fie *exactă* și *punctuală* (nu se citează un autor fără a spune în ce carte și în ce pagină) și trebuie să poată fi *controlabilă* de către oricine.” (p. 175).

2. „Citatul cel mai literal este, într-o oarecare măsură, o parodie. Simpla extragere îl transformă, textul pe care îl inserez, delimitarea lui (doi critici pot cita același pasaj fixându-i limite complet diferite), simplificările pe care le operez în interiorul textului, simplificări care pot substitui o altă gramatică celei originale și, firește, felul în care îl discut și îl folosesc în comentariul meu...” (p. 23)

„Pagina introdusă în interiorul altei pagini se remarcă printr-o justificare de mai mică importanță. Adesea, în lucrările științifice, citatele sunt tipărite în rânduri mai scurte decât restul paginii. Ochiul urmărește în mod firesc alinierea paragrafelor; putem deci să asociem mai multe texte, aidoma unor voci, atracția între diferitele tronsoane ale aceleiași coloane devenind cu atât mai puternică cu cât ceea ce le desparte prezintă un caracter mai puțin normal, dacă se produce, ca de pildă la Balzac, în mijlocul unei fraze, sau chiar în mijlocul unui cuvânt.

Reproducerea unei pagini sau chiar a unui rând în interiorul altei pagini permite un decupaj optic ale cărui proprietăți sunt cu totul diferite de acelea ale decupajului obișnuit al citatelor. El introduce în text noi tensiuni, aceleași pe care le încercăm astăzi în orașele noastre invadate de slogane, de afișe și anunțuri, pline de zgomotul cântecelor și al discursurilor radiodifuzate, adevărate șocuri ce elimină cu brutalitate ceea ce citim sau ascultăm.” (p. 117)

Michel Butor. *Repertoriu* (59)

„Un singur cuvânt asupra problemei referințelor. Elementele sunt date, fie în corpul textului, fie în note, care sunt suficiente la identificarea fără dificultate a operelor citate abundant. Lipsesc esențial referințele de pagini. Mai întâi, eu nu sunt sigur că cititorul citește verificând la fiecare pas originea citatelor nici chiar că ar avea adesea dorința de a merge să le vadă. De altfel, orice lectură cere un minimum de încredere din partea lectorului și, dacă el vrea să mă urmărească mai mult sau mai puțin în fondul problemei ? /.../ eu mă îndoiesc că exactitatea textelor citate pot în mod serios să fie contestate.

Adaug că, când, mai departe în această carte, textele vor fi studiate în amănunt, orice discuție serioasă nu rămâne de luat în seamă decât plecând de la o lectură completă a textelor citate.”

Michel Charles. *L'Arbre et la Source*, p. 39 (77)

„O citare denaturată echivalează cu o trădare, cu o insultă, prejudiciul fiind cu atât mai grav cu cât intenția era să ni se facă un serviciu.”

Emil Cioran. *Mărturisiri și anateme*, p. 135 (84)

„O cercetare critică fără citate e ca o conferință despre o călătorie fără proiecții, sau ca un tratat de anatomie fără planșe. Ne trebuie, ca să rămânem în adevăr, o continuă raportare la obiect, o neîncetată confruntare cu textul și expresia cărții.”

M.Sebastian. *Hortensia Papadat-Bengescu*, p. 322(289)

3. Modalități de citare folosite în lucrările elaborate de BCU „Carol I” și în alte lucrări științifice

Citarea este o formă scurtă a referinței care se inserează într-un text, în paranteze, într-o listă de referințe / bibliografie sau se adaugă textului ca notă de subsol.

Exemple: *„Vreau să-mi dau toate ostenelele pentru a procura un viitor prosper acestei frumoase țări, pe care acum o numesc a mea...”* (314, p. 340) scria, la doar câteva luni de la sosirea în țară, cel care avea să devină primul rege al României.

Carol I, amintirea unei mari domnii. București, BCU „Carol I”, 2006, p.97

Tzigara-Samurcaș consemnează „*asigurarea colecțiilor*”, insistând că „*în afară de obiecte românești, nici un obiect nu a fost ridicat.*” (*Memorii*, 2, p.154)

Alexandru Tzigara-Samurcaș. București: BCU „Carol I”, 2004, p. LXI

Talentul de poet al lui Dosoftei se remarcă și în versuri polone, pentru că lui i se atribuie asemenea versuri pe un motiv sibilinic³².

³² Cf. Șt. Ciobanu. Versuri poloneze necunoscute în opera mitropolitului Moldovei Dosoftei. În: *Mélanges d'histoire littéraire et de la littérature comparée offerts à Charles Drouhet*. București, / Bucovina, I.E. Torouțiu/, 1940, p. 65-75;

Dosoftei. București, Tipogr. Universității, 1974, p. XVIII

Metoda citărilor numerice

Numerele sunt inserate în text sub formă de indici sau în paranteze rotunde și trimit la publicații în ordinea în care sunt citate prima dată.

Publicația citată prima dată are o descriere completă.

Citări sub formă de indici

Exemplu: Răspunsurile pot fi găsite prin metode pur logice, fie prin metode empirice, după cum respectivul cadru este logic sau factual¹²⁴. În această perspectivă „a fi real, în sens științific, înseamnă a fi un element al sistemului”¹²⁵.

¹²⁴ R. Carnap. Empirism, semantică și ontologie. În: *Semnificație și necesitate*. Cluj: Dacia, 1972, p. 268

¹²⁵ Ibidem

Ilie Pârvu. *Infinitul și infinitatea lumii*. București, Edit. Politică, 1985.

Modelul francez de citare individualizează publicațiile din subsolul paginii, astfel:

- a) indice; autor (prenume nume). Titlu. Localitate: editură, an, pagina la care se află citatul
- b) idem, p. (aceiași autor, aceeași lucrare)
- c) ibidem; ibidem, p. (în același loc)
- d) autor (prenume nume), op. cit., p. (autor care a fost citat cu o lucrare în paginile anterioare)
- e) apud, cf., citat de, după (când nu mai avem acces la o lucrare, aceasta poate fi citată prin intermediul altui autor care a studiat lucrarea).

Trimiterile de subsol se numerotează pe fiecare pagină începând cu cifra 1; fiecare subsol cuprinde între una și trei trimiteri, chiar și mai multe (până la șapte) când autorul este foarte scrupulos.

Uneori trimiterile se continuă pe toate paginile unui capitol sau subcapitol.

Exemplu: Georges Poulet. *Conștiința critică*, București: Univers, 1979, p. 186-224 (Cap. XI: Gaston Bachelard)

Trimiterile în acest capitol sunt numerotate de la 1 la 86.

Când titlul unei publicații se repetă la distanță de câteva pagini și între trimiteri se intercalează alte titluri, citarea se face cu repetarea titlului publicației și paginația respectivă.

Exemplu: 39. *La poétique de la rêverie*, p. 169
40. *L'air et les songes*, p. 14

41. Id., p. 254
42. *La poétique de la rêverie*, p. 20
43. Id., p. 128

George Poulet. *Conștiința critică*, p. 205-207

Trimiterile se mai pot face la o listă de referințe, care cuprinde numai sursele citate, adăugată la sfârșitul unui capitol dintr-o lucrare sau al lucrării.

De asemenea, se pot face trimiteri și la bibliografia finală a unei lucrări, care este diferită de lista de referințe, aceasta cuprinzând și surse care nu sunt citate.

Când citarea rămâne în interiorul textului, cu toate datele descrierii, includerea ei într-o bibliografie este opțională.

În practica BCU „Carol I”, citarea care a primit în text o descriere completă figurează și în bibliografia finală.

Exemplu: „Pentru prima dată un folclorist relevă frumusețea nebănuită a colindelor sub crusta arhaică atât de caracteristică...” (Petre Dan. *Mică enciclopedie de cultură și civilizație românească*. București: Paco, 1998, p. 143).

Bibliografie

410. DAN, Petre. *Mică enciclopedie de cultură și civilizație românească*. București: Paco, 1998, p. 143.

G. Dem. Teodorescu. București: BCU „Carol I”, 2008, p.XXX

Citări numerice în paranteze rotunde

Exemplu: În opinia lui R.W. Brislin (14) numărul de culturi care formează eșantionul trebuie să fie suficient de mare pentru a asigura o variație...

Bibliografie /la finalul Capitolului 2/

1. SCHOLLHAMMER, H. The Comparative Management Theory Jungle. *Academy of Management Journal*, Vol. 12, nr. 1, 1969, p. 7-9.

⋮
⋮

14. BRISLIN, R.W. Cross-Cultural Research Methods. In: Irwin Altman, Amos Rapport and Joachim F. Wohlinwill (eds.). *Human Behavior and Environment*, Vol.4, New York, 1980.

Eugen Burduș. *Management comparat. București: Edit. Economică, 1997, p.79,84.*

Cercetările bibliografice realizate de BCU „Carol I” cuprind și citate care sunt așezate în pagină în afara textului pentru o mai bună vizibilitate. În acest caz s-au folosit câteva modalități de citare:

- în continuarea citatului s-a consemnat numele autorului, titlul lucrării din care s-a scos citatul și anul apariției lucrării, iar în paranteze rotunde poziția lucrării din bibliografia finală (ordonată pe capitolele lucrării) și pagina la care se află citatul.

Exemplu: „Nu uitați niciodată că știința trebuie însoțită cu cultura inimii, cu iubire de țară și cu demnitatea vieții...”. Carol I, Discurs la inaugurarea Fundației din 9 mai 1914 (III, 113, p. 22)

Biblioteca Centrală Universitară din București: O bibliografie a existenței. București: BCU, 2001, p.127.

- sub citat s-a consemnat numele autorului și anul, iar în paranteze rotunde, poziția lucrării din bibliografia finală, cu pagina la care se află citatul.

Exemplu: „Din păcate, o adevărată inaugurare nu va avea loc niciodată. Nici Muzeul „Carol I” din noua clădire de la Șosea nu va putea fi deschis cu fastul ce i se cuvenea...”

Petre Popovăț, 1996 (885, p. 74)

Alexandru Tzigara-Samurcaș. București: BCU, 2004, p.XLII.

- același model a fost folosit și când o lucrare conține un articol sau un fragment de text mai lung.

Exemplu: /Discurs la Adunarea anuală a Fundației
Universitare Carol I /

Spiru Haret, 9 mai 1910 (259, p. XI-XVII)

Carol I, amintirea unei mari domnii. București: BCU „Carol I”,
2006,p.165

Metoda autorului și a datei

Dacă autorul apare în text, anul se trece în paranteze; dacă nu, ambele elemente apar în paranteze și, dacă este necesar, se adaugă și paginația.

Această metodă este folosită în sistemul de citare Chicago și în sistemul Harvard, cu mici diferențe.

Sistemul Harvard este modelul standard de citare în Marea Britanie.

Este un sistem de citare în text autor-dată care include numele autorului, cu majuscule și anul în paranteze drepte, iar trimiterea se face la o listă de referințe citate în ordinea alfabetică a autorilor. Lista de referințe este plasată la sfârșitul capitolului sau al lucrării.

Exemplu: O cercetare suedeză [DAVIDSSON 1989]
sublinia...

Lista de referințe

1. BINKS M. 1980 Titlul. Localitatea, editura
:
:

9. DAVIDSSON P. 1989 Continued Entrepreneurship and Small Firm Growth. Stockholm, EFI

Sistemul Chicago, folosit de către University Chicago Press, are o arie mai largă de folosire. Prin el se evidențiază fiecare situație: autor/autori, editor, antologator, prefațator, traducător, articol în carte și periodic, recenzie, teză, disertație, comunicare, carte electronică, web site.

Citarea în cazul „stilului umanist” (literatură, istorie, arte) se face în note (N) și în bibliografie (B).

Localitatea, editura și anul sunt puse în paranteze rotunde.

Exemplu:

N 1 Wendy Doniger, *Splitting the Difference* (Chicago: University of Chicago Press, 1999), 65

B Doniger, Wendy. *Splitting the Difference*. Chicago: University of Chicago Press, 1999

Sistemul autor-dată este folosit pentru științele sociale, științele naturii, fizică, cu citarea în text (T) și trimiterea într-o listă de referințe (R).

Exemplu:

T (Doniger 1999, 65)

R Doniger, Wendy, 1999. *Splitting the Difference*. Chicago: University of Chicago Press,

Mai sunt cunoscute și alte sisteme de citare, de exemplu
 - modelul MLA care se folosește în SUA și Canada în publicații legate de limbă și literatură sau media;
 - modelul Vancouver în publicații legate de fizică și medicină.

În literatura științifică străină, autorii citați apar fără prenume, model preluat și de sistemul românesc de citare după 1990. Dar, pentru evitarea unor confuzii (când autorii au același

nume, dar prenume diferite), ar fi bine să se specifice și prenumele sau inițiala. În orice caz, citarea unui autor în text se face scriind întâi prenumele și apoi numele.

4. 40; 44; 59; 80; 85; 88; 117, p. 168-179; 159; 289, p. 314-329; 292, p.88-90; 320, p. 38, 80.

CITITORUL

1. Conceptul cititorului își găsește determinarea mai curând în conotația culturală, diferențiată de conotația tehnologică sau economică aplicată utilizatorului sau beneficiarului. Cu multiplele sale fațete, cititorul interacționează cu autorul și opera/textul într-un triunghi de o mare mobilitate interpretativă.

Cititorul și lectura au căpătat în timp amprente individualizate prin contribuția istoriei și criticii literare, a sociologiei, antropologiei culturale, lingvisticii, istoriei cărților, filosofiei, esteticii etc.

Chiar dacă nu toate interpretările se mai bucură astăzi de entuziasmul momentului declanșator, teoretizările privind definiția și rolul cititorului rămân fascinante. În practica lecturii, cuvântul cititor este doar un alt nume pentru text. El a devenit semnul distinctiv al textului.

În diferite studii se evidențiază: „cititorul naiv”, „cititorul empiric”, „cititorul retoric”, „cititorul fictiv”, „cititorul înscris”, „cititorul implicit”, „cititorul încifrat”, „cititorul competent”, „cititorul ideal”, „cititorul model”, „cititorul modern bun”, și chiar „cititorul aristocratic”.

În *Lector in fabula*, Umberto Eco (115) consideră că cititorul model colaborează la dezvoltarea fabulei, anticipându-i un șir succesiv de stări. „Stările fabulei – scrie Eco – confirmă sau infirmă (verifică sau prezintă ca falsă) porțiunea de fabulă anticipată de cititor” (p. 157). Cititorul model devine astfel o strategie textuală, capacitatea intelectuală de a împărtăși un anumit stil „cooperând la actualizarea lui”. El este „un ansamblu de *condiții de succes* stabilite în mod textual, care trebuie să fie satisfăcute pentru ca un text să fie deplin actualizat în conținutul său potențial” (p. 95).

Pentru Wolfgang Iser (167) cititorul este implicit, fără o existență reală, el regăsindu-se în structura textelor. Acest cititor

„pune în lumină structurile de efect ale textului prin care receptorul se poziționează față de text, legându-se pe sine de acesta prin procesele de înțelegere declanșate de el însuși” (p. 109).

Când textul și cititorul ajung la o convergență se naște opera literară care, în mod inevitabil, are un caracter virtual, deoarece nu poate fi redusă „nici la realitatea textului, nici la dispozițiile ce-l caracterizează pe cititor” (p. 83).

În fața cărților scrise de alții, Roland Barthes (23) se simte un cititor „dezinvolt”. „Atunci când mi se face complimentul că sunt un cititor, pe de-o parte, asta mă măgulește mult – ce compliment mai frumos decât acesta – pe de altă parte, mărturisește autorul în *Romanul scriiturii (Grăunțele vocii)*, mă simt nedemn de el: de fapt, citesc puțin și, o repet, cu dezinvoltură. Dacă o carte mă plictisește – și o carte mă plictisește ușor – o abandonez” (p. 329). Există o voce, adaugă Barthes, pe care cititorul o împrumută prin procură discursului care „vorbește conformându-se intereselor cititorului.” „În text numai cititorul vorbește” (p. 166).

2. *„Dar cartea dezgropată, manuscrisul ce iese din ulciorul în care a fost închis pentru a pătrunde în lumina orbitoare a lecturii, nu se naște oare, datorită unei șanse impresionante, încă o dată? Ce este o carte pe care nimeni nu o citește? Ceva ce nu a fost încă scris. A citi ar fi deci nu a scrie din nou cartea, ci a face ca să se scrie cartea sau să fie scrisă – de data aceasta fără mijlocirea scriitorului, fără ca nimeni să o scrie. Cititorul nu se adaugă cărții, ci tinde mai întâi să o despovăreze de orice autor, și ceea ce este atât de prompt în felul în care el abordează cartea, acea umbră atât de vană ce trece peste pagini și le lasă intacte, tot ceea ce conferă lecturii speranța unui lucru inutil, și chiar puțină atenție, puținul interes, infinita ușurățate a cititorului afirmă ușurința nouă a cărții, devenită o carte fără de autor, fără seriozitate, munca, apăsătoarele neliniști, fără de povara unei vieți întregi ce s-a vărsat în ea, experiență uneori teribilă, totdeauna de temut, pe*

care cititorul o șterge și pe care, datorită ușurătății lui providențiale, o consideră nulă”.

Maurice Blanchot. *A citi*, p. 123 (41)

„Nu știi dacă vi s-a spus îndeajuns – pentru a fi pe deplin conștienți de acest lucru – că există două feluri de cărți. Când omul citește în legătură cu orice temă, în majoritatea bibliotecilor – și în toate cărțile, dacă gândim într-un sens mai larg – el va constata că există o împărțire a cărților în bune și proaste. În toate domeniile există cărți bune și cărți proaste. Mi-e greu să presupun că nu cunoașteți sau că nu cunoașteți destul de bine această realitate simplă; îmi pot însă permite să vă amintesc că în zilele noastre ajunge să fie un considerent foarte important. Trebuie să lăsăm cu totul la o parte ideea pe care o au oamenii că, dacă citesc orice carte, că, dacă un om ignorant citește la întâmplare orice carte, e oricum mai bine decât dacă n-ar citi nimic. Mă văd silit să pun sub semnul întrebării această afirmație; ba chiar aș merge până acolo încât s-o resping. Pentru mulți cititori ar fi mai prudent și mai bine să nu aibă nimic de-a face cu cărțile. Există un număr mare de cărți, un număr care crește înspăimântător, de cărți care, hotărât, nu sunt utile pentru cititori. Dar un cititor candid va mai învăța și că un anumit număr de cărți au fost scrise de oameni din cei mai elevați și mai nobili – nu chiar foarte multe cărți, dar oricum destule ca să vă ocupe un timp îndelungat, să vă hrănească zelul de a citi și să vă deprindă cu asemenea lucruri. Pe scurt, după cum scriam undeva, cărțile sunt, după părerea mea, ca și sufletele oamenilor: împărțite în oi și capre. Unele, puține, merg în sus și ne duc și pe noi în sus; adică, vreau să spun că sunt destinate să fie auxiliare neprețuite ale predării – de un mare ajutor în promovarea învățaturii tuturor generațiilor. Altele, o mulțime înspăimântătoare, coboară, coboară mereu; fac mereu tot mai mult și mai profund rău. Păziți-vă bine de acest gen de cărți, tinerii mei prieteni, nu le scăpați din ochi!

În rest, în legătură cu toate studiile și lecturile voastre de aici și cu tot ceea ce puteți să învățați, să nu uitați că scopul nu

este să obțineți anumite cunoștințe – nu atâta să ajungeți din ce în ce mai sus pe calea perfecțiunii tehnice, și așa mai departe. Există un țel mai înalt aflat îndărătul tuturor acestor elemente, în special pentru acei dintre dumneavoastră care sunteți hărăziți îndeletnicirilor scrisului sau vorbirii ori celor sfinte. Trebuie să vă gândiți neîncetat că îndărătul cunoștințelor se află achiziția a ceea ce se poate numi înțelepciune; și anume, o apreciere sănătoasă și o hotărâre justă în privința tuturor obiectelor care vă înconjoară și deprinderea de a vă comporta cu dreptate, candoare, perspicacitate și un devotament nestrămutat față de realitate. Mare este înțelepciunea, nemărginită este valoarea înțelepciunii, ea nu poate fi exagerată niciodată; este realizarea cea mai înaltă a omului: «fericit este cel ce dobândește înțelegerea». Și, cred eu, uneori pierdem ușor din vedere acest scop; azi mai mult ca oricând, cred eu. Și dacă eșuăm în această privință, eșuăm în toate! Dar nu voi insista mai mult în această privință.”

Thomas Carlyle. *Semnele timpului*, p. 243-244 (68)

„A citi o operă literară înseamnă a face un spectacol, în mai multe accepțiuni ale cuvântului. Înseamnă, în primul rând, a juca un rol – rolul cititorului așa cum este «prevăzut» în scenariu /.../. În al doilea rând, a citi înseamnă a juca în minte rolurile protagoniștilor unei opere de ficțiune – a deveni un fel de actor, care trece de la un rol la altul, într-o extinsă interpretare solo mentală. Dar, în al treilea rând, a citi înseamnă și a executa direcția de scenă mentală, care cuprinde, pe lângă îndrumarea actorilor fictivi, și scenografia, alegerea costumelor, vizualizarea unor detalii expresive ca gesturile, mișcărilor, fizionomiile. Cu alte cuvinte, a citi înseamnă a da voce, articulare și formă limbajului mut al textului, a-i umple «punctele de indeterminare» (Ingarden), a da sens și viață, în imaginație, paginii tipărite.”

Matei Călinescu. *A citi, a reciti*, p. 289 (73)

„Deși la noi se plâng scriitorii că nu se citește, sunt destul de numeroși aceia care citesc prea multe cărți. A citi prea multe cărți e un abuz, un semn foarte adesea de neintelektualitate. Cunoscătorul de vin nu bea nici mult și nici din orice vin. El alege și degustează. Sunt persoane care citesc din plictiseală, tot ce le pică în mâini, dar îndeosebi romane ușoare, traduceri de narații foiletonistice de autori de duzină. Abia sfârșită o carte, ei o aruncă și trec la alta, absorbiți în faptul divers însuși, fără vreo preocupare de artă sau de personalitatea autorului, pe care nici nu-l țin minte. Singura lor judecată critică se reduce la formulele stereotipe: «cartea e frumoasă», «cartea e anostă», pentru că ei nu citesc decât ca să omoare timpul, așa cum unii fumează și de cele mai multe ori citesc și fumează și aceste cărți put a tutun. Persoanele care devoră astfel cărțile n-au nici o noțiune de literatură, dar au câteodată o ținută agresivă, agasantă pentru veritabilul intelectual.”

G. Călinescu. *Prietenele noastre cărțile*, p. 40-41(72)

„Și așa trecură zilele una după alta până la nouă luni, când baba, cu ajutorul Maicii Domnului, născu un dolofan de copil, de drăguleț, și cu o carte în mână. /.../ Până una, alta, copilul creștea, asculta pe părinți și cartea cu care se născuse din mâini n-o lăsa. Cetea, cetea mereu pe dânsa și învăța, de se mira toată lumea de silința și învățătura dânsului.

Când se făcu ca de nouă ani, știa câte în lună și în soare. El însuși ajunsese să fie o carte, și toți megieșii veneau la dânsul și-l întrebau despre păsurile lor.”

Petre Ispirescu. *Voinicul cel cu cartea în mână născut*, p.85 (168)

„Mă simt uneori în fața cărților ca un degustător încercat de vinuri. Știu când o carte e «bună». Criteriul este simplu: ea trebuie să te mute în lumea pe care o deschide. Indiferent dacă este vorba de literatură, de eseu sau de un tratat de filosofie

autorul trebuie să construiască din inteligența, fantezia, speculativitatea sau sensibilitatea lui o lume care până atunci nu existase. Iar din lumea aceasta, de îndată ce ai pus piciorul în ea, tu ca cititor trebuie să nu mai poți ieși. /.../ Acum, când citești, nu există decât lumea în care ai fost absorbit și din care nu mai poți ieși decât după ce ai străbătut-o în întregime. /.../ Pentru că centrul ființei mele s-a mutat în lumea pe care cartea a deschis-o, când lectura ei s-a încheiat eu nu mai aparțin lumii de aici. /.../ Dacă o carte nu creează această ruptură, dacă ea nu îți propune, în chiar mijlocul existenței în care ești împlântat, o lume alternativă la care să poți face oricând recurs, dacă ea nu îți provoacă nevoia de a te freca la ochi pentru a reintegra lumea pe care ai părăsit-o, atunci ea nu e o carte importantă, ci una pe care o vei uita, pe care ai citit-o căznit și care va sfârși în vastul cimitir al cărților. Cărțile acestea care intră în timpul tău cu propriul lor timp pot fi citite chiar acolo unde ai apucat să le deschizi, în picioare în mijlocul camerei, lângă raftul unei librării sau la lumina unui felinar.”

Gabriel Liiceanu. *Ușa interzisă*, p. 330-331 (188)

„Nu mai citesc opere sau autori, ci literaturi, spunea G. Călinescu în perioada (dacă nu greșesc) în care lucra la Impresii asupra literaturii spaniole, adică după împlinirea vârstei de patruzeci de ani, pe care E. Lovinescu o socotea a maturității criticilor. Nu acord prea mare încredere acestor clasificări, pe vârste sau altfel, fiindcă am observat că fiecare individ are propria evoluție intelectuală, încât orice generalizare poate fi combătută cu numeroase exemple. Dar mărturisirea lui G. Călinescu nu e fără un sămbure de adevăr. În tinerețe, noi toți citim opere, neavând încă sentimentul istoriei literare și nici suficientă cultură ca să legăm instantaneu cartea care ne cade în mână de restul cărților unui autor. Majoritatea cititorilor rămân la acest fel de lectură cu amănuntul sau cu ridicata cum se spune în limbaj comercial. Ceea ce deosebește pe critic este descoperirea câmpului unificat al literaturii, de unde nevoia, pe care el o simte mai târziu, de a căuta în operele izolate

structurile: mai întâi pe ale totalității creației unui scriitor, mai apoi pe ale întregii literaturi. Aceasta este, de fapt, lectura profesionistului și de aici începe critica. Și ea conține câteva însușiri remarcabile, dintre care una este aceea că interzice, într-un anumit sens, surpriza. Văzând o carte, cititorul profesionist o situează spontan în opera (care-i este, mai mult sau mai puțin, știută) a unui autor și, totodată, într-o epocă sau într-un curent, ceea ce implică, încă înainte de lectura propriuzisă, un parti-pris, un acout asupra plăcerii cititului sau asupra judecății de valoare. Cazul contrar e foarte rar la cititorii cu experiență îndelungată, dar, poate tocmai de aceea, e și foarte prețuit. Surpriza are, pentru cel care știe la ce să se aștepte, o savoare care lipsește lecturii neofitului. Iar când se întâmplă să cadă peste o capodoperă, această surpriză nu se uită toată viața. Explicația e simplă: nimeni (mă refer la marii consumatori de cărți) nu «descoperă» Hamlet sau Război și pace; luându-le în mână, noi știm deja foarte multe despre ele, cu excepția întâlnirii prilejuite de acea lectură primordială, din adolescență, care ne poate marca pentru totdeauna, dar despre care nu mai putem spune nimic mai târziu. «Descoperirile» adolescenței sunt frecvente, dar nu lasă în noi mai mult decât un zaț pe fundul sufletului, amintirea îndepărtată a unei bucurii uriașe; descoperirile maturității, incomparabil mai rare, reprezintă experiențe ciudate și profunde.“

N. Manolescu. *Surorile siameze*, p. 15-16 (201)

„Cititor e acela care citește de dragul de a citi, în vreme ce criticul citește mânat de cu totul alte interese. Cititul în sine al celui dintâi n-are multe puncte comune cu cititul pentru scris al celui din urmă. Aș merge chiar mai departe și aș spune că unul nu se transformă, în mod necesar, în celălalt. Cunosoc oameni care au devorat biblioteci întregi, fără a simți niciodată nevoia de a scrie un singur rând despre o carte./.../. În concepția burgheză, între producător și consumator există o linie de demarcație netă. Pentru cititor, scriitorul este totdeauna Celălalt. Și invers. Baudelaire o știa: cititorul îi este frate

geamăn, dar ipocrit. Am cochetat și eu, uneori, cu ideea că, cel puțin în adolescență, citeam din plăcere, burghez, consumator. Dar, de câte ori m-am gândit la momentul în care am pierdut această inocență, mi-a fost cu neputință să-l descopăr. Îmi vine alteori să cred că n-am citit niciodată altfel decât citesc astăzi și că inocența pierdută e, ca și paradisul, o utopie. Să fi trăit eu vreodată, cu adevărat, bucuria de a mă lăsa stăpânit, cucerit de ipocritul meu geamăn, scriitorul ? Oricât caut în mine urmele acestei supunerii, nu găsesc decât orgoliul de a o respinge, de a intra în jos, de a călca linia de demarcație. Probabil că n-am avut niciodată atitudinea înțeleaptă, făcută din așteptare profitabilă, a consumatorului de literatură. În sinea mea, chiar dacă nu de la început conștient, m-am socotit producător. Cititul cărților mi-a furnizat pretextul; scrisul despre ele conta cu mult mai mult. Am fost și am rămas din această cauză un mediocru cititor. N-am privit cartea ca pe un scop, ci ca pe un mijloc. Nu m-am cufundat în lectură cu voluptatea pierderii identității, ci m-am păstrat la suprafața ei, lucid și dezinvolt. Am fost, cu siguranță, critic înainte de a ști exact ce înseamnă aceasta, căci am realizat inconștient paradoxul esențial al criticului și care constă în a se devota literaturii, nu însă absolutizând-o, ci instrumentalizând-o.”(p. 42-43).

„Cititorul e devotat, pasionat, nu foarte pretențios (deși nu înghite orice), capabil să-și uite de sine când lectura îl captivează; cartea fiind a altuia, se recunoaște cu emoție în ea, maximul orgoliu fiind de a crede că celălalt scrie în fond despre el: cititorul este totdeauna, din acest unghi, cel scris, iar scriitorul cel citit. Cu totul altfel se comportă criticul. El e distant, lucid, pretențios (deși înghite orice), incapabil să-și uite de sine chiar și când lectura îl captivează; socotește mai normal să scrie el însuși despre ceea ce citește decât să citească ceea ce a scris altul; cartea fiind a altuia, crede că a fost scrisă pentru el (și nicidecum despre el); în definitiv, spre deosebire de cititor, criticul vrea să fie citit, nu scris.”(p. 44)

N. Manolescu. Scrisul și cititul (201)

„Miile de cărți care se duc către rafturile dulapurilor, dorm acolo ca pietrele scumpe din mormintele și piramidele nedesfăcute încă. Absorbiți și pierduți în zbuțumul și pasiunea vieții materiale, nu căutăm cartea care păstrează încă «sângele prețios și vital al celor mai alese spirite !» Nu citim. Pentru cei ce simt, aceasta este o tragedie. O nație care nu citește rămâne în stare de inferioritate, fără forță și impuls de creație, fără sensibilitate pentru linie și rază, fără pasiune pentru gând și frumusețea de sus. Cartea e un tonic – miracol și eternitate.”

Tudor Vianu. *Criza cititului și a... cititorilor*, p. 2 (331)

3. Cititorul instruit

Într-o prelegere devenită celebră – *Epistemologia fără subiect cunoscător* – Karl Popper (253) lansa în 1967 o provocare lumii științifice și filosofice contemporane. El spune: „Toată munca în știință este o muncă îndreptată spre creșterea cunoașterii obiective așa cum zidarii lucrează la o catedrală.” (p. 86). În concepția lui Popper există trei lumi sau universuri: prima, „lumea obiectelor fizice”, a doua, „a stărilor de conștiință, sau a stărilor mentale” și a treia, rezultată din interacțiunea celor două, lumea „conținuturilor obiective de gândire”, printre locuitorii căreia filosoful așază „sistemele teoretice”, „problemele și situațiile problemelor”, „argumentele critice” și, desigur, „conținutul revistelor, al cărților și al bibliotecilor” (p. 70).

Karl Popper ne propune două experimente ideale: în primul, toate mașinile și uneltele sunt distruse, precum și cunoașterea noastră subiectivă a acestor mașini și a utilizării lor. „Iar bibliotecile și capacitatea noastră de a citi din ele supraviețuiesc. În mod clar, după multă suferință, lumea noastră ar putea porni din nou.” (p. 71)

Borges o spusese mai înainte: bătrân, presimțind un viitor incert pentru specia umană, el e sigur că „Biblioteca va dăinui.”

În al doilea experiment, odată cu mașinile și cunoașterea noastră despre ele, „*toate bibliotecile sunt de asemenea distruse*, astfel încât capacitatea noastră de a citi din cărți devine inutilă”.

Borges oscilase între acele cărți care nu semnifică nimic, biblioteca totală, „adică tot ceea ce este posibil să fie exprimat în toate limbile” și biblioteca „iluminată”, „solitară”, „infinită”, dar „inutilă”.

Popper se opune acelor interpretări care consideră că o carte nu poate exista fără cititor și că aceasta devine realmente o carte numai după ce este înțeleasă. Părerea lui este că o carte sau chiar o bibliotecă nu este nevoie „să fi fost scrisă de cineva”. Ceea ce contează este posibilitatea sau potențialitatea de a fi înțeleasă. „Eu admit că – spune filosoful – pentru a aparține lumii a treia a cunoașterii obiective, o carte trebuie – în principiu sau virtual – să fie capabilă de a fi pătrunsă (sau descifrată, sau înțeleasă sau «cunoscută») de cineva. Dar eu nu admit mai mult.” (p. 80). Această teză referitoare la înțelegerea unei cărți se regăsește și la Matei Călinescu (73), cristalizată în câteva întrebări: „de ce oare (re)citim un anumit text și de ce vrem să-i lămurim înțelesul ? Și – mai important, cel puțin pentru criticii literari – de ce credem că ceea ce sperăm să realizăm astfel are vreun interes și merită să fie comunicat și altora ?” (p. 277)

Ideea centrală a teoriei lui Karl Popper este că această lume a treia există în mare măsură autonom, că ea este un produs al omului și creează, la rândul ei, „propriul său domeniu de autonomie”. Autorul își continuă demonstrația, sugerând că lucrul cel mai important este relația dintre noi și opera noastră, că „totul depinde de ceea ce dăm și luăm în raportul nostru cu opera noastră, de produsul cu care noi contribuim la lumea a treia și de acest constant *feed-back* care poate fi amplificat prin autocritică” (p. 116).

Înainte de Karl Popper, Tudor Vianu (332) scria în *Jurnalul* său: „un cercetător are datoria nu numai să îmbogățească știința, dar să-și apere și să impună adevărurile care i s-au lămurit” (p. 330).

Pentru filosoful francez Bernard Stiegler nu există text fără cititor. În actul lecturii, cititorul se găsește într-un proces de proiectare și reproiectare prin care „el citește propria lectură”. Nu cartea interesează, crede Stiegler, ci cartea citită, cititorul fiind cel care califică textul, îl ierarhizează, îl comentează, deschizând în felul acesta drumul lecturii.

Ce fel de cititor frecventează o bibliotecă universitară ? Întrebarea capătă relevanță din perspectiva opiniilor formulate până acum. Cel care relaționează cu biblioteca și cartea este un cititor instruit (student, profesor, cercetător, bibliotecar) care, pentru a îmbogăți cunoașterea științifică cu rezultatul muncii sale, își diversifică lecturile și modalitățile de a obține cât mai multe informații pertinente. „Mai mult ca niciodată – crede Martine Poulain (172) în prefața la *Cenzura și bibliotecile în secolul XX* – n-am putea «citi tot» fără instituția bibliotecii, mai ales dacă a citi înseamnă a ne însuși informația în diversitatea suporturilor și a codurilor ei.” (p. 12).

Cititorul parcurge câțiva pași obligatorii până se familiarizează cu opera; el se poate duce direct la sursă sau poate ajunge întâmplător la ea; îi mai poate fi indicată prin cercetarea anumitor contexte sau înrudiri.

În această primă lectură, cititorul încearcă să pună în acord pregătirea, experiența sa cu cea întâlnită în carte, să obțină starea de echilibru și armonie necesară asimilării conținutului cărții. Are loc o citire pe îndelete sau fragmentară, „digerând”, „filosofând”, gustând „savoarea lucrurilor și a cunoașterii”, cum se explica Roland Barthes. Cartea este cea care transmite un mesaj, iar cititorul, în singurătate sau asistat, dorește să-l recepteze. Este vorba, spune Nicole Robine (276) de acel sens al lecturii care înseamnă transmitere și comunicare.

„Lectura reprezintă, simultan și succesiv, toate elementele comunicării deoarece ea este comunicantul, comunicatul, comunicarea și ea dă naștere unui informat: cititorul care, la rândul său, este cel care creează lectura. Lectura este reciprocitate.” (p. 221).

Un cititor instruit acordă o atenție deosebită textului, recunoscând informația care îi este familiară, pe care a

descoperit-o în lecturile anterioare, căutând mai ales calea originală a autorului, calitatea demonstrației sale.

Din studiul introductiv sau din bibliografie, cititorul își poate da seama de valoarea cărții, de nivelul de adresare, de convergența ideilor.

Este la latitudinea sa citirea integrală a cărții sau doar a unor părți din ea.

De cele mai multe ori, cititorul instruit are nevoie de o relectură, pentru găsirea unor sensuri pierdute la prima lectură, sau pentru înprospătarea celor deja cunoscute (în cazul predării de către profesori). Relectura îi dă posibilitatea cititorului să capete imaginea de ansamblu a conținutului cărții, dar și să rețină unele citate semnificative pentru demonstrația sa. Cititorul instruit consideră lectura, de cele mai multe ori „intensivă”, munca intelectuală care-l ajută să se realizeze sau să se perfecționeze profesional.

4. 2; 7; 38; 41, p.123-129; 72; 73; 74; 81; 96; 101; 119; 120; 155; 168, p. 85-99; 180; 181; 188; 201, p. 15-18, 42-47; 204; 205; 242; 243; 260; 269, p. 124-126; 289, p. 314-329; 304, p. 144-151; 305, p. 15-18; 328; 331; 332, p.103-105, 134-137; 342.

DESCRIEREA BIBLIOGRAFICĂ

1. În STAS 8232-68, descrierea este definită ca „un ansamblu de date precise și amănunțite necesare identificării oricărei publicații sau părți a unei publicații, întocmite după reguli prestabilite”. În STAS 6590-73. *Publicații. Terminologie* și STAS 8301-81. *Terminologie* descrierea unui document constituie referința bibliografică.

Pentru unii teoreticieni există un sens mai larg care include în descriere adnotarea, considerată o continuare a ei și nu a conținutului publicației.

Caracteristicile descrierii – exactitate, claritate, uniformitate – se aplică atât descrierii bibliografice cât și descrierii de catalog. Cu tot efortul depus de Organizația Internațională de Standardizare (ISO), iar pe plan național, de Asociația de Standardizare din România (ASRO), de a recomanda anumite reguli de constituire a descrierilor bibliografice, problema unificării acestora este în continuare un deziderat.

Lucrurile par oarecum mai limpezi când descrierile bibliografice sunt efectuate de bibliotecari pentru crearea bazelor de date din biblioteci. ISBD (International Standard Bibliographic Description) este aplicat cu mai multă conștiinciozitate, inclusiv de programatorii creatori de sisteme, deși se observă o tendință de ieșire din sistem.

ISO 690, cel mai folosit standard în domeniul bibliografiei, nu atentează la regulile stabilite de ISBD, fixându-și cu destulă siguranță domeniul de aplicare.

O monografie este descrisă, după normele ISBD(M), care sunt obligatorii, astfel:

BUZZATI, Dino

Deșertul tătarilor /Dino Buzzati; trad. și tabel
cronologic de Niculina Benguş - Tudoriu; pref.

de Anca Giurescu; coperta Vasile Socoliuc.–
București: Univers, 1996. –223 p. ; 19,5 cm.
– (Clasici ai literaturii moderne)
Tit. orig. în lb. it.: *Il Deserto dei tartari*
ISBN 973-34-0382-2: preț

- după ISO 690, care are unele elemente facultative, descrierea bibliografică este următoarea:

BUZZATI, Dino. *Deșertul tătarilor*. Trad. și tabel cronologic de Niculina Benguș - Tudoriu. Pref. de Anca Giurescu. București: Univers, 1996. 223 p. (Clasici ai literaturii moderne)

În descrierea ISO 690, numele autorului nu se mai repetă după titlu, dimensiunile documentului nu sunt necesare, titlul este scos în evidență prin folosirea caracterelor italice, nu este obligatorie menționarea titlului original și ISBN-ul.

Descrierea bibliografică are însă o mai mare flexibilitate, poate fi mai dezvoltată sau mai contrasă sau poate să cuprindă anumite elemente care sunt stabilite de instituția editoare. Important de precizat este caracterul de recomandare și nu de impunere a regulilor de descriere bibliografică în realizarea lucrărilor științifice.

Indiferent de recomandările unuia sau altuia dintre standarde, pentru o redactare corectă a unei fișe bibliografice, un autor va avea în vedere includerea în descriere a atâtor elemente câte sunt necesare și suficiente pentru identificarea rapidă a sursei folosite.

În perioada 1968-1990, în România s-au tradus și adaptat standarde suficiente pentru încheierea unui sistem de descriere bibliografică, sistem care a fost folosit în redactarea lucrărilor elaborate de biblioteci. Au existat însă destule cazuri pentru care standardele nu indicau nici o regulă și pentru care trebuia aleasă varianta care să nu se îndepărteze prea mult de regulile generale.

Referința bibliografică care rezultă în urma descrierii poate:

- să facă parte dintr-o lucrare bibliografică signalitică sau analitică;
- să constituie antetul unui referat sau al unei recenzii;
- să figureze într-un text sau într-o notă (parțial sau în întregime).

Ca și descrierea de catalog, descrierea bibliografică poate fi întregită cu date luate din altă parte a lucrării, care pot intra în descriere, totdeauna însă în paranteze drepte.

Anumite date sunt esențiale, altele sunt complementare, ceea ce determină o descriere completă sau prescurtată a publicațiilor.

Până la traducerea standardului ISO 690 *Referințe bibliografice* în 1996, când a fost adoptat de către BCU „Carol I”, în redactarea lucrărilor bibliografice s-au folosit recomandările STAS 6158-70 și ale altor STAS-uri (A se vedea Anexa nr. 2).

Traducerea în 2001 a Standardului ISO 690-2 și preluarea lui ca standard național a reglementat descrierea bibliografică a documentelor electronice și a stabilit ordinea elementelor referinței bibliografice:

Responsabilitate principală. *Titlu*. [Tip de suport]
Ediție. Loc de publicare: Editură (Editor), An
Data actualizării/revizuirii. [Data citării].
Disponibilitate și acces

În general, ordinea elementelor unei descrieri este dată de ordinea acestora pe foaia de titlu.

2. Standardul Român ISO 690 „stabilește elementele care trebuie menționate în referințele bibliografice pentru documentele publicate, monografiile și publicațiile seriale, pentru capitole și articole cuprinse în aceste documente, ca și pentru brevete. Standardul determină o ordine obligatorie pentru

elementele referinței și stabilește reguli pentru transcrierea și prezentarea informației provenite din publicația sursă.

Prezentul Standard Internațional este destinat autorilor și editorilor pentru stabilirea listelor de referințe bibliografice care trebuie incluse într-o bibliografie și pentru formularea citărilor în textul corespunzător intrărilor bibliografice. Nu se aplică descrierilor bibliografice complete cerute de bibliotecari, bibliografi, indexatori.”

SR ISO 690 Referințe bibliografice

„Veți vedea că sunt întâi de toate norme funcționale, deoarece consimt atât vouă cât și cititorului vostru de a identifica cartea de care se vorbește. Dar sunt și norme, spre a spune astfel, de etichetă erudită: observațiile lor revelează persoana care e familiarizată cu disciplina, violarea lor trădează acel parvenu științific și uneori aruncă o umbră de discreditare asupra unei lucrări altminteri bine făcute. /.../

Și pentru că spre a viola regulile sau spre a se opune lor, trebuie mai întâi să le cunoști și să le demonstrezi eventual inconsistența sau funcționarea evident represivă. Dar înainte de a spune că nu e necesar a sublinia titlul unei cărți trebuie să știi că se subliniază și pentru ce.”

Umberto Eco. *Cum se face o teză de licență*, p. 72 (117)

3. Modalități de descriere folosite în lucrările bibliografice elaborate de BCU „Carol I”

I. Un singur autor

1. Autor de monografie, antologie, curs/manual, tratat, teză de doctorat, dicționar, bibliografie

A. *Lucrare într-un singur volum*

AUTOR (NUME, Prenume). *Titlul lucrării: subtitlu.*
Ediție. Traducător, prefațator, postfațator, ilustrator.
Localitate : Editură, An. Paginație. (Colecție)

ANTONESCU, Teohari. *Jurnal : (1893-1908)*. Ed.
îngrij., st. introd. și note de Lucian Năstasă. Cu o
pref. de acad. Alexandru Zub și o postf. de acad.
Camil Mureșanu. Cluj-Napoca: Limes, 2005. 319 p.

a) Se menționează numărul volumului pe foaia de titlu sau pe copertă.

DAMEAN, Sorin Liviu. *Carol I al României*. Vol. 1:
1866-1881. București : Paideia, 2000. 280 p., 4 f. il.

b) Bibliograful sau cercetătorul alege un anumit volum dintr-un număr mai mare de volume, interesat de anumite pagini.

TOROUȚIU, I. E. *Studii și documente literare*. Vol. 2.
București : Inst. de Arte Grafice „Bucovina”, 1932, p.
136, 306.

B. *Lucrare în mai multe volume, apărute în același an, cu sau fără elemente de individualizare a volumelor*

AUTOR (NUME, Prenume). *Titlul lucrării: subtitlu.*
Ediție. Traducător, prefațator, postfațator, ilustrator.
Vol. 1-2. Localitate: Editură, An. Vol. 1: paginație;
Vol. 2: paginație separată sau în continuarea
paginației din vol. 1.

JOYCE, James. *Ulise*. Trad. și note de Mircea Ivănescu. Vol. 1-2. București: Univers, 1984. Vol. 1: 479 p.; Vol. 2: 448 p.

CAROL I, Rege al României. *Cuvântări și scrisori*. Tom 1-3. București : Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, 1909. Tom 1: 1866-1877. XVIII, 552 p.; Tom 2: 1877-1886. 593 p.; Tom 3: 1887-1909. 742 p.

C. Lucrare în mai multe volume, apărute în ani diferiți, la edituri diferite, cu sau fără elemente de individualizare a volumelor

AUTOR (NUME, Prenume). *Titlul lucrării : subtitlu*. Ediție. Traducător, prefațator, postfațator, ilustrator. Vol. 1-2. Localitate: Editura primului volum; Editura celui de-al doilea volum, Anul de apariție a primului volum – Anul de apariție al celui de-al doilea volum. Vol. 1: Titlul (dacă există). Localitate: Editură, An. Paginație; Vol. 2: Titlu (dacă se diferențiază de titlul propriu-zis). Localitate : Editură, An. Paginație. (Colecția).

TZIGARA-SAMURCAȘ, Alexandru. *Memorii*. /Vol. 1-3/. București: Edit. „Grai și suflet”- Cultura Națională; Meridiane, 1991 – 2003. /Vol./ 1: (1872-1910). Ed. critică de Ioan Șerb și Florica Șerb. Pref. de Dan Grigorescu. Edit. „Grai și suflet” - Cultura națională, 1991. XXII, 297 p. /Vol./ 2: (1910-1918). Edit. „Grai și suflet” - Cultura națională, 1999. 304 p. („Memoriale”); /Vol./ 3: (1919-1930). Lupta vieții unui octogenar. Ed. Îngrij. și pref. de C.D. Zeletin. Meridiane, 2003. 384 p., il. (Biblioteca de artă; 614. Biografii. Memorii. Eseuri).

2. Editor / îngrijitor de ediție, antologator, coordonator, redactor

Descrierea unei lucrări care are menționat, în lipsa autorului, editorul științific sau redactorul sau alcătuitorul unei publicații colective (alta decât un periodic sau o publicație în serie), se poate face fie la numele acestuia, dacă este scos în evidență pe foaia de titlu, fie la titlu.

ANTOLOGATOR (NUME, Prenume). *Titlul lucrării : subtitlu*. Localitate: Editură, An. Paginație. (Colecție)

CORNEA, Paul. *Conceptul de istorie literară în cultura românească: studiu și antologie*. București: Edit. Eminescu, 1978. 344 p. (Permanențe. Perspective; 9. Idei și atitudini).

sau

Conceptul de istorie literară în cultura românească : studiu și antologie de Paul Cornea. București : Edit. Eminescu, 1978. 344 p. (Permanențe. Perspective; 9. Idei și atitudini).

George Coșbuc. Pref., antologie, note, tabel cronologic și bibliografie selectivă de Maria Cordoneanu. București: Edit. Eminescu, 1982. 512 p. („Biblioteca critică”). /Pe copertă: George Coșbuc interpretat de.../.

Pentru o mai bună evidențiere a rolului său în realizarea lucrării, numele poate fi însoțit de indicația, în formă prescurtată, a acestei calități.

BIRNIE, Patricia, ed.

Titlurile științifice, profesionale etc. pot fi păstrate în descriere, dacă sunt necesare pentru identificarea autorului sau a autorității sale.

MARINESCU, Gheorghe, dr. și MARINESCU, Gheorghe, prof. dr.

Descrierea lucrărilor elaborate în BCU „Carol I” s-a făcut, de regulă, la titlu cu menționarea redactorului/redactorilor, a coordonatorului și a colaboratorilor după titlu.

Romantismul în literatura română: contribuții bibliografice. Ed completată. /Lucrare elaborată în cadrul Serviciului de bibliografie și documentare de Henri Zalis/. Cuvânt înainte de Mircea Tomescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1976. 145 p.

II. *Mai mulți autori*

1. *Autori de monografie, antologie, curs/manual, tratat, teză de doctorat, dicționar, bibliografie*

A. *Lucrare într-un singur volum sau în mai multe volume cu doi autori*

Numele autorilor sunt legate prin punct și virgulă.

AUTOR (NUME, Prenume); AUTOR (NUME, Prenume)

MUȘLEA, I.; BÂRLEA, Ovidiu. *Tipologia folclorului: din răspunsurile la chestionarele lui B.P. Hasdeu.* București: Minerva, 1970. 636 p.

B. *Lucrare într-un singur volum sau mai multe volume cu trei autori*

AUTOR (NUME, Prenume); AUTOR (NUME, Prenume) și AUTOR (NUME, Prenume)

CIOCULESCU, Șerban; STREINU, Vladimir și VIANU, Tudor. *Istoria literaturii române moderne*. Ed. a 2-a. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1971. 352 p.

C. Lucrare într-un singur volum cu mai mult de trei autori

Reviste literare românești de la începutul secolului al XX-lea. /De/ Stancu Ilin, Ovidiu Papadima /et al./. Îngrij. șt.: Ovidiu Papadima. București : Edit. Acad. R.S. România, 1976. 168 p. (Academia de Științe Sociale și politice. Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu”).

Când sunt trei autori, între primul și al doilea se pune punct și virgulă (;), între al doilea și al treilea conjuncția și.

Dacă sunt mai mult de trei autori primul element al descrierii îl constituie titlul. Numele tuturor autorilor sau numai numele primului/primilor trei autori, urmat de /et al./ se notează în textul referinței bibliografice, după titlu, indiferent de locul pe care îl ocupă aceștia pe pagina de titlu (înainte sau după titlu).

III. Autor al unui capitol, studiu, articol

A. Capitol dintr-o lucrare în colaborare

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul capitolului. În: *Titlul lucrării : subtitlu. /De/* Numele autorilor lucrării în ordinea de pe pagina de titlu sau de pe copertă. Coordonator. Ediție. Localitate: Editură, An, pagina de început a capitolului – pagina de sfârșit. (Instituția sub egida căreia apare lucrarea. Colecția).

CÂRȚÂNĂ, Iulian. Politica externă a României în perioada 1918-1944. În: *Istoria României între anii 1918-1981*: manual universitar. Coord. Aron Petric, Gheorghe Ioniță, Iulian Cârțână, Ioan Scurtu /et al./ București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1981,

p.159-206 (MEI. Universitatea din București. Fac. de istorie-filosofie).

B. *Studiu publicat într-o culegere*

a) Autorul studiului este altul decât antologatorul.

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul studiului. În: *Titlul culegerii: subtitlu. /De/* Numele antologatorului, prefațator, postfațator. Localitate: Editură, An, pagina de început a studiului – pagina de sfârșit. (Instituția sub egida căreia apare lucrarea). (Colecția).

STOICA, Ion. Din relațiile BCU București cu Biblioteca „V.A. Urechia” din Galați. În: *100 de ani de la înființarea primei biblioteci publice din Județul Galați: volum jubiliar*. Red. coord. Nedelcu Oprea. Galați: Biblioteca „V.A. Urechia”, 1974, p. 245-251.

b) Autorul studiului/articolului este același cu autorul lucrării.

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul articolului. În: Numele autorului neinvertat. *Titlul cărții: subtitlu*. Localitate: Editură, An, pagina de început a articolului – pagina de sfârșit.

MALLARMÉ, Stéphane. Cartea, instrument spiritual. În: Stéphane Mallarmé. *Divagații. Igitur. O lovitură de zaruri*. Versiune în limba română de Ioana Diaconescu și Mihnea Moroianu. Pref., note și comentarii de Mihnea Moroianu. București : ATLAS, 1997, p. 165-168.

Pentru scoaterea în evidență a unei anumite contribuții a unui autor, descrierea se face la acea contribuție cu mențiunea

că la descrierea completă a cărții se reia numele autorului neinversat, pentru a se diferenția de o lucrare colectivă.

Descrierea poate fi făcută și la titlul propriu-zis al lucrării, cu menționarea paginilor și a titlului articolului/articolelor care ne interesează.

MANOLESCU, Nicolae. *O ușă abia întredeschisă*.
București: Cartea Românească, 1986, p. 15-18
(*Surorile siameze*), 42-47 (*Scrisul și cititul*).

C. Articol publicat într-un periodic

a) Articolul se publică într-un număr anumit

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul articolului. În: *Titlul periodicului*, ziua, luna, anul calendaristic, an de apariție în cifre arabe, numărul, pagina de început a articolului – pagina de sfârșit (Rubrică)

TZIGARA-SAMURCAȘ, Al. Palatul Fundației Regale Carol I. În: *Revista Fundațiilor Regale*, dec. 1944, 11, nr.12, p.661-667.

b) Articolul se publică în mai multe numere ale aceleiași reviste. În acest caz, fișa rezultată este una cumulativă.

AUTOR (NUME, Prenume). Titlul articolului. În: *Titlul periodicului*, ziua, luna, an calendaristic, an de apariție, număr, pagina de început a articolului – pagina de sfârșit (prima parte a articolului); ziua, luna (nu se mai scrie anul dacă e vorba de același an), pagina de început a articolului – pagina de sfârșit (a doua parte a articolului). (Rubrică)

ROTHER, Arnold. O convenție literară neglijată: titlul. /Trad. Sorin Mărculescu/. În: *Revista de istorie și teorie literară*, ian.-mar. 1985, 33, nr. 1, p. 64-69 (I); apr.-iun., nr.2, p. 53-58 (II); iul.-sep., nr. 3, p. 47-51 (III).

c) Articolul se publică inițial într-un periodic și apoi se introduce în volum sau se publică separat într-o broșură (extras).

STOICA, Ion. Biblioteca lui Mihai Eminescu: date recente (I-II). În: *Revista bibliotecilor*, ian. 1969, 22, nr. 1, p. 31-34 (I); mar., nr. 3, p.169-175 (II). Și în: Ion Stoica. *Informație și cultură*. București: Edit. Tehnică, 1997, p. 110-120 (*Cărțile lui Eminescu*).

IV. Situații care nu sunt prevăzute în standarde și care au căpătat rezolvări specifice tipurilor de lucrări elaborate de BCU „Carol I”.

1. Lucrările anonime cărora în urma cercetărilor li s-a putut identifica autorul sunt descrise la autor, pus totdeauna în paranteze drepte.

/BARIȚIU, G./ Ortografia. Gramatica. Critica. În: *Concordia*, 31 aug./12 sep. 1867, 7, nr. 68, p. 270-271.

2. Lucrările semnate cu inițiale sunt descrise la numele întreg al autorului, iar la sfârșitul descrierii, în paranteze drepte, se indică forma semnăturii.

HASDEU, B.P. *Rapsodii gramaticale*. În: *Lumina*, 1863, nr. 15, p. 33-37. /Semnează: B.P. H-û/

3. Pentru lucrările semnate cu pseudonim se folosește aceeași descriere.

TEODORESCU, G. Dem. Una din două. În: *Ghimpele*, 3 oct. 1871, 12, nr. 37, p.1-2. /Semnează: Ghedem/.

În indicele general de nume de la sfârșitul oricărei lucrări bibliografice figurează atât inițialele, cât și pseudonimele, cu trimiteri la numele real al autorului.

4. Pentru contribuțiile fără titlu se poate alcătui unul, fie din primele cuvinte ale textului, fie cât mai apropiat de conținutul acestuia, pus în paranteze drepte.

/Scrisoare către redactorul „Românului”, 1 mar. 1879/. În: *Românul*, 4 mar. 1879, 23, p. 201.
/Semnează: G. Dem. Teodorescu, Spiru Haret și I. Crăciunescu/.

5. În cazul interviurilor, când interesul se împarte egal între cel care întreabă și cel care răspunde, descrierea se face fie la autorul interviului, fie la cel interviuat.

VALERIAN, I. De vorbă cu d. Tzigara-Samurçaș. Cu prilejul Jubileului „Convorbirilor literare.” În: *Viața literară*, 19 mar. 1927, 2, nr. 42, p. 1-2; Și în: I. Valerian. *Chipuri din viața literară*. București: Minerva, 1970, p. 225-232. /Cu titlul: Al. Tzigara-Samurçaș/.

PARASCHIVESCU, Radu. „Sunt orice, numai moralist nu.” /Interviu realizat de/ Nadine Vlădescu. În: *Dilematica*, mar. 2010, 5, nr. 46, p. 23-26.

sau

PARASCHIVESCU, Radu. „Sunt orice, numai moralist nu.” În: *Dilematica*, mar. 2010, 5, nr. 46, p. 23-26 /Interviu realizat de Nadine Vlădescu/.

4. 117, p. 69-92; 152; 215; 300; 322.

DOCUMENTUL. DOCUMENTAREA

1. În anul 1935, într-un articol intitulat *Prioritatea documentului*, Tudor Vianu (326) lansa un semnal de alarmă: „Suntem striviți de document”, spunea el. Prea multa aglomerare de știri, de imagini, de documente nu numai că „nu face pe nimeni mai inteligent sau mai adânc”, dar reprezintă un mare neajuns prin „dispariția completă a vieții interioare”. Filosoful se temea că va veni timpul când „nimeni nu va mai cunoaște tăcerea odihnitoare, liniștea fertilă în care gândurile prind rădăcini” (p. 149).

Suntem departe de o asemenea previziune? Familia cuvântului latinesc „documentum” – document, a documenta, documentar, documentare – adună sensuri multiple: instruire, informație scrisă, scriere având rol de probă (dosar, material, piesă etc.), căutare de documente pentru a face un studiu sau o teză. Astăzi ne raportăm la document ca „Ansamblul unui suport de informații”, adică datele și informațiile pertinente existente pe un suport (hârtie, bandă magnetică, film etc.) care urmează să fie transmise către public.

Un document este în viziunea lui Yves-F. Le Coadic (179) „tot ce se reprezintă sau exprimă cu ajutorul semnelor grafice – cuvinte, imagini, diagrame, hărți, figuri, simboluri – un obiect, o idee” (p. 17).

Biblioteconomic, documentul, afirmă Mircea Regneală (272), este „o informație înregistrată, care poate fi tratată ca o unitate într-un lanț documentar, indiferent de forma sa materială și caracteristicile sale” (p. 141).

Documentele pot fi interpretate din unghiuri diverse, în funcție de formă, sfera de difuzare sau natura informațiilor.

În procesul de investigație, de căutare a surselor necesare elaborării unei lucrări științifice sunt cercetate documente primare, secundare, terțiare, iar traseul de

consultare a acestora pornește de la documentele terțiare spre cele secundare și de la ele spre cele primare.

Documentele primare sunt lucrări originale care se prezintă sub formă de *texte*, publicate sau nu (cărți – monografii, tratate, manuale –, reviste, ziare, seriale, rapoarte de cercetare, teze de doctorat, standarde, brevete, manuscrise), de *documente grafice* (opere de artă originale, reproduceri, fotografii, afișe, desene tehnice), *cartografice* (hărți, globuri, planuri etc.), de *documente audiovizuale: sonore* (discuri, benzi magnetice, casete audio), *vizuale* (diafilme, microformate, diapozitive sau combinate (filme sonore și video); microformatele sunt adesea considerate o categorie autonomă; de fapt, ele reprezintă un termen generic pentru orice suport.

O clasificare mai nouă împarte documentele în tradiționale și moderne (265). Documentele tradiționale pot fi *scrise* (cărți; lucrări de sinteză – enciclopedii, dicționare, tratate, manuale, cursuri – broșuri, publicații seriale; reviste, ziare, anuare, rapoarte, calendare, almanahuri, manuscrise) sau *vizuale* (stampe, hârtii, fotografii, cărți, desene poștale). Documentele moderne sunt *vizuale, audiovizuale, microformate și electronice* (revistele și jurnalele electronice, discurile compacte – CD-uri).

Monografia este o lucrare amplă, cu valoare științifică, urmărind tratarea exhaustivă a unui singur subiect. Adeseori se soluționează probleme controversate sau se conturează metode noi de interpretare. La final, o bibliografie generală sau ordonată pe capitolele lucrării completează investigația. Biblioteconomic, monografia este o publicație neperiodică ce apare într-un singur volum sau într-un număr finit de volume concomitente sau succesive.

Tratatul (într-un volum sau în mai multe) este, în general, o operă colectivă, coordonată de un editor care este și un specialist al domeniului. Poate purta și denumirea de *Elemente de...* sau *Fundamentele...* Este o lucrare coerentă, unitară care fixează direcțiile fundamentale ale unui domeniu sau subdomeniu, cuprinzând și un tablou sintetic al istoriei domeniului, precum și o evaluare critică a concluziilor formulate până la întocmirea acestuia.

Manualul, destinat în principal formării profesionale, conține datele cele mai importante privitoare la un domeniu sau o problemă, cu respectarea planurilor didactice de învățământ.

O informație adesea inedită este cuprinsă în așa-numita *literatură gri*, constituită din documente care nu sunt publicate și nu circulă decât în interiorul unor instituții sau organisme sub formă de rapoarte de cercetare, rapoarte administrative, acte ale Congreselor etc.

Documentele secundare rezultă în urma prelucrării documentelor primare (bibliografii, cataloage, sinteze, ghiduri, indexuri, reviste de titluri, de referate sau sinteze, reviste de sumare).

Dicționarele și enciclopediile sunt lucrări de referință indispensabile informării generale sau specializate. Ele se retipăresc periodic și se prezintă alfabetic sau sistematic.

Enciclopediile conțin expuneri sintetice, exhaustive, care pot deveni originale prin formulare. Din această cauză se situează la granița cu documentele primare. Sunt însoțite de bibliografii valoroase.

Enciclopediile și dicționarele enciclopedice pot fi istorice, sistematice, contemporane, multimedia.

În privința dicționarelor, varietatea este mai mare: de sigle și abrevieri, de asociații, de limbi, biografice, tematice etc.

Documentele terțiare provin din prelucrarea documentelor secundare (bibliografii de bibliografii, buletine și culegeri de informații sub formă de tabele, diagrame) care au și indicația sursei de unde au fost extrase.

Documentarea reprezintă o formă individuală de pregătire în vederea exercitării unei profesii infodocumentare sau pentru realizarea unei lucrări științifice.

O întâlnim și ca suport obiectiv pentru reprezentarea diferitelor direcții de cercetare („o istorie a literaturii nici nu se justifică altfel – spune Marin Mincu – decât înregistrând și documentând cât mai exact direcțiile și mișcările literare diacronice”).

Ca disciplină autonomă, documentarea s-a constituit ca prelungire firească a bibliografiei, existând pentru un timp o

identificare între ele. În 1895, Paul Otlet și Henri La Fontaine scot în evidență noțiunea de documentare raportându-se la furnizarea tuturor documentelor pe un subiect dat.

Apariția centrelor de documentare, a Federației Internaționale de Documentare după primul război mondial reprezintă o consecință a difuzării accelerate a informațiilor. Nu mai este vorba doar de cărțile care fac în principal obiectul bibliografiei, ci de o varietate de documente și de suporturi de informații care au nevoie de o largă comunicare. Scopul bibliografiei, de facilitare a muncii intelectuale, este lărgit prin adăugarea unor noi utilizatori cu cerințe crescânde.

Ruptura de bibliografie era inevitabilă și ea se produce în jurul anilor 1930. Operațiile se adună într-un scop bine delimitat: informația conservată, pregătită prin analiză documentară, permanent actualizată, trebuie să fie distribuită. De-a lungul anilor, funcțiile documentare ajung atât de diverse încât noțiunea inițială de documentare nu își mai găsește înțelesul.

La anumite intervale de timp definiția documentării capătă noi clarificări, prin creionarea unor funcții cât mai adecvate la o realitate extrem de dinamică, dar și prin încercarea de a impune în fața bibliotecarilor profesia de documentarist.

De la suprapunerea celor două profesii într-una singură, asemeni domeniilor pe care le-au reprezentat la început, s-a realizat o distanțare și chiar o rupere a legăturii lor. În prezent, nici una nu a căpătat supremația asupra celeilalte.

Rolul documentării continuă însă să fie extrem de necesar.

Noile tehnologii de informare și comunicare au produs schimbări importante în peisajul documentar:

- are loc o dematerializare și o fluidizare a informației;
- se multiplică suporturile și tipurile de acces la informație;
- se difuzează informația prin noi servicii;
- se adaugă noi competențe profesiilor care au în centru căutarea, găsirea, evaluarea, prelucrarea și utilizarea informației.

Prin opoziție la biblioteconomie, documentarea se folosește de „tehnici non-convenționale”, prin care organizarea și analiza se aplică oricărui fel de document. În anii '30, în SUA, se dezvoltă o astfel de tehnică a microfilmului documentelor. Era și o iluzie că prin microfilm și microfisă poate fi înlocuită cartea. De aici și până la nașterea științei informării nu mai era decât un pas, mai ales prin folosirea cartei perforate IBM care ajută la extragerea informației din conținutul documentelor.

În conferința rostită la Colocviul internațional organizat de Biblioteca Națională a Franței la începutul anului 1990, cu titlul *Le texte et l'objet: conservation et communication*, Roger Chartier (14) supune atenției o contradicție care, adesea, trece neobservată; este vorba despre exigența conservării și exigența comunicării, două teme de actualitate pentru o bibliotecă având vocație patrimonială. Autorul introduce în discuție o a treia temă, aceea a cercetării, care înseamnă din ce în ce mai mult munca asupra „obiectului scris, tipărit sau manuscris, în forma sa originală.”(p. 221).

Contactul direct cu textul original este fundamental pentru disciplinele literare, pentru științele sociale, critica textuală, istoria cărții, într-un cuvânt, pentru toate formele de sociologie culturală.

Pentru Chartier, construirea sensului unui text depinde nu numai de litere sau de mesajul textual, ci și de format, caractere, punere în pagină, ornamente. Formele de reproducere a textelor, folosite pe scară din ce în ce mai largă, aduc mutilări originalului, fac imposibilă exigența necesară studiului, lecturii, cercetării.

Experții în munca bibliografică, adică de cele mai multe ori bibliotecarii, au impus „disciplinelor literare sau științelor sociale necesitatea travaliului asupra obiectului, asupra formelor, asupra materialităților care fuseseră mult timp uitate total”, în vreme ce se observă o revenire în forță a conservării.

Ideea care se desprinde din pledoaria lui Chartier este necesitatea unei comunicări deschise, fără restricții excesive, o politică inteligentă, de echilibru. În același timp, autorul preconizează o reconsiderare a textului, care nu trebuie privit

doar prin prisma factorilor tehnici, administrativi sau instituționali, ci și din punct de vedere intelectual.

Documentul ca text intră într-o sferă a definiției și extinderii care cunoaște etape succesive în transformarea și devenirea lui.

2. *„Astăzi există atâtea cărți pe lume încât se pune problema spațiului de depozitare; nicio bibliotecă nu este destul de mare pentru a le putea cuprinde, de unde și eforturile care se fac în vederea reducerii volumului, a înlesnirii mânăuirii lor.*

Microfilmul este un prim pas în această direcție dar, așa cum se prezintă el pentru moment și studiindu-l mai îndeaproape, el constituie o reîntoarcere la forma arhaică a sulului, el ne obligă să citim cartea în succesivitatea ei. Cartea modernă formată din file suprapuse a fost alcătuită astfel pentru a permite o libertate mult mai mare în abordarea textului; microfilmul nu va putea s-o înlocuiască decât atunci când se va descoperi modalitatea de a-l răsfoi la fel de ușor ca pe o carte.”

Michel Butor. *Repertoriu*, p. 38 (59)

„Institutul Internațional de Cooperare Intelectuală (organism de cultură al Societății Națiunilor), în 1937, dă o definiție mai largă: documentarea înseamnă totodată stabilirea, căutarea, reunirea și utilizarea documentelor (document semnifică orice bază de cunoaștere fixată material și susceptibilă să fie utilizată pentru consultare, studiu sau probă).

După anul 1950, sensul documentării se adâncește. Documentul este substituit cu informația provenită din el; elementele noționale ale informației se includ noțiunii de documentare. Noile definiții date documentării exclud activitățile de colectare și păstrare a documentelor primare (considerate ca preocupări ale biblioteconomiei).

La Conferința despre utilizarea practică a cunoștințelor înregistrate, care a avut loc la Western Reserve University

(Cleveland – Ohio), în 1956, documentarea a fost definită ca «ansamblul tehnicilor necesare pentru prezentarea coordonată, organizarea și comunicarea cunoștințelor specializate înregistrate, cu scopul de a da maximum de acces și utilitate informației conținute în ele». (p.180-181)

Ultimul punct de vedere ISO precizează că documentarea este un ansamblu de tehnici privind adunarea și prelucrarea permanentă și organizată a informațiilor specializate aflate în seriale, rapoarte, alte documente în vederea stocării, regăsirii și diseminării lor în sprijinul utilizatorilor”. (p.182)

Mircea Regneală. Corelația biblioteconomie – documentare și implicațiile ei contemporane (270)

„În ultimele două decenii am folosit în mod constant sintagmele: «spațiu infodocumentar» și «structuri infodocumentare» tocmai pentru a demonstra - dacă mai era nevoie - prezența și forța elementelor de unitate și de interferență care traversează teritoriile informației, inclusiv în zona materialității documentare. Din păcate, majoritatea elementelor și accentelor s-au referit la realitatea biblioteconomică, pe care am considerat-o modelul cel mai complex din cadrul spațiului infodocumentar. Dar, firește, perimetrul documentar este mult mai larg și mai divers, documentele răspund unor forme de receptare mult mai bogate. /.../ În ipostaze statice sau dinamice, documentele au provocat întotdeauna așteptarea cognitivă a omului și au stimulat interferențe împlinitoare.”

Ion Stoica. Spațiul infodocumentar, p. 174 (308)

3. O politică documentară...

Biblioteca universitară este astăzi o structură infodocumentară pregătită să orienteze și să susțină nevoile de informare și de studiu ale cititorilor săi.

O politică documentară este rezultanta unor proiecte de perspectivă, cu direcții culturale, dar și politice, în sensul unei democratizări a informării. Politica bibliotecii nu se poate separa de politica Universității, dar, din păcate, la noi nu există o recunoaștere reciprocă a posibilităților fiecăreia. Documentarea este legată indisolubil de cercetare, dar situația existentă este una doar declarativă.

Formarea documentară presupune acomodarea cu metodele de analiză, cu ameliorarea lecturii, cu folosirea instrumentelor și disponibilizarea resurselor. Ea se obține prin îmbinarea aspectelor teoretice cu cele aplicative într-o inițiere progresivă și învățare continuă.

Cercetarea documentară este o operație centrală, care se focalizează pe descoperirea unui drum al calității într-un haos de informații. Cine reglementează acest haos ? Deși Internetul reprezintă instrumentul cel mai solicitat, el rămâne totuși un spațiu nereglementat.

„Analiza documentară – crede Suzanne Waller (340) – constă în extragerea dintr-un text a întregului sens pentru a-l transmite celui care are nevoie de el.”

Extragerea sensului este însă un demers intelectual înainte de a fi unul tehnic. Analiza unui document presupune în primul rând recunoașterea caracteristicilor bibliografice ale documentului, categoria căreia îi aparține acesta. Lectura documentară a textului, ca operație ulterioară, înseamnă familiarizarea cu problematica acestuia, descifrarea conținutului, formularea ideilor principale, rezumatul acestora, indexarea care permite căutarea acestuia în catalog sau baze de date.

Metodele de analiză – catalogarea, indexarea, rezumarea – au trecut de la stadiul manual la unul informatizat. „Obiectivul lor – consideră Yves-F. Le Coadic (179) este de a

deriva dintr-un document, un ansamblu de cuvinte care pot servi la reprezentarea acestora într-o manieră condensată.” (p. 58).

Prin catalogare se aleg cuvintele (nume de autor, titlu, editor, locul de publicare, limbă etc.) care asigură intrarea în catalog și care prin informatizare conduc la catalogul online.

Indexarea înseamnă a alege dintr-un document cuvintele-cheie care reprezintă cât mai exact conținutul documentului.

Pentru redactarea unui rezumat de articol, de exemplu, se recitește textul de câteva ori, se notează datele principale, anumite detalii, într-un cuvânt se condensează conținutul și se pune în evidență informația utilă pentru cititor în funcție de construcția articolului.

Rezumatul poate alimenta „memoria documentară” în diferitele sale ipostaze: informative, indicative, selective. Pentru a deveni un mijloc util de informare, rezumatul trebuie să fie realizat cu profesionalism și stăpânire a metodelor documentare.

4. 1; 11; 12; 13; 14, p. 221-225; 15; 43; 94; 104; 108; 111; 112; 153, p. 71-76; 216; 217; 234; 243; 268; 269, p. 196-199; 305, p. 9-12; 306; 308; 314; 340.

DREPTUL DE AUTOR

1. În sens larg, proprietatea intelectuală cuprinde „drepturile legale ce rezultă din activitatea intelectuală în domeniile industrial, științific, literar sau artistic”. Este definiția dată de Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI), o agenție specializată din cadrul ONU.

În mod tradițional, proprietatea intelectuală include proprietatea industrială (invenții, desene, modele industriale, mărci de fabrică sau comerț, mărci de servicii, denumiri geografice, indicații ale sursei sau ale originii, combaterea concurenței neloiale) și dreptul de autor, care definește legislația privitoare la operele de creație (literatură, muzică, pictură, sculptură, arhitectură, cinematografie).

Datorită unor puncte de vedere diverse, românești și străine, privind aspecte de legislație, nici terminologia referitoare la dreptul de autor nu este foarte bine fixată. Tendința este ca expresia „drept de autor” să fie acoperită de cuvântul „copyright” (adică „dreptul la copie”), deși conținutul celor două noțiuni este diferit.

Sistemul de copyright – folosit în SUA – privește exclusiv drepturile pecuniare ale autorilor, în centrul protecției situându-se opera autorului.

În sistemul continental, dreptul de autor ia naștere din activitatea desfășurată de autor, din efortul lui intelectual. În centrul protecției stă autorul. Modelul care a inspirat cele mai multe țări, inclusiv țara noastră, este Franța cu al său *droit d'auteur*.

Prin dreptul de autor se protejează „modul de expunere a ideilor autorului, nu și ideile în sine”.

Dreptul de autor conferă autorului drepturi morale (numite uneori și drepturi „personale”) și drepturi patrimoniale (prin care autorul dispune de proprietatea sa, opera).

Majoritatea țărilor recunosc dreptul moral de autor, mai puțin SUA care, deși a aderat la Convenția de la Berna (abia în 1989), nu recunosc acest drept ca pe un ansamblu coerent de reguli integrate în proprietatea literară și artistică. În Marea Britanie, drepturile morale au fost introduse în legislație abia în 1988 și nu au un caracter permanent.

În România, prin Legea nr. 8/1996, se consideră drepturi morale:

1. dreptul de divulgare a operei – în ce mod și când opera este adusă la cunoștința publicului;
2. dreptul la paternitate - recunoașterea calității de autor;
3. dreptul la nume;
4. dreptul la integritatea operei;
5. dreptul de retractare– retractarea operei despăgubind pe titularii dreptului de utilizare.

Drepturile patrimoniale se referă la dreptul autorului de a trage foloase materiale din utilizarea operei sale.

În Legea 8/1996, modificată prin Legea 285/2004, se consideră că drepturile patrimoniale ale autorului sunt distincte și exclusive, acesta putând să autorizeze sau să interzică:

1. reproducerea integrală sau parțială, directă sau indirectă, temporară sau permanentă a operei;
2. distribuirea operei;
3. închirierea operei;
4. împrumutul operei;
5. importul în vederea comercializării a copiilor realizate cu consimțământul autorului;
6. radiodifuzarea operei;
7. retransmiterea prin cablu;
8. comunicarea publică;
9. realizarea de opere derivate autorizate de autor.

Nu beneficiază de protecția legală a dreptului de autor:

- ideile, teoriile, conceptele etc. conținute într-o operă, oricare ar fi modul de prelucrare, scriere, explicare, exprimare;
- textele oficiale de natură politică, legislativă, administrativă, judiciară și traducerea lor;

- simbolurile oficiale ale statului, ale altor autorități publice (stemă, sigiliu, drapel, ecuson, blazon etc.);
- mijloacele de plată;
- știri și informații de presă;
- date și fapte.

Durata protecției drepturilor de autor diferă de la o țară la alta. În majoritatea țărilor perioada de protecție este durata vieții autorului la care se adaugă 25 de ani (Uniunea Sovietică – Rusia a aderat la Convenția de la Berna în 1995), 50 de ani (țările occidentale și SUA.); după 1 iulie 1995 pentru țările Uniunii Europene perioada a fost prelungită la 70 de ani, pentru a se armoniza cu Germania, care avea cea mai lungă perioadă de protecție.

Primele reglementări românești privind dreptul de autor au fost incluse în Legea presei din 1862 din timpul lui Al.I. Cuza. De inspirație franceză, legea recunoștea creatorilor dreptul de a se bucura de opera lor „ca de o proprietate” pe timpul vieții și se transmitea moștenitorilor pe o perioadă de 10 ani.

Alte reglementări apar în Legea nr. 126/1923, privind proprietatea literară și artistică, care este abrogată prin Decretul nr. 321/1956. Drepturile morale ale autorului erau recunoscute în acest decret, dar statul (printr-o agenție centrală) se ocupa de aceste drepturi, dacă moștenitorii nu ar fi putut să le administreze (pentru descendenți direcți, perioada era de 50 de ani, pentru alți moștenitori de 15 ani).

Prin contractul de editare, aprobat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, autorul transfera editurii dreptul de a publica, difuza și autoriza traducerea operei în limbi străine pe o perioadă de 10 ani.

Autorul era plătit conform unui barem fix în funcție de tipul de lucrare sau de tiraj, indiferent de cifra vânzărilor.

Legea națională a drepturilor de autor din 1996 este, în general, conformă cu legile similare din alte țări ale Europei. La data intrării în vigoare a legii, Agenția Română pentru Protecția Drepturilor de Autor devine Oficiul Român pentru Drepturile de Autor, singurul organism din România care răspunde pentru aplicarea legii dreptului de autor și a drepturilor conexe.

Legea cuprinde prevederi referitoare la protecția programelor de calculator, a bazelor de date, a lucrărilor audio-vizuale.

2. „În climatul tehnologic contemporan atât creatorii cât și utilizatorii proprietății intelectuale au anumite doleanțe ce nu pot fi împlinite decât dacă sistemul de organizare a tuturor factorilor care au în atenție un document este bine pus la punct. Aceste cerințe pot fi rezumate: ca protecție pentru creatori și drept de acces pentru utilizatori.

În privința proprietarilor de copyright, protecția trebuie văzută mai mult ca o măsură de prevenire a utilizării ilegale a documentelor, decât ca un control efectiv al folosirii lor.

În esență, proprietarul de copyright ar dori să controleze:

- copierea de pe un format electronic pe hârtie;
- copierea de pe un format electronic pe un alt format electronic, incluzând stocarea și transmiterea;
- copierea multiplă etc.

Proprietarii ar dori să aplice tarife diferențiate în funcție de utilizator și valoarea documentelor accesate în baza de date. Ei solicită, de exemplu, prețuri individuale pentru articole de ziar sau revistă, date dintr-un ghid sau alt material de referință etc.

Relativ la utilizatori, lucrurile sunt mult mai complicate. Accesul ar trebui diferențiat. Un cercetător de prestigiu, de exemplu, ar putea avea acces la toată informația dintr-o bază de date, fiindcă contribuția sa la progresul științei este fundamentală, în timp ce accesul unui student ar trebui limitat atât din cauza costului ridicat, cât mai ales din respectarea dorinței autorului ca datele sale să nu ajungă la îndemâna oricărui student din motive de orgoliu sau securitate.”

Mircea Regneală. *Bibliotecile și copyright-ul documentelor clasice și electronice: preocupări internaționale*, p. 249 (270)

„Biblioteca universitară, care este biblioteca aflată prioritar în serviciul studenților, al cadrelor didactice și al cercetătorilor din universități și alte instituții de învățământ superior și de cercetare, în limitele prevăzute de regulamentul de organizare, poate funcționa și ca bibliotecă publică, același regim putând să-l aibă și bibliotecile școlare. Utilizarea operelor aflate în biblioteci în scop de informare și cercetare (la care se referă art. 1 din Legea nr. 334/2002) constituie o utilizare în scop cultural, conformă, credem, cu sensul acestui termen utilizat în art. 14⁴ alin. (3) din lege, dar utilizarea în acest scop de recreere nu poate fi încadrată nici în activitățile culturale, nici în cele de educație. În aceste condiții, împrumutul făcut de bibliotecile publice în scop de recreere, potrivit art. 14⁴ alin. (3), generează obligația de remunerație în folosul autorilor de opere împrumutate. Și totuși, potrivit art. 6 din Legea nr. 334/2002, în bibliotecile de drept public accesul la colecțiile și bazele de date proprii este gratuit, indiferent de scopul în care se face.”

Viorel Roș; Dragoș Bogdan și Octavia Spineanu-Matei.
Dreptul de autor și drepturile conexe, p. 261 (279)

„O anecdotă agreabilă se întretese amănuntelor cam uscate pe care le dau bibliografi asupra numeroaselor ediții ale Caracterelor, dinaintea și de după moartea sa. Se povestește că La Bruyère, încă necunoscut, venea aproape zilnic să ia loc în dugheana unui librar de pe strada Saint-Jacques, numit Michallet, unde răsfoia cărțile noi. Fiica librarului era o copilă gingașă, căreia îi purta prietenie. Într-o zi spuse tatălui, scoțând din buzunar un manuscris: «Vrei să tipărești asta ? Nu știi dacă ai să câștigi ceva, dar, dacă vei izbândi, venitul va fi al micuței mele prietene.» Librarul acceptă. Cartea avu succes și raportă două sau trei sute de mii de franci. Micuța Michallet, astfel înzestrată, s-a măritat cu un om de finanțe, numit Jully, care deveni fermier general și care știu să rămână om cinstit: primi de la soția lui, în ziua căsătoriei, mai mult de o sută de mii de livre, bani peșin. Ce spuneți de această dărnicie a filosofului, care se mulțumea, pentru sine, cu o pensie de o mie de

scuzi ? /.../ Îmi place să cred că La Bruyère presimțea /.../ posibilitatea unei bune primiri a cărții sale și că s-a gândit anume să-i facă micuței sale prietene un dar adevărat și temeinic. Întrucât mă privește, nu cunosc o mai frumoasă întrebuintare a principiului proprietății literare.”

Sainte-Beuve. *Caracterele lui La Bruyère*, p.437 (283)

3. Durata protecției dreptului de autor

„Cap. V. Art. 24. (1). Dreptul de autor asupra unei opere literare artistice sau științifice se naște din momentul creării operei, oricare ar fi modul sau forma concretă de exprimare.

(2) Dacă opera este creată, într-o perioadă de timp, în părți, serii, volume și în oricare alte forme de continuare, termenul de protecție va fi calculat, potrivit alin. (1), pentru fiecare dintre aceste componente.

Art. 25. (1)¹. Drepturile patrimoniale prevăzute la art. 13 și 21 durează tot timpul vieții autorului, iar după moartea acestuia se transmit prin moștenire, potrivit legislației civile, pe o perioadă de 70 de ani, oricare ar fi data la care opera a fost adusă la cunoștință publică în mod legal. Dacă nu există moștenitori, exercițiul acestor drepturi revine organismului de gestiune colectivă mandatat în timpul vieții de către autor sau, în lipsa unui mandat, organismului de gestiune colectivă cu cel mai mare număr de membri, din domeniul respectiv de creație.

(2) Persoana care, după încetarea protecției dreptului de autor, aduce la cunoștință publică în mod legal, pentru prima oară, o operă nepublicată înainte, beneficiază de protecția echivalentă cu cea a drepturilor patrimoniale ale autorului. Durata protecției acestor drepturi este de 25 de ani începând din momentul în care a fost adusă prima oară la cunoștință publică, în mod legal.

Art. 26². (1). Durata drepturilor patrimoniale asupra operelor aduse la cunoștință publică, în mod legal, sub

pseudonim sau fără indicarea autorului este de 70 de ani de la data aducerii la cunoștință publică a acestora.

(2) În cazul în care identitatea autorului este adusă la cunoștință publică înainte de expirarea termenului prevăzut la alin. (1) sau pseudonimul adoptat de autor nu lasă nici o îndoială asupra identității autorului, se aplică dispozițiile art. 25 alin. (1).

Art. 27. (1). Durata drepturilor patrimoniale asupra operelor realizate în colaborare este 70 de ani de la moartea ultimului coautor.

(2) În cazul în care contribuțiile coautorilor sunt distincte, durata drepturilor patrimoniale pentru fiecare dintre acestea este de 70 de ani de la moartea fiecărui coautor.

Art. 30²⁾. Drepturile patrimoniale asupra programelor pentru calculator durează tot timpul vieții autorului, iar după moartea acestuia se transmit prin moștenire, potrivit legislației civile, pe o perioadă de 70 de ani.

Art. 31. Modificările neesențiale, adăugările, tăieturile sau adaptările aduse în vederea selecției ori aranjării, precum și corectarea conținutului unei opere sau colecții, care sunt necesare pentru continuarea colecției în modul în care a intenționat autorul operei, nu vor extinde termenul de protecție a acestei opere sau colecții”.

Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe
(nr. 8 din 14 martie 1996)
Monitorul Oficial, nr. 60, 26 martie 1996

Accesul la documente și informații în sălile de lectură ale Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”

„d) accesul la colecțiile de carte bibliofilă și manuscrise, în original sau prin intermediul unei copii electronice, se face numai cu aprobarea scrisă a conducerii bibliotecii, pe baza unei cereri bine motivate a solicitantului;

e) colecția de carte bibliofilă este accesibilă exclusiv cercetătorilor și cadrelor didactice, în condițiile prevăzute la lit. d);

f) colecția de carte bibliofilă este accesibilă, pe baza cererii solicitantului, aprobată de conducerea bibliotecii, și a recomandării conducătorului științific, și doctoranzilor și studenților care elaborează lucrări de licență sau realizarea unor seminarii speciale;

g) colecția de manuscrise este accesibilă în original, în mod excepțional, cadrelor didactice și cercetătorilor științifici, în condițiile prevăzute la lit. d);

h) colecția de manuscrise și scrisori manuscrise este accesibilă cercetătorilor și studenților din anii superiori prin intermediul copiilor electronice realizate la cerere, în termen de cel mult 48 de ore, în condițiile prevăzute la alin. d);

i) în toate situațiile prevăzute la punctele c)-h), biblioteca își rezervă dreptul de a lua toate măsurile pe care le consideră necesare pentru respectarea prevederilor Legii nr.8 din 14 martie 1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe.”

Din Regulamentul de funcționare al BCU „Carol I”

4. 108, p.31-32; 163; 235; 269, p.202-206; 270, p. 245-269; 279; 283.

ERATA

1. Erata constă într-o listă de greșeli – de litere sau cuvinte – care se atașează după ultima pagină tipărită a unei publicații, cu specificarea rândului/paginii în care apare greșeala și a formei corecte.

Remedierea erorilor se poate face prin această listă sau printr-o nouă ediție a lucrării. Uneori, autorul îndreaptă manual greșelile de tipar, pe fiecare exemplar, pentru a nu induce cititorului dubii asupra corectitudinii sensurilor sau realizează erata pe o pagină volantă, pe care o introduce în carte.

După 1990, numărul cărților și al articolelor de ziar sau revistă cu greșeli a crescut îngrijorător, fie din lipsa corectorilor, fie din insuficienta lor experiență. Oricum, editurile sau redacțiile serialelor sunt responsabile pentru forma în care apar materialele.

„Bunul de tipar” este dat de autor adesea având completarea „sub rezerva corecturilor”, dar aceste corecturi nu sunt efectuate în totalitate și, astfel, cartea poartă pecetea unor greșeli nedorite.

Cele mai numeroase erori sunt literele în plus sau în minus, inversarea numerelor la ani, scrierea greșită a unor nume.

Recenziile sau cronicile semnate de nume prestigioase conțin și consemnarea unor greșeli de transcriere sau tipografice. Un specialist în depistarea unor inadvertențe de bibliografie sau de limbă era criticul Șerban Cioculescu care, ani de zile ne-a delectat cu cronicile sale din *România literară* pe marginea celor mai diverse ediții de opere.

Prin erată, autorul sau editorul își asumă greșelile strecurate în text și le îndreaptă pentru o informare corectă a publicului. Este un exemplu de probitate, de acribie care ridică nivelul lucrărilor, mai ales al celor științifice.

Astăzi, predarea manuscrisului în formă procesată și tehnoredactată pe calculator reduce mult timpul de tipărire. Toată atenția editorilor trebuie să se îndrepte spre realizarea unui text cât mai clar, mai coerent și mai corect.

2. „(...autorul îl previne aici pe cititor că a încercat să importe în literatura noastră micul artificiu tipografic prin care romancierii englezi exprimă unele amănunte ale dialogului.

În natură, un personaj face adeseori câte un gest, scapă câte o schimbare de fizionomie în care plasează un ușor semn cu capul între un cuvânt și altul din aceeași frază, între două fraze și chiar între cuvinte ce nu par că ar trebui să fie separate. Până acum, asemenea mici subtilități de conversație erau lăsate pe seama fanteziei cititorului. Punctuația era de un slab ajutor pentru a ghici intențiile autorului. În sfârșit, ca să spunem totul, punctele ce înlocuiau destul de multe lucruri au fost cu totul discreditate prin abuzul pe care unii autori l-au făcut cu ele în ultimul timp. O nouă expresie pentru sentimentele din lectura orală erau, deci, în general, dorite.

Între acestea, acel semn care, la noi, precede interlocuțiunea a fost destinat, la vecinii noștri, să exprime ezitățile, gesturile, pauzele ce adaugă o anume fidelitate unei conversații, pe care cititorul o accentuează atunci mult mai bine și mai la locul ei.

Astfel, spre a da un exemplu, autorul ar putea să facă următorul soliloc:

- Aș fi făcut o erată pentru greșelile pe care o tipărire efectuată în grabă le-a lăsat în cartea mea; dar – cine citește o erată ? – Nimeni).”

Honoré de Balzac. *Șuanii*, p. 8-9 (18)

„Mi-au fost semnalate, în cărțile mele, un anumit număr de greșeli de amănunt, cum ar fi greșelile de tipar. Uneori este ușor să corectezi aceste «greșeli de tipar» într-o ediție

ulterioară; altele nu mai este posibil, greșelile aparțin textului./.../

Ceea ce este important este ca lucrarea să reziste în ciuda acestui defect, a acestui nod în lemn, a acestei arsuri din țesătură. Nu te poți pune niciodată la adăpost de asemenea greșeli, dar dacă ai «simțit» îndeajuns cartea, ele nu mai pot schimba nimic.”

Michel Butor. *Repertoriu*, p. 37 (59)

„Ce înduioșători sunt autorii aceștia, care-și închipuie că tot dezastrul vine de la înlocuirea unei virgule prin punct și virgulă. Îi vezi implorând pe cititor să considere că:

La pag. 56, rând 16 de sus, începe fragment nou.

La pag. 59, rând 1 de sus, e: Simmel, nu Limmel.

La pag. 87, rând 4 de jos, e: «ele nu sunt el», în loc de «ele nu sunt».

La pag. 96, rând 9 de jos, e: «stăruie», în loc de «stă».

La pag. 110, rând 8 de sus, e: «obiectului», nu «obiectivului»

ca și cum n-ar fi, în cărțile lor, o ratare mai adâncă. Dar ce sunt cărțile altceva decât acte de viață, în timp ce viața însăși e o însumare de gesturi ratate, o risipă de ratări, până ce, într-o zi, un singur gest, unul singur, obține ceea ce au aproximat toate celelalte. O, de-am putea atunci să ne înfățișăm înaintea ta și-a înfricoșatei tale judecăți, cititorule, cinstitorule, cârtitorule...”

Constantin Noica. *Despre erată*, p. 118 (230)

3. „Hermeneutica editării”

Alăturarea unui termen ca „erata” unei activități intelectuale concretizate în lucrări scrise poate părea o alegere

de gradul doi. Dar ea reprezintă o pledoarie pentru atenția acordată interacțiunii cu un text, fie copiat dintr-un serial sau dintr-o carte, fie primit din partea colaboratorilor, în cazul nostru a celor atașați de bibliotecă. Studentul, cercetătorul, profesorul, bibliotecarul-autor de instrumente de informare și documentare vin adesea în contact cu transcrieri eronate, pe care le preiau întocmai sau le minimalizează importanța. Consecințele sunt neașteptate și, uneori, greu de îndreptat.

Un exemplu elocvent îl reprezintă lucrarea lui I. Funeriu -*Al. Macedonski. Hermeneutica editării* - apărută în 1995 la editura Amarcord, la origine o teză de doctorat susținută la Facultatea de litere și filosofie a Universității din Timișoara.

Adresându-se în principal unui public specializat, autorul se ocupă de problemele textologiei oferind o direcție teoretică, care poate fi valabilă și în cazul altor texte versificate, și o direcție pragmatică, aplicată asupra greșelilor de editare, nenumărate, din poezia lui Al. Macedonski.

I. Funeriu (139) constată, mergând cu răbdare pe firul unor incompatibilități semantice sau a unor abateri de la legile versificației, că două mari personalități de care se leagă edițiile critice cele mai importante ale operei macedonskiene, Tudor Vianu și Adrian Marino, au pus în circulație „inexplicabile gafe”. Scopul lucrării este și unul profilactic: prin analizarea și comentarea erorilor, autorul atrage atenția asupra unui fenomen destul de des întâlnit în practica editorială, „vigilența insuficientă față de reproducerea textului original”. El trece prin toate etapele în sens invers: de la edițiile lui Marino și Vianu, la edițiile princeps, apoi la poemele publicate în revistele timpului, ajungând în final la manuscrisele poetului; în felul acesta autorul descoperă în 600 de pagini de text un număr impresionant de abateri de la manuscrise. Sunt abateri datorate unor cauze multiple, cum ar fi actualizările succesive ale ortografiei sau tipărirea deficitară din unele publicații.

Lucrarea cuprinde și o „Erată minimală” la editarea celor mai cunoscute volume de poezii ale lui Macedonski, cu înregistrarea și comentarea succintă a celor mai „frapante erori”, care sunt și „cele mai caracteristice”.

Dacă formația filologică este absolut necesară comparării și stabilirii corecte a diferitelor texte literare, formația bibliografică presupune, la rândul ei, cunoștințe de literatură, gramatică, de tehnică tipografică sau de procesare, dar și atribute ale unei vocații care se șlefuiește în timp și care necesită răbdare, perseverență, creativitate.

O lucrare bibliografică de mari dimensiuni se finalizează printr-o cercetare minuțioasă a unor surse variate, urmărindu-se un echilibru între detalii și viziunea de ansamblu, mai ales când e vorba de corespondență sau manuscrise, printr-o stabilire corectă a numelor, a datelor, a conexiunilor. Inevitabil, se pot strecura inadvertențe sau confuzii care se pot îndrepta dacă sunt descoperite la timp, fie din cercetarea altor surse, fie sunt semnalate de cei care au pregătire științifică și interes pentru realizările bibliografice.

4. 18, p.5-9; 59, p. 136-137; 139; 140; 157; 269, p. 226.

FIȘA

1. Unitate de bază în activitatea infodocumentară, fișa se modulează în funcție de lucrarea care se elaborează, de durata elaborării, de finalitatea operațiunilor.

Pentru lucrările care rămân sub formă de fișe sau care, având o perioadă mai lungă de elaborare, presupun uzura și o manipulare frecventă a fișelor se folosește fișa de carton, de format internațional, dar fără liniatura din catalogare.

În cazul în care elaborarea fișelor formează numai o fază de lucru, de durată mai scurtă, conținutul lor fiind înglobat într-un ansamblu, se folosesc fișe de hârtie. Acestea pot reprezenta $\frac{1}{4}$ dintr-o coală de scris sau $\frac{1}{2}$ dintr-o coală, în cazul în care anotările sunt mai lungi.

Fișele sunt nuclee volante, extrase din texte diferite sau reprezentând variații ale unor teme indispensabile activității intelectuale. Ele conduc spre un text definitiv sau sunt concentrate într-un asemenea text, purtând personalitatea autorului lor sau a celui care influențează cursul ideatic. „Mai mult decât un simplu instrument de lucru – scrie Ginette Michaud (217) –, fișa este un instrument de scris și de lectură eficace.” (p. 151).

Concisă, exactă, uneori cu necunoscute care urmează să își primească rezolvarea, fișa reprezintă modalitatea cea mai sigură de păstrare a memoriei. Ea capătă un registru mai larg, fiind regăsită sub formă de:

a) fișă de catalog (a se vedea CATALOGUL)

b) fișă bibliografică

c) fișă de lectură

d) fișă cronologică

b. Fișa bibliografică

Indiferent de tipul de lucrare – bibliografie, referat, sinteză – fișa păstrează toate informațiile necesare alcătuirii unei asemenea lucrări.

Cele mai utilizate tipuri de fișă bibliografică sunt:

- fișa de semnalare și
- fișa adnotată.

Fișa de semnalare sau signalitică cuprinde descrierea bibliografică – completă sau prescurtată a unei publicații (carte, periodic, articol). O descriere corectă (a se vedea DESCRIEREA BIBLIOGRAFICĂ) trebuie să fie clară, să respecte normele stabilite la începutul lucrării, astfel încât să rezulte o lucrare omogenă. Traducerea în limba română a standardului ISO 690 deschide posibilitatea aplicării acestuia în biblioteci, căci se adresează autorilor și editorilor pentru alcătuirea lucrărilor bibliografice, cum se specifică în introducere, dar folosirea acestui standard nu este obligatorie.

Descrierea unei cărți cuprinde: numele și prenumele autorului/autorilor, titlul, ediția, numărul de volume, locul publicării, editura, anul, paginația, indicații privind ilustrațiile, bibliografia etc., titlul colecției sau al seriei, numărul publicațiilor din serie.

În cazul în care respectiva carte se editează sub egida unei anumite instituții, numele acesteia apare la sfârșitul descrierii, în paranteze rotunde.

Descrierea unui periodic cuprinde: titlul periodicului, subtitlul, perioada de apariție, locul/locurile publicării, primul și ultimul număr, în cazul încetării apariției, sau primul număr urmat de o cratimă, care arată continuitatea publicației.

În cazul bibliografiilor retrospective, fișa de semnalare poate cuprinde mai multe informații privitoare la schimbările în timp ale denumirii publicației, ale redactorilor sau colaboratorilor, ale sediilor etc.

Descrierea unui articol de periodic cuprinde: numele și prenumele autorului/autorilor, titlul articolului, titlul periodicului precedat de particula „În:”, ziua, luna și anul de apariție, numărul, paginile între care se află articolul. Pentru fișele

de semnalare se folosesc fișe de format internațional – 7,5 x 12,5 cm – sau sferturi dintr-o pagină A4.

Fișa adnotată

Descrierea publicațiilor poate fi completată cu mențiuni privitoare la titlu, indicarea locului de unde au fost culese datele descrierii, ce materiale sunt cuprinse în volum.

Adnotarea este „o formă simplă de caracterizare a unui document care completează uneori descrierea bibliografică a acestuia (STAS 8232-68. *Documente secundare. Terminologie*).

Un alt standard (STAS 6590-73. *Publicații. Terminologie*) indică două accepțiuni:

a) adnotarea este o scurtă însemnare care explică sau completează un text;

b) adnotarea este o scurtă caracterizare a unei cărți cu indicarea tematicii și a categoriei de cititori. Cele trei definiții nu amintesc de articole sau alte documente care, evident, pot fi adnotate.

Unii autori rezervă însă denumirea de adnotare numai referirilor la text, denumind observații sau note tot ceea ce privește descrierea.

Adnotarea variază între un rând și 10 – 15 rânduri.

Pentru adnotările de conținut se disting adnotări descriptive, de recomandare și critice. Alegerea formei de adnotare se face în funcție de caracterul lucrării care se elaborează în strânsă legătură cu necesitățile cititorilor cărora se adresează.

Adnotarea se poate referi doar la un capitol sau subcapitol dintr-o carte în cazul în care doar acesta singur interesează tema.

Pe o fișă de semnalare se pot adăuga, sub descriere, recenziile sau cronicile la lucrarea respectivă, sau numele celor care au scris despre lucrare.

c. Fișa de lectură

Modalitate esențială de lucru individual, fișa de lectură face parte din laboratorul de creație al unui autor și nu este destinată publicului.

În volumul *Lire le fragment*, Ginette Michaud (218) se ocupă pe câteva pagini de modul de lucru al lui Roland Barthes, de fișele de lectură pe care acesta le introduce în cartea *Barthes par Roland Barthes*. În fond, este vorba de a vedea fragmentele unei cărți, într-un prim stadiu, pe fișe, înainte de a căpăta o formă stabilă.

Aceste fișe, în viziunea lui Michaud, furnizează lectorului indicații literale asupra nașterii lor, pentru a se putea citi mai bine legătura care există între „o idee” și „locul său de origine”. „În fragmente «o idee» nu este niciodată «intactă», ea este totdeauna traversată în modul cel mai neașteptat de circumstanță, de contingent, de accidental, prin ceea ce vine «din afară» sau din real.” (p 148)

Fișa de lectură poate cuprinde nume de autori cu indicarea lucrărilor scrise de aceștia, ideile cele mai importante prezentate de autorul unei lucrări sau de alte personalități citate în lucrare, care au legătură cu tema aleasă, informații despre un autor mai puțin cunoscut, comentarii personale pe marginea celor citite, un rezumat al unei cărți, date statistice, evenimente. Orice dezvoltare ulterioară se face pe fișe separate..

De asemenea, se pot alege citate reprezentative din opera unui autor, fiecare citat pe câte ¼ de coală sau pe o fișă și pagina la care se află citatul. Mai multe citate extrase dintr-o lucrare se reunesc în spatele fișei care cuprinde descrierea bibliografică a lucrării.

Unele însemnări foarte importante se pot sublinia cu diferite culori pentru a fi reperate cu ușurință și redistribuite în cuprinsul lucrării științifice pe care o realizăm.

d. Fișa cronologică

Este specifică biobibliografiilor. Ea apare într-un capitol intitulat de obicei *Cronologie* sau *Repere cronologice*, plasat la începutul lucrării.

Prin această fișă se indică un anumit moment din viața personalității de care se ocupă biobibliografia, alternând, de cele mai multe ori, cu evenimente paralele, politice, culturale, sociale, care încadrează viața și activitatea acesteia.

Fișa care se referă direct la personalitatea de care se ocupă lucrarea, nu-i mai menționează numele, sau îl menționează cu inițiale.

Fișa cronologică nu este o fișă adnotată, ci are o natură cu totul specială. Toate fișele care alcătuiesc o cronologie reprezintă o relatare în date a vieții cuiva, un rezumat al unei biografii. Fiecare notiță biografică sau fragment are un loc al ei. Ea cuprinde date scurte sau prezentări largi, bazate pe izvoare multiple, care nu sunt, de regulă, menționate. Rămâne dificultatea alegerii informațiilor care urmează să intre în cronologie, întregirea lor, eliminarea datelor incerte. Atunci când există mai multe opinii asupra unor fapte, fără ca una din ele să se fi impus, e preferabil să se facă referiri la toate, pentru crearea impresiei de obiectivitate și pentru lăsarea libertății de opțiune cercetărilor care le urmăresc.

O fișă cronologică se compune din datele care fixează momentul în timp, cât mai complete – anul, ziua, luna, cu mențiunea că anul care cuprinde mai multe evenimente se scrie o singură dată. Elementele care completează aceste date sunt de natură biografică, în primul rând, urmate de informații bibliografice, istorice, literare, științifice, în funcție de epocă și de domeniul de activitate al celui care se află în centrul biobibliografiei.

2. *„Totuși, orice-ar fi, aceste fișe ilustrează o anumită funcționare a fragmentului (arului) în practica lui Barthes, dând la iveală «locul [sau legătura ?] de formare a ideilor» (RB, 79), cum, de altfel, se poate citi pe una din fișe. Fișele se rotesc toate, de altfel, în jurul unei «teme», aceea a fascinației pe care o exercită stupiditatea și stereotipul. Ar fi scos Barthes aceste fragmente-fișe din fișierul său doar pentru a-l păcăli și zăpăci mai bine pe lectorul său? A zăpăci este într-adevăr termenul potrivit pentru a descrie mecanismul acestor fișe: fișa reprodușă la pagina 165, de exemplu, etalează cele două părți, obligând lectorul să urmărească săgeata care trimite de la recto-ul paginii la verso-ul ei. Sucind și răsucind fișa pe toate părțile*

lectorul resimte mișcarea însăși, a răsucirii (și impulsiei) pe care ea a consimțit să o descrie. Lectura este cuprinsă de amețeală în fața acestor fișe, efectiv răsucite, tâmpite și fascinante.” (p. 148)

„... mai mult decât un simplu instrument de lucru, fișa este un instrument de scriere și de lectură eficace. Vehicul al unei urme genealogice a «ideei», fișa arată munca fragmentului (arului), discontinuitatea gândirii (sau a frazei: este același lucru la operă. Fragmentele lui Barthes rămân supuse ordinii frazei, cu excepția numeroaselor liste enumerative, unde legătura de formare a ideilor încetează să fie organizată în mod ierarhic, sintactic, pentru a lăsa să apară o altă legătură de formare: legătura (fără legătură) a parataxei./.../fișele reprezintă un loc «unic» al textului de fragmente: ele sunt singurele pentru păstrarea urmei, plecând de la materialele mai mult sau mai puțin brute, fără o elaborare secundară, astfel încât fragmentul, înainte să fie un text, o imagine sau un produs în circulație, este materia însăși a gândirii.” (p.151).

Ginette Michaud. *Lire le fragment* (218)

„Dintre toate tipurile de fișe, cele mai obișnuite, și, ca atare, cele mai indispensabile sunt fișele de lectură: adică fișele în care adnotați cu precizie toate referințele bibliografice privitoare la o carte sau la un articol, îi redactați rezumatul, scoateți din el câteva citate cheie, elaborați o judecată despre el, îi adăugați o serie de observații.

Fișa de lectură constituie, așadar, perfecționarea micii fișe bibliografice. Aceasta din urmă conține doar indicațiile utile cel puțin cărții în timp ce fișa de lectură conține toate informațiile despre carte sau despre articol și, deci, trebuie să fie mult mai mare. /.../

Nimic nu interzice, și e un sfat bun, ca pentru cărțile importante să se umple chiar și mai multe fișe, expres numerotate în ordine, încât fiecare să aducă în recto indicații abreviate ale cărții sau ale articolului examinat.”

Umberto Eco. *Cum se face o teză de licență*, p. 137 (117)

3. Tipuri de fișe cuprinse în lucrările bibliografice elaborate de BCU „Carol I” București

Fișă bibliografică

Fișă signaletică

- Conform STAS 6158-70. *Referințe bibliografice. Elemente esențiale și complementare*, folosit din 1970 până în 1995.

Exemple:

PILLAT, Ion. *Poezii*. Antologie de Dinu Pillat. Pref. de Mircea Tomuș. Vol. 1-2. București, EPL, 1967. Vol. I. XXXVIII + 226 p.; Vol. 2. 334 p. (BPT. 403-404).

Antologia della poesia romena. Presentazione di Salvatore Quasimodo. Introduzione di Mario di Micheli. Tradizione di Mario di Micheli e Dragoș Vrânceanu. Firenze, Parenti Editore, 1961. XLIX + 171 p.

- Conform Standardului Român ISO 690. *Referințe bibliografice. Conținut, formă și structură*, utilizat din 1995 și în prezent.

Exemple:

OPRIȘ, Tudor. *Reviste literare ale elevilor: 1834-1974: istoria presei școlare românești*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1977. 248 p., 20 f. Pt. facs.

SIMION, Eugen. *Dimineața poezilor: eseu despre începuturile poeziei române*. București: Cartea Românească, 1980. 431 p. – Ed. a 2-a. București: Edit. Eminescu, 1995. 332 p.

VATAMANIUC, D. *Ion Agârbiceanu: biobibliografie*. București: Edit. Enciclopedică Română, 1974. XLII, 618 p., 8 f. II.

Fișă adnotată

- Lămuriri privind autorul, titlul, editura, precum și orice alt element al descrierii. Adnotările cu privire la elemente ale descrierii pot începe imediat după terminarea descrierii și se pun în paranteze drepte.

Exemple:

Gala Galaction. Antologie, prefață, tabel cronologic și bibliografie de Teodor Vârgolici. București: Edit. Eminescu, 1978. 364 p. („Biblioteca critică”). /Pe copertă: Gala Galaction interpretat de:/

TZIGARA-SAMURCAȘ, Al. Arta publică. În: *Monitorul Oficial*, 16 feb./1 mar. 1906, nr. 253, p. 8810-8812 (a se vedea poziția 1, unde apare ca broșură); *Arhitectura*, ian.-feb. 1906, 1, nr. 1, p. 23-28; *Martor*, 1996, nr. 1, p.170-174. /Versiunea franceză: L'art public/.

STAHL, Henri. În drum spre lună. În: *Convorbiri literare*, mar. 1913, 47, nr. 3, p. 261-264. Fragment din romanul *Călătoria în lună a unui român*.

HARET, Spiru. *Curs de trigonometrie*. București: Tipogr. Curții, Lucrătorii asociați, 1873. IV, 330 p.;-ed. a 4-a. București: Inst. de arte grafice Carol Göbl, 1900. 316 p. /Menționarea edițiilor continuă până la ed. 17; până la ed. a 9-a, diferența este vizibilă/.

- Referiri privind conținutul lucrării

Exemple:

TZIGARA-SAMURCAȘ, Alexandru. *Ce se înțelege azi prin arheologie*. București: /s.n./, 1908. 23 p.
Comentează diverse opinii și tendințe în domeniul științei arheologiei și învățământului românesc.

Adnotarea se poate face la volum în întregul său, sau la un capitol.

IORGA, N. *Istoria statelor balcanice în epoca modernă*. Vălenii de Munte: Neamul românesc, 1913. IV, 13 p.
Cap. XIX. Pregătirea războiului de la 1877.
Cap. XXI. Războiul de la 1877 și primele lui consecințe.

În cazul în care există diferențe între edițiile unor volume, adnotarea va consemna acest lucru.

Exemplu:

EMINESCU, Mihai. *Gedichte. Novellen*. Deutsch von Maximilian W. Schroff. Craiova: Graph. Kunstanstalt Samitca, 1913. XIV, 240 p. – Ed. a 2-a. Bukarest: Socec, 1923. 291 p. /În plus față de ed. 1 cuprinde: Schensucht; Lebwohl; enumerarea continuă/.

Referirile la conținut pot cuprinde și citate din lucrare (A se vedea *Bibliografia finală* din această lucrare).

Dacă adnotarea se face la un studiu dintr-o culegere, descrierea se poate face direct pentru studiul respectiv.

Adnotarea poate să indice importanța unei lucrări într-un anumit context.

Exemplu:

/Raport, discurs și intervenții la Legea învățământului primar și normal, din 1 sep. 1896, semnat de P. Poni/. În: Spiru Haret. *Opere*. Vol. 4, p. 5-10 (text raport), 10-26 (text discurs).

Discursul constituie prima cuvântare a lui Spiru Haret în cadrul Camerei deputaților, unde a fost ales la 30 dec. 1895, ca deputat al jud. Ilfov, colegiul II.

În adnotare se pot folosi forme prescurtate pentru numele care apar întregi în descriere sau în cazul în care întreaga lucrare este dedicată unei personalități, cum este cazul biobibliografiilor.

Fișă de lectură

- Citate dintr-o lucrare

Exemplu:

„orice instituție culturală știe din experiență că a selecta și a oferi înseamnă, de asemenea, a limita și a interzice” – Martine Poulain.

Prefață la: M. Kuhlman; N. Kuntzmann și H. Bellour. *Cenzura și bibliotecile în secolul XX*. Timișoara: Amarcord, 1999, p. 10.

sau

Martine Poulain

„orice instituție culturală știe din experiență că a selecta și a oferi înseamnă, de asemenea, a limita și a interzice” (Prefață, p.10).

Kuhlman, M.; Kuntzmann, N. și Bellour, H. *Cenzura și bibliotecile în secolul XX*. Timișoara: Amarcord, 1999. 248 p.

Fișă de lucru (intermediară)

Exemplu:

Teoria receptării (= lecturii), ca subramură a teoriei literare, se cristalizează în jurul anilor '70 prin H.R. Jauss și Școala de la Konstanz.

Jauss: „*Istoria literară ca provocare a științei literaturii*” (1967).

Cea de a doua lege a lecturii: „distanța estetică” ce desparte „orizontul de așteptare inițial”

Fișă cronologică

Trei fișe cronologice. Datele se referă la același an, care apare menționat o singură dată; prima fișă are lună și zi, a doua are doar lună, iar la a treia se știe doar anul respectiv.

1822

- 20 iulie. Discursul lui Gheorghe Lazăr la sosirea în țară a lui Grigore Ghica Vodă.

- Septembrie. Începe domnia în Țara Românească a lui Grigore Dimitrie Ghica. În timpul său școlile au constituit subiectul multor anaforale și hrisoave.

Apare *Apelul de subscriere pentru publicarea unui curs de matematică*, elaborat de Gheorghe Lazăr.

Gheorghe Lazăr. București: BCU, 1979

O fișă cronologică amplă

1880

- 20 ianuarie. Sub conducerea lui Al. Macedonski, apare *Literatorul* (cu schimbări de titlu și întreruperi până în 1919), revistă cu o linie independentă de afirmare și existență publicistică. Printre colaboratori se numără: Bonifaciu Florescu, Cincinat Pavelescu, Ștefan Petică, I.T.Stamatiad, Tudor Vianu, I. Peltz etc. Având cea mai îndrăzneată atitudine estetică a vremii, cu o maximă deschidere către experiența literară a Europei, *Literatorul* a determinat apariția unei direcții poetice moderne, preluată mai târziu, într-o manieră proprie, și de Ovid Densusianu.

Ovid Densusianu. București: BCU, 1991

În BCU „Carol I” s-au folosit și alte tipuri de fișe:

- pentru alcătuirea indicilor finali la lucrările bibliografice (cu format 1/16 dintr-o coală de hârtie A4);
- pentru buletinul *Informarea săptămânală* (cu dimensiunea 15 cm x 10,5 cm)
- pentru *Bibliografia lucrărilor științifice ale cadrelor didactice* (cu dimenisunea 15,5 cm x 20,5 cm).

4. 117, p.70, 125-155; 218; 258; 269, p. 243-248; 320, p.33; 336; 337.

I NDEXUL

1. Din antichitate și până la invenția tiparului, termenii care circulau erau *catalogus*, *bibliotheca* și *index librorum*, substitute pentru bibliografia de mai târziu.

În 1925, Marcel Godet, directorul bibliotecii din Berna, publică *Index bibliographicus*, „un inventar al bibliografiilor periodice actuale și al instituțiilor bibliografice existente”, scrie Dan Simonescu în *Cursul său de teorie a bibliografiei* (291, p. 69-70). Denumirea va fi preluată și de alți autori de lucrări bibliografice.

În *STAS-ul 8254-76. Indexuri de publicații*, indexul este denumit „o listă a subiectelor, a numelor de persoane, a denumirilor geografice și de locuri, a evenimentelor și a altor materii tratate, precizând locul în care pot fi găsite.”

O denumire dintr-o asemenea listă se numește vedetă, iar mențiunea privind locul corespunzător unei vedete se numește adresă.

Adresa poate să precizeze nu numai pagina sau poziția, ci și coloana sau sferturile de pagină, facilitând găsirea informației.

Orice lucrare bibliografică, inclusiv indexul unei reviste, are în final un sistem complementar de ordonare a numelor de autori sau de subiecte, sub formă de indici, care permite cititorului o orientare mai rapidă. Se întâlnesc:

- indexul de autori citați într-o lucrare, în ordine alfabetică, cu menționarea paginii sau a poziției unde apar;
- indexul pe subiecte, în ordinea alfabetică a vedetelor de subiecte, care reflectă conținutul publicației cu menționarea paginii/paginilor unde este tratat subiectul respectiv.

Alte tipuri de indexuri mai sunt:

- indexul tipografiilor unde s-au publicat materialele din lucrare;

- indexul editurilor;
- indexul cronologic;
- indexul de limbă;
- indexul general, în care pot să apară nume proprii și subiecte, ordonate alfabetic.

Indexul de citări reprezintă adevărate voturi ale membrilor unei comunități academice, afirmă M.-R. Solcan (292, p.38). Din bazele de date ce conțin milioane de referințe din toate domeniile cunoașterii se poate lesne afla de câte ori a fost citat autorul X față de autorul Y, ambii autori scriind despre același subiect, ceea ce constituie un criteriu de selecție a documentelor ce merită să fie consultate.

Indexurile se realizează în general la lucrări de dimensiuni mai mari, bazându-se pe principiul complementarității. O bibliografie care are o clasificare pe materii va fi însoțită de cel puțin un indice, și anume unul alfabetic al autorilor.

Un loc aparte îl ocupă indexurile de reviste (și cu denumirea de indice sau bibliografie), ca lucrări de sine stătătoare în care referințele, de regulă adnotate, sunt organizate pe domeniile de interes ale revistei, fie pentru un anumit interval de timp, fie pentru toată perioada de apariție a revistei.

Structura indexului este impusă de conținutul revistei. Fiecare material din revistă se descrie bibliografic, după regulile de descriere a articolelor, pe câte o fișă separată, fără să se menționeze de fiecare dată numele revistei (care este pe copertă sau pe foaia de titlu).

O referință din indicele revistei *Convorbiri literare* (care poartă denumirea de bibliografie) se prezintă astfel:

ȚUGUI, Haralambie. *Amurg în fântână*, 72, nr.5, mai 1939, p.584-585

Dacă o revistă a avut mai multe serii, pentru un autor care a colaborat numai la unele dintre acestea se elaborează o fișă cumulativă. Numele revistei nu se menționează, dar datele de individualizare a seriilor da.

lata o referință din *Indicele Analelor Universității din București*, cu descrierea folosită în acea perioadă:

ALBU, Constantin. 1. *Studiul spectrelor de absorbție ale unor coloranți de tip triarilmetanic*. Șt. N., Vol. 16, 1957, p. 89-98, fig., tab., bibliogr. (Nota I); Vol. 21, 1959, p. 55-64, tab., bibliogr. (Nota II); Șt. N. Chim., nr. 1, 1964, p. 125-131, tab., graf., bibliogr. 2. *The studies upon the red cellulose*. Chim., nr. 2, 1971, p. 169-174, fig., tab., bibliogr. 3. *Asupra unor esteri micști ai celulozei*. Chim., nr. 1, 1973, p. 97-103, fig., tab., bibliogr.

Fiecare indice de revistă este însoțit de un studiu introductiv în care este prezentată revista: istoric, perioadă de apariție, conducere, colaboratori, tipul de materiale publicat și modul în care s-a lucrat indicele. Un indice de revistă este cu atât mai valoros cu cât răspunde la mai multe întrebări în legătură cu revista. Pentru organizarea materialului se adoptă în general un sistem cât mai apropiat de C.Z.U. În interiorul domeniilor, organizarea este alfabetică, pe autori și titluri, dar se poate folosi și o ordonare cronologică.

Adnotările privesc tematica articolelor sau diversele neclarități. Se identifică pseudonimele sau inițialele cu care au fost semnate unele articole. Rezultatul final este obținerea unei adevărate monografii a revistei.

Pentru publicațiile periodice sau seriale se fac și indexări anuale sau cumulative la 5 sau 10 ani.

Din 1970 până în 1989 au fost realizați un număr semnificativ de indici de periodice, elaborați de biblioteci (universitare, județene, municipale), de edituri sau institute sub egida Academiei Române.

La întocmirea unui index se recomandă să se țină seama de anumite principii:

- o cunoaștere aprofundată a materialului care urmează să fie indexat (revistă, lucrare bibliografică);
- o regăsire rapidă a informațiilor căutate printr-o departajare clară a materialului;
- o individualizare proprie care să nu se suprapună peste sumarul revistei (în cazul unor indexuri anuale);

- folosirea unor lucrări de referințe (dicționare, enciclopedii etc.) cât mai apropiate de domeniul din care face parte textul care urmează să fie indexat, pentru scrierea corectă a numelor și găsirea unei forme unitare;

- o prezentare completă și exactă a informațiilor; în general, tendința indexurilor de reviste este spre exhaustivitate;

- o distingere grafică a categoriilor de adrese (de exemplu, se face o specificare într-o notă de subsol asupra caracterelor de literă folosite: „ cifrele culese cu caracter cursiv trimit la paginile în care numele respective sunt autori; cifrele culese cu caracter drept trimit la paginile în care numele apar citate în titlu, referințe adnotate și în orice alte menționări”).

2. „Cuprinsul unui indice

„1. – *O introducere din partea direcției, redacției revistei sau autorului indicelui.* În introducere se arată locul de imprimare al revistei, întreruperi în apariție și cauzele (de exemplu: cenzura), durata apariției, criteriile pentru clasificarea materialului indicelui: pe teme, colaboratori, pseudonimele; importanța revistei, curentul literar, ideologic, științific pe care l-a determinat.

2. – *Partea bibliografică*

- clasificări tematice, după nevoie. Dificultățile provenite din incertitudinea clasificării articolelor; se rezolvă înglobându-se în grupa «Varia» (sau «Diverse»). Se evită clasificarea zecimală, obișnuită în cataloagele sistematice de bibliotecă;

- un indice alfabetic al autorilor întregeste revista. Amplasarea unui asemenea indice este, în general, următoarea:

- indicele se tipărește sau în corpul revistei, sau ca volum separat, sau ca extras din revistă.”

Dan Simonescu. *Curs de teorie a bibliografiei*, p. 51-52 (291)

3. Indici de reviste și indici complementari realizați de Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”

A. Indici de reviste – lucrări separate

Indici de periodice: lista publicațiilor românești indexate sau în curs de indexare până în anul 1970. Red.: Sanda Cândea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1969. 23 p.

Convorbiri literare: bibliografie. Lucrare elaborată de C. Pompilian și H. Zalis. București: Editura științifică și enciclopedică, 1975. 540 p. /Cuprinde: Indice de nume realizat de M. Sânzianu și C. Pompilian/

Analele Universității din București (1952-1984): indice bibliografic. Coord.: Anca Calangiu. Vol. 1-2. București: Biblioteca Centrală Universitară, /1981-1987/. Vol. 1: 1952-1973. 1981. XX, 291 p.; Vol. 2: 1974-1984. 1987. 135 p. /Cuprinde: Indice de nume ale autorilor și ale persoanelor menționate în titluri/.

Revista de istorie și teorie literară (1952-1981): index bibliografic adnotat. Red.: Tiberiu Mihail. Studiu introductiv de Tiberiu Mihail. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1983. XXXIV, 338 p. /Cuprinde: Index de nume și Index de materii/.

Revista de istorie (1984-1985): indice bibliografic. /Lucrare elaborată de Biblioteca Centrală Universitară din București cu colaborarea Institutului de Istorie „N. Iorga”/. Red. resp.: Doina Făget. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1989. XVI, 412 p. /Cuprinde: Indice de nume/.

Repertoriul periodicelor românești indexate și în curs de indexare. Partea I: Indici apăruiți în volume. /Lucrarea întocmită de: Anca Codîrlă, Anca Fezi, Mariana Manolache/. Coord.: Anca Fezi. Cuvânt înainte: Dr. Ion Stoica. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1989. X, 206 p. multigr. /Este conceput ca o însumare de indici generali și indici parțiali de periodice

apăruți în țară, în perioada 1978-1989. Lucrarea se structurează în două secțiuni: reviste indexate (care se subdivid în indici cumulativi și indici individuali) și în curs de indexare/.

Kalende. Preocupări literare. Kalende: indice bibliografic adnotat. Lucrare elaborată de Biblioteca Centrală Universitară din București și de Biblioteca Centrală Universitară din Craiova/. Red. resp. Iustin Constantinescu. București: Biblioteca Centrală Universitară din București, 1993. XVI, 409 p. /Cuprinde: Indice de nume, de localități, de instituții și titluri de seriale/.

Revista Fundațiilor Regale: indice bibliografic adnotat. Lucrare elaborată de Rodica Calcan și Horia Florian Popescu. Coord.: Anca Podgoreanu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1995. XX, 295 p. /Cuprinde: Indice general de nume proprii/.

B. Alte tipuri de indici atașați lucrărilor bibliografice elaborate de bibliotecă

- Indice de nume (la majoritatea lucrărilor bibliografice, cu trimiteri la pagini sau poziții; când un autor semnează cu inițiale sau pseudonime, în dreptul acestora se scrie *vezi* sau *a se vedea* și se face trimiterea la numele real al autorului, care primește și numărul poziției sau al paginii autorului semnat cu inițială sau pseudonim; când un autor semnează de-a lungul perioadei de apariție a revistei cu două nume, trimiterea se face la ultimul nume purtat, dacă se cunoaște, dacă nu, la cel mai cunoscut);

- Indice de nume, indice de afixe gramaticale, indice cronologic: *Formarea cuvintelor în limba română*;

- Indice de nume, indice de materii, indice cronologic: *Morfosintaxa limbii române*;

- Indice alfabetic de titluri, indice alfabetic de autori și traducători, indice de nume și locuri: *Cartea veche românească în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București*;

- Indice de autori, indice de nume de conducători științifici, indice de nume cuprinse în titlurile tezelor, indice de

instituții în cadrul cărora s-au susținut tezele: *Teze de doctorat românești*;

- Indice de domenii: *Repertoriul periodicelor din principalele biblioteci din București. Seria: Matematică, Mecanică, Astronomie, Informatică* (revistele apar în interiorul repertoriului în ordine alfabetică);

- Indice general de nume proprii, indice de reviste literare și de cultură, indice de termeni literari, indice de biblioteci, instituții de cultură, cenacluri: *Literatura română: ghid bibliografic. Partea 1: Surse*;

- Indice alfabetic al titlurilor scrierilor lui M. Eminescu (originale, traduceri, prelucrări), indice cronologic al titlurilor traducerilor lui M. Eminescu, indice alfabetic al limbilor în care a fost tradusă opera lui M. Eminescu, indice alfabetic al numelor de traducători, indice alfabetic al numelor de autori, antologatori, prefațatori, indice alfabetic al numelor de ilustratori și alți autori de grafică: *Mihai Eminescu pe meridianele lumii*.

C. Revista Fundațiilor Regale

Indicele bibliografic adnotat consacrat *Revistei Fundațiilor Regale*, apărut în 1995, anul Centenarului Bibliotecii Centrale Universitare din București, este prima încercare de restituire integrală a conținutului publicației.

Perioada de apariție a revistei, 1934-1947, s-a suprapus peste o epocă plină de frământări politice, de schimbări decisive, și a grupat nume de rezonanță ale vieții culturale și politice românești, unele dintre ele mult timp indezirabile. Așa se explică lipsa vreme de 50 de ani a unei valorificări complete a acestei publicații cu rol esențial în cultura românească.

De la început, R.F.R. a avut un statut aparte față de restul periodicelor, care a reușit să-i asigure continuitatea și plata colaboratorilor.

Indicele a fost structurat în jurul unor nuclee considerate edificatoare pentru revistă: istoricul ei și al Fundației, principalele domenii ale vieții culturale și științifice, documentele și corespondența, revista revistelor, iconografia.

Primul și cel mai extins domeniu reflectat în revistă este literatura - română (poezie, proză, teatru, istorie și critică literară) și universală (americană, arabă, austriacă, belgiană, bulgară, cehă, chiliană, chineză, croată, daneză, elvețiană, engleză, finlandeză, franceză, germană, greacă, indiană, italiană, japoneză, latină, maghiară, norvegiană, olandeză, poloneză, portugheză, rusă, slovacă, spaniolă, suedeză, turcă). Alte domenii sunt: folclorul, lingvistica, arta, filosofia, sociologia, etica, psihologia, religia, istoria, arheologia, antropologia, numismatica, științele economice, juridice, matematica, fizica, astronomia, chimia, biologia, medicina, geografia, geologia, agronomia. Ele dau măsura varietății temelor abordate de revistă.

Cu excepția primului capitol, privitor la istoricul Fundației și al revistei, în care ordonarea materialelor este cronologică, în celelalte capitole și subcapitole materialele au fost inserate în ordinea alfabetică a autorilor; pentru sintetizarea informației, sub numele fiecărui autor au fost grupate toate titlurile care îi aparțin, în ordine cronologică.

Toate materialele al căror titlu nu enunță clar conținutul au fost adnotate. De obicei, adnotarea urmează după semnalarea rubricii, atunci când există, sau după paginație. În unele cazuri apare la titlu, ca o întregire firescă, ușor de reținut. De exemplu:

CAZIMIR, Otilia. Madam Tolstoi. 8, nr. 1, ian. 1941, p.207-210. (Cronici). /Evocări din viața Constanței Marino-Moscu/.

4. 30; 238, p.89-90; 291; 321.

I N F O R M A Ț I A

1. Mutarea accentului de pe carte pe document și de pe document pe informație este o tendință, dacă nu o constantă a vieții noastre contemporane. Informația a devenit catalizatorul dezvoltării unor științe cât mai diverse, reușind în timp să fundamenteze o nouă construcție - știința informării, prin care ajung să interacționeze discipline de sine stătătoare, ca psihologia, dreptul, filosofia, politica, economia, statistica, electronica și telecomunicațiile. Știința informării studiază proprietățile, metodele de prelucrare și utilizare a informației, contribuind și la conturarea unei relații stabile între oamenii care o pun în mișcare și modul efectiv în care informația este folosită.

Migrând din teoria matematicii și a biologiei spre activitățile științifice și tehnice, unde și-a câștigat supremația, informația s-a impus și în domeniile mai puțin conturate, centrate pe carte și bibliotecă. „Informația este sângele științei - declară Yves-F. Le Coadic (179) -. Fără informație, știința nu poate să se dezvolte și să trăiască.” (p. 25). Dar iată că și societatea, în ansamblu, își însușește beneficiile ei și devine „societatea informației”. În această societate este consfințit dreptul la informație și la utilizarea ei, dreptul la creativitate, la producerea de cunoștințe, la protecția datelor, a proprietății intelectuale etc.

Informația este un element de cunoaștere căruia oamenii de știință îi acordă și un element de sens. Ea este înregistrată „sub formă scrisă (tipărită sau digitală), orală sau audiovizuală” (p. 8).

Mircea Malița (199) vorbește despre valoarea câștigată de informație în raport cu factorii materiali clasici, dar nu orice informație, ci doar „informația articulată și purtătoare de sens care este cunoștința.” (p. 184). Cunoștințele reprezintă principala sursă a omenirii.

Drumul informației spre consumator presupune un proces complex în care formarea, comunicarea și folosirea ei se întrepătrund cu dezvoltarea accelerată a tehnologiilor. Din această întâlnire s-a produs o explozie informațională, dar și o scurtare a timpului de acces la informație. S-au consolidat industria informației, piața informației, produsele și serviciile informaționale. Inevitabil, informația a devenit o marfă. Dar ea este, în același timp, un produs, o substanță, o materie. Este concluzia lui Robert Escarpit, care privește informația din perspectiva comunicării, a acelui proces intermediar care permite schimbul de informație între oameni.

Recursul contemporan la bibliotecă sau la centrele de documentare înseamnă o reorientare treptată spre un alt mijloc de comunicare și marginalizarea simbolurilor tradiționale - cartea și documentul. Bibliotecile devin depozite de informații, în așteptarea tehnologiei care să le facă accesibile în profunzime. Capătă relevanță bazele de date, băncile de informații, revistele electronice și orice suport cu dimensiuni reduse și capacități de stocare crescută. Biblioteca funcționează cu noi determinări care se instituie ca embleme ale societății traversate de informație, balansând între anularea funcției tradiționale și câștigarea unei supremații de neatins. Dar drumul se dovedește destul de anevoios. Proiectul Biblioteca Virtuală Europeană conține astăzi doar 5% din cărțile digitizate în cele 27 de țări ale Uniunii Europene, datorită poate și dezinteresului manifestat de guvernele acestor țări care nu își promovează suficient patrimoniul.

Paradoxul noii biblioteci nu este unul de neluat în seamă. Eliberarea informației, capacitatea ei de migrare fără obstacole au condus la diversificarea suporturilor de conservare, dar și la fragilizarea lor, astfel încât durata de viață a informației începe să fie pusă sub semnul întrebării. O comparație făcută de un cercetător american arată că în timp ce hârtia rezistă de mai bine de 2000 de ani, caseta magnetică rezistă câteva decenii, discul magnetic și cel optic doar 20 de ani. În ultimii treizeci de ani, mediile de stocare, chiar dacă se numesc CD-uri sau DVD-uri nu au rezistat prea mult și s-a încercat rapida lor înlocuire. Fenomenul, deși nu vrem să

recunoaștem, este unul dezolant: fie recuperarea datelor este imposibilă, datorită suporturilor perisabile, fie informația ajunge să nu mai poată fi procesată de calculator și omul să nu o mai poată înțelege, datorită unor tehnologii intrate în impas.

Treptat se produce și o saturare de informație, prin creșterea de neoprit a volumului ei, dar și a imposibilității unui control efectiv. Filosoful francez Michel Serres (122) constata că „întreaga istorie, cel puțin occidentală, arată creșterea fulgerătoare, ca număr, a surselor științifice, creșterea accelerată prin schimbarea suporturilor, imprimare, difuzarea cărților și a revistelor, în fine, acoperirea lumii întregi prin rețelele noastre. Dintr-odată, știința prisosește și siturile sale au umplut Universul. Lumea este saturată de informație.”

În ultimele statistici se afirmă că americanii consumă anual 3,6 zetabiți de informație. Un zetabit este egal cu un miliard de trilioane de biți, ceea ce înseamnă că toată această informație, dacă s-ar tipări pe hârtie, ar acoperi suprafața Americii cu un teanc de cărți înalt de doi metri.

Și precaritatea informației este dăunătoare. Alcătuirea unor instrumente de lucru, care fructifică informații puține și nerelevante, a unor ediții de opere incomplete aduc un deserviciu cercetării. Iar când informația devine doar un pretext, se obține infodivertismentul, care iese adesea din sfera culturii. Mass-media se confruntă cu o situație nedorită: informația este subordonată adesea unor interese care nu mai țin doar de informarea onestă a cetățeanului, ci intră într-o zonă a marketingului, a consumismului. Informația pluralistă este înlocuită de o informație parțială, subiectivă.

Desigur, informația este fundamentală pentru cercetare, mai ales pentru cea științifică și tehnică, care cuprinde și un timp de comunicare absolut necesar: scriere, lectură, întâlniri (conversații, schimb de mesaje, colocvii etc. „Informația ca o suită de momente și structuri - consideră Ion Stoica (304) - nu este doar condiția generală a nivelului științific și a eficienței cercetării; ea face parte dintre fundamentele spiritului cercetător, dezvoltă capacitățile de cercetare, stimulează interesul, probează polivalența abordării și interpretării

fenomenelor ca efect al complexității lumii, confirmă continuitatea, universalitatea și eternitatea cunoașterii.” (p.14).

O problemă dezbătută cu intensitate de marile concerne media o reprezintă prețul informației. Dacă pentru o perioadă, informația obținută, mai ales din ziarele online, a fost gratuită, treptat, citirea unor publicații se face contra unor taxe. Câștigă teren ideea că în multitudinea de informații trebuie stabilite unele „praguri” de la care o informație, în funcție de efortul depus pentru obținerea și transmiterea ei, capătă un preț. Cât de mare sau cât de mic, cine îl va putea plăti și multe alte întrebări rămân în seama viitorului.

2. „...o dată cu progresul presei - devenită unul din instrumentele esențiale ale marii burghezii în perioada în care se impusese la putere - , apare o formă de comunicare ce, indiferent de cât de îndepărtată în timp este originea sa, nu a influențat niciodată până atunci în mod determinant formele epice. De astă dată însă o face. Și se dovedește că față de povestire nu este mai puțin străină, dar mult mai amenințătoare decât romanul și că, pe deasupra, are drept consecință și o criză a celui din urmă. Acest nou tip de comunicare este informația.

Villemessant, fondatorul ziarului «Le Figaro», a caracterizat natura informației printr-o formulare celebră: «Pentru cititorul meu, un incendiu într-un pod din Quartier Latin este mai important decât o revoluție la Madrid». Dintr-o dată reiese clar că nu vestea care vine de departe, ci informația referitoare la realitatea cea mai apropiată este cea care găsește audiența cea mai numeroasă. Vestea venită de departe - din țări străine sau dintr-o tradiție îndepărtată în timp - se bucura de o autoritate care o făcea valabilă chiar dacă nu era verificată. Informația are însă pretenția de a putea fi verificată prompt. Prima exigență este să se prezinte într-un mod «inteligibil în și pentru sine». De multe ori nu este deloc mai exactă decât cea transmisă în secolele precedente. Dar, în vreme ce cele din urmă aveau de multe ori și un aspect miraculos, este

indispensabil ca informația să pară plauzibilă. Din acest motiv este incompatibilă cu spiritul povestirii. Dacă arta de a povesti a devenit ceva rar este și datorită progresului informației. /.../

Informația nu are valoare decât atâta timp cât este nouă. Numai atunci este vie și se livrează în întregime, explicându-se fără a pierde timp.”

Walter Benjamin. *Povestitorul*, p. 305-306 (31)

„Nimeni nu știe destul astăzi. Toți vrem să fim informați. Cu privire la ce ? Nu știm exact. Dar am vroi să știm, să aflăm, să putem spune - într-o lume în care în fiecare clipă avem impresia că se întâmplă ceva, fără ca noi să fim la curent. Există, în vremuri de mare densitate, cum sunt cele de azi, o supremă valoare, din care omul își face hrana zilnică: informația. Să știi ceva, chiar inexact, dar să știi. E aproape ca un narcotic.

Despre informația aceasta, atât de ușurată în ea însăși, dar care exercită o tiranie atât de mare asupra omului contemporan, aș vroi să vă spun că are o ascendență nobilă, poartă un nume mare. Ca orice lucru cu vechime, a degenerat. Nici nu ne dăm seama câte forme de viață, câte noțiuni, câte cuvinte sunt degenerate, decăzute, automatizate. Se spune că viața e îmbogățire. Dar în unele privințe ea e dimpotrivă: pierdere, împuținare, sărăcire. Golim lucrurile de sens, ca să ne mișcăm mai ușor printre ele. /.../ V-ați gândit vreodată ce frumos cuvânt e acesta curent, banal și aplicabil la aproape orice situație nouă: informație ? El închide în el ideea de formă. Și dintr-o dată simți că prinde gravitate. Nu orice lucru poate informa. Te informează ceea ce are o formă, ceea ce îți poate trece forma lui și poate stărui în tine prin forma sa proprie. A informa însemna altădată: a da formă, a modela, a întruchipa. Astăzi nu mai e nimic din acestea. /.../ Dar, ca și un exploziv care devine primejdios prin descompunere, un cuvânt se poate redescompune într-o bună zi, își poate regăsi sensurile lui originare, iar atunci tihna în care trăim se curmă. Vă denunț această primejdie: folosirea prea deasă, prea curentă a noțiunii

de informație. S-o redescompunem spre a vă arăta toate primejdiile care zac în ea.

Informație, informare conține așadar noțiunea de formă. Ce sens are forma, deci cărui lucru se opune ? Materiei. Formă și materie, acestea sunt noțiunile cu care ne jucăm fără să știm. A informa însemna în latinește a da formă unui conținut. /.../. De la informare, a da formă - care putea însemna în latinește și a închipui o formă, a plăsmui - , s-a ajuns la ideea de modelare, de modelare a sufletelor, de educare. A da formă avea și sensul acesta frumos: de a instrui. Așa îl găsește limba franceză din Evul Mediu, când termenul latin de informare devine nu cel de informer, ci enformer, însemnând tot ce înseamnă în latinește, inclusiv a instrui. Numai că a instrui pierde din ce în ce, în franceză, sensul exclusiv de a educa, putând însemna și être instruit sur telle ou telle chose, a afla, a fi informat, exact în sensul nostru de astăzi. Nu numai însă că termenul latin de informare devine termenul de azi, de a informa, pe care noi l-am luat din franceză, dar și termenul de informatio duce spre noi. Căci înseamnă proiect, proiect de formă, plan, schiță, iar în franceza medievală information însemna chiar știință, talent - spre a deveni căutare, inquisitio, adică proiect pe care-l cauți. De la căutare la aflare, la informație în sensul nostru de azi, nu e decât un pas."

C. Noica. *Formă, formare, informare*, p.347-350 (229)

„Am fi putut fi înclinați să credem că mijloacele de comunicare instantanee aduc lumea și atelierul la domiciliu și că omul devine imobil în fața computerelor, așa cum stă în fața televizoarelor. Dar iată că aparatele se pot mișca cu el și impulsul nomadismului, mai puternic, îl pune pe drumuri. Nu e mai puțin adevărat că acest om-nomad, care-și poartă ca melcul, zestrea în spinare, rămâne legat prin mii de fire (mai degrabă unde)de instituțiile-bază. Ideea de libertate totală e iluzorie. Astăzi, aparatele portabile asistă văzul, auzul, mâna care scrie, mintea care gândește. Se prevede ca mâine cerceii și brățărilor să poată fi antene utile sau să găzduiască aparate

complicate. În loc de ceas putem purta televizor sau calculator. În afară de utilitatea lor, estetica le face atrăgătoare. Dar un om blindat de aceste adăugiri, resimte schimbarea și încearcă să se opună în numele unei autenticități sau naturaleți pierdute. Noile medii sunt și noi proteze pentru omenire. Nu toți sunt pregătiți mental să le folosească. Procesul ia timp, nu în sensul acceptării lor, cât al familiarizării cu modificările pe care le induc în mentalitate, comportament, muncă, educație și relații sociale. Nu e doar o schimbare, e o mutație.”

Mircea Malița. *Obiecte nomade*, p.189 (199)

3. Educația pentru informație

Educația pentru informație este un concept cu un impact profund asupra vieții noastre cotidiene. Pentru Ion Stoica (308), ea „este un ansamblu de înțelegeri și de instrucții, de modele și de metode, de procese, adiționale și epurative, în același timp, de organizare și de transgresie, critice și formative, prin toate componentele lor” (p.96). În cele din urmă, conceptul de învățare a devenit definitoriu pentru integrarea în societate a indivizilor, dar și pentru formarea personalității lor. Care este răspunsul bibliotecarului specialist în fața avalanșei de informații, dar și a formelor destul de timide de redimensionare a profesiilor infodocumentare ? În momentul actual există o indecizie în privința direcțiilor de acțiune, a interdependențelor care se stabilesc între diferitele profesii, a canalizării spre un învățământ performant. Ineficiența unui sistem care se anunța revoluționar constă într-o profesionalizare insuficient de bine organizată, fie în cadrul învățământului de profil, fie în cel al cercetării. În ambele cazuri e nevoie de asigurarea deontologiei profesiilor de bibliotecă și a unei responsabilizări care să determine fidelitate și dorința de progres. Mai mult decât însușirea unor abilități tehnice, care sunt fără îndoială necesare, formarea specialiștilor presupune parcurgerea unui evantai de forme de învățare, de la cele de reflecție până la cele de

conduită și metodă. Capcanele informației îl aduc pe bibliotecar adeseori în situații critice tocmai prin modul ei de ființare și acțiune, prin independența, mobilitatea, dematerializarea și delocalizarea ei. Bibliotecarul, ca evaluator și distribuitor al informației, este în căutarea acelei profesii care să-i asigure performanță. Rămâne el atașat de valorile bibliotecii ? Alegerea bibliotecii ca loc de muncă privilegiat presupune priceperea de a contribui la o nouă și dinamică formă de modelare a învățării, de specializare și integrare într-o structură predominant educativă. Motorul principal devine continua transmitere către public a informației în produse diversificate, de valoare incontestabilă.

Folosirea tehnologiilor reprezintă o profesie în sine care, fie rămâne independentă, fie se alătură celei de bibliotecar, pentru realizarea unei eficiențe sporite.

Organizarea informației în bibliotecă este o activitate cu valoare adăugată, care are nevoie de o mai bună reglementare, dar și de profesionalism, flexibilitate și capacitate de autoreglare. Bibliotecarul este produsul și exponentul mediului informațional în care lucrează, având rolul de consultant sau „consilier în informare”, ghidând pașii de căutare a informațiilor și stăpânind tehnicile de informare.

Dilema învățământului românesc, și nu numai, constă în renunțarea treptată la educația pentru cultură generală și opțiunea pentru educația tehnică; din această cauză sunt din ce în ce mai puține seminariile de reflecție, de dezbateri privind deontologia profesiei, de confruntare de idei, de atitudine critică, de interconectare cu alte profesii. Performanța rămâne cantonată în zona promovării echipamentelor, a motoarelor de căutare, a bazelor de date. În spatele acestui segment, de un real folos, se adună adevăratele probleme, dintre care diminuarea lecturii, pasivitatea cititorilor ar trebui să ne dea de gândit.

4. 12; 31; 38; 57; 66; 74; 94; 104; 179; 184; 190; 229, p.347-352; 247; 254; 263; 270, p.213-244; 271; 275; 306; 307; 308, p.79-132; 314.

LECTURA

1. În 1942, la Universitatea din Sibiu, Radu Stanca (296) își susținea lucrarea de licență în litere și filosofie cu titlul *Problema cititului. Contribuții la estetica fenomenului literar*. Cele 50 de pagini ale lucrării aduceau în discuție într-un mod incitant și coerent câteva teme importante privitoare la tipologia cititului, condiționările de bază ale lecturii și o largă dezvoltare a cititului literar.

Pentru autor cititul „este actul prin care executăm, ori de câte ori voim să contemplăm, opera literară. Prin urmare, cititul nu e numai actul contemplativ /.../, ci și actul premergător al contemplației /.../. El are deci o dublă funcțiune: una de contemplație și alta de actualizare, în timp, a unei opere.” (p. 19).

Cititul este văzut ca un mod estetic de a contempla literar, diferit de scris care este „modul estetic de a exprima literar” și de carte care este „modul estetic de a ființa literar”.

Radu Stanca face o diferențiere între cititul științific, cititul retoric și cititul adecvat estetic.

Cititul științific este adecvat obiectului, iar „înțelegerea unui text științific nu e altceva decât o adecvare a subiectului cititor la obiect.” (p. 20).

Cititul retoric nu este adecvat obiectului. El are funcția de „convertire a obiectului (limbajul) la subiect (cititorul).” (p. 23).

Cititul retoric este „o rostire cu glas tare a unui text, însoțită de pauze de respirație sau gesticulații tipice, mimică, pantomimă.” (p. 23).

Forma ideală a cititului este cel literar, în care „subiectul se adecvează întotdeauna la obiect, iar obiectul se adecvează întotdeauna la subiect.” (p. 26).

Cititul literar poate fi epic (semnificativ), dramatic (proiectant), liric (revelator) și combinat.

Precursor al teoriei lecturii, Radu Stanca conferă prin lectură un sens textului. Lectura presupune și implică retrăirea

proiectivă și comentatoare, fără de care nu poate exista „comprehensiune estetică.”

Cititul combinat prefigurează ceea ce mai târziu se va numi intertextualitatea lecturii (întâlnită prima dată la Julia Kristeva).

Fr. Paulsen consideră că „o epocă trebuie judecată după cărțile pe care le citește, nu după cele pe care le produce.”

În *Teoria valorii estetice*, Tudor Vianu explică etapele receptării literaturii.

Prima impresie este o reacție „instinctivă și organică”; urmează receptarea de ordin „analitic intelectual”, iar a treia fază, la încheierea lecturii, este receptarea „sintetic-estetică.”

În jurul anilor '70 se conturează, ca ramură a teoriei literare, teoria lecturii care accentuează rolul cititorului în triada scriitor-operă-cititor. Pentru Paul Cornea (93), autor al unei lucrări de *Introducere în teoria lecturii*, studiul lecturii presupune finalizarea actului de creație, dar ea reprezintă și o formă a consumului cultural.

În sens comun, lectura este o comunicare scriptică, adică „ansamblul activităților perceptive și cognitive vizând identificarea și comprehensiunea mesajelor transmise scriptic.” (p. 13).

În alt sens, lectura este orice fel de comunicare, adică „identificarea și comprehensiunea mesajelor transmise cu ajutorul altor sisteme semnificante decât grafismul” (p. 13).

Urmărind referințele despre lectură la diverși teoreticieni (Eco, Barthes, Riffaterre, I.A. Richards, Jauss, Pareyson, Poulet, Michel Charles, Iser, Hassenforder, Richaudeau etc.), invariabil, lectura depinde de textul (cu structuri și ipostaze diverse) ce urmează a fi parcurs, de un anumit grad de codificare și de cititorul atât de diversificat care se angajează în actul lecturii.

Care este raportul dintre lectură și bibliotecă, care sunt elementele caracteristice lecturii în bibliotecă ?

În primul rând lectura reprezintă una din funcțiile primordiale ale bibliotecii, care asigură stabilitatea și perenitatea bibliotecii. Pentru Ion Stoica (304), lectura este „deopotrivă, stil, tehnică și artă”(p. 3). Stilul presupune opțiune și selecție,

tehnica „îmbină cerințele unei decodări plene cu un lanț de ergonomie specifice”.

Lectura ca artă înseamnă reflecție, repetiție. Lectura nu poate fi niciodată despărțită de contextul istoric, cultural al epocii, de educație.

„Purificată, esențializată, orientată, lectura va rămâne un proces fundamental de comunicare, cel mai întreg și mai generos, cel mai intens și mai reflexiv”. (p.12). Ea se poate realiza prin organizarea judicioasă a spațiului, a colecțiilor și serviciilor, prin realizarea unei intermediari de către bibliotecari între carte și cititor.

Elementele de orientare a lecturii sunt sursele bibliografice actualizate, dar și de dezvoltare istorică, lucrările de referință selectate cu grijă.

Biblioteca își organizează strategia de dezvoltare bazându-se pe categoriile de cititori care frecventează biblioteca, pe lucrările recomandate de profesori în bibliografia cursurilor, pe scopul lecturii, cel care delimitează sfera de investigație, consistența lucrărilor.

2. „Și în lectura cărților e necesară o anume gentileță. Nu am bune păreri despre acela care citește cărțile pe stradă, în tramvai. Când nu e ostentație, adică un fel de a spune «vezi ce cult sunt eu», este indecență. Lectura unei cărți e un act intim ca îmbrățișarea și sărutul, și sărutările nu se dau pe stradă. Nici tăierea cărții nu se face la întâmplare. Întâi de toate un iubitor al cărții ține s-o taie el însuși. Decuparea cărții e un moment delicios, de nerăbdare. A lăsa pe altul să-ți taie o carte e cum ai lăsa să ți se vâre bucătura în gură. Din tăierea cărții rezultă o scamă care e grațioasă, plăcută ca talașii tâmplarului sau ca firul de păr al fetei luat pe haină. Un document al comuniunii. Nu mi se pare indiferent cu ce tai o carte. Repudiez astfel acul de cap, chibritul, degetele care violează brutal hârtia, cuțitul de masă./.../. Totdeauna am fost mișcat de tristețea cărților netăiate în biblioteci. Ele sunt făcute să fie citite și aerul lor mi s-a părut stânjenit ca al unor vestale fără vocație. Intrând

mai deunăzi într-o bibliotecă de seminar la Facultate, am auzit suspinele discrete ale unor excelente ediții de nimeni atinse. Atunci am luat un coupe-papier și am început să tai. În general mi-e milă de cărțile ilizibile lăsate netăiate. Când le văd în această stare, le tai și... nu le citesc“.

G. Călinescu. *Prietenele noastre cărțile*, p. 36-37 (72)

„Dar oricât aș ține la sistem și oricât de mult aș putea exagera rolul instinctului, nu voi subaprecia niciodată rolul Cărții. Știm cu toții că, întocmai după cum trupul omenesc se poate nutri cu orice fel de hrană, fie chiar și iarbă sau piele fiartă, așa și intelectul uman se poate hrăni cu orice fel de cunoștințe. Și au existat oameni mari și eroici pentru care pagina tipărită a fost aproape singura lor sursă de inspirație. Vreau numai să adaug că este nevoie de un intelect foarte robust pentru a rezista la o asemenea dietă. Trebuie să ai imaginație ca să citești cum se cuvine./.../.Există, așadar, lectură creatoare după cum există scris creator. Când munca și invenția întăresc cugetul, pagina oricărei cărți ce o citim e străluminată de nenumărate aluzii. Fiecare propoziție este de două ori semnificativă, iar tâlcurile autorului sunt nemărginite ca lumea.”

R.W.Emerson. *Cărturarul american*, p. 34 (120)

„Era mai curând taciturn decât vorbăreț din fire; avea chiar o nobilă pornire spre cultură, adică spre cititul cărților, dar nu se ostenea să aleagă; îi era cu totul indiferent dacă citea aventurile unui erou îndrăgostit, un abecedar sau o carte de rugăciuni – tuturora le acorda aceeași atenție; dacă i s-ar fi băgat sub nas o carte de chimie, ar fi citit-o negreșit. Nu-i plăcea ceea ce citea, ci însuși cititul sau, mai bine zis, însuși procesul lecturii, faptul că din litere iese mereu un cuvânt, care uneori dracu' mai știe ce înțeles are.”

N.V. Gogol. *Suflete moarte*, p. 20-21 (156)

„Astăzi este oarecum de la sine înțeles că un om cult citește foarte mult. Om cult va să zică om citit. Dar n-a fost totdeauna așa; în alte epoci cantitatea nu juca nici un rol și un om cult era un om al unei singure cărți. Există, din acest punct de vedere, epoci «religioase» și epoci «laice», sau mai exact, o cultură de tip religios și alta de tip laic. Folosesc cuvintele în accepție metaforică. Tipul laic se caracterizează prin cantitate și diversitate; tipul religios, prin calitate și monotonie. Cel dintâi citește cărți, cel din urmă, Cartea. Între singular și plural este o mare deosebire: Cartea ține nu numai de un alt mod de lectură, dar și de un alt sistem de referință culturală decât cărțile. Tipul religios este dogmatic și a citi presupune a admite o Carte fundamentală, o Carte de căpătâi, ce se cuvine luată și în litera, nu numai în spiritul ei. Cititul suferă, în astfel de cazuri, de amuzie, după vorba împrumutată de G. Călinescu dintr-un articol de neurologie, de alterarea semnului adică, iar cititorul din această categorie este un oligofren virtual (etimologic, oligos înseamnă puțin și phrên, spirit, deci reducția ori chiar absența spiritului). Tipul laic reabilitează de fapt lectura; căci ceea ce contează nu mai este obiectul, ci actul prin care ni-l însușim. Lectura însăși devine esențială în raport cu Cartea, sau, mai exact, cu cărțile. Pluralul conține deja un sens pejorativ. Cartea s-a degradat în cărți, așa cum Ideea s-a degradat în idei ori cuvântul în cuvinte. Epoca modernă cunoaște aproape numai tipul laic de lectură. Noi suntem, toți, niște cititori de cărți. Cărțile sunt un aliment indiferent pentru Lectură, pentru foamea spiritului (care e străină tipului religios); Lectura distruge, astăzi, Cartea, după cum, în epocile religioase, Cartea distrusese Lectura.

/.../. Cititorul modern care ia cu sine în troleibuz un roman polițist o face mânat de o cu totul altă înțelegere a lecturii. El citește ce-i cade în mână, ca Petrușka, eroul lui Gogol din Suflete moarte, care «avea o nobilă atracție spre tot felul de cunoștințe, adică spre lectura oricărei cărți, fără să se oprească asupra conținutului ei; îi era totuna dacă citea pățaniile unui erou îndrăgostit, o bucoavnă sau o carte de rugăciuni; le citea pe toate cu aceeași luare aminte». Cititorul modern, începe mai multe cărți deodată, se plictisește repede și

sare de la una la alta. Lectura de tip religios se bazează pe repetiție, pe recitare; lectura noastră aproape că exclude repetiția. Noi nu recitim, de fapt, niciodată; recitirea seamănă pentru noi cu o altă citire. Adevărata recitare constă în plăcerea recunoașterii lucrului vechi, pe când noi căutăm să descoperim de fiecare dată altă carte în aceea pe care o citim. Nu ne scăldăm niciodată de două ori în aceeași carte. Petrușka uită un roman de îndată ce îl isprăvește. Lui «îi plăcea nu atât ce citea, cât cititul în sine, sau mai bine zis, treaba însăși a cititului». Recitirea implică memoria, iar Petrușka tocmai memorie nu are. Cititorul vechi ținea cartea la cap și citea zilnic un număr fix de pagini, ca și cum s-ar fi împărtășit, ca și cum ar fi făcut un gest solemn și ritual. Petrușka nu citește cărțile, el le consumă, le bea ca pe apă. Simbolul lecturii religioase este Cartea iar al lecturii moderne, Biblioteca. Întrebat ce ar duce cu sine pe insulă, medievalul ar fi zis, probabil: Biblia. Din Renaștere încoace însă, omul nu mai poate concepe cartea ca pe un obiect izolat și la întrebarea de mai sus ar răspunde fără îndoială: Biblioteca.”

N. Manolescu. *Petrușka sau despre lectură*, p.13-15 (203)

„O lectură nouă, diferită de lecturile obișnuite ar trebui să aibă trei caracteristici:

a) Să fie comprehensivă și nu interpretativă. Prin lectură interpretativă se înțelege o lectură, care, de la început, adică încă din faza decodificării, modifică mesajul, îl alterează, îl transformă, fie adăugându-i date exterioare, fie orientându-l într-un alt sens. /.../ Interpretarea este cel mai adesea o trădare, o introducere a subiectivismului în raportul direct cu lucrul dat.

Lectura comprehensivă este, dimpotrivă, o lectură atentă, care respectă gândirea autorului, încearcă să-i fie fidelă pentru a o înțelege și a o pătrunde mai bine. Aceasta nu procedează la nici o adăugare, la nici o substituție, ci încearcă să se muleze cât mai mult pe mesaj. Solicită mai cu seamă o atitudine de respect și considerație.

b) Să se aplice de preferință asupra unor texte alese cu grijă în funcție de interesul și de valoarea lor, ceea ce presupune o largă informare prealabilă provenind fie de la însuși subiectul lecturii (pe calea unei pre-lecturi), fie din opiniile și impresiile altcuiva. Această lectură ar putea să se aplice asupra textelor deja citite, deja cunoscute /.../. Ar fi deci fie o lectură orientată, selectivă, fie o re-lectură. /.../.

c) În sfârșit, această lectură ar trebui să nu fie în nici un fel rapidă. Dimpotrivă să încerce să fie atentă, penetrantă, cuprinzătoare (comprehensivă). Să încerce să atingă un maximum de luciditate privind gândirea autorului, intențiile sale, mesajul pe care încearcă să-l transmită. /.../.

În ipoteza în care subiectul s-ar afla singur pentru a se perfecționa, el ar putea încerca să aleagă, acordând o deosebită atenție, un text ce ar putea prezenta un real interes pentru el, fie necunoscut, fie deja cunoscut. Să-l citească de o manieră pătrunzătoare și comprehensivă dezvoltând atitudinile anterior evocate, adică revenind de mai multe ori asupra lui, reflectând la conținutul său și producând numeroase parafrazări și reformulări. Acestea ar constitui pentru el o veritabilă experiență de lectură, o experiență pe care ar face-o probabil pentru prima oară și care ar orienta restul vieții sale de cititor.

O lectură mai metodică

O a doua consecință a unui gust mai pronunțat pentru lectură este că ne presează să ne interesăm mai mult de universul cărților, al documentelor, al textelor scrise pentru a găsi în ele ceea ce este susceptibil să ne intereseze și să ne convină.

Această cunoaștere permite perfecționarea diferitelor etape care conduc la o lectură completă pe care am încercat să o rezumăm în tabelul următor:

Faze preliminare	Cunoașterea documentelor existente
	Alegerea documentelor
Faze de lectură	Examinarea datelor introductive
	Perceperea conținutului global

Faze de lectură completă	Lectura comprehensivă
	Relectura

În acest tabel am deosebit fazele care preced și înglobează lectura completă. Primele două faze nu privesc încă direct lectura, ci constituie niște preliminarii.

Prima fază se referă la cunoașterea documentelor existente, adică a bibliografiilor, a revistelor și ziarelor, a autorilor, a domeniilor posibile etc. /.../.

Cu cât vom fi mai bine informați asupra documentelor, a numărului, importanței, originii, localizării lor, a manierei de a ni le procura, cu atât mai bună va fi alegerea noastră, atunci când va trebui să optăm între ele. S-ar putea spune că mișcarea care conduce la această cunoaștere pleacă dintr-un punct «0» în care noi nu cunoaștem nimic asupra universului scris și se lărgește progresiv pe măsură ce cunoașterea noastră progresează.

În a doua fază, optăm pentru un document sau altul pe care ne propunem să-l citim. Are loc atunci o restrângere a câmpului. Noi nu citim, firește, tot ceea ce există și tot ceea ce este posibil a fi citit, nici chiar toate documentele a căror existență o cunoaștem sau pe care le avem la dispoziție. Selecția pe care o operăm este fundamentală și condiționează întreaga noastră viață de cititor. Ea este, din nefericire, mult prea expusă hazardului, în general, și insuficient ghidată sau orientată. Ea se face adesea în funcție de posibilități, ocazii, incitații diverse. Ea se face rareori pornind de la o informație suficientă asupra documentelor și asupra valorii lor. Ea nu urmează îndeajuns nici gusturile sau interesele noastre. Noi citim prea mult ceea ce ne cade în mână și nu îndeajuns ceea ce ar trebui cu adevărat.

A treia fază aparține unei noi etape, aceea a prelecturii. Ea constă în a lua cunoștință de toate datele introductive ce au drept scop prezentarea documentului scris: titlul, pagina a patra, cuprinsul, prefața, introducerea etc. Această fază are, de asemenea, o valoare selectivă, căci ea ne va conduce fie spre

conservare, fie, dimpotrivă, spre respingerea documentului pe care am intenționat să-l citim.

În aceeași linie se situează a patra fază sau perceperea globală a textului care constă în a răsfoi cartea, a parcurge rapid capitolele, a marca la dreapta și la stânga cutare sau cutare pasaj pentru a avea o idee asupra conținutului și spiritului documentului. Această fază poate, de asemenea, să ne determine să respingem documentul, adică să decidem că nu-l vom citi.

Dat fiind caracterul eliminatoriu al celor două faze precedente, se produce încă o restrângere când ajungem la a cincea fază sau faza lecturii complete, care este în mod evident cea mai importantă.

Ea trebuie să se facă în spiritul pe care l-am indicat deja, adică cu un foarte mare respect al manierei și perspectivelor proprii ale autorului, ale «universului» său.

În final, are loc încă o restrângere, cu a șasea fază care este cea a relecturii, ce are drept scop aprofundarea documentului, revenirea asupra lui, mai buna lui cunoaștere și care se aplică adesea numai asupra anumitor părți ale documentului.

Este important ca toate aceste faze să existe și ca noi să le acordăm atenția pe care o merită. Ele condiționează sau într-adevăr constituie, lectura însăși.“

Michel Lobrot; Daniel Zimmermann. *La lecture adulte*, p.88-95 (191) /Text tradus și adaptat de Șerban Șubă/

3. Lectura și eficiența ei

Succesul unei cercetări nu depinde în întregime de modul în care au fost selectate sursele bibliografice, ci și de felul în care problematica expusă în documentele alese este citită, studiată, sistematizată și pregătită spre a fi folosită în realizarea unei noi lucrări științifice. Pentru aceasta orice cercetător trebuie să-și formeze anumite deprinderi de studiu,

să adopte anumite tehnici de lectură rapidă și eficientă, astfel încât roadele documentării sale să poată fi materializate în timp optim într-o nouă cercetare.

Suntem totuși departe de a asista la suprimarea unui mijloc de comunicare milenar – *cartea* – sau la dispariția activității prin excelență cognitive – *lectura*. Nu punerea dăinuirii lecturii sub semnul incertitudinii va rezolva multitudinea problemelor iscate de noile dimensiuni ale comunicării în contextul apariției suporturilor electronice, ci reevaluarea lecturii înseși, reșezarea definiției acesteia, astfel încât lectura să depășească sfera comunicării scriptice câtă vreme textul, obiect al lecturii, este considerat bidimensional: scris și vorbit. Comunicarea cu ordinatorul, cu video-telefonul, lectura cărților electronice și, mai nou, a hârtiei electronice cu surprizele pe care ni le rezervă aceasta, accesarea dispozitivelor multimedia, care solicită deopotrivă percepția optică și auditivă, impune o participare mai intensă, un aport valorizator și imaginativ mult sporit din partea cititorului, iar lectura, cu teoria ei, nu-și poate permite suficiența de a-și refuza alte suporturi doar pentru că ele au și sunet, și imagine, și posibilități interactive. Simpla decodificare a caracterelor grafice în cazul unor enunțuri elementare, scriptice reprezintă doar o operațiune preliminară ce stă la baza instituirii sensului, în timp ce în cazul unor texte polisemice „decodificarea constituie însă doar baza procesului de formare a sensului”, consideră Paul Cornea (93, p15). De aceea pentru cititorul contemporan este mai puțin importantă însușirea unor tehnici de creștere a vitezei de lectură, cât învățarea practicilor de semnificare și de captare a sensurilor.

Fiecare cititor își adaptează tipul, dar mai ales timpul și ritmul lecturii particularităților sale mentale, psihofiziologice ce-i determină puterea de concentrare, atenția, abilitățile de a pătrunde în tainele celor mai abstracte și mai dificile texte. „Randamentul lecturii filosofice [de pildă] nu se măsoară atât cantitativ, adică după numărul paginilor citite în unitatea de timp fizic, cât calitativ, adică după gradul de asimilare a conținutului teoretic respectiv. Există pasaje sau chiar lucrări întregi de filosofie la a căror lectură nici cititorii experimentați nu depășesc 3-5 pagini pe oră”, afirmă Romulus Chiriță (81, p.39). Așa încât,

optimizarea lecturii este determinată mai mult de puterea de pătrundere, de capacitatea de înțelegere a cititorului, atât în ce privește un context lingvistic, dar și, mai ales, al celui extralingvistic și mai puțin dependentă de tehnicile inventate și experimentate de unii și recomandate tuturor.

Limbajul este într-adevăr un substitut care prelungește gândirea, dar comunicarea practică astfel este întotdeauna incompletă. Aceasta se explică prin transformarea pe care o suportă o structură „în formă de rețea, caracteristică unei reprezentări mentale, într-o structură liniară caracteristică textului” (205, p.13), iar captarea sensului transmis de un text se pliază unei noi structuri mentale ale cărei rețele pot fi mai mult sau mai puțin complexe decât structura emițătorului textului. De aici imperfecțiunea textelor, incompletitudinea lor, dar și deficiențele de comunicare.

4. 22; 23; 27; 29; 41; 64; 72; 73; 74; 76; 81; 84; 92; 93; 103; 123; 125; 156; 167; 169; 178; 180; 185; 186; 188; 191; 204, p. 486-487; 205; 238, p. 138-196; 238, p. 138-196; 242; 248; 257; 273; 276; 284; 289, p.683-685; 296; 303; 304, p. 3-6; 307, p. 16-18, 181; 308, p. 149-172.

MOTTOUL

1. În 1830, la apariția romanului *Roșu și negru*, din cele 75 de capitale ale cărții, 71 aveau câte un motto, plus încă două, la începutul celor două părți. Stendhal realiza o adevărată istorie reprezentativă, prin citatele aparținând unor mari personalități (Sainte-Beuve, Schiller, Beaumarchais, Locke, Hobbes etc.), unor opere literare celebre, unor publicații ale timpului său și chiar a unor anonimi. Se realiza un context necesar și expresiv pentru drama care urma să captiveze cititorul. Mottourile nu erau întâmplătoare, ci făceau parte din țesătura cărții, ca o voce paralelă cu cea a autorului.

Un alt exemplu de scriitor care acordă o atenție deosebită mottoului este R.W. Emerson. Filosoful și poetul american își prefațează unele eseuri cu versuri scurte, săltărețe, care consonează, prin ideile pe care le conțin cu textele în proză. Din contrapunerea celor două ritmuri se creează un stil caracteristic autorului. O poezie, de exemplu, așezată în fața eseului *Experiența* are 23 de versuri.

În capitolul „Cinci” al lucrării *A citi, a reciti: către o poetică a (re)lecturii*, Matei Călinescu (73) folosește ca motto un citat din opera lui Oscar Wilde, *Decăderea minciunii*. Mottoul sună astfel: „Nu încape îndoială că oricât ne-am amuza citind un roman pur modern, rareori obținem o plăcere artistică atunci când îl recitim. Poate că aceasta este cea mai bună probă practică pentru a descoperi ce este literatură și ce nu este. Dacă nu ne face plăcere să citim aceeași carte mereu și mereu, nu are nici un rost s-o mai citim, de la bun început.” (p.71).

Citatul este semnificativ pentru concepția estetică a lui Wilde, care respinge „romanul pur modern”, datorită imposibilității acestuia de a produce „plăcere artistică”. Matei Călinescu ia mottoul ca punct de plecare în explicarea

conflictului dintre citire și recitare, în diferitele sale aspecte estetice, morale, religioase sau politice.

Nu întotdeauna mottoul folosit înaintea unui text este explicit, sensul său, destul de ermetic este sesizat la o reluare a lecturii.

În exemplificarea oferită de Umberto Eco (115) cu nuvela lui Alphonse Allais, *O dramă foarte pariziană*, publicată în 1890, mottourile folosite în cele șapte capitole au roluri diferite: de avertizare, de mesaj, de participare, de anticipare. Ele conduc mai ușor spre descifrarea finală a textului, dacă sunt citite cu atenție. Dar de cele mai multe ori cititorul le sare, mai ales la prima lectură – „nu se întâmplă așa de obicei?”, se întreabă Eco în *Lector in fabula* – fie din grabă, fie pentru că nu vrea să se complice sau pur și simplu pentru că nu le vede rostul.

Rolul citatului este de a sensibiliza cititorul, dar și de a prezenta tema într-o formă condensată.

Michel Foucault consideră că această „secvență inițială” introduce „maniera de a vorbi”. Totul este foarte bine gândit de la început, iar citatul constituie „o rampă de lansare semantică”.

2. *„Citatul din Oscar Wilde folosit ca motto reprezintă una din concluziile critice neașteptate ale estetismului celui de-al XIX-lea veac. Deși îmbrăcat în limbajul hedonist al plăcerii și delectării, aforismul ne reamintește, prin ideea centrală a repetiției («să citim... mereu și mereu») de universul recurențelor mitice și de valorile eterne – în ultimă instanță religioasă.*

Paradoxul ilustrând o modalitate retorică tipică pentru Wilde este deliberat: o formulare aparent frivolă este încărcată cu semnificație foarte serioasă, chiar misterioasă. Respingerea romanului modern nu trebuie să ne surprindă, în contextul mai larg al esteticii lui Wilde, în care operele de recitat sunt de Platon sau de Keats.”

Matei Călinescu. *A citi, a reciti*, p. 71 (73)

3. Captatio benevolentiae

În cercetările bibliografice elaborate de BCU „Carol I” după 1990, folosirea mottourilor și a citatelor în interiorul lucrărilor a însemnat o modalitate de atragere a unor cititori dezinteresați. În bibliografiile dedicate lui Al. Tzigara-Samurçaș, Spiru Haret, G. Dem. Teodorescu, citatul așezat înaintea capitolului mari, pe o pagină albă, devine semnificativ pentru concepția lucrării, dar și pentru readucerea în actualitate a unor idei din opera autorului cercetat.

La biobibliografia *Alexandru Tzigara-Samurçaș*, înaintea primului capitol de cronologie, autorii au ales citatul „nici un fel de îngrădire, decât aceea a talentului și adevărului” care reprezintă o adevărată profesiune de credință a cărturarului.

Se poate alege un singur motto pentru întreaga lucrare care va fi așezat pe o pagină albă, în partea de sus sau de jos a paginii, înaintea textului propriu-zis.

Se pot alege două sau trei mottouri aranjate unul sub altul, din autori diferiți, care, în funcție de grafica lucrării, pot fi poziționate pe o pagină albă numerotată cu soț sau fără soț.

Mottoul mai poate fi așezat pe pagina care reprezintă începutul unui capitol imediat sub numărul sau titlul capitolului. Dimensiunea lui variază, de regulă, între un rând și zece rânduri, astfel încât să mențină interesul cititorului.

În general, citatul nu se reia în lucrare, dacă aparține unui alt autor, deși am văzut și excepții (Matei Călinescu), sau el este chiar un fragment din opera autorului cercetat și atunci poate beneficia de comentarii.

Împătimitii de lecturi savurează aceste mottouri care sunt jocuri ale fanteziei, inteligenței, culturii celui care le selectează.

4. 6; 73; 115; 134; 141

NOTELE

1. Notele se grupează fie în subsolul paginii, fie la sfârșitul unui capitol sau al unui studiu, dar și la sfârșitul unei lucrări mai complexe, de tipul edițiilor critice.

În subsolul paginii, singure sau alături de citări, fără să primească vreo denumire, notele păstrează legătura cu un cuvânt din textul propriu-zis printr-un indice numeric sau asterisc.

Citirea explicațiilor din note este facultativă, deși rolul lor este să lămurească cititorul asupra unor date insuficient de precise. Prezența lor produce însă o rupere în fluența textului astfel încât cel care dorește să se oprească asupra notelor este nevoit să le citească separat sau împreună cu unele fragmente din lucrare. Cu excepția câtorva autori care dau o întindere mai mare notelor din subsol, pentru dezvoltarea unor idei sau a unor comentarii, notele sunt „efectiv note”, „scurte remarci” a căror absență, mai ales în cazul celor savante, nu reprezintă un inconvenient atât de mare, crede profesorul Michel Charles (77, p. 39).

Mult mai des folosite sunt notele de la sfârșitul capitolelor sau a studiilor care, adesea, din rațiuni tipografice, în perioadele anterioare folosirii programelor de calculator, apar însoțite de bibliografii, purtând chiar această denumire: „Note și bibliografie”. Beneficiind de un spațiu mai larg, notele pot fi mai dezvoltate determinând pentru anumite categorii de cititori un interes științific.

În lucrarea *Studii de biblioteconomie*, Mircea Regneală, folosește un aparat auxiliar extins de „Note și bibliografie” cu informații complete asupra unor nume de personalități (10 până la 18 rânduri), date istorice, culturale etc. Urmărind un astfel de tip de note se observă înclinația formatoare a autorului, care se adresează tinerilor, studenților în special, cu informații necesare studiului.

În cazul notelor plasate la finalul volumelor, în general al edițiilor critice, efortul cercetătorilor este deosebit în acoperirea unor arii largi. Aceste note, intitulate critice, înfățișează aspecte ale laboratorului intim al autorului, forme intermediare de lucru, schițe, comentarii pe marginea manuscriselor. În general, edițiile critice de opere cuprind asemenea note pentru fiecare bucată separată, în care se face descrierea manuscrisului, a diferitelor variante, prima apariție, publicarea într-un volum etc.

Există însă și alte semnificații ale termenului. Una dintre acestea se referă la informațiile pe care editorii le fac la începutul unei cărți, cu titlul „Notă asupra ediției” sau „Notă asupra volumului I” și în care sunt specificate criteriile de ordonare a textelor, dificultățile întâmpinate, infidelitățile față de manuscrise, erorile unor ediții anterioare etc.

Alteori este vorba despre note de lectură [a se vedea FIȘA], un mod de a privi din interior travaliul intelectual al unui autor, cum se structurează o operă, care sunt influențele, preferințele autorului.

Atunci când notele sunt explicații date unor cuvinte sau sensului unui text și se plasează pe marginea paginii vorbim despre glosă (glosa marginalis). Textele vechi latine sau grecești aveau nevoie pentru explicarea unor cuvinte sau sensuri obscure de glose.

Prin extindere, glosele sunt și interpretări critice sau comentarii date unui text, fie în sens literal, fie într-un sens mai liber, mai puțin îngrădit.

Un glosator remarcabil a fost criticul Șerban Cioculescu care urmărea cu mare atenție apariția edițiilor de artă sau critice și semnala săptămânal în revista *România literară* toate amănunțele grafice sau de conținut care distorsionau. „Pentru editori – rememora N. Manolescu (204) – comentariile lui deveniseră un coșmar. Nici cea mai îngrijită ediție nu scăpa neamendată, de la cuvinte transcrise greșit la adnotări imprecise. Sub un anumit raport, aceste comentarii sunt niște glose superioare.”(p. 492).

O altă formă de comentariu o formează glosa interliniară (glosa interlinearis). Un scriitor care folosește această glosă este Roland Barthes.

2. „Notele sunt în general așezate în afara corpului paginii, dedesubt, uneori sunt grupate la sfârșitul capitolului sau al volumului. Evident, cititorul este invitat să parcurgă textul de două ori, prima oară urmând desfășurarea directă a frazei, a doua oară făcând un ocol pentru a citi nota.

Această defalcare a textului în două zone, una facultativă, cealaltă obligatorie, exprimă deseori separarea în două zone a publicului căruia îi este destinat textul. Când folosim citate în limbi străine și când le traducem în note, se presupune că anumiți cititori le-au înțeles iar alții, care nu știu spaniola sau finlandeza, vor fi obligați să facă acel ocol pentru a le citi traducerea. Atunci când autorul vrea să fie «accesibil tuturor», vrând totuși să se pună la adăpost de critica specialiștilor, el se ocupă de problemele delicate într-un mic capitol aparte.

Nota se leagă de un singur cuvânt din textul de bază, dar foarte adesea comentariul se referă de fapt la întreg contextul. Din acel moment nu mai avem nici un motiv să punem un semn lângă un anumit cuvânt și nu lângă altul, obținând astfel glosa marginală.

Situația obișnuită a notelor în subsol dă naștere la tendința ca ele să nu fie consultate decât după ce textul a fost citit în întregime; atunci însă când comentariul este situat lateral, mișcarea normală a lecturii ne obligă să-l interceptăm în timp ce luăm cunoștință de textul de bază. Din acel moment el se va difuza și va impregna întreg discursul.”

Michel Butor. *Repertoriu*, p.110 (59)

„Da, pe un alt plan, glosa desemnează, ca termen, și textul biblic și comentariul, este punctul de realizare a unei evoluții logice, care pleacă din două texte asemănătoare din punct de vedere material, pentru a le îmbina prin jocul gloselor interliniar și marginal care penetrează și încadrează textul comentat, și ajunge la o veritabilă substituție. Descriere fără îndoială simplificantă, căci nimic nu se face fără tensiuni (există tresăriri și rezistențe), dar esențialul, în perspectiva noastră, se

află aici: două texte care pot să se îmbine și care sfârșesc prin a se substitui unul cu altul."

Michel Charles. *L'Arbre et la Source*, p. 133 (77)

„Chiar dacă suntem obligați să citim «subsolurile», să ne informăm cu privire la cutume sau cuvinte ieșite din uz, ca să nu vorbesc de standardele generale, plăcerea se păstrează. Doar că ea trece prin cunoaștere /.../. Sensibilitatea nu ne mai ajunge. Avem nevoie de un efort intelectual."

N. Manolescu. *Actualitatea lecturii și studiul*, p. 486-487 (204)

„– *Îți faci note ?*

– *Niciodată, în afara însemnărilor de lucru. Știu din experiență că atunci când îți faci note rămâi și te gândești la ele și nu la carte.*"

P.A. Mendoza. *Parfumul de guayaba*, p. 24 (212)

„Mă tem că astfel se sfârșește tot ceea ce voi mai fi vreodată în stare să fac cu ochii mei în privința Jurnalului, eu neputând să-l țin mai departe, că și așa e multă vreme de când, de fiecare dată când pun mâna pe toc, îmi stric ochii; de aceea, orice s-ar întâmpla, trebuie să renunț; încât am hotărât ca de acum înainte să-mi țină ai mei jurnalul în scriere obișnuită, așa că va trebui să mă mulțumesc să notez numai ceea ce se cade să fie cunoscut de ei și de toată lumea; dacă va fi ceva (mare lucru nu poate fi acum, când dragostea mea cu Deb a trecut, iar ochii mă opresc de la mai toate plăcerile), voi lăsa o margine la jurnal, ca să adaug acolo din când în când, cu mâna mea, câte o notă în scriere prescurtată."

Samuel Pepys. *Jurnal*, p. 609 (245)

„Ce anume trebuie pus în notele de subsol ? Există un principiu fundamental referitor la distincția dintre textul de bază și textul din notele de subsol. Textul de bază cuprinde idei formulate în termenii autoarei sau autorului. Este partea în care spui, ca autoare sau autor, ceea ce ai de spus. Notele de subsol sunt partea în care arăți ce au spus alții. Separarea aceasta trebuie să fie cât mai netă. /.../

Notele de subsol mai au, de asemenea, funcția importantă de a face legătura dintre textul de bază și bibliografie. Din nou, recomandarea noastră este să nu îngropați în textul de bază trimiteri la bibliografie. Locul lor este în subsolul paginii, acolo unde stau firesc ideile altora sau trimiterile la ideile altora.”

Mihail-Radu Solcan. *Eseul filosofic*, p. 71 (292)

3. Tipuri de note

Note la subsolul paginii, aparținând editorilor:

„Aici am dat peste domni Lock și Pursell¹ și cu ei împreună ne-am dus la «Coffee House»², așezându-ne într-o sală care dă spre Tamisa. S-au cântat tot felul de cântece /.../ și un canon pe opt voci de curând compus de domnul Lock, pe cuvintele: *Domine salvum fac Regem*³, o bucată măiastră.”

¹ Dirijorul corului catedralei Westminster, tatăl marelui compozitor preclasic Henry Pursell sau Purcell (1658 – 1695).

² Cea dintâi cafenea londoneză (înființată în 1652).

³ Doamne, ține-l sănătos pe rege (în limba latină în original).

Samuel Pepys. *Jurnal*, p. 32 (245)

Note la sfârșitul unui volum:

Formă, formare, informare

„Inițial conferință rostită la Radio București în seara zilei de 25 noiembrie 1943.

Publicată în *Cronicar*, an II, nr.1, ianuarie 1944, p. 1-3.

Inclusă în culegerea *Eseuri de Duminică*, p. 149-156.

CRONICAR. *Îndreptar pentru cultură, literatură și artă* a apărut la Cernăuți, lunar, în decembrie 1943 și în ianuarie 1944. Dintre colaboratori sunt de reținut: D. Isac și Radu Gyr.

Este singura colaborare a lui Constantin Noica la revista bucovineană.

În arhiva Constantin Noica se găsesc: 1) textul dactilografiat al conferinței; sunt 6 p., cu două corecturi făcute cu cerneală albastră; 2) un text dactilografiat în anii '70; are 7 p., fără modificări sau corecturi.

În arhiva Societății Române de Radiodifuziune se află textul dactilografiat al conferinței; are 6 p.

În culegerea *Eseuri de Duminică* s-a publicat textul conferinței radiofonice.

În culegerea de față am preluat forma din revista *Cronicar*, întrucât este ultima, revăzută de autor. Între cele două forme sunt multe deosebiri stilistice, iar un amplu pasaj din conferință l-am preluat în nota 2.

1. Vezi: Mircea Eliade. *Comentarii la Legenda Meșterului Manole*, București: Publicom, 1943. 144 p.

2. La microfon Noica a citit și următorul pasaj: «Vă dau un caz, o scenă întâmplată în tren, și pe care vreau să v-o descriu ca o perfectă ilustrare a aristotelismului. Ascultam involuntar, zilele trecute, mărturisirea pe care o făcea în tren o fată unei doamne cu care intrase în vorbă. La noi sunt mulți oameni cărora le place să facă mărturisiri, să spună totul primului venit, întocmai ca în romanele lui Dostoievski. Fata se măritase de câteva luni. Avusese partide bune, pretindea ea, iar părinții vroiseră s-o mărite cu un ofițer. Ei îi plăcea însă un subofițer. Acum ducea, de câteva luni, viața de subofițereasă. Erau unele lucruri care nu-i prea plăceau, mai ales că se gândea că va da ochii, într-o zi, cu prietenele ei, măritate ceva mai bine. Dar, spunea ea, în fond își iubea bărbatul, și asta ajungea. Știi că e și nițel poet? Stăruia ea. Și simțeam că vrea să se convingă singură că nu greșise. Dar o vedeai că suferă, că abia acum

descoperă ceea ce părinții ei știau de la început, fără să fi citit, desigur, pe Aristotel, anume că fiecare om, fiecare bărbat poartă cu el o formă, un tip social, pe care-l trece soției, încadrând-o și pe ea, informând-o, în sensul acesta originar. Fata credea că nu contează decât individul. Viața îi arăta acum că dincolo de indivizi sunt forme și contează puțin și ele».”

C. Noica. *Echilibrul spiritual*, p.437-438

Note la o ediție critică de opere:

Câinele pământului

Cu titlul *Cobe*, publicată în *Revista Fundațiilor Regale*, XI, 10, oct. 1944, p. 36-37.

rd. 7– lipsește

16 treptat până la suspinul din urmă

31 păstorind sumbrele turme ale umbrelor.

Dată 1939, a apărut în *Steaua*, nr. 3, nov. 1964, p. 10-13.

A apărut în volumele din 1964 și 1967.

Câinele pământului, „adoptat de Eminescu, ca motiv al unei poeme (Strigoii – n. n.), devine la *Vinea* simbolul tristeții casnice” – scrie Șerban Cioculescu (v. art. cit., *Luceafărul*, nr. 16/1964, p. 2). Sau așa cum constată și Gelu Ionescu: „*Peisajul dramatic al psihologiei omenești zdruncinate de război prilejuiește poetului pagini de tristă meditație.*”

Ion Vinea. *Opere I. Poezii*. Ed. îngrij. de Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu. Studiu introd. de Mircea Vaida. Cluj: Dacia, 1971, p. 547-548.

4. 59; 77; 117; 119, p. 160-161; 158; 204; 212; 229; 269, p. 60-65, 275; 270; 292; 320.

ORGANIZAREA MUNCII INTELECTUALE

1. A citi, a reciti, a scrie, a rescrie, a gândi, a analiza, a sintetiza, a întreba, a căuta răspunsuri, a te îndoi sunt fațete ale unei activități intelectuale. Intelectualul, ca „administrator al rațiunii umane” este cel care caută sensuri și subsensuri, dezvăluie relațiile lui cu lumea, caută explicații sau găsește soluții într-un efort care nu întotdeauna este răsplătit.

Roland Barthes (24) schițează o tipologie comparată a scriitorului și intelectualului, pe care-l numește scriptor, din perspectiva folosirii cuvântului.

Scriitorul se exercită asupra propriului său instrument, limbajul, cuvântul și transformă întrebarea pusă lumii într-o „interogație asupra scrisului”. Scriptorul depune mărturie, explică, instruește. Limbajul este un instrument de comunicare, un vehicul al gândirii. „Cuvântul scriitorului nu poate fi produs și consumat decât la umbra unor instituții care au, la origine, o cu totul altă funcție decât punerea în valoare a limbajului: Universitatea și, mai rar, Cercetarea, Politica etc.” (p. 130).

Intelectualul este justificat prin faptul că spune ceea ce gândește, oriunde și oricând.

Din îmbinarea celor două cuvinte – scriitor și scriptor – rezultă o singură sintagmă, scriitor-scriptor, care capătă, conchide R. Barthes, o funcție complementară, oferă un model recunoscut de societate, chiar necesar; operele rezultate au un caracter public, dar sprijinul constă tot în instituții (Universitate), devenite „anexe aflate sub controlul său”.

În plan cultural și infodocumentar, intelectualul (bibliotecar sau cititor) se folosește de carte, de bibliotecă, de informație pentru a stabili acele legături care să-i permită construirea unui univers de profunzime și armonie.

Indiferent de condiții sau strategii, intelectualul este interesat în primul rând de sensul culturii, acea cultură despre

care L. Blaga spunea că „este modul specific de-a exista al omului în univers.”

Conținutul cărților în mijlocul cărora trăiește un intelectual, format în și prin bibliotecă, contribuie la descoperirea elementelor fundamentale ale societății și formează climatul specific pentru dezvoltarea acesteia.

Munca intelectuală presupune crearea unui stil propriu de raportare la realitate, dar și la carte, presupune organizare, perseverență, creativitate, concentrare, depășirea unor momente dificile constând în lipsă de inspirație, neîncredere.

Vorbind despre ambianța necesară efortului intelectual, Adrian Marino (207) aduce și principalele determinări: „ori de câte ori am avut prilejul am lucrat în biblioteci străine, o săptămână, o lună, mai multe, uneori în condiții foarte dificile, ca să nu spun de tot precare. Dar urmărind mereu o documentare metodică, tenace, îndârjită cu un plan precis în față. Metodă de mare randament, dacă este consecvent urmărită. Am investit în cărți, reviste, extrase, xeroxuri, aproape toate resursele și disponibilitățile mele.” (p. 67).

Pentru Ion Stoica (304) organizarea studiului reprezintă o funcție primordială a bibliotecii universitare. Biblioteca „are rolul de principală bază de orientare a studentului în literatura de specialitate și calea cea mai sigură de adâncire și deplină valorificare a acesteia” (p. 138). Este locul cel mai adecvat pentru „concentrarea eficientă a efortului intelectual”. Demonstrația profesorului I. Stoica se canalizează spre susținerea necesității unui studiu individual permanent, ca parte componentă a stilului de muncă. Esența acestui stil de muncă îl reprezintă lectura, care înseamnă în primul rând disciplină intelectuală, la care se adaugă refuzul superficialității și al improvizației, urmărirea cu rigoare a unui scop, pasiunea cunoașterii, selecția celor mai adecvate instrumente de informare.

Dacă studiul individual este marca determinantă a studentului, în bibliotecă, bibliotecarul de referință, bibliotecarul cercetător trebuie să realizeze concordanțe între teme și tehnică, legături între idei, un raport dinamic între tradițional și modern privind colecțiile, criteriile de selecție pentru a veni în

sprijinul studenților, lucrări de analiză și sinteză, modalități de prezentare și actualizare a surselor documentare pentru trezirea interesului științific al tinerilor. Bibliografia și documentarea formează motorul bibliotecii prin îmbinarea tehnologiei de ultimă oră cu tehnica, mereu șlefuită, a muncii intelectuale.

2. „Nu pot să lucrez într-o cameră de hotel. Nu hotelul în sine mă deranjează, fiindcă nu-i vorba de o problemă de ambianță sau de decor, ci de organizarea spațiului. (Nu degeaba sunt sau mi se atribuie calificativul de structuralist !).

Ca să «funcționez», trebuie să fiu în stare să-mi reproduc structural spațiul obișnuit de muncă. La Paris, locul de muncă (zilnic de la nouă jumate la 13 – acest timing regulat, de funcționar al scrisului îmi convine mai mult decât un timing aleatoriu, care presupune o stare de excitație continuă) e în dormitor (cameră în care nu mă spăl și nici nu mănânc). E completat de un spațiu pentru muzică (zilnic cânt la pian, aproape la aceeași oră: 14,30) și de unul pentru «pictură», cu multe ghilimele (cam la opt zile o dată, sunt un pictor de duminică; deci îmi trebuie un loc unde să mâzgălesc).

În casa de la țară, am reprodus exact cele trei spații. Nu contează prea mult că nu sunt în aceeași cameră. Căci nu pereții despărțitori contează, ci structurile.

Dar asta nu e totul. Spațiul de muncă propriu-zis trebuie el însuși să fie împărțit într-un anumit număr de microspații funcționale. Întâi de toate, îmi trebuie o masă (îmi place să fie de lemn: am o relație bună cu lemnul). Îmi mai trebuie un spațiu suplimentar lateral, adică o altă masă unde să-mi pot înșira diferitele fragmente ale muncii curente. Și apoi, un loc pentru mașina de scris, un pupitru pentru diferitele mele «memorizatoare», «microplanning»-uri pentru următoarele trei zile, «macroplanning»-uri pentru un trimestru etc. (Rețineți că nu mă uit niciodată la ele. Simplul fapt că le știu acolo îmi e de ajuns). În fine, am un sistem de fișe cu un format foarte riguros: un sfert dintr-o coală obișnuită. Așa au arătat, cel puțin până în ziua când normele au fost răsturnate în cadrul unificării

europene (pentru mine a fost una din cele mai dure lovituri ale Pieței Comune). Din fericire, nu sunt totuși excesiv de obsesional. Dacă aș fi fost așa, ar fi trebuit să-mi iau de la zero toate fișele de când am început să scriu, deci cam de vreo 25 de ani.”

„Cel mai mult îmi displace munca de erudiție. Nu iubesc bibliotecile. Acolo citesc foarte greu. Contactul imediat și fenomenologic cu textul tutore îmi provoacă o excitare. Deci nu încerc să-mi alcătuiesc o bibliotecă prealabilă. Mă mulțumesc să citesc textul în cauză, și asta într-un mod destul de fetișist: notez anumite pasaje, unele întâmplări, chiar anumite cuvinte care au puterea de a mă exalta. Treptat, înscriu pe fișe, fie citate, fie idei care-mi vin, dar ciudat, deja într-un ritm anume al frazei, așa încât, din clipa aceea, lucrurile capătă deja felul de a fi al unei scriituri.

Ca pas următor, o a doua lectură nu e neapărat obligatorie. În schimb, pot alcătui o anume bibliografie, căci din clipa aceasta cad într-un soi de stare maniacală. Tot ce încep să citesc știu că va fi inclus inevitabil în munca mea. Singura problemă e să evit ca lecturile de agrement să interfereze cu cele destinate scriiturii. Soluția e foarte simplă: primele, de pildă un clasic sau o carte a lui Jakobson despre lingvistică, foarte pe placul meu, le citesc seara, în pat, înainte de a adormi. Celelalte (chiar și textele de avangardă) – dimineața, la masa de lucru. Nimic arbitrar în ce fac. Patul e mobila iresponsabilității. Masa – cea a responsabilității.”

Roland Barthes. *Grăuntele vocii*, p. 324-326 (23)

„A scrie înseamnă a rupe această legătură, a retrage limbajul din curgerea lumii, a-l lipsi de ceea ce face din el o putere prin care, dacă eu vorbesc, lumea se vorbește pe sine, ziua se construiește pe sine, prin muncă, acțiune și timp.

A scrie este ceea ce nu se termină, ceea ce nu încetează niciodată. Scriitorul, se spune, renunță să spună «Eu». Kafka observă cu surpriză, cu încântată plăcere, că a intrat în literatură de îndată ce l-a putut înlocui pe «Eu» cu «El».

Este adevărat, dar transformarea este mai profundă. Scriitorul aparține unui limbaj pe care nimeni nu-l vorbește, care nu se adresează nimănui, care nu are un centru, care nu revelează nimic. El poate crede că se afirmă pe sine în acest limbaj, dar ceea ce afirmă el este cu totul lipsit de sine. În măsura în care, scriitor fiind, lasă să se exercite ceea ce se scrie, el nu mai poate niciodată să se exprime, nu mai poate recurge la «tine» și nici să dea cuvântul celuilalt. Acolo unde se află el, vorbește doar ființa – ceea ce înseamnă că vorbirea nu mai vorbește, ci este, ci se consacră purei pasivității a ființei.

Când a scrie înseamnă a te abandona interminabilului, scriitorul care acceptă să-i susțină esența pierde puterea de a spune «Eu». El pierde atunci puterea de a-i face și pe alții să spună «Eu». De aceea nu poate da viață unor personaje cărora forța lui creatoare le-ar garanta libertatea. Ideea de personaj, ca și forma tradițională a romanului, nu este decât unul dintre compromisurile prin care scriitorul, târât în afara lui prin literatura aflată în căutarea propriei esențe, încearcă să-și salveze raporturile cu lumea și cu el însuși.

A scrie înseamnă a te face ecoul a ceea ce nu poate înceta să vorbească – și, din chiar această cauză, pentru a-i deveni ecou, trebuie, într-un anume fel, să-i impui tăcere. Aduc acestei vorbiri ce nu încetează, decizia, autoritatea propriei mele tăceri. Fac sensibilă, prin medierea mea tăcută, afirmația neîntreruptă, murmurul gigant asupra căruia limbajul deschizându-se el devine imagine, devine imaginar, profunzime vorbitoare, indistinctă plenitudine care e vid. Această tăcere își are izvorul în eclipsarea la care este invitat cel ce scrie. Sau este resursa puterii sale, acel drept de a interveni pe care îl conservă mâna care nu scrie, partea din el însuși ce poate totdeauna să spună nu și, când trebuie, să facă apel la timp, să restaureze viitorul.”

M. Blanchot. *Singurătatea esențială*, p. 20-21 (41)

„Ceea ce este caracteristic pentru intelectualul român este absența unei vieți interioare profunde, este absența de stil interior.” (p. 13).

„La noi nu există o preocupare cărturărească pentru ea însăși, pentru bucuriile pe care le poate aduce ea. Cartea este considerată ca un mijloc de parvenire și încă, întrucât este posibil, de parvenire cât mai timpurie. Este foarte interesant faptul că intelectualul român citește cam până la vârsta de 25 de ani, pentru ca după aceea să exploateze lectura făcută după o selecție foarte discutabilă. Aceasta dovedește că noi nu avem dezvoltată organic tendința de a ne informa, de a asimila cât mai mult conținut de cultură.” (p. 16).

Emil Cioran. *Intelectualul român* (83)

„Însă elementul nelipsit din interviurile filmate cu un intelectual umanist este biblioteca. Desigur, nu biblioteca borgesiană, nu acea proiecție pornită din interior, care face din carte supremul mod de a exista și pe care ajungi să ți-o asumi cu perseverența cu care un melc își poartă cochilia. Biblioteca la care mă gândesc eu este exact opusul acesteia și cel mai potrivit ar fi să o numim biblioteca-panaș. Pentru cei mai mulți intelectuali, ea este asemenea chipiului pentru un polițist: un însemn de autoritate. Un intelectual umanist filmat la el acasă trebuie să lase senzația că trăiește clipă de clipă într-un ocean de cărți, că înoată în ele de când se trezește și până la culcare și că acestea îl urmează, ca dâra unui reactor, oriunde s-ar afla în casă. /.../ Orice bibliotecă este proiecția unei veleități culturale. Ea este un garant pentru o știință care nu poate fi probată în fiecare clipă, este dovada indirectă a unei isprăvi culturale care nu trebuie neapărat să fi avut loc și care trimitte cu gândul la altele care nu vor avea loc niciodată. /.../ Situată în regiunea incertă dintre ustensil, trofeu, decorație și mărturie, biblioteca, asociată cu posesorul ei, poate deopotrivă dezvălui și masca: un tic cultural, traseul unei formări, o aspirație îngropată, direcția unei pasiuni, bulimie, lene sau prostie, un proiect amânat la nesfârșit, un crez prăbușit. În sine, o

biblioteca nu garantează nimic. Ea sugerează doar, atunci când e anume arătată, o respectabilitate smulsă celui alt prin raptul privirii, un spectacol copleșitor montat. Toți autorii aceia muți aliniați în rafturi par convocați pentru a depune mărturie că cel care i-a colecționat face parte din familie, că simpla vecinătate cu ei îl face pe posesorul lor să fie asemenea lor.”

Gabriel Liiceanu. *Ușa interzisă*, p. 282-284 (188)

„Eu însumi nu scriu decât de mână. Copia dactilografiată mi s-a părut totdeauna cea mai străină de mine. Abia în tipar încep să mă regăsesc, e drept, sub o formă, alta, a mea însumi. Nu sunt un spirit conservator și nu resping mașina de scris din punctul de vedere al înnoirii tehnologice. Rezerva mea privește (și exclusiv pentru prima redactare) caracterul de proteză pe care mașina îl are. Interpune între mine și textul meu un corp străin. Dar textul meu îmi aparține în modul cel mai intim, este o ipostază fizică a mea și orice proteză mi-l alienează. De aproape un sfert de secol scriu în același fel, pe același tip de foaie de hârtie și cu aceleași instrumente, stiloul sau pixul, pe care le alternez, dar nu le pot înlocui. M-am obișnuit cu aspectul paginii, pe care o am și acum în față, așa cum m-am obișnuit cu culoarea ochilor sau cu forma nasului pe care mi le văd zilnic în oglindă, când mă bărbieresc. Orice altă modificare decât cea datorată factorilor biologici (și scrisul nostru, în latură grafică, se ridează, devine șovăielnic sau bătrânicos cu vârsta) mă deranjează și mă neliniștește. Și ce lucru curios ! M-am deprins să citesc oricând și oriunde, în paț, la masă, în picioare în autobuz, în singurătatea camerei ori în mijlocul oamenilor. De scris nu pot nici oriunde, nici oricând. Scrisul e mai exigent decât cititul.. Mă constrânge, mă disciplinează, mă limitează. Cititul prea mă lasă într-ale mele, îmi încurajează lenea sau reveria sterilă. Poate că dincolo de toate, am citit din prima clipă în vederea scrisului, tocmai fiindcă am intuit că scrisul mă constituie mai serios și mai profund decât cititul./.../. nu știu, n-am știut, probabil, niciodată, ce înseamnă să citești de dragul de a citi. Aceasta e o infirmitate.

Îmi dau seama că dacă, într-o zi, cine știe de ce, n-aș mai scrie, aș înceta în aceeași clipă să citesc.”

N. Manolescu. *Scrisul și cititul*, p. 46-47 (201).

„Cred, în realitate, că în munca literară ești totdeauna singur. Ca un naufragiat în mijlocul mării. Da, este profesiunea cea mai solitară din lume. Nimeni nu te poate ajuta să scrii ceea ce ai de scris.”

P.A. Mendoza. *Parfumul de guayaba. Convorbiri cu Gabriel Garcia Marquez*, p. 25 (212)

„Redacta în general numeroase fișe de observație, înmulțea în jurul lui documentele iconografice și literare, despuia toate arhivele accesibile, apoi sistematiza întregul material imens, astfel încât în jurul modestei lui mese de lucru se organiza un vast șantier.” (p. 40).

„O părere adeseori reluată de Camil era că în vechea societate intelectualii, adică administratorii rațiunii umane, nu alcătuiau o forță socială, numai pentru că nu știau să se organizeze. De aceea, în revistele sale, în « Săptămâna muncii intelectuale», în «Cetatea literară», a tratat numeroase probleme teoretice și practice de organizare a profesiunilor intelectuale și, în primul rând, a celei scriitoricești. A fost, deci, unul din publiciștii care au dat un înțeles mai bogat și mai precis termenului de intelectual și a contribuit mai mult la lămurirea rostului acestuia într-o orânduire bazată pe rațiune.” (p. 41).

Tudor Vianu. *Despărțirea de Camil* (332)

„«Adevărul literar» îmi cere încă și date biografice și informații asupra metodei mele de lucru.

Date biografice nu dau; nu ar fi de nici un folos cititorilor. Atât numai vreau să spun, că în școala secundară și în Universitatea din Iași am învățat carte și norme de viață de la

oamenii care, prin cinstea și inteligența muncii lor, au făcut să mă gândesc la dâșii, pe când eram în școli străine, cu neîncetată admirație și recunoștință. Mi se pare că în privința școlii românești, ca și despre așa-numita secetă literară, continuă să cârtească aceeași critică întârziată și mioapă.

Scriu greu și mai niciodată cu plăcere. Chiar scrisul unei bucăți scurte trebuie să-l întrerup ceasuri ori zile întregi. În aceste pauze, citesc lucruri cât se poate de deosebite între ele și cât se poate fără legătură cu subiectul pe care-l las în părăsire. După primele linii scrise «subiectul» mi se face aproape totdeauna antipatic. Mi-e natural ca dezvoltările unei teme să crească la întâmplare, impresionistic oarecum, cu întreruperi lungi și prin abateri depărtate, să se organizeze apoi cum vor putea. Vorba este expresie absolut convențională; e un înconjur arbitrar prin care cuprinsul sufletesc se transmite sărac și rece. Totuși rostită, vorba e cel puțin vie într-un fel. Dar scrisul e schemă searbădă și moartă. Ca imagine materială, e urât și fără noimă; ochiul cetitor îl escamotează pe cât poate, și admirația pentru litera caligrafică nu mai e cetire. Aplicarea culorii pe pânză, lovirea acordului pe piano sunt mângâieri senzuale care te răsplătesc imediat. O frază reușită însă începe să-ți placă abia târziu... Scrisul e schelet urât; ar trebui ajutat cu desene și măsuri de muzică. Mai bine încă, n-ar trebui scris deloc, ci numai vorbă, gest, mimică.”

Paul Zarifopol. *Metoda de lucru*, p. 74-75 (345)

3. Etape în elaborarea lucrărilor bibliografice în BCU „Carol I”

Există o fază preliminară începerii unei lucrări, care este compusă dintr-o serie de activități esențiale:

- numirea unui coordonator de lucrare de către conducerea bibliotecii sau asumarea de către un membru al Serviciului Bibliografic a realizării lucrării;
- formarea colectivului de lucru;

- determinarea, dacă există, a unor colaborări externe bibliotecii și încheierea unei înțelegeri privind segmentele de lucru care revin fiecăruia;
- alegerea, facultativă, a unui coordonator științific (cadru didactic universitar), care lucrează în domeniul specific temei alese;
- fixarea definitivă a temei;
- redactarea unui plan provizoriu al lucrării, care se poate definitiva sau modifica în funcție de materialul găsit;
- fixarea aproximativă a dimensiunilor lucrării pentru estimarea timpului dedicat finalizării și procesării acesteia;
- rezolvarea unor probleme de metodă privind investigația, selecția, descrierea, redactarea (cu adnotare sau fără, cu referate etc.), sistemul de indici, titlurile de reviste care urmează să fie consultate;
- repartizarea între membrii colectivului de lucru a materialelor și fondurilor care urmează să fie cercetate de fiecare;
- repartizarea pe limbi străine a materialului în funcție de specializarea membrilor colectivului;
- fixarea unor termene pentru discuții în legătură cu mersul lucrării, cu obstacolele intervenite.

Etapetele obligatorii realizării unei lucrări bibliografice constau în **investigație, selecție, descriere și organizarea materialului.**

Investigația reprezintă cercetarea documentelor primare, secundare sau terțiare pentru realizarea unui nou instrument de informare. Aceasta este necesară

- pentru obținerea materialului care urmează să intre în lucrare;
- pentru actualizarea informațiilor dacă lucrarea este de durată;
- pentru soluționarea unor neclarități de descriere a referințelor bibliografice descoperite în instrumente de informare secundare.

Pentru toată perioada de lucru e necesar să se precizeze ce fonduri vor fi cercetate în funcție de valoarea

acestora (biblioteci enciclopedice, specializate, de facultăți, de institute, de societăți etc.), muzee, colecții personale, autori.

Informațiile sunt ierarhizate, astfel încât investigația să pornească de la publicațiile cele mai noi, mai sintetice, spre cele mai vechi, pentru a obține cele mai multe și mai importante materiale (monografii, studii de sinteză, indici de reviste).

Consultarea cataloagelor bibliotecii reprezintă o cale sigură de acces la documentele primare cu facilitatea de a putea fi consultate pe loc.

În funcție de numărul de colaboratori implicați în realizarea unei lucrări se poate lărgi investigația pe mai multe căi de informare.

Amplourea investigației depinde de natura lucrării: va fi mai redusă pentru bibliografiile la cerere, de exemplu, dar foarte largă pentru cercetări, ghiduri bibliografice, bibliografii.

Se investighează:

- enciclopedii, dicționare, generale și specializate;
- biobibliografii, bibliografii naționale tematice, bibliografii ascunse;
- repertorii, cataloage colective, buletine, indici de reviste;
- rubrici de reviste;
- baze de date.

Limita în timp a investigației este una din cele mai importante probleme și decurge, în general, din concepția lucrării. Depinde, însă, și de timpul de care dispun redactorii lucrării și de momentul când ei consideră că trebuie să se oprească (fie până când, mergând pe căi diferite, se ajunge la aceleași materiale, fie până când nu se mai găsește nici o informație timp de câțiva ani la rând).

Indiferent de timpul acordat căutării sau de adâncirea investigației, evaluarea surselor trebuie să rămână permanent în atenția realizatorilor. Această evaluare ne spune dacă e cazul ca investigația să se oprească la un anumit număr sau se va recurge și la altele. Totul depinde de preocupările personalității căreia i se alcătuieste bibliografia, de secțiunea dintr-un anumit domeniu (a se vedea *Curențele literare*) sau de amploarea

domeniului (*Ghidul de literatură română, Filosofia și sociologia contemporană, Teoria și metoda în istorie*).

În ceea ce privește perioada de timp, unele lucrări au un caracter curent (*Buletinele* apărute în perioada 1970-1989, *Filosofia contemporană, Sociologia contemporană*), altele retrospectiv până la zi (*cercetările bibliografice*). Perioada de apariție a unei reviste pentru care s-a lucrat un indice, determină perioada de timp luată în considerare.

Selecția este o operațiune care se face în paralel cu investigația, prin care sunt alese materialele cu cea mai mare adecvare la tema aleasă și cu valoare științifică.

Pentru domeniul tehnic contează noutatea materialelor.

În general, criteriul selecției se alege la începutul lucrării și el se aplică pe tot parcursul documentării.

Selecția cere anumite calități din partea celor care o fac: cunoaștere a domeniului, spirit științific, onestitate, pregătire profesională, experiență, obiectivitate.

În funcție de selecția aplicată o lucrare bibliografică se dovedește de utilitate sau nu.

În cazul bibliografiilor, a indicilor de reviste intervine criteriul exhaustivității și, în acest caz, materialele selectate trebuie repartizate pe rubrici care să le fixeze valoarea.

O dată selectate materialele, acestea sunt descrise bibliografic, conform standardelor în vigoare [a se vedea DESCRIEREA BIBLIOGRAFICĂ], dar se pot adapta unele descrieri în funcție de complexitatea materialului.

Referințele bibliografice pot fi completate cu adnotări [a se vedea FIȘA], citate [a se vedea CITAREA] sau rezumate.

Rezumatul unui document cuprinde „redarea concisă a conținutului acestuia, neînsoțită de interpretări sau aprecieri critice”, astfel încât prin identificarea exactă a conținutului să se stabilească dacă citirea integrală a documentului prezintă sau nu interes (STAS 6442-79 *Rezumate pentru publicații și documente*). Rezumatele pot fi **informative** (prezintă cantitativ și calitativ informațiile din document), **indicative** (prezintă sub formă de semnalări principalele aspecte) și **informativ indicative**. Redactarea se face la persoana a treia. Rezumatul poate cuprinde 100 de cuvinte (note și comunicări scurte), 250

de cuvinte (articole sau părți de monografii) și maximum 500 de cuvinte (monografii, rapoarte, teze). Un rezumat de mică întindere se redactează într-un paragraf, iar dacă este mai amplu se redactează pe alineate.

Organizarea materialului este nu numai o formă de prezentare, dar și de valorificare a documentelor într-un mod științific, adecvat domeniului respectiv. BCU „Carol I” a folosit un singur sistem de clasificare, CZU, pentru organizarea pe materii, procedând la aplicarea unor modalități de organizare concepute special pentru anumite lucrări sau la principii de organizare mai simple, de tip formal.

Când materialele sunt numeroase și diverse, organizarea se face după forma acestora: cărți, articole, manuscrise, corespondență, emisiuni la Radio, TV etc.

În cazul unui indice de revistă cu profil larg, dar în care predomină literatura, se folosește o structură în care literatura se plasează la început și cu o mai mare dezvoltare decât celelalte secțiuni.

Ghidul bibliografic de literatură română are un sumar care respectă logica materialelor.

O organizare pe materii are avantajul unei adaptări mai ușoare la dezvoltarea diverselor domenii, dar presupune și o bună pregătire de specialitate.

De cele mai multe ori se ține cont de gradul de pregătire a solicitatorilor de instrumente de informare și se adoptă aranjarea materialelor în ordinea crescândă a dificultăților pe care le prezintă.

Sunt însă criterii care statornicesc un anumit model: de exemplu, pentru bibliografiile de cărți vechi se preferă criteriul cronologic.

Într-o bibliografie mai extinsă, în cadrul unei prime ordini, după natura materialelor, se preferă criteriul alfabetic; dacă se referă la un autor, se adoptă fie criteriul cronologic, care arată evoluția operei acestuia, fie combinat cu cel alfabetic.

Cercetările care au privit curentele literare sau bibliografia limbii române au beneficiat de un criteriu cronologic, pentru a scoate în evidență perioada în care anumite probleme i-au interesat mai mult pe specialiști.

Toate pozițiile materialelor se numerotează începând de la 1 până la sfârșitul lucrării. Numerotarea permite să se facă trimiteri de la o poziție la alta pentru completarea datelor sau stabilirea unor legături de idei. Cu ajutorul acestor numerotări se pot elabora indexurile finale.

Etapa de încheiere a volumului presupune ca ultima citire, stilizare, uniformizare a descrierilor să fie realizate de redactorul / autorul lucrării.

Redactorul este cel care assemblează materialele, face numerotările și trimiterile și pregătește lucrarea pentru procesare. Tot el face colaționarea și a doua corectură, singur sau ajutat de membrii colectivului.

Pentru a fi complet, volumul primește:

- foaia de titlu (cu numele instituției, autorul, titlul lucrării, subtitlul, genul acesteia, localitatea de apariție și anul);
- versoul foii de titlu (cu numele redactorului lucrării, al colaboratorilor, al coordonatorului, al copertei, precum și CIP-ul Bibliotecii Naționale a României);
- sumarul, în formă definitivă, cu menționarea paginilor pentru fiecare capitol;
- prefața / studiul introductiv care poate fi scris de o personalitate a domeniului, de coordonatorul științific sau de o altă persoană cu pregătire corespunzătoare;
- nota redacției aparține redactorului lucrării și conține date tehnice despre alcătuirea lucrării, modul de lucru etc.;
- indexul / indexurile finale lucrat/e de redactorul lucrării sau în colaborare cu membrii colectivului;
- se mai pot adăuga, înaintea cuprinsului, lista de abrevieri și lista periodicelor consultate.

Lucrarea se predă editurii care a obținut dreptul de editare.

4. 23; 24, p.171-179; 26; 41, p.13-30; 42; 64, p. 54; 78; 83, p.12-17; 117, p. 69, 94-114; 150; 154; 173; 188; 193; 202; 207; 212; 214; 244; 267; 303; 304, p.135-143; 314; 329; 332, p. 38-42; 339; 345, p.78-80.

PAGINA. PAGINAȚIA

1. Pagina tipărită a constituit pentru mulți autori un element de atracție. Cartea este privită ca obiect spiritual, dar și ca obiect fizic, prin dimensiune, pagină, corp de literă, dând un veșmânt necesar textului. Scriitorii care au o anumită aplicație pentru așezarea în pagină a propriilor creații construiesc o arhitectură originală care să completeze textul. Îi putem da ca exemple pe Mallarmé sau pe Claudel. „De ce – se întrebă Mallarmé (200)– o izbucnire de măreție, de gândire sau de emoție, considerabilă, frază susținută, cu caractere mari, un rând pe pagină cu o așezare gradată nu ar ține cititorul cu sufletul la gură, pe toată durata cărții, făcând apel la puterea sa de a se entuziasma”.

În 1925, în conferința intitulată *Filosofia cărții*, Paul Claudel (87) își manifestă aplecarea spre ideogramă, considerată „imagine abstractă a lucrului pe care-l exprimă, cheie a determinării și a ideii”. După mulți ani petrecuți în China și Japonia, Claudel se simte îndreptățit să vorbească despre fiziologia cărții, despre arhitectura paginii, despre raportul dintre plin și gol, dintre spațiile albe și negre.

„Între poem și pagină – scrie Gilbert Gadoffre (142) – s-ar putea într-adevăr concepe un nou tip de relații; arhitectura tipografică, participând la o simbolistică a spațiului, ar deveni întocmai ca ideograma, o formă semnificativă la fel de strâns legată de cuvânt cum era, în prozodia clasică, metrica și rima”. (p.58).

Fiecare epocă își are propriile tehnici de imprimare care scot pagina tipărită din anonim și o transformă în adevărată artă.

Pagina este un element constitutiv care contribuie la ansamblul unei lucrări.

În biblioteconomie, paginația face parte din caracterizarea cantitativă, alături de numărul de foi, coloane etc.

Ca element al unei referințe bibliografice, care privește o publicație considerată ca un tot (o monografie), paginația cuprinde numărul total de pagini al monografiei. Numărul total se stabilește adăugând la ultima pagină numerotată următoarea/următoarele pagini (de exemplu, pagina de cuprins, nenumerotată, o pagină albă), ultima pagină care se ia în calcul fiind cea care conține caseta tipografică.

CLAUDEL, Paul. *Positions et propositions*. 3-ème ed. /Vol. 1-2/. Paris: Gallimard, 1928. Vol.1: 255 p.; Vol.2: 267 p.

Ca element al unei referințe bibliografice care privește părți, contribuții, într-o publicație separată sau articole dintr-o publicație serială, paginația va cuprinde prima și ultima pagină între care se află contribuția, articolul.

MALLARMÉ, Stéphane. Cartea, instrument spiritual. În: St. Mallarmé. *Divagații. Igitur. O lovitură de zaruri*. București: Atlas, 1997, p. 165-168.

RUSEA, Lili. O perspectivă asupra serviciilor de referințe. În: *Buletin ABIR*, 1997, Vol. 8, nr.3, p. 26-27.

În cazul unei lucrări în mai multe volume, paginația fiecărui volum se stabilește fie prin numerotarea paginilor din fiecare volum în parte, fie printr-o paginare continuă, al doilea volum continuând numărătoarea paginilor de la ultima pagină a primului volum (de exemplu, Vol. 1-2: 600 p. Vol.1: 312 p.; Vol. 2: p.313-600).

În descrierea diferitelor lucrări științifice se folosesc prescurtări, precum pp., pg., pag.

Conform ISO 690 prescurtarea cuvântului pagină este litera p urmată de punct.

2. „Așa cum trebuie să decupăm firul discursului în rânduri pe care le numim versuri, atunci când acest decupaj este altfel justificat decât de cerințele ediției, tot așa suntem nevoiți să decupăm coloana în tronsoane, care se vor numi strofe sau paragrafe, dacă acest decupaj este justificat.

Strofă, pagină perfectă, ca un «vers sau rând perfect».

Pe ruloul antic, tronsoanele coloanei erau așezate unele lângă altele după o axă paralelă cu cea pe care o urmau cuvintele, ceea ce făcea să apară, destul de repede, inconvenientele înfășurării inițiale. Cartea, în forma ei actuală, marchează un progres considerabil, utilizând în mod deliberat o a treia axă, în grosime, perpendiculară pe celelalte două. Tronsoanele se stivuiesc unele peste altele la fel cum se stivuiuau rândurile.

Întrebuițarea pe care geometria o dă cuvântului «volum», destul de depărtată de etimologia sa volumen, ne arată cu câtă precizie apăreau cele trei dimensiuni în carte în momentul în care aceasta a luat forma actuală.

Așa cum ochiul poate cuprinde un rând întreg dintr-o privire, cum poate parcurge foarte repede pagina pentru a verifica prezența cutărui sau cutărui cuvânt, tot astfel, ajutat de o mână îndemnatică, el poate frunzări volumul făcând sondaje ici și colo, luând mostre pentru a identifica rapid cutare regiune.

Cartea, așa cum o știm astăzi, reprezintă dispunerea firului discursului într-un spațiu cu trei dimensiuni după un dublu modul: lungimea rândului, înălțimea paginii, dispunere care prezintă avantajul de a oferi cititorului o mare libertate de deplasare în raport cu «desfășurarea» textului, o mare mobilitate, aceasta apropiind-o cel mai mult de o prezentare simultană a părților din care este formată o lucrare.“

Michel Butor. *Despre pagină*, p. 99 (59)

„Fiecare pagină ni se prezintă ca terasele succesive ale unei mari grădini; ochiul care le soarbe dintr-odată una după alta prinde acest cuvânt, pe jumătate ridicat în spatele inițialei

sale, ca pe niște repere instantanee, acest complex silabic, ca pe o floare cu parfum înțepător sau ca pe o tisă. Amatorul care întoarce una după alta paginile unui manuscris gros, unde se desfășoară, de exemplu, sau se succed ca niște care debordând de bogății și de trofee, strofele din Comus și octavele din Tasso sau din Ariosto, nu are nevoie să citească pentru a absorbi poemul. El nu citește, el se plimbă ca într-o grădină, el preferă să nu se ocupe de fiecare detaliu, ci să domine ansamblul. După cum, trei cuvinte ici și colo, cu mișcarea și accentul celor care stau de vorbă, sunt suficiente auditorului pentru a se bucura de o conversație, tot așa, în mijlocul acestor mari peluze, care lucrează uneori asupra întregii pagini, cu tipografia lor vorace, ochiul se bucură cu deliciu și printr-un atac oarecum lateral, de un adjectiv care se descarcă brusc într-un neutru cu violența unei note grenă sau asemeni focului.”

Paul Claudel. *La philosophie du livre*, p. 121-122 (87)

„Locurile lăsate albe, într-adevăr, capătă importanță, izbesc mai întâi; versificația le cerea, drept tăcere de jur-împrejur, în mod obișnuit, așa încât o bucată, lirică sau alcătuită din puține unități prozodice, să ocupe, la mijloc, aproximativ o treime din foaie: eu nu încalc această măsură, doar o dispersez. Hârtia intervine ori de câte ori o imagine, din proprie inițiativă, încetează sau se face nevăzută, acceptând succesiunea altora și, cum nu e vorba, ca pân-acum, de trăsături sonore regulate sau versuri – mai degrabă, de subdiviziuni prismatice ale Ideii, în clipa în care ele apar și cât durează concursul lor, într-o anume punere exactă în scenă, vor exista așadar locuri variabile, aproape sau departe de firul conducător latent, în virtutea verosimilității, în care se impune textul. Avantajul, dacă am dreptul s-o spun, literar, al acestei distanțe copiate care mental separă grupuri de cuvinte sau cuvintele între ele, pare când să accelereze, când să încetinească mișcarea, scandând-o, dictând-o chiar după o viziune simultană a Paginii: aceasta din urmă luată drept unitate

așa cum este altundeva Versul sau rîndul perfect. Ficțiunea se va închea și se va risipi, cu repeziciune, urmînd mobilitatea scrisului, în jurul opririlor fragmentare ale unei fraze capitale încă din titlu introduse și continuate. Totul se petrece, prin racursi, în ipoteză; se evită povestirea. Adăugați că din această întrebuintare dezgolită a gândului cu retrageri, prelungiri, fugi, sau propriu-i desen, rezultă, pentru cine vrea să citească cu glas tare, o partitură. Deosebirea de caractere tipografice între motivul preponderent, unul secundar și câteva adiacente, dictează importanța emisiei orale, iar poziția, medie, în susul, în josul paginii, va indica urcarea sau coborârea intonației“.

Stéphane Mallarmé. *Prefață*, p. 242-243 (200)

3. Pagina ca o partitură...

Considerată un element facultativ al descrierii bibliografice, chiar și de către standardele avizate, paginația este mai mult omisă în bibliografia lucrărilor științifice. Sunt reținute, în general, numele autorilor, titlurile lucrărilor, anul publicării și, ocazional, editura.

În activitatea bibliografică și de cercetare desfășurate în Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” menționarea paginației unei cărți sau a unui articol de periodic este obligatorie. Nu este vorba doar de prezentarea completă și unitară a referințelor, ci și de importanța acordată totalității paginilor, care contribuie, în egală măsură cu celelalte elemente (editură, an) la impunerea, în funcție de domeniu sau temă, a unei anumite valori a publicației. Paginația poate fi un indiciu dacă o lucrare este de popularizare sau epuizează un subiect. Un cercetător atent urmărește întotdeauna într-o bibliografie prezența paginației.

Până în 1996, în lucrările elaborate de BCU s-au folosit următoarele descrieri de paginație, conform STAS 6158-70.

EMINESCU, Mihai. *Poezii*. București, Minerva, 1974. 316 p.+1 portr.

PILLAT, Ion. *Poezii*. Antologie de Dinu Pillat. Vol. 1-2. București, EPL, 1967. Vol. 1: XXXVIII+226 p. Vol. 2: 334 p.

SILVESTRU, Valentin. *Spectacole în cerneală*. București, Albatros, 1972. 160 p.+16 f. pl. cu ilustr.

După 1996, conform ISO 690, s-au folosit următoarele descrieri:

DIMITRESCU-IAȘI, C. Către tinerimea română. În: C. Dimitrescu-Iași. *Omul și opera: volum omagial*. București: Socec, /1934/, p. 358-376.

VOINESCU, Stelian. *Zece ani: 1877-1927: războiul pentru neatărnare: (1877-1878)*. București: Cartea Românească, /s.a./, 78 p., 47 f. fotograf.

În memoria reginei Maria. În: *Convorbiri literare*, iun.-oct. 1938, 71, nr. 6-10, p. 191-193. /Semnează: Al. T. S./.

Indiferent de standardul folosit și de diferențele minore de descriere, paginația rămâne un element definitoriu pentru prezentarea succintă a unei publicații. Prin ea, contribuția autorului devine pertinentă.

4. 59, p. 91-95, 97-99; 87, p.103-129; 142; 200, p. 165-168; 269, p. 92-96.

PALIMPSESTUL

1. În cartea sa *Palimpsestes*, cu subtitlul „literatură de gradul doi”, Gérard Genette (143) folosește palimpsestul ca o modalitate de a comenta această literatură pe care o numește hipertextualitate și prin care „toate operele derivă dintr-o operă anterioară, prin transformare, ca într-o parodie, sau prin imitație, ca în pastișă”.

„Un palimpsest – scrie Genette pe coperta lucrării sale – este un pergament de pe care s-a răzuit prima inscripție, pentru a i se substitui o alta, dar în această operație nu s-a șters iremediabil primul text, astfel încât se poate citi sub noul text.”

La figurat, continuă Genette, un text poate să ascundă în el un alt text și acest lucru se pretează la o dublă lectură, o lectură palimpsestică, o numește el cu o expresie a lui Philippe Lejeune. Este o „lectură relațională (a citi două sau mai multe texte *în funcție* unul de altul) care conduce spre exersarea unui *structuralism deschis*”, conchide autorul (p. 452).

Pentru Matei Călinescu (73), această literatură de gradul doi, comentată de G. Genette, este „o literatură deviată prin variate tipuri de transformare sau de «transtextualizare» din alte opere literare anterioare” (p. 229).

2. *„Pergamentul era scump și rar la sfârșitul secolului al VII-lea și la începutul celui de-al VIII-lea, astfel că, prin scriptoriile mănăstirilor, copiii s-au gândit să le folosească pe cele vechi, ștergând ce era scris pe ele și nu mai interesa pe nimeni și caligrafiind alte texte, acelea cerute de vreme. Însă, oricât de bine răzuite, traseele vechilor litere dăinuiau în pielea pergamentelor și mai târziu, în zorii Renașterii, când ce fusese scris acolo și nu de tot obliterated a trezit viul interes al cărturarilor, ele au putut fi citite, redând culturii europene textele neprețuite ale lumii vechi sau măcar multe dintre ele. O*

asemenea activitate a fost cu puțință mai ales începând cu primii ani ai secolului al XIX-lea, datorită unor progrese chimice în tehnica descifrării subtextelor. Și astfel marile arhive din Roma, din Milano, din Verona, din Paris au îmbogățit tradiția clasică și pe cea biblică cu texte care ar fi putut fi pe veci pierdute.

Această arheologie sui generis este un caz unic în istoria supraviețuirii unor acte spirituale. Papirii păstrați în uscăciunea fierbinte a Egiptului, tablele miceniene salvate de la pieire prin însăși acțiunea incendiilor care au mistuit restul acelei lumi nu sunt documente mai providențiale decât palimpsestele, în care scrisul a rezistat acțiunii destructive a înseși mâinii omenești. – Ca o amintire rebelă, mai puternică decât voința de uitare.”

Petru Creția. *Ultimul palimpsest*, p. 5 (323)

„Palimpsest – Nimeni nu știe cu exactitate ce e. Vine din antichitate.”

Ioan Groșan. *Erata (II)*, p. 20 (157)

3. O citire simultană...

Din lectura uimitoarei cărți a lui Imre Toth, *Palimpsest*, s-a născut ideea unei prezentări scenarizate a culturii bibliotecii. Inițial, au existat fragmentele din textele unor autori care, în succesiunea timpului, s-au raportat la bibliotecă și la carte fără prejudecăți, liberi în expunerea propriilor păreri, dar totdeauna integrate unui discurs intelectual fără cusur.

Palimpsestul a apărut astfel ca o metodologie originală de a pune în valoare, prin fragmente de text care nu țin cont de epoci, dar cu origini umaniste, ingredientele unei călătorii în profunzimea activităților intelectuale, circumscrise unei biblioteci universitare.

Expunerea scenarizată a ideilor s-a împletit cu vocea autorului acestui Ghid într-o demonstrație care să fie accesibilă

oricărui auditoriu. Metoda s-a dovedit surprinzătoare mai ales în structurarea materialului: alegerea unui fragment, considerat un teritoriu autonom, cerea imperios alăturarea altui fragment, înșurubirea într-un evantai a unor opțiuni care formau legăturile de nedesfăcut ale unui întreg. Colajul de voci a fost creat pentru forța argumentului, pentru afinitatea față de superioritatea spiritului, într-un moment în care se proclamă decăderea mai mult ca sigură a imaginii culturale a bibliotecii.

Vocile sunt autorizate, antrenate într-o dezbatere care nu distruge, nu rănește, nu atacă, nu defăimează, ci doar cere să fie ascultate; ele pledează pentru anvergura spirituală a bibliotecii, pentru capacitatea ei de autodepășire, de solidaritate a celor încrezători în valorile perene ale cărții. Nu este vorba de o ierarhie a citatelor, ci de o intervenție pro sau contra, cu putere egală care, deși ruptă din contextul operei atotcuprinzătoare, devine pretextul unei participări previzibile, liantul unei desfășurări de păreri, de sentimente extrem de reale. Scenariul capătă dramatism pe măsură ce se articulează și devine un mod de a reciti, într-o lectură proaspătă, o istorie deja cunoscută.

Metoda folosirii citatelor în lucrările bibliografice ample, apărute după anul 2000 - *Biblioteca Centrală Universitară: o bibliografie a existenței, Alexandru Tzigara-Samurcaș, Spuru C. Haret, G. Dem. Teodorescu, Carol I, amintirea unei mari domnii* - s-a dezvoltat pe același palier palimpsestic, prin citirea unui text în spatele altui text, prin perpetuarea semnificațiilor într-o succesiune de fragmente care au adus la suprafață savoarea unor contexte și subtexte adeseori uitate. Astfel de lucrări bibliografice își dovedesc menirea de a fi păstrătoarele unui trecut care poate fi descifrat într-o nouă formă de restituire, într-o citire și citare alăturate prezentului care le animă.

Și în felul acesta, textul de bază devine un metatext, care dă lămuriri despre modul cum se poate naște o cercetare bibliografică, dar și despre modul cum aceasta își poate dovedi vitalitatea.

4. 73; 143; 157; 324.

REDACTAREA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE

1. A redacta o lucrare științifică, fie aceasta un articol destinat publicării într-o revistă de specialitate, fie o teză de doctorat ori o monografie, nu înseamnă a te preocupa doar de corectitudinea, claritatea, coerența și inteligibilitatea ideilor așternute pe hârtie, ci presupune, în egală măsură, ca în prezentarea conținutului de idei să fie respectat un ansamblu de norme, reguli, standarde adoptate la nivel internațional, prin care le va fi sporită eficiența și valoarea științifică, garantându-le astfel buna primire din partea cercetătorilor.

O documentare foarte serioasă, efectuată cu profesionalism poate fi lesne compromisă, dacă nu se acordă aceeași importanță și celorlalte etape de elaborare a unei lucrări științifice. Originalitatea și creativitatea unui cercetător pot fi, de asemenea, eclipsate, dacă în forma de prezentare, în redactarea propriu-zisă a unei cercetări științifice nu se manifestă cel puțin aceeași competență.

O lucrare al cărei limbaj este neglijent, ambiguu sau incoerent va avea aceeași neșansă în aspirația ei spre obținerea calificativului „științifică” deopotrivă cu lucrarea a cărei formă de prezentare este dezordonată și nestructurată.

Cât de importantă este redactarea pentru asimilarea unei lucrări în rândul celor de rang științific o arată și interesul acordat acestei activități specifice de unele foruri internaționale, asociații profesionale și case de editură care au elaborat și publicat coduri, manuale, ghiduri ce cuprind norme și reguli precise, recomandate oricărui autor - cercetător sau redactor de publicații științifice. În 1963, UNESCO a publicat *Codul redactării corecte a publicațiilor științifice*, iar American Psychological Association a reeditat, în 1993, a treia ediție a lucrării *Publication Manual of the American Psychological Association*.

Nimeni nu recomandă un model unic de redactare, pentru că nici nu este posibilă aplicarea unei asemenea „matrițe”. Fiecare autor are un stil propriu care îl particularizează și individualizează, îi asigură originalitatea. Normele și regulile ce se impun scrierilor științifice nu vin să anuleze cuiva abilitatea și harul în a mânuși condeiul, ci sunt menite tocmai spre a i le pune în valoare, ajutându-l totodată să-și prezinte cât mai clar și mai argumentat ideile proprii, pe care să le distingă în mod corect și onest de cele aparținând altor autori.

Procesul de redactare presupune parcurgerea unor etape dependente una de cealaltă: întocmirea planului, redactarea primei versiuni, redactarea finală etc.

Planul

De modul în care este întocmit planul unei lucrări depinde în mare măsură coerența textului acesteia, logica expunerii ideilor. Încă din etapa conturării lucrării se pun bazele forței argumentative a acesteia. De aceea, în momentul conceperii planului, autorului trebuie să-i fie clare *subiectul, scopul lucrării și publicul* căruia i se adresează. În funcție de aceste elemente este schițat planul lucrării, sunt alese tipul de text, tonul și stilul potrivit, astfel încât receptarea lucrării să poată fi făcută fără dificultăți.

Obiectiv vorbind, nu se poate recomanda un model universal valabil de plan, decât într-o formă foarte generală: *introducere, partea de fond* sau conținutul propriu-zis și *încheierea*. Indiferent de subiectul tratat, orice lucrare trebuie să aibă ca structură aceste trei părți principale, fiecare cu rolul și ponderea sa: cea mai extinsă este partea de conținut prefigurată de prima parte (introducerea) și esențializată în ultima (încheierea).

Această schemă general valabilă este dezvoltată într-o structură construită în corelație cu *specificul temei* alese, cu *scopul* pe care și-l propune autorul, precum și în funcție de *calitatea și cantitatea lecturilor efectuate*.

Un proiect de plan, indispensabil unei lucrări științifice, nu poate fi întocmit decât după selectarea și parcurgerea unor

surse de informare, după conturarea ideilor și circumscrierea principalelor probleme. Tematica propusă spre abordare capătă contur pe măsură ce lecturile din domeniul ales se îmbogățesc. Concomitent și structura lucrării devine mai complexă.

În timpul consultării materialelor bibliografice selectate, fiecare cercetător serios își notează ideile descoperite. Metoda cea mai eficientă este cea a fișelor. Pe fiecare fișă, se precizează ideea (problematica la care se referă notița respectivă) printr-un cuvânt-cheie scris de regulă cu o culoare diferită sau cu caractere distincte. Înaintea schițării planului se recitesc toate notele de lectură și se ordonează în funcție de cuvântul-cheie pe care îl conține fiecare fișă. Doar prin simpla aranjare a tuturor notițelor după un criteriu de prezentare adecvat problematicii în studiu se poate obține deja o schiță de plan. Apoi, se elimină ideile ce nu-și găsesc locul în logica prezentării și se identifică discontinuitățile sau lacunele ce fracturează fluxul argumentativ. Schițarea introducerii poate fi în această etapă foarte utilă prefigurării planului lucrării, deoarece cuvântul introductiv „nu-i altceva decât comentariul analitic al sumarului”, spune Umberto Eco (117, p.121).

Introducerea

Procesul de redactare propriu-zisă a unei lucrări științifice demarează, de fapt, cu scrierea introducerii, presupunând că alcătuirea planului de idei reprezintă de cele mai multe ori o schițare a problematicii ce urmează a fi dezvoltată. Dar nu toți cercetătorii încep cu începutul. În cazul în care pornesc cu redactarea introducerii, o fac cu scopul fixării ideilor și al conturării mai precise a planului de idei, pentru că, neîndoielnic, vor reveni asupra ei și o vor reformula, o vor rescrie, deoarece pe parcursul cercetării este posibilă efectuarea unor noi descoperiri sau apariția unor idei inedite care să conducă la reelaborarea planului inițial schițat, iar în acest caz și introducerea va suferi modificări esențiale. Încep cu introducerea cercetătorii experimentați, cărora domeniul abordat le este foarte familiar, iar scopul unei introduceri le este destul

de clar, în timp ce începătorii scriu o introducere potrivită după ce au tras concluziile studiului lor.

Introducerea constituie primul contact al autorului cu cititorii săi, fie aceștia din urmă doar membrii unei comisii de examinare. De modul în care un autor reușește încă de la primele pagini să capteze interesul și să-și pregătească cititorii în vederea parcurgerii cu ușurință a demersului cercetării depinde în mare măsură succesul lucrării prezentate. O introducere bine întocmită este la fel de favorabilă unei lucrări științifice pe cât îi este unui produs comercial oarecare o reclamă bine făcută, deoarece un autor este apreciat și clasat de cititorii săi încă de la prima frază.

Dimensiunile unei introduceri sunt, de asemenea, foarte importante: o introducere prea lungă plictisește și, de regulă, nu reușește să focalizeze atenția asupra problematicii. Mai mult succes la public au introducerile scurte și directe, care demonstrează prin concizia și claritatea lor capacitatea de sinteză a autorului și priceperea acestuia de a-și introduce cititorii în temă fără a uza de prea multe cuvinte.

O bună introducere începe cu *enunțarea problemei cercetate și circumscrierea ei în aria mai largă a domeniului din care face parte*. Apoi, sunt evidențiate *importanța și actualitatea problemei în dezbatere, nivelul de dezvoltare a acesteia pe plan intern și internațional*.

În prezentarea stadiului la care a ajuns cercetarea chestiunii anunțate nu este indicată o expunere detaliată a istoricului problemei, ci doar o evidențiere a acelor aspecte a căror rezolvare a fost găsită în cercetarea efectuată.

Nu trebuie uitată descrierea *metodelor* folosite pentru prezentarea punctului propriu de vedere, *tipul cercetării* (experimentală, fundamentală, etc.), *contribuția personală* a autorului în dezvoltarea problematicii, *concluziile* la care s-a ajuns, precum și eventualele *implicații teoretice și/sau practice* ale studiului realizat.

Într-un ultim paragraf, se anunță *diviziunile și subdiviziunile* lucrării, fără a detalia prea mult conținutul fiecăreia.

În cazul unui articol științific cu un număr restrâns de pagini, introducerea nu este delimitată printr-un titlu de restul textului, ci este integrată contextului teoretic. (159, p. 43).

Într-o introducere este mai puțin recomandată abordarea în spirit critic a opiniilor altor cercetători, ce au stăruit asupra domeniului, deoarece se presupune că cititorul nu este încă pregătit să adopte o poziție sau alta, dar trebuie puse în evidență aspectele controversate ale problematicii supuse cercetării, în cazul în care acestea își găsesc rezolvarea în lucrarea propusă.

Subiectul lucrării

De corectitudinea modului în care sunt lansate problemele unei cercetări depinde în mare măsură soluționarea acestora și dezvoltarea cunoașterii în domeniul ales. Prin urmare, un cercetător trebuie să știe încă din momentul alegerii subiectului cercetării sale ce anume dorește să afle la finalul acesteia, trebuie să dețină un minimum de cunoștințe din domeniul respectiv, astfel încât să-și poată pune unele întrebări, adică să identifice unele goluri ce trebuie umplute.

Așadar, una dintre condițiile fundamentale ce trebuie îndeplinite în alegerea subiectului unei cercetări științifice este aceea de a dispune cel puțin de un „univers al discursului”, cum ar spune epistemologii, din domeniul ales și circumscrierea ariei acestuia din urmă în funcție de posibilitățile cercetătorului de a-l controla și aprofunda.

Nu este recomandabilă alegerea unor subiecte prea vaste pentru că nu dimensiunile lucrării impresionează, cât ineditul problemelor prezentate sau cel puțin al perspectivelor din care sunt rezolvate acestea. Amploarea subiectului este raportabilă și la tipul de lucrare, precum și la timpul rezervat pentru realizarea acesteia. Astfel, un simplu articol, o comunicare științifică vor avea un număr limitat de pagini, de regulă prestabilit, în funcție de manifestarea științifică în care sunt prezentate sau de publicația căreia îi sunt destinate. Ca atare și subiectul va fi astfel circumscriș încât să poată fi cât mai bine argumentat și clarificat în spațiul și timpul rezervate. Apoi,

tema aleasă ca și exigențele de redactare a lucrării trebuie să corespundă manifestării științifice pentru care este pregătită comunicarea, preocupărilor științifice ale participanților la acea întrunire sau, în cazul unui articol științific, profilului revistei căreia îi va fi trimis materialul spre publicare. Iată, de pildă, indicațiile făcute autorilor de către *Revista de filosofie* editată de Academia Română: „*Autorii materialelor propuse spre publicare sunt rugați să respecte recomandările formulate mai jos. Lucrările vor fi prezentate în forma dublă: una pe dischetă procesată pe calculator, corespunzător normelor de tehnoredactare utilizate la Editura Academiei și separat o formă scrisă pe hârtie A4, la două rânduri, lăsându-se o margine de 3 cm în partea stângă a foii și 1 cm în partea dreaptă. După titlu va fi menționat numele autorului cu litere majuscule și pe o foaie separată, atașată lucrării, vor fi notate numele, adresa poștală și electronică, numărul de telefon al autorului principal, pentru eventualele contactări necesare îmbunătățirii și definitivării pentru tipar a manuscrisului. Nu se admit nici un fel de diferențe între forma scrisă a lucrării și forma înregistrată pe dischetă.*

Textul lucrării propriu-zise va fi însoțit de un rezumat în limba engleză de maximum 10 rânduri și de un scurt CV.

Notele bibliografice vor fi așezate la sfârșitul lucrării în ordine alfabetică. La cărți se vor menționa în ordine autorul(-ii), titlul scris cu litere cursive, locul editării, editura, anul apariției, volumul, pagina(-le) la care se face trimiterea (...).” (Recomandările sunt reproduse după Tomul 48, sep.-dec. 2001, nr. 5-6). Neglijarea acestor factori în alegerea unei teme de cercetare atrage după sine riscul respingerii acesteia.

Nici în alegerea subiectului pentru teza de licență nu este recomandabilă abordarea generală, enciclopedică a vreunei teme, deși în redactarea unei asemenea lucrări limitele de spațiu și timpul de realizare sunt relativ mai flexibile. Cu cât subiectul este mai restrâns, riscul este mai mic în privința dezvoltării și argumentării acestuia, eliminându-se astfel și pericolul superficialității în tratare.

În cazul elaborării lucrării de licență factorul determinant în alegerea subiectului ar trebui să fie *interesul pentru*

cunoaștere. Că nu întotdeauna acesta din urmă își adjudecă dreptul de a fi fost hotărâtor în alegerea subiectului este mai mult sau mai puțin regretabil. În economia de piață interesul de a găsi rapid un loc de muncă bine plătit acționează ca un cerc vicios: limitează libertatea de a alege atât profilul facultății ale cărei cursuri candidatul își propune să le urmeze, cât și specializarea din finalul studiilor materializată, de regulă, prin întocmirea unei lucrări de licență având un subiect circumscris specializării pentru care s-a optat. Așadar, și piața muncii cu rațiunile ei de funcționare impune într-o oarecare măsură alegerea unui subiect sau al altuia..

De asemenea, fiind vorba de susținerea lucrării în fața unei comisii, *subiectul tezei de licență trebuie să suscite interesul și curiozitatea, să fie precis și perfect stăpânit de candidat. Acesta trebuie să demonstreze în fața asistenței că a avut acces pentru realizarea lucrării la sursele cele mai creditate din domeniul ales.*

În termeni sensibil diferiți se prefigurează subiectul unei teze de doctorat, care poate continua, aprofunda și dezvolta subiectul lucrării de licență.

Teza de doctorat este o lucrare originală de cercetare, în care candidatul trebuie să ofere o perspectivă nouă asupra subiectului și să demonstreze că poate contribui la dezvoltarea domeniului asupra căruia a stăruit. Și în cazul elaborării unei teze de doctorat însă subiectul ales trebuie să fie *rezonabil ca arie de cuprindere* și mai cu seamă *realizabil* – ne avertizează profesorul Septimiu Chelcea (79, p. 29), în sensul de a avea acces la surse bibliografice creditate, de a putea finaliza cercetarea în limitele de timp prefigurate de legislația în vigoare: *Hotărârea Guvernului Nr. 567 din 15 iunie 2005 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 540/2005 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat.*

Modalitatea de abordare a unui subiect sau a altuia trebuie adaptată exigențelor științifice impuse de universitatea sub patronajul căreia teza este elaborată și susținută, altfel există posibilitatea ca subiectul să nu fie acceptat.

Încheierea

Ultima secțiune a unei lucrări științifice permite enumerarea și evidențierea principalelor *concluzii* pe care autorul le-a demonstrat pe parcursul tratării; ea reprezintă o sinteză a principalelor idei susținute, reluate aici cu scopul fixării lor în memoria cititorului, dar și pentru a realiza imaginea întregului.

Concluziile ce finalizează o cercetare trebuie să fie *clare, lămuritoare, concise și coerente*. Ele trebuie să pună în evidență *valoarea, originalitatea și particularitățile studiului, elementele de noutate aduse în problematica studiată, inclusiv cele privitoare la metodologia utilizată, contribuția autorului la dezvoltarea domeniului studiat, precum și eventualitatea aplicabilității practice a cercetărilor efectuate*. (79, p.112).

În *încheiere* nu se mai prezintă informații noi, pentru că nici argumentări nu se mai pot face și nici concluzii nedemonstrate pe parcursul tratării nu au voie să apară.

Pentru a simplifica operațiunea de redactare a încheierii unei lucrări, se poate face o *expunere a concluziilor parțiale*, la sfârșitul fiecărui capitol, procedeu ce contribuie în mare măsură și la sporirea obiectivității concluziilor finale.

Ca și în cazul elaborării introducerii unei lucrări, redactarea corectă a concluziilor are importanța sa, deoarece un cercetător dorește să se lămurească rapid în ce măsură o lucrare științifică prezintă sau nu interes pentru sine. În acest sens, îi va răsfoi și-i va lectura mai întâi părțile care îi *descriu* și îi *esențializează* conținutul, respectiv, introducerea și încheierea.

2. „În realitate fiecare studiază după niște impulsuri ale dorinței și adesea nu e o regulă că «a mânca» în mod dezordonat ar face rău. Se poate proceda în zig-zag, alternând obiectivele. Cu condiția ca o deasă rețea de adnotări personale, posibilă sub formă de fișe, să conserve într-o coerență aceste mișcări «aventuroase». Firește, totul depinde și de structura

psihologică a cercetătorului. Există subiecți monocronici și subiecți policronici. Monocronicii lucrează bine numai dacă încep și sfârșesc un lucru odată. Nu pot citi ascultând muzică, nu pot întrerupe un roman spre a citi altul, altfel pierde firul, până acolo încât a nu putea răspunde la întrebări în timp ce se rad sau se machiază.

Policronicii sunt exact pe dos. Lucrează bine numai dacă înaintează cu mai multe interese deodată și, dacă se dedică unui singur lucru, se surmenează morți de plictiseală. Monocronicii sunt mai metodici, dar adesea au prea puțină fantezie. Policronicii par mai creativi, dar adesea sunt dezlânați și volubili.”(p. 117-118).

„Nu vă încăpățânați să începeți cu primul capitol. Poate sunteți mai pregătiți și mai documentați pentru capitolul al patrulea. Începeți de acolo, cu dezinvoltura celui care a pus la punct capitolele precedente. Faceți-vă curaj. Firește, trebuie să aveți o ancoră, iar aceasta e dată de sumar ca ipoteză ce vă conduce încă de la început.” (p. 163).

Umberto Eco. Cum se face o teză de licență (117)

„ Autorul trebuie să fie atent atât la structura textului în ansamblu, cât și la alegerea cuvintelor, pentru a le combina în propoziții corecte, clare, elegante, care să facă mesajul ușor de receptat de către cititor. /.../În ochii publicului, autorul își construiește imaginea prin cuvinte. Ele pot lucra în favoarea sau în defavoarea lui. În text autorul se autodefinește prin stil.”

Andra Șerbănescu. Cum se scrie un text, p. 209 (311)

„Redactarea unei lucrări necesită o disciplină a individului, care să îl facă să stea la masa de lucru câteva ore pe zi, concentrat asupra lucrării sale. Preocuparea mentală asupra lucrării trebuie să existe și în timpul colectării datelor. Dacă s-au urmărit și respectat etapele de lucru, studentul/cercetătorul poate face deja o evaluare a celor citite

despre subiectul lucrării sale, fără a mai fi nevoie să revină la cărțile sau articolele citite anterior./.../

Deși se cunosc, în mare, aspectele care trebuie prezentate în lucrare există o oarecare rezistență la a începe să scrii pe hârtie, cu propriile cuvinte. Motivațiile invocate pentru prelungirea începerii redactării lucrării sunt multiple și cunoscute de mai toată lumea: ridicarea de pe scaun pentru a bea o cafea, a mânca un măr, a mai citi ceva dintr-o carte, a răspunde la telefon etc.”

Doina Toma. *Tehnici de redactare a unui text*, p. 55-56 (320)

3. Codul etic al redactării

În îndelungata activitate bibliografică și de analiză documentară desfășurate în BCU „Carol I”, s-a conturat un cod deontologic care a presupus respectarea de către autori (bibliotecari, bibliografi, redactori) a unor exigențe privind modalitățile de informare și redactare a diverselor lucrări.

În etapa investigației, care asigură suportul științific al unei lucrări, se urmărește găsirea tuturor titlurilor fundamentale, a numelor de autori care au mai scris despre aceeași temă, completarea lacunelor, descoperirea unor materiale care largesc aria de interes. O cercetare temeinică a lucrărilor existente asupra subiectului abordat îl va feri pe autor de a omite din bibliografia viitoareii cercetări vreo contribuție importantă la dezvoltarea subiectului. De asemenea, printr-o documentare serioasă, poate fi evitată și situația în care ar fi prezentate ca originale chestiuni ce vor fi fost descoperite deja de un alt autor, neglijat intenționat sau din insuficiență informare.

Experiența dobândită în activitatea bibliografică arată că nici o sursă nu trebuie abandonată, că uneori în reviste de mai mică importanță pot să apară informații surprinzătoare. Un autor, din același domeniu de activitate sau din unul îndepărtat,

trebuie respectat și considerat un potențial model de inspirație. Întotdeauna, pe terenul științific, e nevoie de un echilibru între orgoliu și modestie, între exuberanță și cumpătare. Important e să ne păstrăm criteriile de valoare și intuiția unor rezolvări viitoare.

Întinderea lucrării depinde de totalitatea materialului obținut, dar și de tipul de cercetare și scopul propus. În cazul biobibliografiilor, a cercetărilor dedicate unor teme de mare interes, se tinde spre exhaustivitate, astfel încât să nu se mai revină asupra subiectului.

Adaptarea întinderii lucrării la conținutul ideatic al acesteia este unul din aspectele asupra căruia trebuie stăruit, deoarece a da prea multe detalii, explicații și amănunte nesemnificative implică riscul de a devia discursul de la elementele esențiale și de a-l obliga pe cititor să se rătăcească în zone inutile.

Onestitatea autorului este testată și prin felul în care știe să prezinte sursele folosite în redactarea lucrării sale, să utilizeze sistemul de citări și să întocmească lista bibliografică în care să fie incluse toate lucrările consultate referitoare la problematica dezbătută. Chiar dacă sunt autori a căror ideologie este contrară convingerilor noastre sau cu care am polemizat de multe ori, dar care s-au ocupat de subiectul cercetării noastre, ei trebuie să figureze în bibliografia finală. Disocierea de opiniile altor autori nu va mai fi marcată decât prin argumente bine construite; a nu se apela în acest sens la tehnici retorice ieftine sau la argumentul relativ la persoană prin care se încearcă de fapt discreditarea autorului unui argument și nu a argumentului însuși.

Într-un studiu științific nu trebuie să fie evidentă căutarea „cu orice preț” a originalității. Cu siguranță, orice text destinat publicării, așadar și unul cu caracter științific, trebuie să fie inedit, să posede o amprentă personală, dar fără a fi încărcat cu expresii prețioase ori apelându-se în exces la neologisme.

Dacă este vorba de un articol sau o comunicare, deontologia redacțională interzice publicarea acestora în mai multe reviste. Și în cazul în care ar fi fost modificat titlul unei

comunicări, aceasta nu se va publica nici simultan, nici succesiv în mai multe reviste.

În cazul în care o lucrare este elaborată de mai mulți autori, și acest lucru se întâmplă frecvent într-un serviciu profilat pe activitatea bibliografică, ordinea acestora pe pagina de titlu este stabilită în funcție de contribuția fiecăruia.

Utilizarea persoanei întâi a pronumelui personal este indicată doar în cazul evidențierii unor contribuții proprii și se va evita, în egală măsură, „pluralul majestății”.

Toate aceste exigențe ale redactării reprezintă însă un aspect complementar stilului, vizând mai mult personalitatea psihologică a unui cercetător, or, într-o lucrare științifică această față a autorului, conturată de emoții, sentimente, trăsături de caracter ar trebui să nu transpară.

4. 5; 26; 32; 79; 117; 128; 140; 151; 159; 183; 226; 261; 264; 287; 292; 298; 311; 320; 344.

SINTEZA DOCUMENTARĂ

1. Elementul central în relațiile cu cititorii este reprezentat de serviciile cu valoare adăugată. Ele includ orientarea sau asistența bibliografică, interogarea bazelor de date, asistența documentară pentru cercetări și, nu în ultimul rând, sinteza documentară, în care accentul este pus pe modalitățile de condensare și prezentare a informațiilor cuprinse în mai multe documente.

Sintezele sunt lucrări unitare, independente, care grupează informația după un plan tematic stabilit, într-un anumit interval de timp, sub o formă concisă, inteligibilă.

Se întâlnesc într-o mare varietate de forme:

- sinteze descriptive (care, de cele mai multe ori, apar anual);
- sinteze selective (abordează o problemă dintr-un anumit unghi);
- sinteze referative (de informare);
- sinteze critice sau evaluative (cele mai solicitate de publicul informat);
- sinteze analitice;
- sinteze de prognoză;
- sinteze pluridisciplinare.

Ion Stoica (308) consideră că sintezele critice nu reprezintă cea mai bună opțiune pentru cercetare, ci mult mai folositoare sunt studiile de caz. (p.160-161). Dar sinteza critică devine un act de maturitate și o confruntare necesară cu opera unui autor, din care rezultă o imagine de ansamblu asupra întregii sale creații.

Cu timpul, sintezele au suferit modificări în modalitățile de prezentare dar, în general, ele păstrează o dimensiune didactică și, în mod obligatoriu, un segment de referințe bibliografice, într-un număr restrâns sau mai amplu.

Instrument fundamental în munca intelectuală, sinteza poate avea o funcție istorică, necesară în dezvoltarea unei științe, sau o funcție actuală, cu rol în studiul individual, prin noutatea informației pe care o vehiculează.

Sintezele sunt realizate de specialiști și reprezintă rezultatul unei munci sistematice cu sursele documentare; ele au o influență deosebită prin concluziile pe care le conțin, determinând o valorificare superioară.

Biblioteca, fiind deținătoarea cea mai autorizată a surselor documentare, este capabilă să contribuie prin tipurile diverse de sinteze la susținerea studiului și a cercetării.

Prin sinteze:

- se pot identifica noi discipline pe cale de apariție;
- se pot semnala lucrări care vin în completarea unor cunoștințe deja obținute;
- se pot evalua lucrări publicate;
- se poate măsura stadiul la care a ajuns cercetarea într-un anumit domeniu;
- sunt condensate cunoștințe dobândite într-un anumit moment.

Sintezele documentare reprezintă un mijloc de a împiedica dispersarea informației și de a contribui la crearea unei noi imagini a bibliotecii. Rolul lor devine considerabil doar dacă apar cu o anumită periodicitate. Sunt, în același timp, un model coerent de participare la progresul societății și un mod superior de organizare a activității științifice din bibliotecă. Cititorul primește într-o formă actualizată și condensată informații care s-ar pierde în surse insuficient explorate. Într-o bibliotecă universitară, prin realizarea acestor lucrări nu se produce numai o valorizare a materialelor documentare, ci se poate scoate la suprafață un domeniu insuficient aprofundat, iar rezultatele pot fi cu adevărat reprezentative.

2. „Sinteză este un cuvânt grecesc, care se traduce exact, în limbile romanice, prin cuvântul compunere. Dacă urmărim întrebuițarea cuvântului acestuia în convorbirile curente și în presă, vom auzi și vom citi lucruri ca aceste:

«sintetic» este jocul actrițelor, sintetici pașii savanți ai balerinelor favorite, sinteze sunt balivernele parlamentare și conferințele populare ale vorbitorilor cu atâta pe ceas. Un capelmaistru ilustru sau pe cale de a se ilustra mișcă bagheta sintetic. În sfârșit, poeții, regizorii, avocații, chirurgii, campionii de tenis, vioriștii, maeștrii de bridge, abecedarele, dramele, figurile de patinaj, loviturile de box: dacă vrei să caracterizezi elegant și modern vreunul dintre aceste fenomene special prețioase pentru conversația fină, îl proclami sintetic, și ajunge.

Acest procedeu, de o simplitate condamnabilă, se ridică până la treptele de sus ale vieții intelectuale. De exemplu, tânărul istoric literar de care am vorbit întrebunțează – cu naivitate sau cu perversitate, nu pot hotărî, dar ambele ar fi deopotrivă condamnabile – cuvântul sinteză astfel, încât aproape toți poeții germani studiați de dânsul (vreo șaiszeci și mai bine) sunt sintetici și sintetizează, de dimineață până-n seară. Imposibil să-i mai deosebești unul de altul. « Sinteza » ajunge astfel miș-maș.

Boirac, vechi și onest autor de manuale de filosofie, spune că întrebunțarea termenilor sinteză și analiză, în filosofia veche și în cea modernă, a fost de așa natură, încât e foarte greu astăzi să se dea acestor concepte o definiție care să cuprindă înțelesurile foarte variate ale cuvintelor corespunzătoare în diferitele științe.

Această situație ar trebui să ne facă cu deosebire prudenți în ce privește întrebunțarea literară a acelor cuvinte. Înțeles mai precis au ele astăzi în chimie, în logică, și poate în deosebirea pe care o face Kant între judecăți analitice și judecăți sintetice; dar această din urmă deosebire este prea puțin populară, și nu poate fi luată aici în considerație. Încolo, cuvântul sinteză, mai ales, a rămas prada tuturor abuzurilor absurde și comice ale vanității literare curente. În marele dicționar al lui Larousse, se găsește următoarea informație foarte instructivă: « dans le langage VULGAIRE, synthèse signifie généralisation, groupement de faits particuliers... objet qui est comme le résumé, le résultat typique de toute une série d'objets » – ceea ce însemnează că abuzul e vechi și, probabil, general european. Această împrejurare nu-l scuză.

Când întrebuițează, din simplă și puerilă vanitate culturală, cuvintele sinteză, sintetic, a sintetiza, prinse la întâmplare din zvon vulgar, vorbitorul prezintă neapărat simptome care arată că el dă o valoare eminent decorativă acelor termeni. Este o netăgăduită nuanță de emfază în pronunțarea vulgară a cuvintelor pomenite. Idee riguroasă despre înțelesul lor nu mai există în aceste cazuri de patos cultural. Simțim numai că sinteză înseamnă ceva bun, superior, important, și că șade bine să cunoști cuvântul și să-l pronunți. Mai trece poate prin mintea omului, dar nu prea des, cred, ideea de rezumat, de lucru spus pe scurt, cum se zice în școala primară./.../

Sinteză și analiză sunt concepte care s-au format în metodele științifice. Ele au sens clar și rost în domeniul unor principii relativ elementare și relativ simple ale gândirii în general. Ar trebui să înțelegem că strămutarea acestor concepte asupra unor obiecte atât de complexe și greu precizabile ca arta și teoria ei nu poate fi încercată serios fără o extremă chibzuință. Orice obiect de artă, ca și orice alt obiect al experienței sensibile, este o combinație de elemente infinite variate, legate prin infinite raporturi. Din punctul de vedere cel mai general considerate, adică din acel al sistemului de expresie, operele de artă sunt – cum ar zice domnul Cutare – laolaltă sinteze și analize. În arta literară, elementele expresiei, cuvintele, sunt simboluri și, ca atare, sinteze; iar înlănțuirea lor succesivă este neapărat o analiză. Așadar, ce sens are să spui de un anume stil, de o anume operă, de procedarea unui artist al vorbei, că sunt SINTETICE? Este negreșit semn de mărginire pedantă sau de nesocotință, să arunci astfel cuvintele, pentru că te farmecă un prestigiu pe care li-l atribui la întâmplare – o întâmplare făcută, în anume cazuri, din neștiință, din nepricepere – sau, mai drept, din amândouă SINTETIZATE. Și este cel puțin frivol să nu iei măcar seama că asemenea noutăți terminologice au nevoie de specială și cât mai îngrijită explicație, spre justificarea lor.”

Paul Zarifopol. *Marxism amuzant*, p. 121-122 (345)

3. Sinteze documentare realizate de Serviciul Cercetare. Metodologie în perioada 1994-2008

Serviciile de referințe în bibliotecile universitare: Marea Britanie și S.U.A.: sinteză documentară nr. 1. Red.: Șerban Șubă. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1994. 26 p.

Activitatea de referințe în bibliotecile din Franța: priorități și dileme: sinteză documentară nr. 2. Red.: Șerban Șubă. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1995. 27 p.

Mutații profesionale în activitatea de informare și documentare. Brokerul de informație: sinteză documentară nr. 3. Red.: Geta Costache. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1996. 27p.

Colecțiile în bibliotecile universitare. Colecțiile de referințe: sinteză documentară nr. 4. Red.: Lili Rusea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1997. 30 p.

Modele europene în statistica de bibliotecă: sinteză documentară nr. 7. Red.: Daniela Dumitrescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 46 p.

O abordare economică a bibliotecii. Marketingul între teorie și practică: sinteză documentară nr. 6. Red.: Geta Costache. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 46p.

Utilizatorii de documente și informații: sinteză documentară nr. 5. Red.: Lili Rusea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 50 p.

Studiul colecțiilor. Metodologie și experiențe: sinteză documentară nr. 8. Red.: Lili Rusea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2003. 29 p.

Studiul lecturii în Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București. Red.: Lili Stoicescu și Șerban Șubă. București: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, 2008. 31 p.

Sintezele realizate de Serviciul Cercetare. Metodologie au abordat teme de interes major pentru viața bibliotecii, în general supuse discuției critice și în biblioteci universitare din străinătate. Sunt teme care se pot concretiza în acțiuni practice, cele mai multe prin conturarea unui sistem integrat, format din componentele de bază ale bibliotecii: colecții, utilizatori, servicii, mijloace.

Urmărirea concordanței dintre configurarea problemei și realizarea tehnică, a convergenței unor decizii manageriale implică o strategie de durată, dar cu realizarea în etape atent construite a unor centre de interes. Contribuie la clarificarea obiectivelor propuse existența unei mai mari autonomii în mediul universitar, a pluridisciplinarității, precum și noile tehnologii de informare și comunicare.

Sinteza documentară privitoare la *Studiul lecturii în Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”*, concepută pe baza chestionarelor distribuite în bibliotecă în 2006 și 2007, s-a axat pe câteva repere importante: tipologia cititorilor și a domeniilor de studiu, colecțiile bibliotecii (achiziție, circulație, raport între acces direct și depozit), servicii documentare, dar și de colaborare cu bibliotecile filiale sau cu alte instituții.

Actul de lectură constituie o placă turnantă pentru sistemul de învățământ oferind, prin acțiunea publică, posibilitatea unei cuantificări, dar și un sprijin esențial pentru studiul individual. Raportarea la lectură devine un element fundamental în formarea personalității studenților, iar organizarea ei - principala misiune a bibliotecii.

Concluziile sintezei sunt puncte de plecare pentru o mereu reînnoită acțiune de modernizare a bibliotecii, în care trebuie implicați atât bibliotecarii, cât și cititorii ei fideli.

Publicul majoritar este format din studenți (între 78,5% și 82,1%), urmași de masteranzi (între 6,78% și 7,6%), doctoranzi (între 2,8% și 4,9%), profesori (între 1,69% și 3%); prezența

cercetătorilor (între 0,8% și 1,07%) este grăitoare pentru situația actuală a cercetării românești.

Unii studenți vin zilnic la bibliotecă (15,47%), alții doar în week-end sau o dată pe lună, fie din lipsă de timp, fie pentru completarea unor lecturi din timpul săptămânii. Motivele frecventării bibliotecii sunt „cadrul și ambianța plăcută”, importanța colecțiilor, disponibilitatea documentelor. Peste 70% dintre ei consultă cărți, restul se împarte între consultarea revistelor, a ziarelor și a internetului. Faptul că doar 2% dintre studenți vin exclusiv pentru internet arată că acesta poate fi accesat de oriunde, dar anumite cărți se găsesc doar în colecțiile bibliotecii ; 76% dintre utilizatori găsesc deseori cărțile de care au nevoie, la raft sau în depozite; când nu le găsesc, cărțile sunt procurate de la bibliotecile filiale, din alte biblioteci din București sau din țară și de pe internet.

Numeroasele sugestii făcute de respondenți privind funcționarea bibliotecii arată interesul manifestat pentru acest loc privilegiat de studiu, dar și o insuficientă cunoaștere a politicii bibliotecii și o accentuată lipsă de comunicare cu bibliotecarii. Studenții pot fi implicați în unele acțiuni ale bibliotecii, mai ales cei din facultatea de profil, profesorii îi pot antrena pe bibliotecari în unele planuri de cercetare, astfel încât să se formeze un echilibru între necesitate și cointeresare, o comunicare regulată între principalii factori din învățământ.

Sintezele au nevoie de rapoarte periodice care să le completeze cu măsuri de fluidizare și esențializare a muncii intelectuale din bibliotecă.

4. 269, p. 236; 308, p. 149-172; 345, p. 120-122.

SURSELE BIBLIOGRAFICE

1. După alegerea subiectului unei cercetări științifice urmează în mod firesc documentarea asupra temei alese. Dar de unde începe această operație? Cum se pot identifica în invazia informațională contemporană documentele cele mai relevante dintre cele ce tratează subiectul la care un cercetător tocmai s-a hotărât a-l studia?

Selecția surselor bibliografice pe care un cercetător le va consulta pentru efectuarea propriului demers științific este o etapă pe cât de importantă, pe atât de dificilă. Importantă, pentru că, de regulă, valoarea științifică a unei lucrări depinde, poate nu tocmai în întregime, dar cu certitudine în mare măsură, de sursele de informare folosite. Dificilă, deoarece cantitatea de informație științifică sporește într-un ritm copleșitor și unui cercetător îi este din ce în ce mai greu să identifice sursele cele mai creditate, fără să apeleze la rezultatele muncii specialiștilor ce se ocupă cu trierea și prelucrarea informației (centre de documentare și informare, biblioteci, baze de date create de structurile infodocumentare etc.). Și nu este vorba numai de intermedierea unui bibliotecar spre a se ajunge mai ușor la sursele existente într-o bibliotecă, dar cu siguranță și fără timiditate oricare cercetător, cu atât mai mult dacă este începător, trebuie să apeleze la serviciile unui bibliotecar pentru a economisi timp și efort. Este vorba însă și despre multitudinea lucrărilor de referințe - instrumente de care nimeni nu se mai poate lipsi în desfășurarea oricărei forme de muncă intelectuală. Literatura de referință deține peste 40% din producția editorială mondială și nici o bibliotecă, indiferent de tipul și mărimea ei, nu-și mai poate împlini menirea fără să dispună de un bogat fond de referințe, de la binecunoscutele dicționare și enciclopedii, până la ghiduri, cataloage, memoratoare, indexuri, repertorii. Cunoașterea și consultarea acestora sunt esențiale pentru completarea unei cercetări bibliografice.

După identificarea mai multor documente în care este tratată tema aleasă spre cercetare, în evaluarea și selectarea celor mai relevante dintre acestea se au în vedere următoarele:

- a) Evaluarea conținutului: lucrarea acoperă subiectul tratat? În acest scop se parcurg: *cuprinsul lucrării, introducerea, concluziile, rezumatul, bibliografia;*
- b) Cât de recentă este publicația, respectiv, care este anul de publicare al acesteia? Sunt recomandate lucrările cele mai recente, fără a neglija însă *lucrările clasice* din domeniul cercetat;
- c) Cine este autorul? Este cunoscut? Este o autoritate în materie? Cine semnează prefața sau postfața? Ce se spune despre autor? Este acesta prezentat în vreun fel, cel puțin pe copertă? Autorul este inclus în dicționarele de specialitate? Există o prezentare a cărții la momentul apariției ei? Cât de corect este întocmit aparatul critic al lucrării? Și acest din urmă aspect spune suficiente lucruri despre profesionalismul unui cercetător științific;
- d) Sunt recomandate edițiile originale sau cele critice atunci când cercetarea vizează operele literare ale vreunui scriitor. De altfel, nici nu sunt de abordat operele literare ale unui autor străin fără a cunoaște limba în care au fost scrise acestea. Umberto Eco (p.60) este foarte categoric în acest sens, refuzând traducerile ca surse de informare și considerându-le doar niște proteze. Desigur, nu în aceiași termeni se pune problema în cazul lucrărilor științifice dintr-un domeniu sau altul. Datorită caracterului strict referențial al limbajului științific, e mai puțin probabil că traducerea unui atare text poate fi implicată în deformarea acestuia;
- e) Nivelul de tratare: se va evita consultarea documentelor de popularizare a cunoștințelor din domeniul cercetat; în cazul publicațiilor seriale sunt de evitat cele de tip magazin;
- f) Nu sunt indicate ca surse principale de informare antologiile și nici documentele al căror conținut este

- afectat de intervenția subiectivă evidentă a autorului, pentru că, de regulă, o asemenea implicare afectivă deformează caracterul obiectiv al lucrărilor științifice;
- g) Sunt de apreciat lucrările al căror text este completat de materiale ilustrative elocvente (grafice, hărți, tabele, fotografii, etc.);
 - h) Compararea bibliografiilor din sursele astfel identificate ajută la recunoașterea celor mai citate lucrări, ceea ce poate însemna un criteriu de alcătuire a unei ierarhii preliminare. (300, p. 69)

În cazul identificării unor surse de informare în Internet sau în baze de date specializate, evaluarea acestor surse se va efectua după criteriile deja stabilite. Având în vedere însă specificul spațiului virtual, în evaluarea informației depănate pe Internet trebuie manifestat mai mult discernământ. Astfel, orice utilizator trebuie să-și pună câteva întrebări suplimentare pentru verificarea calității informațiilor găsite. Cele ce vor viza conținutul informațional, responsabilitatea acestuia și organizarea informației sunt în mare măsură asemănătoare celor prezentate mai sus, dar acestora li se vor adăuga și întrebări specifice ce vor avea în vedere posibilitățile de căutare (facilități, interfețe, mesaje de ajutor, metode de interogare) și de acces la informație (text integral sau doar abstracte, posibilități de transfer pe calculatorul propriu, costuri etc.).

2. „În general, nu le citim în întregime. Ele sunt rezerva de informații la care putem face apel. Și sunt astfel structurate încât să putem găsi foarte ușor informația de care avem nevoie la un moment dat. Dicționarele, cataloagele, ghidurile, instrumente indispensabile unei societăți moderne, sunt cărțile cele mai citite, cele mai studiate. Dacă, de cele mai multe ori, aceste cărți sunt lipsite de valoare literară, cu atât mai rău pentru noi.”

M. Butor. *Repertoriu*, p.103 (59)

„Atunci când se lucrează pe cărți, o sursă de primă mână este o ediție originală sau o ediție critică a operei în discuție.

O traducere nu este o sursă: este o proteză, precum placa dentară sau ochelarii, un mijloc pentru a atinge într-un mod limitat ceva ce nu se găsește la îndemâna mea.

O antologie nu este o sursă: este un ghiveci de surse, poate fi utilă ca primă aproximare, dar a face o teză despre un autor înseamnă a paria că eu voi vedea în el lucruri pe care alții nu le-au văzut, iar o antologie îmi dă doar ceea ce a văzut acolo un altul.

Dările de seamă făcute de alții, fie ele integrate cu foarte ample citate, nu sunt o sursă: sunt cel mult surse de mâna a doua.”

Umberto Eco. *Cum se face o teză de licență*, p. 60 (117)

3. Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile BCU „Carol I” – o bibliografie unică în România

În perioada 1997-2006 Serviciul Bibliografic (ulterior de Cercetare. Metodologie) al Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” din București a inițiat și a susținut un proiect ambițios: realizarea unui ghid selectiv al lucrărilor de referințe existente în Unitatea Centrală și bibliotecile filiale, în serii subordonate unor domenii majore ale învățământului universitar. Au fost publicate:

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /1/: Lingvistică românească. Red.: Anca Fezi. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1997. 28 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /2/: Periodice românești. Red.: Șerban Șubă. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1998. 37 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /3/: Științe biologice, medicale și agricole. Red. Lili Rusea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1998. 101 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /4/: Bibliologie și știința informării. Red.: Daniela Dumitrescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1998. 118 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /5/: Matematică. Fizică. Chimie. Red.: Carmen Goată, Lili Rusea. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1999. 149 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /6/: Periodice străine. Red.: Șerban Șubă. București: Biblioteca Centrală Universitară, 1999. 32 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii centrale Universitare din București. /Seria /7/: Educație. Învățământ. Red.: Anca Fezi. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2000. 77 p.

Ghidul colecțiilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /8/: Științe aplicate. Tehnică. Red.: Daniela Stoica. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 206 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /9/: Literaturi străine. Red.: Daniela Dumitrescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 115 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /10/: Generalități.

Red.: Lili Rusea, Carmen Goață. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 61 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /11/: Filosofie. Religie. Red.: Șerban Șubă și Adrian Codrean. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2001. 173 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /12/: Istoria României. Red. Anca-Laura Gănescu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 85 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /13/: Literatură română. Red.: Anca Podgoreanu. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2002. 116 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /14/: Geografie. Geologie. Paleontologie. Red.: Carmen Goață. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2005. 156 p.

Ghidul lucrărilor de referințe în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București. Seria /15/: Drept. Red.: Dana Stoica. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2006. 156 p.

Dacă cel mai prestigios ghid al lucrărilor de referințe din lume, *Walford Guide to Reference Material*, care listează producția mondială din secolul XX, oferă 21994 de titluri din 47 de biblioteci engleze și americane, *Ghidul lucrărilor de referințe (GLR)* poate susține comparația, sub aspectul gradului de dificultate al abordării, completat cu sarcina localizării, pe filiale (sub forma unor sigle), a fiecărui titlu. Suplimentar, GLR își asumă și alt rol, cu un grad sporit de risc și de dificultate: acela de a alătura, în capitole distincte, o bibliografie selectivă a tratatelor și sintezelor istorice și, uneori, a studiilor critice de

mare suprafață. Risc, deoarece se expune criticii prin selectivitate și, dificil, întrucât a presupus, frecvent, o aplecare analitică asupra operelor reținute.

Publicul țintă al GLR îl reprezintă totalitatea utilizatorilor bibliotecii, studenți, profesori, cercetători. El poate servi însă, ca bază de documentare asupra domeniilor pe care le tratează, personalului din diversele servicii și filiale îndeosebi în probleme de cercetare a colecțiilor și de politici de achiziții. Totodată, prin mulțimea referințelor pe care le oferă, consultarea GLR este edificatoare pentru oricine. Deși proporțiile, obiectivul propus și soluțiile adoptate, flexibile, cu nuanțări de la o serie la alta, le așază pe un teren neexplorat în istoria bibliografiei românești, rațiunile imediate ale actului decizional ca atare s-au aflat în strânsă legătură cu un alt obiectiv strategic al BCU „Carol I”: ameliorarea, sub toate formele, a relației cu utilizatorul și, în special, constituirea unui mare serviciu de referințe și a unor săli cu un fond însemnat de lucrări reprezentative în acces direct. Nu în ultimul rând s-a dorit contrabalansarea efectului negativ al declinului activității bibliografice și infodocumentare din România anilor 90.

GLR reprezintă un model de instrument bibliografic și de muncă intelectuală atât prin valorificarea celor mai importante surse documentare din colecțiile proprii ale bibliotecii, cât și prin capacitatea de orientare în domeniul cunoașterii.

Sub raportul metodologiei de elaborare, al inovațiilor și ideilor pe care le poate inspira bibliografiilor de mâine, GLR își depășește cu mult cadrul limitat al ariei de investigare și al cerințelor punctuale ale publicului țintă.

Trăsăturile comune ale tuturor seriilor constau în:

- descrierile bibliografice realizate pe baza S R *ISO 690 Referințe bibliografice*;
- ordonarea alfabetică pe domenii și, acolo unde este cazul, în interiorul ei, ordonarea cronologică;
- numerotarea globală (nu reluată în interiorul fiecărui domeniu) a pozițiilor;
- repertorierea oricărei lucrări numai o singură dată;

- indicarea localizărilor prin sigle al căror înțeles este indicat de așa-numita *listă a siglelor* ce apare distinct la începutul fiecărei serii;
- inserția tuturor celorlalte instrucțiuni de utilizare în *Nota redacției*;
- preocuparea pentru echilibrul proporțiilor dintre capitole și dintre lucrările de referințe propriu-zise (bibliografii, dicționare, enciclopedii, anuare etc.) și lucrările de referință (tratate, istorii etc.), preocupare ce se reflectă în regrupări adecvate acestui scop;
- aspect grafic, legături și coperte similare.

Tipuri de lucrări cuprinse în GLR:

- Enciclopedii
- Dicționare, lexicoane, glosare
- Bibliografii, bibliografii de bibliografii, biobibliografii
- Cataloage, repertorii
- Indexuri
- Abstracte
- Tezaure
- Indici de reviste
- Atlase
- Anuare
- Almanahuri
- Biografii și studii de sinteză referitoare la personalități
- „Directory” și „Who's Who”-uri
- Albume
- Genealogii, cronologii
- Tratate
- Istorii
- Compendii
- Studii de sinteză
- Manuale de referință
- Publicații ale manifestărilor științifice
- Tabele
- Memoratoare

- CD-Rom-uri bibliografice

Caracterul GLR

- Bibliografie selectivă conținând peste 15.000 de titluri.

Sfera de cuprindere a GLR

- Acoperă, în exclusivitate, colecțiile BCU „Carol I” (Unitatea Centrală și bibliotecile filiale);
- Nu este identică cu catalogul informatizat VUBIS deoarece:
 - a) conțin lucrări de la filiale care nu figurează încă în VUBIS;
 - b) nu conțin lucrări de referințe foarte recente (ulterioare anilor de apariție a fiecăreia dintre cele 15 serii) și care figurează în VUBIS.

Obiectivul strategic al elaborării GLR

- Crearea unui serviciu de orientare bibliografică a utilizatorilor pe bază de ghiduri tipărite în cadrul Serviciului de referințe și a unor săli cu lucrări reprezentative cu acces liber la raft.

Când trebuie utilizat GLR

- ori de câte ori este necesară depistarea, localizarea, consultarea unor lucrări de referințe de tipul celor arătate anterior;
- ori de câte ori utilizatorul are de depistat surse primare de informație (cărți și articole din periodice) la care trimit bibliografiile, indexurile și abstractele repertoriate în GLR;
- ori de câte ori se pune problema întreprinderii unei cercetări bibliografice ale cărei cerințe nu pot fi satisfăcute de investigațiile în VUBIS.

Când nu trebuie utilizat GLR

- atunci când interesul utilizatorului este clar direcționat (solicită o anumită carte, un anumit autor, o anumită revistă);
- în cazul investigațiilor bibliografice ale căror cerințe sunt satisfăcute de investigațiile în VUBIS.

4. 11; 117, p. 55-64; 254; 269, p. 281-283; 290, p. 37-73, 132-150; 305, p. 55-77; 320, p. 22-25.

TITLUL

1. Trăim asaltați continuu de titlurile publicațiilor, din ce în ce mai multe, răspândite pe tarabe, la târgurile de carte, în librării sau biblioteci.

În general, titlurile sunt fixate de autori, dar există și cazuri când editorii stabilesc titlurile, ținând cont de preferințele publicului.

Se întâmplă la noi, și nu de puține ori după 1990, ca traduceri diferite din același text să apară cu titluri schimbate, pentru a fi mai bine comercializate.

Unele mai fascinante decât altele, destul de multe seci, titlurile sunt adesea de o expresivitate direct proporțională cu originalitatea scriitorului. Când acest lucru nu se întâmplă, intervin elemente suplimentare care țin de tehnicile de editare, de policromie, de notorietatea celor care ilustrează coperta sau textul propriu-zis. În general, însă, apariția tiparului, diversificarea cărții și a preferințelor cititorilor determină o folosire constantă a titlurilor.

Arnold Rothe (280), într-un articol intitulat *Titlul* face o incursiune în istoria folosirii titlurilor, și a titlurilor literare în special. „Titlurile - scrie el - formează un corpus literar pertinent. Acest corpus e dotat cu un sistem și funcționează după un cod. Sistemul și codul suferă schimbări în ordinea diacronică.” (p.67) De cele mai multe ori titlul trimite la sistemul de comunicare a textului în ansamblul său.

În Antichitate, sulurile de pergament nu aveau titluri. Bibliotecarul sau copistul dădea unele indicații la sfârșitul textului, iar mai târziu la începutul textului. Nici în Evul Mediu nu se foloseau titluri.

În jurul anului 1500 apare pagina de titlu completă care orientează cititorul.

În secolul al XVI-lea devine obligatoriu folosirea titlului. La 1680, Baillet dă unele sfaturi privitoare la titlu și anume să fie

„just, simplu, natural, modest, fără afectare, fără obscuritate, fără echivoc”.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea titlul se impune definitiv. În poezie titlul se stabilește la începutul secolului al XIX-lea.

„Un titlu - spunea Fr. Schiller - nu trebuie să fie o carte de bucate. Cu cât mai puțin își dezvăluie conținutul, cu atât mai bine!”

René Magritte afirma și el: „titlul poetic nu are nimic să ne învețe, el trebuie să ne surprindă și să ne încânte”.

Mai lungi sau mai scurte, eliptice, titlurile fixează operele importante în conștiința cititorilor.

În *Ulise*, de James Joyce (170), Stephen Daedalus își amintește cu fină ironie de tinerețea sa când citea „câte două pagini din câte șapte cărți în fiecare noapte”. Și cărțile pe care ar fi vrut să le scrie „cu litere în loc de titluri. I-ai citit F-ul? A, da, dar îl prefer pe Q. Da, dar W e minunată. A, da, W. Îți mai aduci aminte de epifaniile tale pe file verzi ovale, atât de adânc de adânci, din care-ar fi urmat să se trimită copii la toate marile biblioteci ale lumii dacă aveai să mori, inclusiv la Alexandria?” (Vol. 1, p. 50).

În 1963, primul roman al lui Thomas Pynchon, *V.*, îl face celebru pe autorul său și deschide seria multiplelor interpretări care se dau majusculei V. „Ca și în cazul titlului – scrie Geta Dumitriu, prefațatoarea volumului – punctul ce urmează literei nu închide nimic, ci promite numai o continuare, promisiune de la care romanul nu se abate.” (259, p. 503)

În 1972, Gabriel Garcia Márquez își intitula povestirea, ajunsă foarte repede *bestseller*, *Fantastica și trista poveste a Candidei Erendira și a nesăbuitei sale bunici*, dezvăluind chiar din titlu universul atât de fascinant al celebrului scriitor.

În lucrarea *La Production du texte*, M. Riffaterre (274) observă că în romanul *Mizerabilii* de V. Hugo majoritatea titlurilor sunt umoristice, deși „conținutul nu are nimic umoristic”. „Seria de titluri - «Începutul unei enigme», «Urmarea enigmei» etc. denotă o parodie a romanului de aventuri sau a romanului negru”. (p. 165)

Titlul trebuie să suscite interesul cercetătorilor și să facă loc operei respective în circuitul valorilor cultural-științifice.

Atunci când este în mod inspirat ales, când este clar, edificator, astfel încât să exprime cât mai exact conținutul unui document, titlul reprezintă numele documentului, este, în extremis, rezumatul cel mai concis al conținutului acestuia.

Condițiile ce trebuie îndeplinite de un titlu corect stabilit, sunt sistematizate de N.Gherghel (151) în lucrarea *Cum să scriem un articol științific*:

- să fie *semnificativ*, să nu conțină cuvinte care să nu contribuie la sporirea valorii lui informative;

- să fie *concis*, numărul cuvintelor folosite trebuie raportat la conținutul informativ al documentului;

- să fie *relevant*, să delimiteze conținutul documentului și să evidențieze problematica tratată pentru a o impune atenției cercetătorilor;

- să fie *explicit*, să nu cuprindă abrevieri și formule, dar nici termeni prea generali și nici prea specifici. Într-un titlu, atât limbajul prea general, cât și cel prea specific au ca efect trunchierea segmentului de public destinat, micșorarea numărului cititorilor potențiali;

- să fie *ușor indexabil*, respectiv, să cuprindă cuvinte-cheie semnificative, cu ajutorul cărora să poată fi identificat conținutul lucrării;

- să fie *clar și precis* (p. 62)

Atunci când elementele de evidențiat în titlu sunt prea numeroase, pentru a evita confuziile și a exprima clar conținutul lucrării, se poate apela la un *subtitlu* care să explice și eventualii termeni științifici prea specializați prezenți în titlu.

2. „Unul din cele mai importante semne, stând, oarecum, în afara textului și care s-a bucurat de o atenție sporită abia în vremea din urmă sunt titlurile. Până la studiile lui Leo H. Hoek sau Georges Raillard ele erau, practic, ignorate în analiza textului literar. În contrabalans, cercetările ulterioare au mers până acolo încât izolau în orice operă literară două texte: un text scurt (reprezentat de titlu) și un text lung (suprapus narațiunii propriu-zise – dacă ne referim doar la studiul prozei).

În analiza ca atare, despărțirea brutală a titlului de «trunchiul» textului ridică o serie de probleme. De aceea, poziția mai nuanțată a lui Jean Ricardou convine mai mult. El vede opoziția (sau mai degrabă: relația) titlu-text într-o perspectivă mai largă. Cercetătorul francez o integrează sferei de acțiune lărgită a operei literare: ca text, ea poate fi comparată cu alte texte, iar ca ficțiune cu însăși viața. În felul acesta, raportul titlu-text se așază între relațiile textului cu sine însuși. Ideea, preluată de Ricardou, împinge șirul demonstrației mai departe. Titlul, deși nu are autonomie, diferă de text. El este un onomatect, un «nume al textului». Ar fi însă greșit să reducem titlul la o simplă relație denominativă. De fapt, orice titlu ascunde două nume: unul dat de limbă, altul dat de cei ce folosesc limbajul. Din convergența acestor două direcții rezultă o tensiune. Doar ea, tensiunea, definește adevăratul statut al titlului: el este vechi și nou în egală măsură. Vechi, în sensul că aparține limbajului, și nou pentru că se află în directă corespondență cu o organizare textuală originală, irepetabilă. Prin el se amplifică numărul noilor creații lingvistice.

Titlul este și un cărăuș al limbajului simbolic. El face naveta între text și sensurile sale. Bazat pe o convenție sinonimică, doar în puține cazuri și relaxând interpretarea, se poate vorbi de conexiunea perfectă între titlu și text. Totuși, funcția sa de liant, de «colonizator» al textului cu semnificații noi – oscilând între aluziile culturale și relevarea contextului social și istoric al desfășurării actului creator – rămâne intactă. Ca parte a acoperământului textului, el îndeplinește o dublă funcție: de identificare și de intertextualitate. Funcția de identificare servește la situarea în contextul creației sau în cel cultural. Valoarea sa intertextuală se poate raporta cu mai multă putere de sugestie la ceea ce Lucien Dällenbach numește mise-en-abyme: reflectare și falsă profeție a(supra) textului în discuție.”

Mircea Mihăieș. Cartea eșecurilor, p. 161-162 (219)

„Post scriptum. Aș dori să completez bibliografia referitoare la oraș cu două titluri, pe care le descopăr în

numărul din aprilie 1985 ale revistei franceze „Lire”: „Villes” (ed. de la Différence) de Julien Green și „La forme d'une ville” (ed. José Corti) de Julien Gracq. Nu cunosc cărțile. Titlurile însă îmi sunt de ajuns, ca să-mi imaginez despre ce e vorba dincolo de copertile pe care se află imprimare.”

N. Manolescu. *Sentimentul orașului*, p. 99 (201)

„Și cât despre titlu: dacă cititorul ar dori să-l înțeleagă în accepțiunea cea mai cunoscută, ar ști că eu sunt de acord cu el pentru că editând aceste cronici am impresia de a le fi aruncat în foc și de a mă elibera de ele pentru totdeauna.”

E. Montale. *Auto da fé: cronache in due tempi*, /p. 11/ (222)

3. La umbra titlului pierdut

Biblioteca este locul în care titlurile stau la vedere. Cotoarele cărților se aliniază ordonat pe rafturile suprapuse, diferențiate de frânturile unor desene și de corpurile cu dimensiuni variate ale literelor. Un șir nesfârșit de titluri, unele descinzând din altele și oferind cititorului pierdut în imensitatea lor tentația unei vizualizări imediate.

Nu știi ce să alegi mai întâi. Să le cercetezi direct, la raft, copleșit de materialitatea foșnitoare a paginii arhitecturale și să obții cheia unui moment nebănuit de desfătare, sau să accepți beneficiile tehnicii înaintate, primind fără efort ajutorul neprecupețit al calculatorului. Catalogul, născut din multiple interconexiuni, secretă o ciudată prețiozitate, cerând implacabil „titlul exact” sau măcar un „cuvânt din titlu”, pentru a nu te lăsa suspendat în hățișul întrebărilor fără răspuns.

În ambele situații, titlurile sunt combinații perfecte de sunete și culori, luminând cu intensitate textul, transmitând în buricele degetelor dorința unor călătorii imaginare prin denivelările create de subtitluri și sensuri ascunse.

Un titlu căutat și niciodată găsit în încrengătura marilor combinații de litere, este semnul încercărilor spirituale, suma cărților citite și neuitate.

Poate că fiecare încercare de descoperire a unui titlu necesar este o aventură intelectuală unică, nutrită dintr-un cod de supraviețuire culturală, cel care face posibilă comunicarea subterană a cărților între ele, dar și a oamenilor aflați sub semnul lor.

Parcurgerea titlurilor, în biblioteca noastră infinită, este un ritual supus doar unor constrângeri subiective, un joc care creează dependență și din care nu o dată ieșim mai siguri pe noi, mai dornici să reluăm exercițiul.

Titlul ales sau titlul visat ne direcționează cercetările, ne conduce în miezul marilor opere, ne sintetizează opțiunile autorilor, sau dimpotrivă ni le dispersează, ne înflăcărează imaginația și ne oferă suportul metaforic al unui univers de semne.

4. 170, p. 49-50; 201, p. 95-99; 218; 221; 259; 269, p. 323-327; 274; 280.

UNIVERSITATEA

1. Contribuind la dezvoltarea și modelarea societăților în care funcționează, universitatea continuă să reprezinte un model de organizare democratică, îmbinând într-un mod superior deschiderea spre nou cu păstrarea tradițiilor culturale.

Creșterea a Evului Mediu, universitatea a sprijinit consolidarea culturii medievale, atingând apogeul în Italia, Franța sau Anglia. „Termenul de universitate – scrie E. R. Curtius (99) în *Literatura europeană și Evul mediu latin* – nu înseamnă, cum s-a crezut «totalitatea științelor», ci corporația dascălilor și elevilor” (p.70). Fiecare corporație își avea propriul statut, anumite privilegii, urmărea un plan de învățământ bine pus la punct și atingerea unor grade ierarhice, formate din bacalaureat, masterat, doctorat. Singurii călători erau profesorii, care treceau de la o universitate la alta, în funcție de banii pe care-i primeau. Universitatea cea mai veche funcționa la Bologna, în 1158, specializată în științe juridice. J. Burckhardt (58) arată că Universitatea din Bologna cheltuia foarte mulți bani pentru plata profesorilor renumiți. Cele mai multe universități din Italia apar în secolele al XIII-lea și al XIV-lea având, în principal, catedre de drept civil, drept canonic și medicină. Cu timpul se mai adaugă și catedre de filosofie și retorică, iar în a doua jumătate a secolului al XIV-lea de teologie.

Universitatea medievală era, în viziunea lui Ortega y Gasset (232), „sistemul de idei despre lume și umanitate pe care îl posedă omul de atunci. Era, așadar, repertoriul de convingeri care trebuia să-i călăuzească efectiv existența”(p. 29).

În Franța, viața universitară era animată mai ales la Paris, unde învățau și germani, și englezi. Un profesor renumit era Abélard. Sub numele de *universitas* o întâlnim pe la anul

1200. Numele Universității Sorbonne din Paris provine din *collegium* întemeiat în 1250 de Robert de Sorbon, care abia în secolul al XIX-lea se va aplica întregii universități.

Mișcările eretice, dar și cultura inspirată de Antichitate favorizează trecerea universităților sub controlul bisericii catolice.

Datorită universității pariziene, Franța atinge în secolul al XIII-lea apogeul dezvoltării sale ca centru cultural al întregului Occident latin.

Indiferent de specializarea universității, studiile umaniste erau obligatorii. Studiile filologice se dezvoltă mai ales la Universitatea din Oxford, unde Roger Bacon combătea scolastica pariziană.

În Germania, universitatea apare mai târziu, în 1386 la Heidelberg, în 1388 la Köln; iar la Viena, în 1365. Dominantele universității, susține Burckhardt, sunt „relațiile personale, disputele savante, întrebuițarea permanentă a limbii latine și chiar a celei grecești, schimbarea frecventă a profesorilor, raritatea cărților” (p.253).

La mijlocul secolului al XIX-lea, doi reprezentanți de seamă, R. W. Emerson și Th. Carlyle largesc granițele universității legând-o indestructibil de carte și bibliotecă.

Vorbind despre Universitatea din Oxford, la 1848, Emerson (120) admira rezultatul instrucției pe care o primeau studenții, „o cunoaștere temeinică a limbii elene, a limbii latine și a matematicii, precum și a criticii engleze, pe care învață să o aprecieze” (p. 227).

Concluzia sa este că „Oxford-ul este o bibliotecă și profesorii trebuie să fie bibliotecari” (p. 230), datorită abundenței de cărți din bibliotecile universitare și a posibilității pe care o au studenții de a găsi o carte imediat.

La 1866, Carlyle (68), el însuși rector al Universității din Edinburgh, consfințește ideea că „adevărata Universitate a zilelor noastre este o Bibliotecă” (p. 240), și că misiunea principală a universității este să-l învețe pe tânăr să citească în diferite limbi și diverse domenii ale științei.

Rolul fundamental al Universității este văzut și de doi renumiți profesori și istorici literari români: Tudor Vianu și G. Călinescu.

În 1945, în studiul *Școala ca mijloc al culturii*, T. Vianu (330) vedea în școala primară „un mijloc al culturii subiective”, iar „în școlile profesionale – politehnicile, școlile de artă, mijloace ale culturii obiective”. Pentru el, universitatea îmbină ambele ținte pentru că ea își propune „îndoitul scop de a pregăti profesioniști și cercetători” (p.200).

Pentru G. Călinescu (72), universitatea este în România „cea mai înaltă instituție culturală”, „locul marii tensiuni spirituale”, ea „introduce în formularea însăși a propozițiilor științifice un caracter critic” (p. 109).

În evoluția ei îndelungată, universitatea a rămas pentru tineri farul călăuzitor pentru perceperea complexă a realității. Universitatea dă o direcție, te învață să gândești, să alegi, să îndrăznești, să te realizezi. Ea a avut și are, chiar dacă sunt condiții temporare nefavorabile, modele în profesorii merituoși și dăruți meseriei, cei care îi pot ghida pe studenți spre domeniul care li se potrivește. Nimic nu se împlinește însă fără studiu individual, fără cercetare constantă.

2. „Ce este o Universitate ?

Singur titlul, etimologicește, vă lămurește că este vorba de strângerea laolaltă a tuturor cunoștințelor unui moment dat, a tuturor elementelor de cultură /.../.

Dar o Universitate nu este numai o catagrafiare, o înregistrare de cunoștințe, de la un moment dat, ea este o forță vie care pune în mișcare viața culturală, cultura însăși.

Prin urmare, principial, rolul Universității nu este numai să stăpânească rangul cultural la care mentalitatea s-a ridicat într-un moment determinat, dar să țină în toate aceste elemente – vie – posibilitatea pentru a duce cultura mai departe, primo, și al doilea, a stoarce din acestea tot ce trebuie stors pentru binele poporului la care ființează.

Există o datorie a tuturor celor care alcătuiesc o universitate, profesori și studenți laolaltă, generații ce se strecoară unele după altele. Și într-o parte și într-alta există datoria de continuitate, voi să zic de păstrare a bunelor tradiții, accentuez: a bunelor și există în același timp a doua datorie: de a căuta continuu să se folosească de momentele care îngăduie puțința de a trece mai departe, posibilitatea progresului.

Ambele trebuie împăcate.”

C. Dimitrescu-Iași. / Discurs la Adunarea anuală a
Fundăției Universitare Carol I /, p.161 (70)

„Presupun că foarte mulți dintre dumneavoastră știți că au trecut vreo șapte sute de ani de când s-au înființat primele universități pe lumea asta a noastră. Abélard și alți gânditori se afirmaseră cu doctrina despre care oamenii doreau să audă și studenții veneau ca turmele către ei din toate părțile lumii. Lucrurile nu erau înscrise în cărți, așa cum se face acum. Trebuia să-l ascuți pe om adresându-ți-se cu glasul lui, altfel nu puteai învăța câtuși de puțin ceea ce vroia el să spună. Și așa se adunau laolaltă acești vorbitori – diferiții oameni care aveau ceva de învățat pe alții; și se formau treptat, sub patronajul unor regi și alți potentăți care erau preocupați de cultura popoarelor lor, și purtau o nobilă grijă celor mai mari foloase ce se puteau aduce acestor popoare; așa s-au alcătuit primele grupări organizate, cu înalte privilegii, cu înalte demnități și într-adevăr cu țeluri înalte, căpătând titlul de Universități.

De asemenea, se prea poate să fi auzit spunându-se că trecerea veacurilor a modificat toate aceste lucruri; că adevărata Universitate a zilelor noastre este o Bibliotecă. Și, mai presus de orice îndoială, toate acestea au fost modificate în mare măsură de invenția Tiparului, care s-a produs cam la jumătatea distanței dintre noi și originea Universităților. /.../

Rămâne însă practic un adevăr foarte important, la care am făcut referire mai înainte, și anume că, în epoca actuală, principalul folos al universităților constă în posibilitatea pe care ți-o oferă – după ce ai terminat cursurile – să consulți colecția

de cărți, o bibliotecă mare cu cărți bune, pe care te apuci să le studiezi și să le citești. Principalul lucru pe care-l pot face universitățile pentru dumneavoastră – ceea ce am constatat că a făcut universitatea pentru mine – este că m-a învățat să citesc în diverse limbi și în diverse domenii ale științei; așa că am putut să studiez apoi cărțile de specialitate din aceste domenii și, treptat, să pătrund pe orice tărâm pe care voiam să-l stăpânesc dacă-mi era pe plac.

Ei bine, Domnilor, indiferent ce părere aveți despre aspectele acestea istorice, datoria cea mai limpede și cea mai imperioasă pentru fiecare din dumneavoastră este să citiți cu asiduitate. Învățați să fiți buni cititori – lucru care este poate mai dificil decât vă închipuiți. Învățați să vă alegeți ceea ce citiți; să citiți cu fidelitate și cu maximum de atenție, tot felul de lucruri care vă interesează cu adevărat și nu numai care vă închipuiți că vă interesează, și totodată care constatați că sunt într-adevăr potrivite pentru țelurile urmărite de dumneavoastră. Firește, în momentul de față, în multe din lecturile ce vă cad în sarcină trebuie să vă lăsați călăuziți de cărțile recomandate de profesorii dumneavoastră pentru a consolida efectul prelegerilor lor. Iar apoi, când părăsiți Universitatea și vă apucați de studii pe cont propriu, veți costata că este foarte important să vă alegeți un domeniu, o specialitate pe potrivă dumneavoastră, în care să puteți studia și munci. Cel mai nefericit din toți oamenii este cel care nu știe ce are de făcut, căruia nu i s-a repartizat o treabă și care nu se apucă de nimic. Căci munca este leacul cel mare al tuturor maladiilor și necazurilor care au chinuit vreodată omenirea; munca cinstită, pe care plănuieți s-o duceți până la capăt.”(p. 240-241).

„Cât despre lectura cărților, ar fi trebuit să spun că, dată fiind importanța cititului, este cum nu se poate mai utilă prezența unei biblioteci bune în toate Universitățile! Sper că acest aspect nu va fi neglijat de domnii care vă poartă de grijă; de fapt, am aflat cu multă bucurie că bibliotecă ce vă stă la dispoziție s-a îmbogățit mult de când am cunoscut-o eu, și sper că va continua să progreseze. Ba chiar, m-am gândit uneori, de ce să nu fie câte o bibliotecă în toate capitalele de district, în folosul celor care ar vrea să citească lucruri bune și ar face-o

dacă ar avea ce? E adevărat, pentru asta e nevoie de bani și, mai mult decât atât – lucru poate încă și mai greu în momentul de față – e nevoie de discernământ din partea celor care aleg cărțile; o adevărată perspicacitate în ceea ce e cu adevărat în folosul sufletelor omenești și excluzând tot soiul de cărți banale care nu fac decât să-i uimească pe cei fără minte și alegerea cărților înțelepte, pe cât posibil a celor bune. Să sperăm că viitorul se va arăta binevoitor cu noi în această privință”(p. 244-245).

Thomas Carlyle. *Discurs inaugural la instalarea ca rector al Universității din Edinburgh* (68)

„Cursul nu poate să reprezinte decât o sugestie din partea catedrei, o invitație la reflecție, el e un caiet de instrucție intelectuală și un model. Dacă e o aberație să pretinzi a cunoaște literatura română numai prin criticile lui E. Lovinescu, oricât de eminente, fără lectura autorilor și un proces de comparație istoriografică, cu atât mai bizară apare condiția studentului care, intrat la Facultate, rămâne la repertoriile unui profesor. Spiritul Universității este de a citi împreună cu profesorul, în vederea unei perfecționări personale.

Profesorul te învață un mod de a descuia biblioteca și a descifra. Nu-l poți găsi nici în carte, pentru că opera scrisă e un proces închis, în timp ce cursul și seminarul sunt exemple de acțiune. Profesorul e un actor, de presupus magistral, care joacă împreună cu școlarii săi, lăsându-se descoperit în rutina și invenția lui, în perfecții și stângacii. Nu poți învăța arta sa prin lectura memoriilor sau prin corespondență. Prezența pe aceleași scânduri este un noroc de neînlocuit. Se înțelege atunci de ce o Universitate fără frecvență e un non-sens, e un institut de librărie care desface cărți litografiate” (p. 107-108).

„Fiindcă, într-adevăr, Universitatea este puntea superioară a vasului de unde se văd marginile mării și cerul. Cine a ieșit din ea fără fiorul marilor întrebări a trecut prin ea legat la ochi și cu ceară în urechi ca Odiseu. Universitatea e un promontoriu de unde lucrurile sunt privite de sus, cei mai mulți

se coboară apoi în viață, puțini rămân, însă cei care descind pot înțelege pe cei rămași la altitudine. Prin urmare, Universitatea e locul marii tensiuni spirituale și trebuie să evite cultivarea în secret a câtorva rutine auxiliare la care este experimentat că aderă spiritele cele mediocre.” (p.114)

„Trebuie să știți că Universitatea este în România cea mai înaltă instituție culturală, de aici pornesc lucrările spiritului, câte sunt. Noi n-avem alte cercuri de reflecție asupra naturii fizice și umane, singurul e în acest loc. Aici sunt grădinile lui Academus, și ați face o mare eroare dacă ați mânca semințe pe cărarea unde va păși în vreun secol viitor sandala unui Platon român” (p.115).

G. Călinescu./ *Universitate-Universalitate* / (72)

„Bazată pe lectură, Scolastica prezintă astfel o altă caracteristică, care derivă din acest prim fapt: această lectură, atât cât poate ea să fie de creativă, trebuie să se înscrie în rețeaua altor lecturi care au precedat-o, deschizându-se nu pe scriitură, ci pe un dialog între profesioniștii lecturii. Există deci un fel de anonim de principiu al lecturii care o definește ca pe un gest colectiv. Fundamentul intelectual al Scolasticii trimite bineînțeles la fundamentul său cultural și instituțional și acest fundament instituțional se numește – se numea, se numește încă – universitate. Că Universitatea a cunoscut o eclipsă între sfârșitul Evului Mediu și secolul al XIX-lea poate atunci să apară ca un element favorabil dezvoltării retoricii.”

Michel Charles. *L'arbre et la Source*, p. 132 (77)

„Preocuparea evoluției universităților e în atenția scenei naționale și internaționale. Se știe că, la fel cu școala, universitatea e o instituție conservatoare. Absoarbe greu noutatea, turnând-o în vechile ei tipare, facultăți și catedre, profesori și cursuri. Cercetarea științifică, îmbrățișată de formula lui Humboldt, i-a adus o considerabilă lărgire de orizont. Dar schimbările din societatea cunoașterii sunt atât de mari și o

vizează într-o asemenea măsură, încât universitățile au început să intre în efervescentă. /.../

Un Forum european /.../ în 1997, s-a concentrat asupra nevoii de flexibilitate crescută, a legăturii universităților cu educația pe durata vieții (lanț educațional), a tehnologiilor noi și rețelelor. Situația șomajului în Europa a făcut ca problema legăturii cu forța de muncă să fie pusă mai acut, fără ca universitățile să ajungă la nivelul legăturii propuse de protagoniștii revoluției informatice.

Dar și în acest domeniu, inițiativa spontană, experimentarea unor metode noi și proiectele au luat-o înaintea marilor planuri de acțiune internațională. Universități particulare, circulația intensă a studenților și cadrelor didactice, diplome eliberate sub egide mixte, proliferarea cursurilor postuniversitare, a universităților de vară, introducerea tehnologiei informatice, rețelele de universități, învățare la distanță pentru cursuri internaționale de masterat, sunt numai câteva exemple. /.../

Ce a pus în mișcare universitățile? Înainte de toate, catedrele mixte ale UNESCO, ca și programele UE au creat parteneriate durabile și fertile, iar procesul globalizării, cu trăsăturile ei ce are un apel aparte pentru universități. Experiența câștigată în schimburile interne face în universitate prima candidată la crearea unui pașaport global, pașaportul academic.”

Mircea Malița. Viitorul universității, p.259-260 (199)

„Fără știință este imposibil destinul omului european: În uriașa panoramă a Istoriei, aceasta înseamnă decizia de a trăi de pe platforma intelectului, iar știința nu este altceva decât intelectul turnat în formă. Este oare o întâmplare faptul că numai Europa a posedat – între atâtea și atâtea popoare – o universitate? Universitatea este intelectul – și, prin urmare, știința – ca instituție, și aceasta – faptul că intelectul a devenit o instituție – a fost voința specifică a Europei, față de alte neamuri, locuri și timpuri./.../

Dacă însă cultura și profesiile ar rămâne izolate în Universitate, fără a intra în contact cu neconținutul ferment al științei, al cercetării, ele s-ar anihila curând în scolasticism uscat. Este nevoie ca în jurul Universității minime să-și stabilească taberele științele-laboratoare, seminariile, centre de dezbateri. Ele trebuie să constituie acel humus în care învățământul superior să-și înfigă rădăcinile vorace. Trebuie să fie, așadar, deschisă spre laboratoarele de toate genurile și, totodată, să acționeze la rândul ei asupra lor. /.../ Universitatea este distinctă, dar inseparabilă de știință... Știința este demnitatea Universității. Mai mult /.../, este sufletul Universității, însuși principiul din care își trage sevele vitale și care o împiedică să ajungă un mecanism netrebnic.

Universitatea trebuie să fie, de asemenea, deschisă spre actualitatea deplină, ba mai mult: trebuie să fie în mijlocul ei, să se cufunde în ea.

/.../...Universitatea trebuie să intervină în actualitate ca Universitate, tratând marile teme ale prezentului din propriul ei punct de vedere -cultural, profesional și științific. /.../

Universitatea va redeveni atunci ce a fost în ceasul ei de glorie un principiu promotor al istoriei europene.”

José Ortega y Gasset. *Misiunea Universității*, p. 81-86 (232)

3. Carol I, Universitatea și Fundația Universitară

Cât de greu este să descifrăm destinul unui om care ne-a adus mai aproape de noi înșine, de imaginea unei societăți atât de nestatornice și ne-a făcut să o privim cu luare-aminte ? Și cât este de necesar ?

Venind în 1866 pe tronul țării, Carol I ne-a cerut să ne unim puterile și să fim la înălțimea evenimentelor. Oare am fost? Ne cerea să-i înțelegem proiectul și să fim alături de el. Ne propunea un pact de stabilitate și de construcție a unui stat modern. Și urmărind firele istoriei vedem astăzi că el chiar a făcut ce și-a propus, el chiar s-a ținut de cuvânt. Deși noi nu am

crezut că va face acest lucru, l-am ironizat de atâtea ori și chiar l-am șters din memoria colectivă vreo 50 de ani. Dar el venise să ne creeze un viitor. Și tot ce s-a întâmplat în cei 48 de ani de domnie arată că acest om al cărui destin este încă insuficient înțeles, avea viziune, avea rădăcini, avea școală, avea modele. A crezut până la capăt – câți oare au astăzi această răbdare și consecvență ? – în ideea de instrucție, de educație, de luminare, de cultură, de moralitate.

Că avea un plan dinainte gândit o dovedește faptul că în primul an al venirii în țară, Carol donează 12.000 de galbeni pentru înființarea Școlii Normale din București care urma să pregătească învățători pentru sate.

Va sublinia ori de câte ori va avea prilejul importanța care trebuie acordată întregului învățământ românesc. „Dau cea mai mare importanță instrucțiunii publice – spunea el – și sper că profesorii vor pune stăruințele lor pentru dezvoltarea spiritului și formarea moravurilor tinerimii noastre”. La inaugurarea Universității din Iași, în 1897, militarul de carieră Carol I (69) socotea că „Nu numai cu numărul soldaților, și cu dezvoltarea vieții economice se măsoară astăzi puterea statelor. Un factor de căpetenie, poate cel mai însemnat, este gradul de cultură. O direcțiune sănătoasă și națională a înaltelor studii ce se urmăresc în universități, este dar condițiunea neapărată a adevăratei propășiri.” (T3, p. 186).

Om de curaj, de acțiune, deschizător de drumuri, Carol I a considerat școala temelia statului pe care se străduia să-l consolideze, în care „știința teoretică să se îmbine cu «carierile productive»”. „Universitățile – sublinia el – sunt, cu drept cuvânt frunțile așezămintelor noastre de cultură /.../ și sper că dânsese vor deveni focare și mai vii care să atragă tinerimea, fără să fie nevoie ca să se depărteze de țară spre a-și isprăvi studiile.” (T1, p. 120-122).

Regele avea exemplul universităților germane, astfel încât el a urmărit neobosit dezvoltarea celor două universități românești, din București și Iași, și a dorit ca acestea să devină un model pentru Orient. „Țara noastră va putea deveni un centru de lumină în Orient”, spune în 1869, iar în 1889 ideea este reluată și îmbogățită: „Universitățile noastre nu sunt numai

ale Românilor; ele pot deveni, prin renumele lor, un focar de lumină a unei mari părți a răsăritului, aruncând raze binefăcătoare departe peste hotare și atrăgând astfel un număr însemnat de tineri din alte țări, care vor simți trebuință a se instrui.” (T.3, p. 44). Și, într-adevăr, în 1906, din 3425 de studenți înscriși la Universitatea din București, aproximativ 10% erau din țările vecine.

Carol I începe să construiască în jurul ideii de instrucție necesară, înalță clădiri, deschide școli, este adeptul unor cursuri universitare variate și al unui studiu organizat. Profesorii, specializați în străinătate, sunt cei mai buni din vremea sa. De aici și până la întemeierea Fundației Universitare, care-i va purta numele, nu este decât un pas.

Din 1891, când își face publică intenția de a dăruia o bibliotecă studenților, din fonduri proprii, și până la moartea sa, în 1914, Carol I a urmărit, cu încrederea celui care vrea să-și adune munca de o viață într-un simbol, ridicarea Palatului Fundației, extinderea sa, mobilarea și modernizarea lăcașului, îmbogățirea colecțiilor, multe obținute prin donații, dar și ajutorarea celor care „întreprind lucrări speciale sub direcțiunea profesorilor sau pentru tipărirea tezelor”, precum și acordarea de subvenții celor lipsiți de mijloace.

Fundația este la început condusă de o personalitate a vieții științifice și culturale – G. Dem. Teodorescu și un consiliu de administrație compus din rectorii celor două universități din țară și un delegat al regelui. Cel care va păstra vie misiunea încredințată de rege, necurmatul lui interes pentru educație, din postura de director timp de 47 de ani este cărturarul Alexandru Tzigara-Samurcaș pe care regele îl trimisese să-și desăvârșască studiile în străinătate și să cunoască organizarea bibliotecilor germane.

Prin dezvoltarea ei permanentă, prin Amfiteatrul care devine un forum al intelectualității românești, prin sărbătoririle anuale, la 10 mai, care înseamnă o întâlnire a generațiilor de profesori, de studenți și o predare a ștafetei, Fundația capătă o funcție complementară Universității, contopindu-se adesea cu aceasta. „Sărbătoarea Fundațiunii Universitare Carol I este sărbătoarea Universității – consideră ministrul Instrucțiunii

publice C.C. Arion în 1912 – este o sărbătoare studențească, este sărbătoarea viitorului.”

După 115 ani de la inaugurarea Fundației, în 1895, Biblioteca Centrală Universitară a reușit să reînvie visul lui Carol I, de supremație arhitectonică, artistică, culturală, științifică în centrul capitalei, iar trecătorul sau cititorul să vadă literele aurite ale Fundațiunii universitare pe frontispiciul clădirii, a reușit să aducă numele lui Carol I mai aproape de noi, prin repunerea lui în denumirea bibliotecii, a reușit să reînvie conferințele de altădată din Amfiteatru cu unele ale lumii universitare de azi.

În fond, a reușit să-i deslușească menirea și s-o ducă mai departe.

4. 35; 58, p. 250-256; 68, p. 235-252; 69; 70; 72, p.104-116; 77; 99, p. 70-73; 117, p.5-14; 120, p. 222-231; 199; 232; 247, p. 73-79; 266; 320; 330, p.190-200.

Bibliografie generală

1. ACCART, Jean-Phillipe. Bibliothécaire, documentaliste. Mêmes métiers? În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2000, t. 45, nr. 1, p. 88-93.

„Aceste două meserii, bibliotecar și documentarist, care coexistă în prezent, se îmbogățesc și se completează prin competențe, cunoștințe și abilități mutuale.”(p. 93).

2. *L' action culturelle en bibliothèque*. Sous la direction de Vivianne Cabannes et Martine Poulain, avec la collab. de Marie-Pierre Dion, Nadine Etcheto-Tharel.../ et al./ . Pref. de Jaques Perret. Paris: Édition du Cercle de la Librairie, 1998, p.15-22 (B. Huchet. *Pour une politique culturelle en bibliothèque*), 29-42 (J. Le Marec. *Public savant, public profane*), 115-122 (B. Lecoq. *Les bibliothèques universitaires*).

3. ADAMESCU, Gheorghe. Bibliografia și organizarea unei bibliografii științifice la noi. În: *Omagiu lui Mihail Dragomirescu*. București: Tipografiile Române Unite, 1928, p. 451-462.

Bibliografia ca „repertoriu bibliografic” se regăsește în „listele de cărți și articole relative la un subiect”, și se ocupă cu „clasificarea cărților din anume puncte de vedere.”.

4. ALBARIC, Michel. Déontologie et censure. În: *Bulletin de l' A.D.E.B.D.*, nov. 1979, nr. 16, p. 17.

5. ALBARIC, Michel. Nécessité d'une éthique dans la recherche. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1982, nr. 1, p. 23-24.

6. *Alexandru Tzigara-Samurçaș: 1872-1952: bio-bibliografie adnotată.* Red. Anca Podgoreanu și Geta Costache. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2004. CXIV,306p. :il.

7. ALONSO, Dámaso. *Poezie spaniolă: încercare de metode și limite stilistice: Garcilaso, Fray Luis de León, San Juan de la Cruz, Góngora, Lope de Vega, Quevedo.* Trad. și pref. de Sorin Mărculescu. București: Univers, 1977. 556 p.

Cunoașterea operei artistice se realizează pe trei niveluri, care se înlănțuie într-o intercondiționare progresivă. Prima cunoaștere este a cititorului și constă „într-o intuiție totalizantă care, iluminată de lectură, reproduce oarecum intuiția totalizantă care a stat la obârșia operei înseși, adică aceea a autorului ei.”(p. 24).

A doua cunoaștere este a criticului care e „înainte de toate, un aparat înregistrator neobișnuit, miraculos, de o delicată precizie și de o generoasă amplitudine.”(p. 166).

Dacă primele două cunoașteri sunt „intuitive”, „artistice”, căutarea celei de a treia conduce spre constituirea unei adevărate științe a literaturii, care este stilistica. Marea problemă „pusă stilisticii este cea a contactului dintre cele două laturi, fizică (semnificant) și spirituală (semnificat).”(p. 333).

8. ARCHIMBAUD, Jacques. *Bibliographie et recherche documentaire en médecine et pharmacie.* T. 1-2. Rucil Malmaison: Sandoz, 1970-1972. T. 1: *Les instruments de la recherche documentaire.* 1970. 495 p. ;T. 2: *L'organisation du travail documentaire.* 1972, p. 508-917.

Bibliografia este văzută ca o metodă logică de investigație documentară, al cărei scop este de a elabora o informație precisă pentru susținerea muncii intelectuale.

9. ARGETOIANU, Constantin. *Memorii: pentru cei de mâine: amintiri din vremea celor de ieri.* Volumul al 8-lea. Partea a 7-a: (1926-1930). București: Edit. Machiavelli, 1997. 304 p.

10. AROT, Dominique. Les valeurs professionnelles du bibliothécaire. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2000, nr. 1, p. 33-41.

11. ATANASIU, Pia. *Identificarea, circulația, prelucrarea și folosirea surselor de informare documentară: recomandare metodologică*. București: Institutul Național de Informare și Documentare Științifică și Tehnică, 1973. 62 p. (Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie).

12. ATANASIU, Pia. *Metode și tehnici de lucru pentru sisteme de informare științifică*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1976. 172 p.

13. ATANASIU, Pia ; GRECU, Natalia. *Termeni din domeniul informării și documentării: îndrumar metodologic*. București: Institutul Național de Informare și Documentare, 1988. 484 p. multigr.

14. *L' avenir des grandes bibliothèques*: colloque international organisé par la Bibliothèque Nationale, 30 janvier-2 février 1990. Édition français-anglais. Paris: Bibliothèque Nationale, 1991, p. 221-225 (Roger Chartier. *Le texte et l'objet: conservation et communication*), passim.

15. AVRAMESCU. Aurel ; CÂNDEA, Virgil. *Introducere în documentarea științifică*. București: Edit. Acad. R. P. Române, 1960. 520 p.

16. BACON, Francis. *Eseuri sau sfaturi politice și morale*. /Trad. Armand Roșu /. București: Edit. Științifică, 1969, p. 160-161(*Despre învățătură*).

„Unele cărți se cuvine să fie degustate, altele să fie devorate, și unele, puține, să fie mestecate și digerate; adică din unele cărți nu trebuie să fie citite decât anumite părți; alte cărți trebuie să fie citite de la un capăt la altul, dar nu în chip meticulos; iar unele, puține, să fie citite în întregime cu deosebită luare-aminte. De asemenea, unele cărți pot fi citite

prin delegat, adică prin intermediul unor rezumate ale lor făcute de alții; dar aceasta n-ar trebui să se întâmple decât atunci când e vorba de subiecte mai puțin importante și de cărți de o mai mică valoare: căci, de altminteri, cărțile distilate sunt, la fel ca apa obișnuită distilată, serbede.”(p. 160-161).

17. BALOTĂ, Nicolae. *Caietul albastru*. Vol. 2. București: Edit. Fundației Culturale Române, 1998. 404 p.

18. BALZAC, Honoré de. *Șuanii*. Trad. de H. Grănescu. București: Cartea Românească, 1981, p. 5-9 (*Introducere la ediția din 1829*).

19. BANCIU, Doina. *Informatizarea structurilor infodocumentare*. București: Ars Docendi, 2007. 270 p.

20. BANCIU, Doina ; PETRESCU, Victor ; BULUȚĂ, Gheorghe. *Biblioteca și societatea*. București: Ager, 2001. 144 p.

21. BARBIER, Frédéric. *Histoire du livre*. Paris: A. Colin, 2000. 304 p.

22. BARTHES, Roland. *S/Z*. Paris: Editions du Seuil, 1970. 278 p.

Titlul simbolizează munca lecturii exercitată asupra nuvelei *Sarrasine* de Balzac. „În plus, S și Z sunt într-un raport de inversare grafică: este aceeași literă văzută de cealaltă parte a oglinzii”, iar bara / „care opune pe S de la *Sarrasine* și pe Z de la *Zambinella* /.../ este bara de cenzură /.../, indexul paradigmei, deci al sensului.” (p. 113).

23. BARTHES, Roland. *Romanul scriiturii*. Antologie. Selecție de texte și trad. de Adriana Babeți și Delia Șepețean-Vasilii. Pref.: Adriana Babeți. Postf.: Delia Șepețean-Vasilii. București: Univers, 1987. 380 p.

24. BARTHES, Roland. *Eseuri critice*. Trad. din franceză de Iolanda Vasiliu. Chișinău: Cartier, 2006, p. 171-179 (*Scriitori și scriptori*).

25. BARTHES, Roland. *Incidente*. Trad. din franceză de Iolanda Vasiliu. Chișinău: Cartier, 2007. 96 p.

26. BARTOȘ, Gheorghe ; VLAD, Valeriu ; VLAD-BUDOIU, Voichița. *Munca intelectuală: îndrumări pentru cei ce studiază și scriu*. Cluj: Dacia, 1971. 112 p.: fig. (Agora).

27. BAZIN, Patrick. Vers une métalecture. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1996, nr. 1, p.8-15.

Autorul consideră că obiectul carte și-a demonstrat eficacitatea o lungă perioadă de timp dar, în prezent, el este depășit de un proces de metacultură, care devine o nouă locomotivă culturală. Acest proces este determinat de o adevărată politextualitate prin interferarea diferitelor tipuri de texte, imagini, sunete, film, bănci de date, rețele interactive.

28. BĂNCILĂ, Ileana. Metodele de întocmire a bibliografiilor. În: *Revista bibliotecilor*, ian. 1967, 20, nr. 1, p. 27-31; feb., nr. 2, p. 78-80; mai, nr. 5, p. 283-287.

29. BĂNCILĂ, Ileana. Conflictele de motivații în psihologia și sociologia lecturii. În: *Biblioteca și învățământul: direcții de modernizare și perfecționare*, 1974, p. 460-470.

30. BĂNCILĂ, Ileana. Indicii de reviste: valoare, limite. În: *Teorie și practică în informarea documentară și biblioteconomie*. Vol. 4. București: INID, 1975, p. 18-22.

31. BENJAMIN, Walter. *Iluminări*. Trad. de Catrinel Pleșu. Notă biografică de Friedrich Podszus. Cluj-Napoca: Idea Design & Print, 2002. 324 p.

32. BERTRAND, Claude-Jean. *Sfaturi practice privind elaborarea unei lucrări de diplomă*. București: Universitatea București. Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, 1993. 9 p.

33. BESTERMAN, Theodore. *Les débuts de la bibliographie méthodique*. 3e éd. revue. Paris: La Palme, 1950. 95 p.

34. *Biblia sau Sfânta Scriptură*. București: Inst. biblic și de misiune ortodoxă al BOR, 1968. 1396 p.

35. *Biblioteca Centrală Universitară din București: o bibliografie a existenței: 1891-2001*. Red. Anca Podgoreanu și Geta Costache. București: Tipogr. Regia autonomă „Monitorul Oficial”, 2001. 232 p.: il.

36. *Bibliothèques dans la cité: guide technique et réglementaire*. Ouvrage collectif sous la direction de Gérald Grunberg; avec la collab. de la Direction du livre et de la lecture. Paris: Moniteur, 1996. 452 p.: il.

37. BLAGA, Lucian. *Trilogia culturii. Orizont și stil. Spațiul mioritic. Geneza metaforei și sensul culturii*. București: EPLU, 1960. XI, 403 p.

38. BLAGA, Lucian. *Elanul insulei: aforisme și însemnări*. Ed. îngrij. de Dorli Blaga și George Gană. Cluj-Napoca: Dacia, 1977. 272 p.

„Prezența într-o literatură a unor autori de înalt nivel, dar dificili, este un elogiu indirect, ce-i drept, dar cel mai măgulitor, adus publicului cititor”(p. 69-70).

„« Mă informez » este o expresie banală cu semnificație ușor accesibilă oricui. Dar la origine «mă informez» înseamnă «întru în forma realității». De multe ori drumul de la expresia curentă până la originea ei ne duce spre o metafizică implicată”(p. 214).

39. BLAGA, Lucian. *Luntrea lui Caron*. Roman. Ed. îngrij. și stabilire text: Dorli Blaga și Mircea Vasilescu. București: Humanitas, 1990. 527 p.

40. BLANCHOT, Maurice. *L'Écriture du désastre*. Paris: Gallimard, 1980. 219 p.

41. BLANCHOT, Maurice. *Spațiul literar*. Trad. și pref. de Irina Mavrodin. București: Univers, 1980, p. 13-30 (*Singurătatea esențială*), 121-129 (A citi).

42. BLANCHOT, Maurice. *Les intellectuels en question: ébauche d'une réflexion*. Paris: Fourbis, 1996. 61 p.

43. BLANQUET, Marie-France. La fonction documentaire :étude dans une perspective historique. În: *Documentaliste-Sciences de l'information*, 1 juillet 1993, Vol. 30, nr. 4-5, p.199-204.

44. *The bluebook: a uniform system of citation*. 15 th. ed. Cambridge, Mass.: Harvard Law Review Association, 1991-

45. *The book in Australia: essays towards a cultural & social history*. Ed. by D.H. Borchardt & W. Kirsop. Melbourne: Australian reference publications; Clayton, Victoria: Centre for bibliographical and textual studies, 1988. VII, 214 p.

46. BORGES, Jorge Luis. Biblioteca din Babel. În: *Secolul 20*, 1969, nr. 6, p. 96-102.

47. BORGES, Jorge Luis. *Cartea de nisip*. Trad. de Cristina Hăulică. București: Univers, 1983, p. 106-109 (*Zidul și cărțile*), 335-340 (*Cartea de nisip*).

48. BORGES, Jorge Luis. *Cărțile și noaptea*. Ed. îngrij., pref. și trad. de Valeriu Pop. Iași: Junimea, 1988, p. 9-25 (*Cărțile și noaptea*), 120-137 (*Despre o misterioasă scriere cifrată*).

49. BRADBURY, Ray. *Fahrenheit 451*. Trad. din lb. engleză de Daniela Truția. București: Fahrenheit, 1998.187 p.

„- Citești vreodată cărțile pe care le arzi?

- E interzis prin lege! râse el.

- Oh. Desigur.

- E o muncă bună. Luni ardem Millay, miercuri ardem Whitman, vineri Faulkner, le facem scrum, apoi ardem și scrumul. E deviza noastră oficială.” (p.17-18).

50. BROCH, Hermann. *Moartea lui Virgiliu*. Trad., pref. și note de Ion Roman. București: Univers, 1975. 544 p.

51. BROPHY, P. ; FISCHER, S. The hybrid library. În: *The New Review of Information and Library Research*, 1998, vol. 4, p. 3-15.

52. /BUCUȚA, Emanoil/. Bibliografie și bibliografi. /Cronică la : Gh Adamescu. Bibliografia Română/. În: *Boabe de grâu*, mar.1931, 2, nr. 3, p. 164-165.

„«Bibliografia Română» e imaginea pentru oricine a produselor tiparului nostru, și are în întâiul rând, în afară de valoarea de consultare, o valoare culturală generală. În ea se citește mai limpede decât în multe alte statistici, mersul culturii și luptele gândului. Trăim în zodia tiparului. Bibliografia e o lunetă prin care câmpul stelar al lui se deslușește în sclipiri inegale. În acest înțeles ea e aproape o carte pentru toți, sau cel puțin pentru toți cărturarii, și care cititor nu este astăzi unul?”. (p. 164-165).

53. BUCUȚA, Emanoil. Biblioteca în România. În: *Boabe de grâu*, dec. 1931, 2 , nr. 12, p. 547-549.

„Ca viociune, dacă nu ca putere, trebuie înșirată numaidecât apoi, biblioteca Fundației Universitare Carol I din București. Sălile ei, ajunse de la război neîncăpătoare, sunt totdeauna ticsite de cititori și e poate locul din țară unde se citește mai mult și mai vădit pentru toți ochii, bancă lângă bancă, prinse fără întrerupere de tinerețea aplecată peste foi, în zile și nopți, care caută printr-un orar prelungit ca nicăieri, să

câștigate odihna cam neînțeleasă a vacanței cu porți închise de vară” (p. 548).

54. BUCUȚA, Emanoil. Cartea cărților /*Bibliografia literară română* de N.Georgescu-Tistu / În: *Boabe de grâu*, oct. 1932, 3, nr. 10, p. 510-512.

55. BUCUȚA, Emanoil. *Scrieri*. Vol. 2. București: Minerva, 1977, p. 471-477 (*Biblioteca*).

56. BULUȚĂ, Gheorghe ; PETRESCU, Victor. *Bibliologie românească: idei, portrete, controverse*. Târgoviște: Bibliotheca, 2008. 284 p.

57. BULUȚĂ, Gheorghe ; CRAIA, Sultana ; PETRESCU, Victor. *Biblioteca în societatea informației*. București: Do-MinoR, 2007. 190 p.

58. BURCKHARDT, Jacob. *Cultura renașterii în Italia*. /Vol. 1/. Trad. de N. Balotă și Gh. Ciorogam. Pref., tabele cronologice, note și indici de N. Balotă. București: EPL, 1969, p. 230-241 (*Autori antici*), 250-256 (*Universitățile și școlile*).

„De abia în secolul al XV-lea începe seria mare a descoperirilor, întemeierea sistematică a bibliotecilor, cu ajutorul copiștilor și a unei laborioase activități de traducere din greacă”(p. 231).

59. BUTOR, Michel. *Repertoriu*. Cuvânt înainte de Irina Mavrodin. Trad. de Constantin Teacă. București: Univers, 1979, p. 39-41 (*Cartea și locul*), 91-95 (*Despre pagină*), 96-119 (*Cartea ca obiect*).

60. CALENGE, Bertrand. Peut-on définir la bibliothéconomie?: essai théorique. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1998, nr. 2, p. 8-20.

61. CALENGE, Bertrand. Editorial. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 2, p. 1.

62. CALENGE, Bertrand. La collection entre offre et demande? În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 2, p. 40-48.

63. CALOT, Frantz ; THOMAS, Georges. *Guide pratique de bibliographie suivi d'un memento analytique des principales bibliothèques publiques de Paris*. Paris: Librairie Delagrave, 1936. 320 p.

64. CAMUS, Albert. *Caiete*. Trad. de Modest Morariu. București: Univers, 1971. 424 p.

„Intelectual ? Da. Și niciodată să nu reneg. Intelectual= cel care se dedublează. Asta îmi place. Sunt mulțumit să fiu cei doi. «Dacă se pot contopi ?» Problemă practică. Trebuie încercat. «Disprețuiesc inteligența» înseamnă în realitate: «nu pot suporta îndoielile mele».

Prefer să țin ochii deschiși.” (p.54).

„Toată arta lui Kafka constă în a obliga cititorul să *recitească*. Deznodămintele sale - sau lipsa unor deznodăminte sugerează explicații ce nu apar deslușit și impun recitirea povestirii dintr-un unghi nou pentru ca să pară întemeiate. Câteodată există o dublă sau triplă posibilitate de interpretare care impune necesitatea a două sau trei lecturi. /.../ Un simbol se situează întotdeauna în general, iar artistul dă traducerea sa globală. El nu poate fi tradus cuvânt cu cuvânt. Ni se restituie doar mișcarea sa. Pentru rest trebuie să dăm hazardului partea ce i se cuvine și care-i considerabilă la orice autor.” (p. 227).

65. CANETTI, Elias. *Orbirea*. Trad. și pref. de Mihai Ibsășescu. Iași: Polirom, 2004. 696 p.

66. *Capcanele raționamentului: cum ne înșelăm convinși că avem dreptate*. Coord. Ewa Drozda-Senkowska. Trad. de Radu-Constantin Gavril. Iași: Polirom, 1998. 160 p.

„Informația face parte din viața noastră cotidiană și o folosim atât pentru a acționa, cât și pentru a ne planifica acțiunile, atât pentru a explica, cât și pentru a anticipa ceea ce se petrece în jurul nostru. Pentru a trata informația,

o selecționăm, o analizăm, o coroborăm cu alte informații, o reținem în memorie și o recuperăm./.../...plecând de la o informație, elaborăm o alta, mergând dincolo chiar de cea de care dispunem. Această activitate mentală e constantă și atât de prezentă încât nici nu-i mai dăm atenție.”(p. 9-10).

67. CARDAȘ, Gheorghe. *Tratat de bibliografie*. București: Tip. Bucovina, 1931. II, 389 p.

68. CARLYLE, Thomas. *Semnele timpului*. Trad. și tabel cronologic de Andrei Bantaș. Iași: Institutul European, 1998, p. 235-252 (*Discurs inaugural la instalarea ca rector al Universității din Edinburgh /1866/*).

69. CAROL I, Rege al României. *Cuvântări și scrisori*. T. 1-3. București: Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, 1909. T. 1:1866-1877. XVIII, 552 p.; T. 2: 1877-1886. 593 p.; T.3: 1887-1909. 742 p.

70. *Carol I, amintirea unei mari domnii*. Red. Anca Podgoreanu și Geta Costache. București: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, 2006. XIII, 306 p.:il.

71. *Cartea cărților interzise*. București: Edit. Victor Frunză, 2003. 527 p.

Reproduce în ediție anastatică volumul *Publicațiile interzise*, apărut la București în 1948. Din cele peste 8000 de titluri, multe aparțin elitei intelectuale, silită să rămână pentru generații întregi sub interdicție. Au fost interziși parțial sau total: I. Agârbiceanu, V. Alecsandri, Gr. Alexandrescu, Gr. Antipa, I. Antonescu, Al. Averescu, C. Bacalbașa, Ștefan Baciu, V. Băncilă, I.A. Bassarabescu, Marta Bibescu, L. Blaga, Gh.I. Brătianu, E. Bucuța, D. Cantemir, D. Caracostea, V. Carianopol, Al. Ciorănescu, A. Cotruș, N. Crainic, Ovid Densusianu, M. Eliade, M. Eminescu, O. Ghibu, C.C. Giurescu, O. Goga, A. Gorovei, D. Gusti, Radu Gyr, Vintilă Horia, N. Iorga, P. Istrati, M. Kogălniceanu, S. Mehedinți, V. Militaru, V. Netea, I. Nistor,

I. Petrovici, Cezar Petrescu, Vi. Streinu, Al. Tzigara - Samurçaș, P. Șeicaru, Gh. Șincai, V. Voiculescu.

72. CĂLINESCU, G. *Aproape de Elada: repere pentru o posibilă axiologie*. Selecție și comentarii de Geo Șerban. București: /s. n. /, 1985, p. 23-32 (*Oratoria și celebritatea*), 33-48 (*Prietenele noastre cărțile*), 104-116 (*Universitate-Universalitate*).

73. CĂLINESCU, Matei. *A citi, a reciti: către o poetică a (re)lecturii*. Trad. din lb. engleză de Virgil Stanciu. Iași: Polirom, 2003. 408 p.

„Ca și noțiunea de primă lectură, cea de recitare este un construct teoretic, un model ipotetic menit să ne ajute să înțelegem mai bine anumite experiențe familiare (de fapt, recitim mult mai des decât credem) pe care, de obicei nu le conștientizăm. A reciti, în acest sens, înseamnă a repeta actul anterior al citirii, dar încă mai important, înseamnă și a redescoperi un text deja știut prin abordarea lui dintr-un alt unghi de vedere, bunăoară prin reconsiderarea lui în cadrul anumitor rame intertextuale a căror relevanță ni s-a dezvăluit abia după încheierea primei lecturi.” (p.22).

74. CĂRTĂRESCU, Mircea. Noul gadget nu va avea impactul iPhone. În: *Evenimentul zilei*, 29 ian. 2010, nr. 5781, p. 3.

„Nu știu cum ar fi să citesc cărți pe iPad. Poate că eu, personal, n-aș reuși. Citesc cu mare greutate pe computer, stând pe scaun, eu am citit totdeauna în pat. Mie îmi place pagina prăfuită, care mă face să strănut, micile insecte care se hrănesc, acolo, cu clei tipografic, îmi place să îndoi colțul, să pun cartea deschisă cu fața-n jos pe pat, când o las din mână...Îmi place să scotocesc prin cărțile mele în bibliotecă, să le pun pe colecții sau pe mărime, să le alinez, să le lipesc cu scotch cotoarele rupte.../.../.

Viitorul lecturii este incontestabil electronic, chiar dacă vor exista nostalgici ai cărții întotdeauna.”

75. CERVANTES, Miguel de. *Don Quijote de la Mancha*. Trad. din spaniolă, cuvânt înainte, cronologie, note și comentarii de Sorin Mărculescu. Cu un studiu introductiv de Martin de Riquer. Vol. 1-2. Pitești: Paralela 45, 2004. Vol. 1: XCIV, 572 p.; Vol. 2: 618 p.

76. CHARLES, Michel. *Rhétorique de la lecture*. Paris: Éditions du Seuil, 1977. 297 p. (Collection Poétique).

Pentru autor, „Lectura face parte din text, ea este înscrisă în text.” Un text „expune, adică teoretizează, explicit sau nu, lectura pe care o facem sau o putem face; modul în care el ne lasă liberi sau în care ne constrâne.” (p.9).

77. CHARLES, Michel. *L'Arbre et la Source*. Paris: Éditions du Seuil, 1985. 335 p. (Collection Poétique).

Scolastica este „un vast curent al gândirii medievale care ocupă aproape șase secole din istoria noastră intelectuală și culminează cu secolul al XIII-lea” (p. 129).

„Se știe că sistemul scolastic, și în aspectul său intelectual prin referința sa la textele sacre, și în aspectul său instituțional, prin funcționarea în ierarhia universitară este bazat pe referința la autorități. Autorul este cel care dă o garanție, o cauciune discursului, mai puțin eul său cât dreptul său de a fi” (p. 134).

78. CHAVIGNY, P. *Organisation du travail intellectuel, recettes pratiques à l'usage des étudiants de toutes les facultés et de tous les travailleurs*. Pref. de Ch. Adam. Nouv. ed. entièrement refondue. Paris: Librairie Delagrave, 1933. 159 p.

79. CHELCEA, Septimiu. *Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socioumane. /Manual universitar/*. Ed. a 2-a. București: Comunicare. ro, 2003. 195 p.: il., tab.

80. *The Chicago Manual of Style*. 15 th. ed. Chicago: University of Chicago, 2003. XVII, 956 p.

81. CHIRIȚĂ, Romulus. *Știi să citești filosofie?: inițiere în lectura textelor filosofice pentru elevi, studenți și pentru toți cei ce doresc să devină cititori de filosofie*. București: Edit. Niculescu, 1997. 176 p.

82. CIACHIR, Dan. N-a fost măscărici de mese boierești.../Interviu despre Petru Dumitriu realizat de Monica Andronescu/. În: *Jurnalul Național*, 28 oct. 2009, 17, nr. 5189, p. 14.

83. CIORAN, Emil. *Singurătate și destin: publicistică 1931-1944*. Ed. îngrij. de Marin Diaconu. București: Humanitas, 1991, p. 12-17 (Intelectualul român).

84. CIORAN, Emil. *Mărturisiri și anateme*. Trad. de Emanoil Marcu. București: Humanitas, 1994. 192 p.

„Totul s-a stricat din clipa în care literatura a încetat să fie anonimă. Decadența începe cu primul autor” (p. 132).

„A citi înseamnă să-l lași pe altul să trudească pentru tine. Cea mai gingașă formă de exploatare” (p. 135).

85. CIORAN, Emil. *Despre neajunsul de a te fi născut*. Trad. de Florin Sicoie. București: Humanitas, 1995. 223 p.

„O carte e o sinucidere amânată” (p. 107).

„Dintr-o lucrare de psihiatrie, nu-mi reține atenția decât ceea ce spun bolnavii; dintr-o carte de critică, numai citatele” (p. 169).

86. CITATI, Pietro. Imperfectul bibliotecar /J. L. Borges/. În rom. de Marcel Petrișor. În: *Secolul 20*, 1969, nr. 6, p. 132-135.

87. CLAUDEL, Paul. *Positions et Propositions*. /Vol. 1/. Paris: Gallimard, 1928, p. 103-129 (*La philosophie du livre*. Conférence faite à l'Exposition du Livre de Florence-1925).

88. COMPAGNON, Antoine. *Le Seconde main ou le Travail de la citation*. Paris: Editions du Seuil, 1979. 414 p.

89. *Convorbiri cu Cioran*. /De/ Francois Bondy; Fernando Savater; Helga Perz, Luis Jalfen.../et. al./.. București: Humanitas, 1993. 288 p.

„...eu unul cred că o carte trebuie să fie realmente o rană, trebuie să răscolească într-un fel sau altul viața cititorului. Când scriu o carte, ideea mea e să trezesc pe cineva, să-l biciuiesc /.../ Nu, nu-mi plac cărțile care se citesc așa cum ai citi ziarul: o carte trebuie să zguduie, să pună totul sub semnul întrebării.” (p. 20).

„O carte care-și lasă cititorul la fel ca înainte de a o fi citit e o carte ratată” (p. 21).

90. CORAVU, Robert. Surse ale eșecului căutării în catalogul online. În: *Buletin ABIR*, 1997, nr. 2, p. 43-45.

91. CORAVU, Robert. *Ghid de resurse Internet pentru biblioteci și bibliotecari*. București: ABIR, 2002. 147 p. (Biblioteca ABIR; 15).

92. CORNEA, Paul. *Regula jocului. Versantul colectiv al literaturii: concepte, convenții, modele*. București: Edit. Eminescu, 1980. 287 p.

„Cartea de față e o încercare de a clarifica problematica sociologiei literare, de a-i demonstra deschiderea, funcționarea, validitatea și limitele. Ea depășește nu o dată frontierele disciplinei (de altfel anevoie de fixat) pătrunzând pe teritoriul istoriei literare (îndeosebi), al literaturii comparate, al poeziei, al semioticii etc. Am intitulat-o *Regula jocului* spre a reaminti că, dacă «actul de a scrie» e o expresie a libertății (ca în cazul celui ce începe o partidă de table, de tabinet sau de bridge), «scriitura» e rezultanta unui compromis între libertatea inițiativei și situația comunicațională dată (context socio-cultural, coduri, destinar prezumtiv etc.), între posibilitatea de a opta și câmpul determinat al opțiunilor posibile (instituit de normele «hic» și «nunc» care guvernează «jocul»).” (p. 9)

93. CORNEA, Paul. *Introducere în teoria lecturii*. Ed. a 2-a. Iași: Polirom, 1998. XVI, 240 p. (Collegium. Litere).

94. COULON, Alain. Un instrument d'affiliation intellectuelle: l'enseignement de la méthodologie documentaire dans les premiers cycles universitaires. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1999, nr. 1, p. 36-42.

95. CRĂCIUN, Ioachim. Bibliografia la Români: o încercare de bibliografie a bibliografiilor românești. În: *Anuarul Institutului de istorie națională*, Cluj, 1926-1927, 4, p. 483-513. Și extras: București: Cartea Românească, 1928. 40 p.

96. CRĂCIUN, Ioachim. *Biblioteci și cititori români în trecut și azi*. Sibiu: Tiparul Tipogr. Arhidiecezane, 1940. 13 p.

97. CRISTEA - ENACHE, Daniel. *Convorbiri cu Octavian Paler*. București: Corint, 2007. 336 p.

„Mă tem că mulți autori clasici sunt mai mult citați decât citiți. De aceea «clasicofobii» sunt utili. Dau viață unor autori îmbălsămați de clișee.” (p. 234-235).

„Mă gândesc la cărțile pe care nu voi apuca să le citesc. Sau să le recitesc. O frază e de ajuns uneori ca să mă facă să uit de ceea ce e meschin în mine.” (p. 333).

98. CROZET, Leo. *Manuel pratique du bibliothécaire*. Paris: Emile Nourry éditeur, 1932. VIII, 279 p.

99. CURTIUS, Ernst Robert. *Literatura europeană și Evul mediu latin*. În rom. de Adolf Armbruster, cu o introducere de Alexandru Duțu. București: Univers, 1970, p. 70-73 (*Universitățile*), 347-404 (Cap. XVI: *Cartea ca simbol*).

100. DAHL, Svend. *Histoire du livre de l'antiquité à nos jours*. Préf. de Julien Cain. 2-e éd. rev. et augm. Paris: Éditions Poinat, 1960. 341 p.

101. DAUMAS, Alban. Comment préparer les lecteurs a mieux utiliser les bibliothèques. La formation des utilisateurs. In: *Bulletin des Bibliothèques de France*, avr. 1974, Vol. 19, nr. 4, p. 213-228.

Autorul, director al Bibliotecii Universității din Nisa, expune situația privind necesitatea formării utilizatorilor bibliotecii în lume. Programul de formare ar trebui să cuprindă caracteristicile generale ale informării, importanța și tipurile de surse, organizarea sistemului de documentare și a rețelei de bibliotecă, instrumentele de depistare a informației (cataloge, fișiere, bibliografii, buletine de informare etc.), sistemele de clasificare; se adaugă diversele tipuri de lucrări de documentare, tendințele principale ale evoluției activităților de informare și documentare.

102. DE LA VEGA, Josette F. *La communication scientifique à l'épreuve d'Internet: l'émergence d'un nouveau modèle*. Villeurbanne: Presses de l'Essib, 2000. 253 p.

103. DÉTREZ, Christine. Bien lire: lectures utiles, lectures futiles. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 6, p. 14-23.

„...revoluția comunicării în general fiind considerată ca o revoluție a lecturii în particular” (p. 14).

104. *Dictionnaire encyclopédique de l'information et de la documentation*. Comité de red. Yves F. Le Coadic, Michel Melot, Paul-Dominique Pomart et Eric Sutter. Paris: Nathan, 1998. 635 p.

105. DIMA-DRĂGAN, Corneliu. *Bibliologie generală*. București: Tipogr. Universității, 1976. 220 p.

Bibliografia este „știința organizării și comunicării informațiilor înmagazinate în cărți și alte tipuri de documente.”

Tehnica muncii intelectuale reprezintă „un ansamblu de metode și reguli, care organizează studiul, cercetarea și creația spirituală.”

106. DINESCU, Mircea. Atenție, cad cărțile! În: *Gândul*, 17 aug. 2005, 1, nr. 91, p. 12.

„Cântăreața Victoria Beckham, soția fotbalistului David, a declarat senină că n-a auzit de Mircea Cărtărescu și că n-a răsfoit în viața ei vreo carte.

Biblioteca e un pericol public, dacă ne gândim că-n timpul unui cutremur o fuziune în zbor cu Istoria lui G. Călinescu ar fi de-a dreptul ucigătoare, că, din neatenție, te-ai putea înțepa în vechea scriere cuneiformă, nemaivorbind de tonele de praf ce s-au aciuit între cotoarele acestor bombe cu efect întârziat încă de pe vremea răposatei biblioteci din Alexandria. /.../

Un contact neprotejat între Shakespeare și Victoria Beckham ar fi putut declanșa la Londra un incendiu devastator ”

107. *Direcții și strategii de dezvoltare a colecțiilor în bibliotecile universitare.* /Red.: Viorica Iepureanu și Alexandra Enescu/. Constanța: Ex Ponto, 2001. 180 p. (Asociația Bibliotecarilor din Învățământ România - București).

108. *Documente audiovizuale și multimedia în biblioteci: ghid IFLA.* Trad. și adnotare de Mircea Regneală; anexe trad. de Gabriela Raicu și Corina Dovîncă. București: Asociația Bibliotecarilor din România, 2008. 242 p.

109. DRAGOMIR, Voichița. Intranet. În: *ABIR*: buletin trimestrial, 1997, Vol. 8, nr. 4, p. 30-36.

110. DRAGOMIR, Voichița; FLEȘERIU, Corina. Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” - biblioteca digitală: conținut și moduri de realizare. În: *Biblio-Brașov 2007*. Brașov: Edit. Universității Transilvania, 2007, p. 147-152.

111. DRĂGULĂNESCU, D. În problema terminologiei documentației. În: *Studii și cercetări de documentare și bibliografie*, mar. 1967, 16, nr. 1, p. 59-66.

112. DUCHEMIN, Pierre-Yves. *Arta informatizării unei biblioteci: ghid practic*. Trad. Iolanda Iaworski. Timișoara: Amarcord, 1998. 415 p.

113. DURAND, Pascal. /Cronică la/ Fr. Barbier. *Histoire du livre*. Paris: A. Colin, 2000. 304 p. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 4, p. 122-124.

114. ECO, Umberto. *Numele trandafirului*. Trad. și pref. de Florin Chirițescu. Cluj-Napoca: Dacia, 1984. 512 p.

115. ECO, Umberto. *Lector in fabula: cooperarea interpretativă în textele narative*. În rom. de Marina Spalas. Pref. de Cornel Mihai Ionescu. București: Univers, 1991. 308 p.

116. ECO, Umberto. *Limitele interpretării*. Trad. de Ștefania Mincu și Daniela Bucșa. Constanța: Pontica, 1996. 416p.

117. ECO, Umberto. *Cum se face o teză de licență: disciplinele umaniste*. În rom. de George Popescu. Constanța: Pontica, 2000. 206 p. : tab.

„A-ți face o bibliografie înseamnă a căuta ceva despre a cărei existență nu se știe încă.” (p.64).

118. ELIADE, Mircea. *Cultura - modul specific de-a exista al omului în univers*. În: *Revista de istorie și teorie literară*, apr.-iun. 1985, 33, nr. 2, p.17-20.

Amintiri și considerații culturale și filosofice despre Lucian Blaga.

„Blaga făcea parte dintre cei care afirmă în cultură acel universalism (de la simpla deschidere către alte forme de creație și alte specialități, până la nevoia de a ridica totul la «idee») la care este trimis omul de cultură de la finele veacului nostru.” (p. 18).

119. ELIOT, T. S. *Eseuri*. Pref. de Ștefan Stoenescu. Trad. de Petru Creția. București: Univers, 1974, p. 152-170 (*Hotarele criticii*).

„Prin urmare, criticul căruia îi sunt cel mai recunoscător este acela care mă poate face să văd ceva pe care nu-l văzusem încă sau la care m-am uitat până acum cu ochii înnegurați de idei preconcepute, care mă așază față în față cu lucrul acela și apoi mă lasă singur cu el. De aici încolo trebuie să mă bizui pe propria mea sensibilitate, inteligență și înțelepciune.” (p. 170)

120. EMERSON, Ralph Waldo. *Eseuri*. Trad., cuvânt înainte și note de Leon D. Levițchi. București: EPLU, 1968, p. 27-48 (*Cărturarul american*), 222-231 (*Universitățile*).

121. ESCARPIT, Robert. *Literar și social*. București: Univers, 1974, p. 5-38 (*Literar și social*).

Autorul evidențiază trei niveluri de lectură: cultura clericală sau inițiatică, cultura democratică sau elitară și cultura laică sau de masă. În timp ce literatura ca proces se caracterizează printr-un proiect care este opera brută, cititorul nu are un asemenea proiect, ci o predispoziție care provine din situația școlară, din experiențele lecturilor anterioare, din informația sa, din problematica personală.

122. ESTERMANN, Yolande; JACQUESSON, Alain. Quelle formation pour les bibliothèques numériques? În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2000, nr. 5, p. 4-17.

123. ESTIVALS, Robert. Creație, consum și producție intelectuală. În: Robert Escarpit. *Literar și social*. București: Univers, 1974, p. 162-201.

„Pentru a citi, este necesar să fi învățat mai întâi descifrarea semnelor, este necesar să poți să-ți procuri cărți, dar este, de asemenea necesar, să te afli într-o societate în care practicile colective de lectură să exercite presiuni asupra individului și să-l conducă la cărți. Astfel, în această perspectivă,

masa de cititori depinde, în mare parte, de învățământ.” (p. 167).

„Cartea este, în primul rând, un material suport; ea trimite la studiul pur economic; ea este apoi un ansamblu de semne care aparține statisticii lingvistice; există, în sfârșit, o serie de clasificări ale scrierilor care depinde de bibliografie. Astfel, statistica bibliografică nu constituie decât o parte a bibliometriei - biliometria bibliografică și depinde, în acest fel,/.../ de bibliografie.” (p. 178).

124. ESTIVALS, Robert. *La bibliologie*. Paris: Presses Universitaires de France, 1987. 128 p. (Que sais-je?).

125. *Les étudiants et la lecture*. Sous la direction de Emmanuel Fraisse. Paris: Presses Universitaires de France, 1993, p. 105-108 (*La bibliographie*).

126. FAUCHIÉ, Michel. Qui cherche trouve? În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2005, nr. 4, p. 31.

127. FEBVRE, Lucien; MARTIN, Henri-Jean. *L'apparition du livre*. Paris: Albin Michel, 1971. 544.: fig., h.

128. FERRÉOL, Gilles; FLAGEUL, Noël. *Metode și tehnici de exprimare scrisă și orală*. Iași: Polirom, 1998. 215 p. :sch., tab. (Collegium; 41).

129. FIELDING, Henry. *Tom Jones: povestea unui copil găsit*. Roman. Trad. de Al. Iacobescu. Vol. 1. București: EPL, 1967. 346 p. /Apărut în 1749/.

„Un autor ar trebui să nu se considere aidoma seniorului care dă un ospăț prietenilor sau un praznic sărăcimii, ci mai degrabă un birtaș care ține prăvălia deschisă și unde oricine trebuie să fie bine primit pentru banii săi. /.../ Cine plătește, vrea ca bucatele să fie pe gustul său, oricât de delicat și oricât de capricios ar fi el, și dacă un singur fel de mâncare nu-i place, pretinde că are dreptul să critice bucatele cu toată asprimea și să le dea dracului fără nici o jenă.

Din care motiv, spre a nu pricinui vreo nemulțumire clienților lor, toți hangii, oameni cinștiți și prevăzători, au luat obiceiul să pregătească o listă de bucate pe care oricine o poate cerceta de cum a pășit înăuntru.”(p. 11-12).

„...întemeietor al unei noi provincii în republica literelor, am libertatea să stabilesc orice legi îmi plac, și cititorii mei, pe care îi socotesc un fel de supuși, au datoria să le respecte și să li se supună. Dar, ca să facă lucrul acesta în chip cât mai plăcut pentru ei, îi asigur prin chiar rândurile de față că voi avea în vedere înainte de orice, în toate legiuirile mele, plăcerea și folosul lor.” (p. 75).

130. FLOCON, Albert. *Universul cărților: studiu istoric de la origini până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*. Trad. de Radu Berceanu; cu o postf. de Barbu Theodorescu. București: Edit. Științifică și Enciclopedică, 1976. 496 p.

„Cartea, această marfă, pentru a putea fi reprodusă, la început era copiată după manuscrise.” (p. 158).

„Istoria cărții este, ca și orice altă expunere asupra activităților umane, o frescă mișcătoare de proiecte, de scopuri inițiale în permanentă rectificare, modificare, deviate, dând la iveală lupta oamenilor cu realitatea socială, căreia i se supun în timp ce o transformă.” (p. 158).

131. FLOREA, Cornel. *Ce cercetăm, cum cercetăm*. București: Edit. Științifică și Enciclopedică, 1983. 127 p. (Știința pentru toți; 195).

132. *Former les utilisateurs de la bibliothèque*. Sous la direction d’Odile Riondet. Villeurbanne: Presses de l’Enssib, 2000. 239 p.

133. FOSKETT, D.J. *Note despre întocmirea bibliografiilor*. /Londra/: /s. n. /, 1967. 35 p.

134. FOUCAULT, Michel. *Ce este un autor?* Studii și conferințe. Trad. de Bogdan Ghiu și Ciprian Mihali. Cuvânt

Înainte de Bogdan Ghiu. Postf. de Corneliu Bîlbă. Cluj: Idea Design & Print, 2004. 199 p.

„În fapt însă, ceea ce în individ este desemnat ca fiind autorul (sau ceea ce face dintr-un individ un autor) nu este decât proiecția, în termeni de fiecare dată mai mult sau mai puțin psihologici, a tratamentului la care sunt supuse textele, a apropiierilor care sunt operate, a trăsăturilor stabilite ca pertinente, a continuităților care sunt admise și a excluderilor care sunt practicate. Toate aceste operații variază în funcție de epoca și de tipurile discursului.”(p. 45).

135. FRANCE, Anatole. *Grădina lui Epicur*. În rom. de N.D. Cocea. București: Întrepr. de editură SAR, /1946/. 152 p.

„Ce este într-adevăr o carte? E un șir nesfârșit de mici semne. Nimic altceva. Cititorului îi incumbă sarcina să scoată el înșuși formule, culorile și sentimentele care corespund acestor semne. Numai de el depinde ca o carte să fie ștersă sau strălucitoare, aprinsă sau glacială.” (p. 28).

136. FRANCE, Anatole. *Cartea prietenului meu*. În rom. de Raul Joil. București: Edit. tineretului, 1960. 148 p.

137. FRANCE, Anatole. *Viața literară*. Cuvânt înainte și trad. de Alexandru George. București: Univers, 1978, p. 19-26 (*Domnului Adrien Hebrard, senator, director al ziarului „Le Temps”*), 31-38 (*Primirea domnului Leon Say la Academia Franceză*).

138. FUNCK-BRENTANO, Frantz. *Introduction aux bibliographies critiques*. Paris: A. Fontemoing, 1899. 7 p.

139. FUNERIU, I. *Al Macedonski: hermeneutica editării*. Timișoara: Amarcord, 1995. 260 p., 32 p. : facs. (Istorie și critică literară)

140. FUNERIU, I. *Principii și norme de tehnoredactare computerizată*. Timișoara: Amarcord, 1998. 307 p.

141. G. Dem. Teodorescu: 1849-1900: *biobibliografie*. Red. Laura Regneală. București: Biblioteca Centrală Universitară „Carol I”, 2008. LXII, 162 p.:il.

142. GADOFFRE, Gilbert. Claudel și universul culturii chineze. În: *Secolul 20*, 1969, nr. 2, p. 56-64.

143. GENETTE, Gérard. *Palimpsestes: la littérature au second degré*. Paris: Édition du Seuil, 1982. 475 p.

144. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Les bibliothèques et la bibliographie roumaine*. Paris: Libr. H. Champion, 1927.8p.

145. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Organizarea bibliografiei filologice: raport citit la al III-lea Congres al filologilor români în ziua de 21 mai 1927-Cernăuți*. Cernăuți: Inst. de Arte Grafice și Editura „Glasul Bucovinei”, 1928. 15 p.

146. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Bibliografia literară română*. București: M.O. și Impr. Statului, Impr. Națională, 1932. XX, 225 p.

„Cercetarea bibliografică va cuprinde toate operele gândului, privind mai ales persoana autorului și înfățișarea externă a cărții. Bibliograful aduce materialul brut pe care istoricul literar, cu ajutorul criticii, îl prelucrează.”(p. 11).

„Bibliografia are însă și valoare generală, istorică, prin perspectiva ce dă asupra scrisului și a organizării informației intelectuale.”(p. 12).

147. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Cataloagele de bibliotecă: o problemă tehnică și culturală*. București: Inst. Social Român, 1936. 20 p.

148. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Orientări bibliologice*. București: Libr. Universitară I.Cărăbuș, 1938.138 p.

149. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Zăbava cărților*. București: Bucovina-I. E.Torouțiu, /1938/. 18 p.

150. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Munca intelectuală: idei generale și îndrumări tehnice*. București: /s. n./, 1947. 151p. (Universitatea din București. Facultatea de Filosofie și Litere). (Scriptum; 1).

151. GHERGHEL, Nicolae. *Cum să scriem un articol științific*. București: Edit. Științifică, 1996. 228 p.

152. *Ghid de catalogare și clasificare a colecțiilor bibliotecilor universitare din România*. /Elaborat de un colectiv coord. de Victoria Curcăneanu/. București: /S. n. /, 1978. VII, 475 p.: fig.

153. *Ghid de informatizare a bibliotecilor mici și mijlocii*. Coord. și revizie generală Mircea Regneală. Trad. și adaptare din lb. franceză Robert Coravu și Mircea Regneală. Constanța: Ex Ponto, 2000. 174 p. (Asociația Bibliotecarilor din Învățământ -România).

154. *Ghid de orientare a muncii intelectuale*: nr. 1. Red. Anca Podgoreanu. București: Biblioteca Centrală Universitară din București, 2000. 32 p.

155. GIDE, André. *Jurnal: pagini alese: 1889-1951*. Pref., trad. și note de Savin Bratu. București: Univers, 1970. 799p.

„Să aștepți ca opera să tacă în sine, ca s-o scrii.” (p. 24).

„Ce mă interesează acum nu e atâta ce citesc, cât felul în care citesc, atenția pe care o am.” (p. 84)

„Cred că fiecare din cărțile mele n-a fost atât produsul unei noi stări lăuntrice, cât, dimpotrivă, cauza ei – și prima provocare a stării sufletești și spirituale în care trebuie să mă mențin ca să duc la bun sfârșit elaborarea. Aș vrea să expun asta mai simplu: cartea, o dată concepută, e cu totul stăpână pe mine și tot ce e în mine, până-n străfundurile mele, se orchestrează pentru ea.” (p. 277)

„O carte nu mă interesează cu adevărat decât dacă o simt născută dintr-o cerință adâncă și dacă această cerință poate stârni în mine un ecou.” (p.371)

„Romanul presupune o anumită încetineală a mersului care să-i îngăduie cititorului să trăiască printre personaje și să se deprindă cu ele. /.../ Mă supără totdeauna în opera altora tot ce nu-i esențial și tot ce putea să pună de la sine imaginația cititorului pregătit. M-a frământat întotdeauna grija de a porni la drum cu cât mai puțin balast; și nu-mi place de loc să las pe seama timpului o despuiere pe care o pot face eu însumi înainte. Să nu las decât ce e indispensabil, – iată regula pe care mi-o impuneam; nicăieri mai primejdioasă și mai grea decât în roman. Înseamnă să te bizui excesiv pe o colaborare la care cititorul nu consimte decât după ce autorul a știut să-l cucerească.” (p. 408)

„Nu trebuie să cauți în același timp să-l faci pe cititor și să râdă și să înțeleagă.” (p. 611)

156. GOGOL, N. V. *Opere*. Vol. 3: *Suflete moarte*. Trad. studiu și note de Emil Iordache. Iași: Polirom, 2001. 474 p.

157. GROȘAN, Ioan. Erată (II). În: *Ziua*, 10 sep. 2008, nr. 4333, p. 20.

158. GUERGUY, G. *L'art et la manière de classer ses notes*. Paris: Inst. international de bibliographie, /s. a./, 90 p.

159. *Guide de présentation d'un rapport de recherche*. /De/ Marc A. Provost, Michel Alain, Yvan Leroux et Yvan Lussier. 3e ed. Quebec: Les Éditions SMG, 1997. VI, 166 p.:fig., tab., sch.

160. HASSENFORDER, Jean. *La bibliothèque-institution éducative*. Thèse. Paris: /s. n./, 1972. 214 p.

161. HUGO, Victor. *Legenda secolelor*. Versuri alese. Antologie, trad. și note de Ionel Marinescu. București: EPL, 1969, p. 288-290 (*A cui e vina ?*).

162. HULBAN, Horia. *Tehnica cercetării științifice*: pentru Facultatea de Drept, Facultatea de Psihologie și Asistență Socială și pentru Facultatea de Economie. Iași: Graphix, 1994. 191 p.

163. *Introducere în proprietatea intelectuală*. Ed. îngrij. de Rodica Pârvu, Laura Oprea, Magda Dinescu. București: Edit. Rosetti, 2001. 544 p.

164. IONNIȚIU, Nicolae Th. *Despre carte și slujitorii ei*. București: Cartea Românească, 1940. 95 p./ Cuprinde o pagină de semne convenționale pentru corectură/.

165. IORDAN, Alexandru. *Importanța bibliografiei: formarea bibliografului și a bibliotecarului*. București: Tipogr. „Carpații”, 1943. 14 p.

166. IORGA, Nicolae. *Carol I: o caracterizare*. București: Tipogr. Datina Românească, 1932. 16 p.

„Cărțile sunt foarte folositoare, chiar când nu sunt însuflețite, dar cărțile însuflețite sunt cele de care avem nevoie.” (p. 5).

167. ISER, Wolfgang. *Actul lecturii: o teorie a efectului estetic*. Trad. din lb. germană, note și pref. de Romanița Constantinescu. Pitești: Paralela 45, 2006. 472 p.

„Concluzia ar fi: opera literară are două poluri, ce ar putea fi numiți polul artistic și polul estetic, cel artistic fiind textul creat de autor, iar cel estetic concretizarea realizată de către cititor. Dintr-o astfel de polarizare rezultă faptul că opera literară nu este exclusiv identică nici cu textul, nici cu concretizarea acestuia. Căci opera este mai mult decât textul, deoarece prinde viață de-abia în concretizare, iar aceasta la rândul ei nu este pe deplin liberă de dispozițiile pe care le aduce în operă cititorul, chiar dacă astfel de dispoziții sunt activate cu condiționarea textului. Deci, acolo unde textul și cititorul ajung la o convergență, acolo se află locul operei literare, iar acest loc are în mod inevitabil un caracter virtual, deoarece nu poate fi

redus nici la realitatea textului, nici la dispozițiile ce-l caracterizează pe cititor.” (p. 82-83).

168. ISPIRESCU, Petru. *Opere*. Vol. 1: *Legendele sau basmele românilor*. București: EPL, 1969, p. 85-99 (*Voinicul cel cu cartea în mână născut*).

169. JONG, Martin J.G. de. *Le présent du passé: essais de littérature comparée*. Namur: Presses Universitaires de Namur, 1994. 496 p.

„...experiența mea de lectură se definește printr-un joc complex de amintiri, de legături și aluzii ascunse. Astfel, un text de poezie sau de proză se situează aproape automat într-un ansamblu mai larg: mai întâi în opera autorului și uneori în viața sa, apoi în marea familie a altor texte contemporane și anterioare.” (p. 10).

170. JOYCE, James. *Ulise*. Trad. și note de Mircea Ivănescu. Vol. 1-2. București: Univers, 1984. Vol. 1: 479 p.; Vol. 2: 448 p.

171. KIRSOP, Wallace. *Bibliographie matérielle et critique textuelle: vers une collaboration*. Paris: Lettres modernes, 1970. 79 p. (Bibliotes; 1).

172. KUHLMANN, Marie; KUNTZMAN, Nelly; BELLOUR, Hélène. *Cenzura și bibliotecile în secolul XX*. Pref. de Martine Poulain și Jean Hébrard. Trad. de George Bogdan Țâra. Timișoara: Amarcord, 1999. 348 p.

173. LA FONTAINE, Henri ; OTLET, Paul. *Organisation internationale du travail intellectuel*. Bruxelles: Palais mondial, 1921. 19 p.

174. LAHARY, Dominique. La conjuration pour des accès thématique aux catalogues. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2005, nr. 4, p. 29-30.

175. LANSON, Gustave. *Manuel bibliographique de la littérature française moderne: 1500-1900*. 2-ème éd. revue et complétée. Vol. 1-3. Paris: Hachette, 1911-1914. Vol. 1. 1911. XVI, 271 p.; Vol. 2. 1914. XIV, 269 p.; Vol. 3. 1914. XV, 394 p.

176. LANSON, Gustave. *Încercări de metodă, critică și istorie literară*. În rom. de Marina Dimov. Pref. de Paul Cornea. București: Univers, 1974. 316 p.

„Nu vreau să afirm doar că opera literară este un intermediar între scriitor și public; că duce gândirea scriitorului spre public; ci, și tocmai aici este miezul problemei, că ea conține deja publicul. Imaginea pe care spiritul o dă despre sine într-o carte este determinată, între toate imaginile complexității schimbătoare a individului, de reprezentarea pe care acel spirit și-o face despre publicul căruia i se adresează; este tocmai aceea pe care reprezentarea respectivă o cere. Publicul comandă opera ce-i va fi prezentată, o comandă fără a fi conștient că o face.”

177. LAPELERIE, François. La qualité essentielle du bibliothécaire. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1998, nr. 6, p. 68-74.

178. LAPELERIE, François. Pédagogie et lecture(s) à l'université. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 2, p. 56-65.

179. LE COADIC, Yves - F. *Știința informării*. Trad. Elena Tîrziman. București: Sigma, 2004. 104 p. (Interfețe).

180. *Lecteurs et lectures en éducation*. Sous la direction de Jean Hassenforder. Paris: L'Harmattan; INRP, 1993. 360 p.

Culegerea cuprinde 25 de „itinerarii de lectură” ale unor profesori și cercetători care ne introduc în știința educației.

Alături de experiențele unei munci intelectuale susținute, lucrarea pune în evidență resursele documentare și științifice care au jalonat itinerariile profesionale ale unor personalități ca

Jean Auba, Paul Armier, Claude Bernard, Carmel Camilleri, Louis Cros, Maurice Debesse, Gaston Mialaret, Olivier Reboul .

181. LE MAREC, Joëlle. Le public: définitions et représentations. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 2, p. 50-55.

182. LENZ, Siegfried. *Modelul*. Trad. de Ion Roman. București: Univers, 1978. 407 p. (Romanul secolului XX).

„Un model, așa cum și-l închipuie dânsul, reprezintă tocmai un prilej nimerit de dezvoltare a capacităților critice, un ajutor în examinarea diferitelor situații; modelul înfățișează ceea ce e posibil de la caz la caz, arată concret unde ajungi dacă îl urmezi necondiționat. Principiul, putem spune fără ocol, principiul pedagogic bogat în semnificații se rezumă în cuvântul: autotransfer. Ne transpunem în mod riguros în ceilalți și ne aflăm pe noi înșine. Pe calea autotransferului recunoaștem ceea ce ne leagă, dar și ceea ce ne desparte, suntem de acord, dar ne și delimităm, examinăm ceea ce ni se pare vrednic de învățat și învățăm să înțelegem. Ceea ce interesează nu e repetarea, ci aprecierea deosebirilor, iar lucrul acesta, dacă nu mă-nșel, se înscrie fără discuție în sfera criticii .”(p. 129).

183. LEON, Gh. N. *Cum se scrie o carte (cu privire specială la economia politică)*. București: Cartea Românească, 1936. 125 p.

184. LE SAUX, Annie. La formation à l'information scientifique et technique dans l'enseignement supérieur. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1999, nr. 3, p. 113-115.

„Universitatea, ca școală, are un dublu rol – de a se adapta mutațiilor din societate și de a transmite cunoștințe”.

185. LETELLIER, Brigitte. Le droit de lire: une expérience d'animation menée par la Bibliothèque centrale de prêt de la Sarthe depuis 1970. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, jan. 1974, vol. 19, nr. 1, p. 1-19 (între p. 16 și 19, Anexele I-III).

„Valorile pozitive sau negative, vehiculate de carte, ne-au determinat să constatăm că nu există carte neutră, carte anodină și că se poate deci acorda cărții o funcție «politică»; adică, prin lectură, individul ar putea fi invitat sau nu să participe la propria sa viață, aceea a cetății, a țării sale, printr-o cunoaștere minunată a lui însuși, a altora și a lumii.” (p.15).

186 LETELLIER, Brigitte; BERTHET, Jean - Paul. Compte rendu du stage „Animation autour du livre”, 16-20 avril 1973; 29-30 novembre 1973. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1974, Vol. 19, nr. 4, p. 181-193 (I); II, p. 194-196 (Albert Lefort. *Deuxième partie du stage. Synthèse des critiques et conclusions du groupe*), III, p.197-211 (Albert Lefort; Louis Torchet. *Expériences d'animation*).

Din considerațiile participanților privind rolul cărții al lecturii și al bibliotecii s-a degajat o „politică” a bibliotecii concentrată pe patru puncte: 1. *Realitatea lectorului* - nu poate fi studiată la nivel individual, ci al unei colectivități; 2. *Dreptul de a citi* - lectura trebuie să fie considerată ca un act colectiv și voluntar, integrată într-o acțiune culturală de ansamblu; 3. *Bibliotecarul* - un agent al dezvoltării personalității umane, un releu activ între carte și lector; 4. *Bibliotecile, lectorii și non-lectorii* - o regândire a raporturilor între public și personalul bibliotecii.

187. *Libraries without walls 2: the delivery of library services to distant users*: proceedings of a conference held on 17-20 September 1997 at Lesvos, Greece, organized by the Centre for Research in Library and Information Management (CERLIM), Manchester Metropolitan University. Edited by Peter Brophy, Shelagh Fisher and Zoë Clarke. London: Library Association Publishing, 1998, p. 6-13 (Peter Brophy. *Libraries without walls: from vision to reality*), passim.

188. LIICEANU, Gabriel. *Ușa interzisă*. București: Humanitas, 2002. 359 p.

„A scrie nu înseamnă a avea «idei originale», ci a face să intre în vibrație coarda care ești. «Ideile» nu fac doi bani dacă nu sunt efectul final al corzii vibrânde.”(p 291).

„Mi-au trebuit ani și ani de zile ca să înțeleg că problema nu era cât și ce anume citești, ci în ce măsură lecturile tale rămâneau atârinate de vibrația care ești, în ce măsură o slujeau, ajutându-te să o modelezi către expresia ei finală.”(p. 294-295).

189. LINE, Maurice B. Le métier de bibliothécaire: un ensemble de pratiques confuses et discontinues. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1998, nr. 2, p. 44-48.

190. LINE, Maurice B. Bibliotecile într-o economie a informației: bastioanele libertății de informare și ale culturii. În: *Biblioteconomie: culegere de traduceri*, 2000, nr. 4, p. 55-60.

„Mai mult decât orice, oamenii de astăzi trebuie să învețe să aleagă și să filtreze informațiile. /.../În mod categoric, bibliotecile publice au un rol principal în această instruire, pentru că este nevoie de o pregătire îndelungată și minuțioasă înainte de a ști cum trebuie filtrate informațiile, iar cea mai mare parte a oamenilor preferă să se raporteze la o structură clară și să ia lucrurile așa cum sunt decât să gândească și să analizeze ei înșiși.”

191. LOBROT, Michel; ZIMMERMANN, Daniel. *La lecture adulte*. Paris: Les Editions ESF, 1975. 103 p.

„...lectura nu este un simplu proces de decodare. Ea presupune o muncă de structurare de ordin intelectual, o implicare afectivă și o dorință de comunicare.”(p.15).

192. LÖRINCZ, L. Sistemul de cataloage de bibliotecă - instrument de documentare. În: *Studii și cercetări de documentare și bibliologie*, 1966, nr. 2, p. 181-189.

193. MAIORESCU, Titu. *Critice*. Antologie și pref. de Paul Georgescu. București: EPL, 1966, p. 353-364 (*Despre progresul adevărului în judecata lucrărilor literare*), 365-382 (*Din experiență*).

„Regele egiptean Thamus /.../ din adâncă vechime își arătase temerea că mare stricăciune va aduce scrierea între oameni, slăbindu-le memoria, dezvățându-i de la propria gândire și deprinzându-i mai mult cu părerile altora despre înțelepciune decât cu însași înțelepciunea” (p. 355).

„De aici se înțelege și marea valoare a disciplinei intelectuale. Nu câte idei felurite ai adunat în memoria ta este lucrul cel important, ci importantă este legătura între idei” (p. 378).

194. MAIORESCU, Titu. *Opere. /Vol./2*. București: Minerva, 1984, p. 412-417 (*Georges Bengesco: Voltaire. Bibliographie de ses oeuvres.-Tome premier, Paris, Ed. Rouveyre et G. Blond, 1882, 1 vol. în 8 de XX et 494 pagini*).

„Dar este vorba de o lucrare bibliografică, și în asemenea lucrări împărțirea materiei și claritatea tuturor indicărilor trebuincioase sunt, pe lângă o deplină exactitate, condițiile neapărate pentru întrebuițarea cu folos a publicării întregi” (p. 416).

195. MALCLÈS, Louise - Noëlle. *Les sources du travail bibliographique*. T. 1-3. Genève: Librairie E. Droz; Lille: Giard, 1950-1958. T. 1: *Bibliographies générales*. 1950. XVI, 365 p.; T. 2: *Bibliographies spécialisées (Sciences humaines)*. 1952. 954 p.; T. 3: *Bibliographies spécialisées (Sciences exactes et techniques)*. 1958. X, 579 p.

196. MALCLÈS, Louise - Noëlle. *La bibliographie*. Paris: Presses Universitaires de France, 1956. 136 p. (Que sais-je?). -3 ème éd. corrigée. Paris: Presse Universitaires de France, 1967. 136 p. (Que sais-je?).

197. MALCLÈS, Louise - Noëlle. *Manuel de bibliographie*. 2-ème éd. entièrement refondue et mise à jour. Paris: Presse Universitaires de France, 1969. 368 p.

„Despre bibliografia se poate spune că ocupă un sector al bibliologiei sau al științei cărții și că ea își propune să cerceteze, semnaleze, descrie și clasifice documentele imprimate, în

scopul de a constitui repertorii pentru a facilita munca intelectuală” (p. 19).

198. MALCLÈS, Louise - Noëlle. *Notions fondamentales de bibliographie*. 5-e ed. revue et mise a jour. Paris: Ecole Nationale Supérieure de Bibliothécaires, 1969. 60 p.

199. MALIȚA, Mircea. *Zece mii de culturi, o singură civilizație: spre geomodernitatea secolului XXI*. Pref. de Ricardo Diez - Hochleitner, Președintele Clubului de la Roma. București: Nemira, 1998. 368 p.

„Azi computerul este metafora cea mai răspândită pentru funcționarea creierului sau a minții. Natura produce informație și omul o procesează, aidoma unui calculator.”(p. 191).

200. MALLARMÉ, Stéphane. *Divagații. Igitur. O lovitură de zaruri*. Pref., note și comentarii de Mihnea Moroianu. Versiune în limba română de Ioana Diaconescu și Mihnea Moroianu. București: Atlas, 1997, p. 165-168 (*Cartea, instrument spiritual*), 242-243 (*Prefață*), 273 (*Asupra evoluției literare*).

„O propoziție emanând de la mine - /.../ - sumară, vrea ca totul pe lume să existe pentru a ajunge la o carte.”(p. 165).

201. MANOLESCU, Nicolae. *O ușă abia întredeschisă*. București: Cartea Românească, 1986, p. 15-18 (*Surorile siameze*), 42-47 (*Scrisul și cititul*), 95-99 (*Sentimentul orașului*).

202. MANOLESCU, Nicolae. *Desenul din covor*. București: Cartea Românească, 1988, p.61-63 (*Întâlnire de gradul doi*)

203. MANOLESCU, Nicolae. *Cărțile au suflet*. Iași: Moldova, 1995, p. 13-15 (*Petrușka sau despre lectură*), 79-81 (*Cărțile au suflet*).

204. MANOLESCU, Nicolae. *Inutile silogisme de morală practică*. București: Albatros, 2003, p. 115-117 (*Viață și cărți*),

126-128 (*Intellectualul și omul de afaceri*), 265-267 (*Un dram de știință*), 486-487 (*Actualitatea lecturii și studiul*), 491-493 (*Breviar*), passim.

„Lectura are și avantajul de a putea fi reluată. Viața nu.” (p. 116).

„De altfel, *Părul Berenicei* este chiar jurnalul scrierii (între 1961 și 1964) a lui *Matei Iliescu*, iar *Meteorologia lecturii*, un eseu târziu și destul de dificil, o a doua oglindă în care romanul său de debut se reflectă, cu «bibliografia» care i-a stat la bază, cu, adică, operele care au țesut covorul intertextual al romanului propriu.” (p. 489).

„Cititorul naiv este acela pentru care cărțile sunt viața și care, citindu-le, se emoționează, plânge, râde, se sperie, are revelații sau coșmaruri. Criticul ucide toate aceste bucurii inocente. Dar pot fi ele măcar evocate ? Mai este vreo cale deschisă spre universul dintâi al lecturii ? Multe dintre eseuri povestesc lecturi naive de altădată. Cât anume din povestire e autentic și cât e contrafăcut ?...” (p.17).

205. MANOLIU-DABIJA, Anca. *Context și inferențe în lectura activă: modele teoretice și cercetări experimentale: studiu de psihologie cognitivă și psiholingvistică*. Ed. bilingvă. București: Știință și Tehnică, 2001. X, 310 p.: fig.

206. MARIÁS, Javier. *Romanul Oxfordului*. Ed. a 2-a. Trad. Tudora Șandru Mehedinți. București: Univers, 2006. 221p. (Colecția Cotidianul).

„Anticariatele, pentru amatori, sunt paradisul prăfuit și ascuns al Angliei, frecventat pe deasupra de seniorii cei mai distinși din regat. Varietatea și mulțimea lor, inepuizabila bogăție a fondurilor, rapiditatea cu care și le reînnoiau, imposibilitatea de a le cerceta vreodată temeinic, comerțul redus dar prosper pe care îl reprezintă, le prefac într-un teritoriu veșnic surprinzător și rentabil. În timpul celor doi ani de iscodire și vânătoare cu mâinile acoperite de mănuși, am descoperit minuni de negăsit în alte părți, la prețuri ridicole, cum sunt cele șaptesprezece tomuri ale primei și unicei ediții complete din *O mie și una de nopți*, de Sir Richard Francis Burton (mai

cunoscut de anticari drept Captain Burton), care s-au publicat acum mai bine de un veac într-un tiraj limitat la o mie de exemplare numerotate ale fiecărui volum, numai pentru abonații de la Burton Club și cu angajamentul (îndeplinit) de a nu mări niciodată tirajul și de a nu reedita lucrarea; într-adevăr, acest exuberant text victorian nu s-a mai tipărit în veci; au mai apărut doar câteva selecțiuni sau ediții ilegale care, pretinzându-se complete, au fost de fapt epurate de tot ceea ce pe vremea aceea s-a considerat (sau a considerat nevasta lui Burton) a fi obscenitate.” (p. 77-78).

207. MARINO, Adrian. „Urmărintd mereu o documentare metodică, tenace, îndârjită...”/Convorbire realizată de Nicolae Florescu/. În: *Revista de istorie și teorie literară*, apr.-iun. 1985, 33, nr. 2, p. 62-67.(Confesiuni literare).

208. MĂRCULESCU, Sorin. *Semne de carte*. București: Cartea Românească, 1988, p. 12-43 (*Dámaso Alonso: Drum către sălașul interior*).

D. Alonso: „Bibliotecile: sunt ca un domeniu unic, întins, ca marea care pătrunde prin toate regiunile lumii. La fel aici sau acolo, în America sau în Europa, bibliotecă publică sau particulară. Să intrăm în acest domeniu. Înăuntru domnesc ordinea și tăcerea sau, cel mult, uneori - ca în propriul meu ungher - glasurile vesele și îndrăgite ale prieteniei. Ordine, tradiție, inovație și tăcere, acolo, între veacuri domoale de iubire și de inteligență, sedimentate în cărți, în timp ce, afară, urlă, vanitoase, ura și neînțelegerea.”(p. 43-44).

209. MĂRUȚĂ, Silvia. Repertorii de teze de doctorat apărute în țară și în străinătate. În: *Teoria și practica în informarea documentară și biblioteconomie*. București: INID, 1975, p. 50-61.

Repertoriile sunt clasificate după extinderea sferei (generale și de specialitate), după scop (de evidențiere și înregistrare), după locul extinderii (naționale, regionale, locale), după data de apariție (retrospective și curente).

210. McKENZIE, Donald Francis. *La bibliographie et la sociologie des textes*. Trad. de l'anglais par Marc Amfreville. Pref. de Roger Chartier. Paris: Ed. du Cercle de la librairie, 1991. 119 p.

Autorul face o disociere între text și carte, considerând că nu orice text este o carte. Pentru el producțiile orale, datele informatizate sunt texte. „Ideea de carte” constă în efectele, sensurile și formele acesteia.

211. McLuhan, Marshall. *Galaxia Gutenberg: omul și era tiparului*. Cuvânt înainte Victor Ernest Mașek. Trad. din lb. engleză L. și P. Năvodaru. București: Edit. Politică, 1975. 456 p.

„Până la apariția cinematografului, nu a existat nicăieri în lume un mijloc atât de eficient cum e cartea în ce privește difuzarea unei imagini personale. Cultura manuscrisului nu a încurajat dezvoltarea unor aspirații mari în direcția aceasta. Tiparul da.”(p. 219).

212. MENDOZA, Plinio Apuleyo. *Parfumul de guayaba: convorbiri cu Gabriel Garcia Márquez*. Trad. de Miruna Ionescu. București: Curtea Veche Publishing, 2002. 124 p.

„Tata citește mereu tot ce-i cade în mână: pe cei mai buni autori de literatură, toate ziarele, toate revistele, foi de propagandă, manuale despre frigider, orice o fi. Nu cunosc pe nimeni atât de mușcat de viciul lecturii.”(p. 17).

„Cred, în realitate, că în munca literară ești totdeauna singur. Ca un naufragiat în mijlocul mării. Da, este profesiunea cea mai solitară din lume. Nimeni nu te poate ajuta să scrii ceea ce ai de scris.” (p. 25).

213. MERCIER, Louis - Sébastien. *Anul 2440 sau Un vis cum n-a mai fost*. Trad. de Radu Toma. Introducere, pref. și tabel cronologic de Irina Bădescu. București: Minerva, 1986. XXV, 260 p. (BPT; 1263). /Roman editat în 1771/.

214. *Metode și tehnici de muncă intelectuală*. /De/ Leon Țopa, Georgeta Lăzărescu, Ion Negura.../et al./ București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1979. 207 p.

215. *Metodologia de aplicare a normelor ISBD (M)*. Lucrare elaborată de Ioana Borocan și Constanța Dumitrășconiu. Ed. a 2-a. București: Imprimax, 1994. 164 p.

216. MEYRIAT, Jean. Un siècle de documentation: la chose et le mot. În: *Documentaliste - Sciences de l'information*, 1 juillet 1993, vol. 30, nr. 4-5, p. 192-198.

217. MEYRIAT, Jean. Documentalistes et bibliothécaires: regards croisés sur leur formation. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1996, nr. 6, p. 37-40.

218. MICHAUD, Ginette. *Lire le fragment: transfert et théorie de la lecture chez Roland Barthes*. Québec: Hurtubise HMH Ltéc, 1989. 321 p.

219. MIHĂIEȘ, Mircea. *Cartea eșecurilor: eseu despre rescriere*. București: Univers, 1990. 264 p.

220. MIHĂILĂ, Ecaterina. *Receptarea poetică*. București: Edit. Eminescu, 1980. 220 p.

„A cunoaște și a valorifica sunt două grade diferite de a reflecta realitatea. A cunoaște înseamnă a reflecta conform structurilor proprii obiectului, iar a valorifica înseamnă a reflecta conform structurii proprii subiectului.”(p. 46).

221. MILLER, Henry. *Tropicul Capricornului*. Trad. de Antoaneta Radian. București: Univers, 2009. 333 p.

„Gândul de a scrie o carte mă înspăimântă: am atâtea de spus și nu știu de unde sau cum să încep. /.../ Chiar dacă aș putea scrie cartea pe care vreau eu s-o scriu, nimeni nu ar citi-o - îmi cunosc eu prea bine compatrioții.” (p. 98).

222. MONTALE, Eugenio. *Auto da fé: cronache in due tempi*. Milano: Casa editrice il Saggiatore, 1966, /p. 11/.

223. MORTET, Charles. *Leçon d'ouverture du cours de bibliographie et de service des bibliothèques*, faite a l'École des Chartes, le 8 dec. 1897. Paris: A. Chevalier - Marescq, 1898. 14 p.

224. MORTET, Charles. *Le format des livres: notions pratiques suivies de recherche historiques*. Paris: E. Champion, /1925/. 60 p.

225. MUSTER, Dumitru H. Bibliografie - bibliologie - biblioteconomie: lămuriri și precizări. În: *Hrisovul*, 1942, 2, p. 107-118.

226. MUSTER, Dumitru. *Metodologia cercetării în educație și învățământ: ghid în elaborarea și prezentarea de comunicări și lucrări metodico - științifice de grad*. București: Litera, 1985. 208 p.

227. NAICU, Olimpiu; CERESANU, Camelia; STĂNESCU, Octavian. *Organizarea și exploatarea bazelor de date bibliografice: material metodologic*. București: INID, 1991. 92 p.: fig., tab.

228. NEGRARU, Maria. Începuturile bibliografiei lingvistice românești. În: *Biblioteca*, 1983, nr. 1-2, p. 51-52.

229. NOICA, Constantin. *Echilibrul spiritual*. București: Humanitas, 1998, p. 339-340 (*Cartea pe care n-o citea Ioana D'Arc*), 347-352 (*Formă, formare, informare*) /Conferință ținută la radio în 1943/, 437-438 /Notă/.

230. NOICA, Constantin. *Jurnal filozofic*. București: Humanitas, 1999. 119 p.

231. OLTEANU, Virgil. *Din istoria și arta cărții: lexicon*. București: Edit. Enciclopedică, 1992. 400 p.

232. ORTEGA Y GASSET, José. *Misiunea Universității*. Trad. și pref.: Andrei Ionescu. București: Univers, 1999. 88 p. (Mica Bibliotecă Univers). /Prima ediție în 1930/.

„Dar a ști nu este același lucru cu a cerceta. A cerceta înseamnă a descoperi un adevăr sau opusul său, a demonstra o eroare. A ști înseamnă pur și simplu a lua cunoștință pe deplin de acest adevăr, a-l podeda după ce a fost descoperit, a-l dobândi.”(p. 56).

233. OTLET, Paul. *L'Organisation internationale du livre, de la bibliographie et de la documentation*. Paris: Jouve, 1925. 15 p.

234. OTLET, Paul. *Traité de documentation. Le livre sur le livre, théorie et pratique*. Bruxelles: Palais mondiale, 1934. 431 p.

235. OWEN, Lynette. *Tranzacțiile privind dreptul de autor în domeniul operelor literare: ghid practic pentru editurile din România*. Trad. în lb. română: Magda Groza. București: Edit. Tehnică, 1997. 135 p. (Repere juridice). /Cuprinde: *Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe*, p. 111-135/.

236. PALER, Octavian. *Polemici cordiale*. Bucuresti: Cartea Românească, 1983. 367 p.

„În ziua când am aflat că Borges imagina paradisul ca o bibliotecă, am jubilat. Deveneam astfel victima fericită a unei prejudecăți. Deoarece cărțile înseamnă mult, dar nu pot însemna mai mult decât viața și n-o pot înlocui.” (p. 264).

„Anatole France se temea că într-o zi vom deveni toți bibliotecari și că atunci totul va fi sfârșit pentru noi. Dar nu cred că e un pericol real, de care să ne temem. /.../Mai lucid se dovedește în această privință Alphonse Daudet care observa că pe bibliotecile multora s-ar putea scrie, ca pe fiolele de la farmacie «de uz extern».” (p. 314).

237. PAMUK, Orhan. *Viața cea nouă*. București: Curtea Veche, 2006. 324 p.

238. PANDREA, Maria. *Tehnici ale muncii intelectuale: tehnici și metode în sprijinul studiului individual*. București: Oscar Print, 1997. 274 p. - Cu titlul: *Munca intelectuală: metode și tehnici*. București: Edit. Victor, 2000. 224 p.: tab.

239. PAPY, Fabrice. Au-delà de la transfiguration du catalogue. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2005, nr. 4, p. 5-12.

240. PAREYSON, Luigi. *Estetica: teoria formativității*. Trad. Marian Papahagi. București: Univers, 1977. 456 p.

„nu există acces spre opera de artă decât prin intermediul *execuției* ce i se dă, fie că această muncă este împărțită între un intermediar și un ascultător sau spectator, fie că se găsește adunată în întregime în lectorul care are acces direct la operă.”(p. 292).

241. PAVEL, Dan. *Bibliopolis: eseu asupra metamorfozelor cărții*. București: Cartea Românească, 1990. 192 p.

„...biblioteca se naște din nevoia de a ține minte totul, de unde și «furia» anumitor colecționari sau intelectuali; există un principiu pragmatic, cel care dictează alcătuirea unei biblioteci în funcție de nevoia de a strânge la un loc cărțile de care un intelectual sau erudit are nevoie când lucrează; există un principiu posesiv, iar aici se încadrează toate cazurile de snobism, mecenat, teaurizare etc., adică tot ceea ce contribuie la alcătuirea unei biblioteci din alte rațiuni decât cele intelectuale. Indiferent de principiul care dictează alcătuirea bibliotecii, tot cartea totală este cea presupusă, fie că este concepută ca scop, fie ca mijloc pentru altceva. Într-un fel, procedeul simplei alcătuirii a cărților este o recunoaștere implicită a imposibilității realizării cărții totale. Într-un alt fel, acest procedeu este un semn al neputinței umane și de a înțelege cartea totală. Dacă ea s-ar afla între noi, nu am mai avea nevoie de alte cărți.” (p. 174).

242. PAVESE, Cesare. *Meseria de a trăi: (jurnal 1935-1950)*. Trad., note și postf. de Florin Chirițescu. București: EPLU, 1967. 392 p.

„Citind nu căutăm idei noi, ci gânduri pe care le-am avut dinainte și care capătă, pe pagină, un sigiliu de confirmare. Ne surprinde să găsim la alții cuvinte care răsună într-o zonă de mult a noastră - în care trăim de mult - și făcând-o să vibreze ne îngăduie să sesizăm noi puncte de plecare în interiorul nostru.” (p. 129).

243. PAVIĆ, Milorad. *Dicționarul Khazar: roman - lexic în 100000 de cuvinte*. Trad. din lb. sârbă de Mariana Ștefănescu. București: Nemira, 1998. 320 p.

„...doar cel care e deprins a citi în rânduială o carte poate recrea lumea. /.../ este greu de închipuit în ziua de azi un cititor care să urmărească temeinic firul narațiunii pentru a da de sensul tănuț al cărții; publicul cititor din prezent socoate că imaginația este numai treaba scriitorului, de care el se simte scutit. Cu atât mai mult când e vorba de un dicționar. Pentru un asemenea cititor cartea nu are nevoie de o clepsidră interioară care să-l înștiințeze când trebuie inversat sensul cititului, pentru că cititorul de azi nu-și mai schimbă deloc felul de-a citi.”(p. 18).

„Dicționarul este o carte care îți fură timpul cu țârâita, zi de zi, dar care, cu anii, îți răpește multă vreme. Pierdere care nu trebuie nesocotită. Îndeosebi dacă se are în vedere că, în general, lectura este o treabă dubioasă. O carte folosită la citit poate fi lecuită sau ucisă. Cum la fel de bine poate fi schimbată, îngrașată ori violată. Sau i se poate schimba cursul, căci mereu se pierde câte ceva dintr-o carte, mai cad niște litere printre rânduri, se mai pierd niște pagini printre degete, așa cum altele îți se înfoaie în fața ochilor ca o varză.”(p. 309).

244. PAYOT, Jules. *Le travail intellectuel et la volonté: suite à „L'éducation de la volonté”*. Paris: Felix Alcan, 1920. XV, 272 p.

245. PEPYS, Samuel. *Jurnal: 1660-1669*. În rom. de Costache Popa și Ileana Vulpescu. Cu o pref. de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. București: EPLU, 1965. 624 p.

246. PESSOA, Fernando. *Cartea neliniștirii*. Ed. Richard Zenith. Trad. din portugheză, pref. și note de Dinu Flămând. București: Humanitas Fiction, 2009. 615 p.

„A scrie înseamnă a obiectiva visuri, înseamnă a crea o lume exterioară care ne oferă recompensa evidentă a temperamentului nostru de scriitor. A publica înseamnă a dăruia această lume exterioară altora.” (p. 245).

„Nu cunosc plăcere mai mare decât cea a cărților; însă citesc puțin. Cărțile sunt niște prezentări în fața viselor, și nu are nevoie de nici un fel de prezentare cel care, cu ușurința firească a vieții, intră în conversație cu ele.

N-am putut niciodată să citesc o carte abandonându-mă total; de fiecare dată, în mod progresiv, comentariul inteligenței sau cel al imaginației intervineau să tulbure firul povestirii. După câteva minute, eu eram cel care scria cartea, iar ceea ce era scris nu se afla niciunde.” (p. 440).

247. PETRESCU, Camil. *Teze și antiteze*. Ed. îngrij., pref. și tabel cronologic de Aurel Petrescu. București: Minerva, 1971, p.73-79 (*Profesorul și gânditorul P. P. Negulescu*), 288-302 (*Puncte de reper*).

„Omul greșit informat nu are dreptul să fie de bună - credință. E pe cale să transforme o simplă eroare în crimă.” (p. 298).

248. PETRESCU, Radu. *Meteorologia lecturii*. București: Cartea Românească, 1982. 264 p.

Autorul propune o schiță a literaturii europene prin decuparea unor texte clasice aparținând lui Homer, Virgiliu, Ariosto, Flaubert, Joyce. Prin registrele diferite ale (re)lecturii, cartea apare ca „sinonim al legii morale”, ca „model al lumii”, ca „obiect magic”.

249. PLEȘU, Andrei. *Minima moralia: elemente pentru o etică a intervalului*. București: Cartea Românească, 1988, p. 94-110 (*Excurs 2: Sensul culturii în lumea contemporană*).

„Se pare că Cicero a folosit cel dintâi cuvântul «cultură» în sensul în care îl folosim și noi astăzi, derivându-l dintr-un verb latin, din «colere», care însemna «a cultiva pământul». Cultura era la Roma – o spun cu oarecare malițiozitate – o formă de agricultură, un fel de a îngriji valori deja existente.” (p. 104).

250. PODGOREANU, Anca. Bibliografia - un «topos» al informării. În: *Buletinul ABIR*, 1997, Vol. 8, nr. 3, p. 12-16.

251. PODGOREANU, Anca. Activitatea de informare - documentare în Biblioteca Centrală Universitară din București. În: *50 de ani de învățământ superior brașovean: 1948-1998: sesiune științifică jubiliară*. Brașov: Universitatea Transilvania Brașov, 1998, p. 37-42.

252. PODGOREANU, Anca. Metamorfozele bibliografiei. În: *Lumina slovei scrise: lucrările sesiunii naționale de comunicări științifice*. Vol. 4. Sibiu: Alma Mater, 2007, p. 123-129.

253. POPPER, Karl. Epistemologia fără subiect cunoscător. În: *Epistemologie. Orientări contemporane*. București: Edit. Politică, 1974, p. 69-120.

254. PORUMBEANU, Octavia-Luciana. Teoria și practica informației. București: Edit. Universității, 2003. 175 p.

255. POULET, Georges. *Conștiința critică*. București: Univers, 1979, p. 289-293 (*Fenomenologia conștiinței critice*).

„Ia o carte și, dimpotrivă, o vei vedea oferindu-se, deschizându-se. Tocmai această deschidere a cărții îmi pare un lucru excepțional și important. Cartea nu se închide în propriile ei contururi; ea nu se instalează în ele ca o fortăreață. Existând în sine, ea nu cere nimic mai mult decât să existe în afara ei ori să te lase să exiști în ea. Pe scurt, ceea ce este extraordinar în

cazul cărții e faptul că între tine și ea barierele cad. Ești în ea, ea este în tine, nu mai există nici afară, nici înăuntru.”(p. 291).

256. PRÉVOTEAU, Marie - Hélène; UTARD, Jean - Claude. *Manuel de bibliographie générale*. Paris: Éditions du Cercle de la Librairie, 1995. 311 p.

257. PROUST, Marcel. *Eseuri*. Trad., pref. și note de Irina Mavrodin. București: Univers, 1981, p. 19-59 (*Note de lectură*).

„...diferența esențială dintre o carte și un prieten nu constă în înțelepciunea lor mai mare sau mai mică, ci în felul cum comunicăm cu ei, lectura, spre deosebire de conversație, însemnând pentru fiecare dintre noi faptul de a primi ceea ce ne comunică o altă gândire, dar rămânând totodată singuri, continuând, adică, să ne bucurăm de forța intelectuală pe care o dă singurătatea și pe care conversația o risipește pe dată.” (p. 36).

258. PUȘCARIU, Sextil. *Pour l'organisation du travail scientifique: la fiche internationale - l'index général*. Cluj: Inst. de Arte Grafice Ardealul, 1926. 11 p.

259. PYNCHON, Thomas. V. Trad. de Horia - Florian Popescu. Postf. de Geta Dumitriu. București: Univers, 2000. 512 p.

260. RABELAIS, François. *Gargantua și Pantagruel*. În rom. de Al. Hodoș. Pref. de N. N. Condeescu. București: EPLU, 1967. 639 p.

„Gândul meu a fost ca fiecare dintre dumneavoastră, lăsând la o parte orice trebi, să nu-și mai bată capul cu ele, ci uitând necazurile, să folosească fără altă grijă sau împiedicare toate ceasurile din zi cu cititul acestor pagini, până va ajunge la a le ști pe dinafară.” (p. 169).

261. RAD, Ilie. *Cum se scrie un text științific: disciplinele umaniste*. Ed. a 2-a, rev. și adăugită. Iași: Polirom, 2008. 296 p.

262. *Raport despre mersul instituției* /Fundăția Universitară Carol I / către *Maiestatea Sa Regele*. București: Impr. Statului, /1896-1912/.

263. RĂBOACĂ, Gheorghe; CIUCUR, Dumitru. *Metodologia cercetării științelor economice*. București: Edit. Fundăției „România de Măine”, 1999. 216 p.

„Consultarea specialiștilor este o *necesitate imperioasă* în orice cercetare științifică./.../Consultarea specialiștilor se poate efectua pe întregul traseu al cercetării, în toate etapele și fazele acesteia.” (p. 119).

264. RĂDULESCU, Mihaela. *Metodologia cercetării științifice: elaborarea lucrărilor de licență, masterat, doctorat*. /Manual universitar/. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 2006. 184 p.

265. REBOUL, Jacqueline. *Du bon usage des bibliographies*. Préf. de Gilbert Nigay. Paris: Gauthier-Villars, 1973. 239 p.

Sinteza este o inițiere a cititorului în diferitele instrumente de lucru existente într-o bibliotecă de studiu.

266. REBOUL, Olivier. Le cours ou le livre ? Propos sur l'enseignement à l'université. În: *Perspectives Documentaires en Sciences de l'Éducation*, 1989, nr. 17, p. 105-111.

„Inconvenientul unor bucăți alese este de a da o cultură în mozaic, distrugând ceea ce este adesea cel mai important într-o operă, unitatea sa organică. Dacă ai curajul să studiezi cărți întregi, cred că se ajunge la o inteligență în profunzime și, în același timp, la bucuria de a citi, pe care n-o găsești în textele alese.”

267. REBREANU, Liviu. Munca intelectuală. În: *România*, 24 ian. 1924, 2 , nr. 82, p. 2.

268. REGNEALĂ, Mircea. *Microformatele în informarea tehnico - științifică*. București: Edit. Științifică și Enciclopedică, 1988. 151 p. (Știința pentru toți; 302).

269. REGNEALĂ, Mircea. *Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința informării*. Ed. a 2-a rev. și adăugită. Vol. 1-2. București: FABR, 2001. Vol. 1: A-L. 410 p.; Vol. 2: M-Z. 426 p.

270. REGNEALĂ, Mircea. *Studii de biblioteconomie*. Constanța: Ex Ponto, 2001, p. 11-57 (*Funcțiile bibliotecilor din Antichitate până în Renaștere și rolul lor cultural*), 167-212 (*Corelația biblioteconomie - documentare și implicațiile ei contemporane*), 213-244 (*Biblioteca și informația în epoca contemporană*), 245-269 (*Bibliotecile și copyright-ul documentelor clasice și electronice: preocupări internaționale*).

271. REGNEALĂ, Mircea. Accesul liber la informații și libertatea de exprimare. În: *Buletin ABIR*, 2004, vol. 15, nr. 2, p. 25-26.

„Bibliotecile vor achiziționa, organiza și disemina informațiile în mod liber respingând orice formă de cenzură.”

272. REGNEALĂ, Mircea. *Noi studii de biblioteconomie*. București: ABR, 2009, p. 24-36 (*Profesia de bibliotecar*), 115-132 (*Conceptul de bibliotecă în societatea cunoașterii*), 140-265 (*Tipologia documentară*), 297-309 (*Biblioteca universitară în era digitală*), 365-375 (*Care mai e rostul bibliotecarului*), 376-387 (*Instituționalizarea și dezinstituționalizarea profesiei de bibliotecar*).

273. RICHAUDEAU, François. *La lisibilité*. Paris: Retz, 1969. 302 p.

274. RIFFATERRE, Michael. *La production du texte*. Paris: Éditions du Seuil, 1979, p. 7-27 (*L'explication des faits littéraires*), 163-174 (*Production du récit: l'humour dans Les Misérables*).

275. RIONDET, Odile. Formation à la recherche d'information: les contenus et les méthodes en question. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1999, nr. 4, p. 40-45.

„O metodă este o atitudine interioară de rigoare, atât intelectuală cât și etică”.

276. ROBINE, Nicole. Lectura. În: Robert Escarpit. *Literar și social*. București: Univers, 1974, p. 219-244.

„Oricare ar fi diferitele sensuri pe care le-am putea considera pentru termenul de lectură, toate includ semnificația de transmitere și de comunicare.”(p.219).

„Lectura reprezintă, simultan și succesiv, toate elementele comunicării, deoarece ea este comunicantul, comunicatul, comunicarea și ea dă naștere unui informat: cititorul care, la rândul său, este cel care creează lectura. Lectura este reciprocitate.”(p. 221).

„Comunicarea între cel care informează și cel care este informat este indirectă. Lectura nu este o conversație, ea nu e o corespondență în sensul epistolar al cuvântului. A citi nu înseamnă a stabili o succesiune de schimburi de mesaje. Alegând o carte din rafturile unei biblioteci /.../ cititorul alege totuși un anumit tip de mesaj.”(p. 224).

277. ROMAN, Eliza. Grigore C. Moisil: 1906-1973. În: *Revista bibliotecilor*, 1973, nr. 6, p. 362-363.

278. ROMANESCU, Vasile. *Istoria unei cărți: opera completă*. Cu o pref. de C. Rasidescu. București: Cartea Românească, 1944. 255 p.

279. ROȘ, Viorel; BOGDAN, Dragoș; SPINEANU-MATEI, Octavia. *Dreptul de autor și drepturile conexe: tratat*. București: All Beck, 2005. 725 p./Cuprinde: *Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe*, p. 595-662/.

280. ROTHE, Arnold. O convenție literară neglijată: titlul./Trad. Sorin Mărculescu /. În: *Revista de istorie și teorie*

literară, ian.-mar. 1985, 33, nr. 1, p. 64-69 (I); apr.-iun., nr. 2, p. 53-58 (II); iul.-sep., nr. 3, p. 47-51 (III).

281. RUBAKIN, Nikolai. *Introducere în psihologia bibliologică*. Documentul IV. Editor: J. Povolozky. Paris, 1922, volumul I, p. 4-44. În: Robert Escarpit. *Literar și social*. București: Univers, 1974, p. 288-299.

„...psihologia bibliologică abordează studiul cărții nu din punctul de vedere al importanței culturale a operei și al valorii ei în cel mai larg sens al cuvântului, ci ea privește cartea ca pe un fel de aparat, instrument psihologic, care servește pentru a promova în ființa intimă a cititorului experiențe determinate și complexe.”(p. 228).

„Psihologia bibliologiei îndrăznește să afirme că o carte, în măsura în care este citită, e funcție a celui care o citește. O carte este ceea ce se gândește despre ea, indiferent dacă «cel ce gândește» este un cititor izolat, o unitate sau o colectivitate, un grup social, o pătură socială, o clasă, un cerc de oameni, o națiune.” (p.292).

282. SABY, Frédéric. Faut-il refonder la bibliothéconomie? În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1998, nr. 2, p. 21-24.

283. SAINTE-BEUVE. *Portrete literare*. Trad. Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu. București: EPLU, 1967, p. 539-556 (*Eseu de critică literară*).

„Fericită vârstă, unde e oare ? Și căreia nimic nu-i mai seamănă astăzi, când citești, atent la fiecare pas, chestionându-te fără încetare, întrebându-te dacă acesta e textul cel bun, dacă nu e alterat, dacă autorul pe care-l savurezi n-a luat asta de altundeva, dacă a copiat realitatea sau dacă a inventat, dacă e într-adevăr original și în ce mod, dacă e credincios firii lui...” (p. 556).

284. SARTRE, Jean-Paul. *Qu'est-ce que la littérature?* Paris: Gallimard, 1964. 381 p.

„Operația scrisului o implică pe aceea a lecturii. Aceasta reprezintă efortul conjugat al autorului și cititorului, care va da naștere acelui obiect concret și imaginar care este creația spiritului.” (p. 55).

285. SARTRE, Jean-Paul. *Greața*. Pref. de Irina Mavrodin. Trad. de Alexandru George. București: Univers, 1990. 231 p.

„Alt gen de carte. Nu prea știu bine care anume, dar ar trebui ca în spatele cuvintelor tipărite, în spatele paginilor, cititorul să ghicească ceva care n-ar exista, care ar fi pe deasupra existenței. O întâmplare, de exemplu, așa cum nu se poate întâmpla, o aventură. /.../ O carte. Firește, asta ar fi la început doar o muncă plicticoasă și obositoare, asta nu m-ar împiedica să exist nici să simt că exist. Dar ar veni desigur un moment când cartea va fi scrisă, când va rămâne în urma mea și cred că trecutul mi se va lumina în oarecare măsură. Poate că atunci aș fi în stare să-mi amintesc prin el viața fără repulsie.” (p. 228-229).

286. SAUVAGEAU, Philippe. Les grandes bibliothèques: leur mission et leur insertion dans le paysage documentaire. În: *Documentation et bibliothèques*, juil.-sept. 1991, vol. 37, p. 95-98.

287. SCHUWER, Philippe. *Tratat practic de editare*. Trad. de Doina Lica și Beatrice Stanciu. Ed. nouă, rev., întregită și adusă la zi. Timișoara: Amarcord, 1999. 635 p.

288. SCOTT CARD, Orson. Originistul. În: *Prietenii Fundației: în onoarea lui Isaac Asimov*. Antologie alcătuită de Martin H. Greenberg. București: Nemira, 1995, p. 373-460.

289. SEBASTIAN, Mihail. *Eseuri. Cronici. Memorial*. Ed. îngrij. și pref. de Cornelia Ștefănescu. București: Minerva, 1972, p. 23-26 (*Semne pe un dulap cu cărți*), 26-27 (*Atitudinii*), 136-138 (*Romanul cu cheie*), 314-329 (*Hortensia Papadat*).

Bengescu), 680-683 (*Elogiul cărților uitate*), 683-685 (*Scurt pamflet împotriva omului literar*).

„Cărțile trăiesc nu numai cu resursele lor interioare, ci în raporturile pe care și le stabilesc pe rând cu anii ce trec, în adevărurile ce li se suprapun lent prin faptul viețuirii. Este o armătură intelectuală ce nu face parte din substanța lor primă, dar care nu mai puțin le este în momentul când le cunoaștem, caracteristică.” (p. 681).

290. SIMION, Eugen. *Sfidarea retoricii. Jurnal german*. Ed. a 2-a. București: Vulturul Românesc, 1999. 409 p.

„...totul se transformă (frumosul este ideea sensibilă în mișcare), ceva se pierde, esențialul se păstrează și se reinventează.”(p. 12).

„Tudor Vianu cere, în fond, creatorului să ajungă la armonie și să năzuiască spre capodoperă. Tinde și el, ca și E. Lovinescu și G. Călinescu, spre un clasicism fundamental, pe deasupra temperamentelor, stilurilor, școlilor literare. El însuși este un spirit sintetic și, când îi recitim azi studiile, vedem că liniștea lui stilistică și apetența lui pentru clasicități se bizuie pe o neliniște lăuntrică stăpânită cu inteligență./.../.Nu-i plac spiritele minore și agresive, flecarii (*oamenii de vorbe*, zice el) și nu manifestă nici o curiozitate pentru naturile frustrate, înveninate în mediocritatea lor. Se povestește despre el următoarea întâmplare. Întâlnit pe stradă, prin anii '50, în preajma Universității, a fost întrebat de un om tânăr:

« - Ce mai faceți, domnule profesor?

- Aștept să obosească nedreptatea.»(p. 334-335).

291. SIMONESCU, Dan. *Curs de teorie a bibliografiei*. București: Academia „Ștefan Gheorghiu”, 1976. 185 p.

„Bibliografia este un mijloc de informare rapidă și completă în munca științifică, este prima etapă a sistemului informațional mondial.” (p. 10).

Bibliografia este „știința care se ocupă cu cercetarea tipăriturilor pentru a le descrie, clasifica și aprecia în vederea informării cititorilor.” (p.15).

292. SOLCAN, Mihail - Radu. *Eseul filosofic: tehnici de elaborare a manuscrisului și elemente de editare și tehnoredactare computerizată*. /Manual universitar/. București:. Edit. Universității din București, 2004. 308 p.

293. SONTAG, Susan. *Împotriva interpretării*. Trad. de Mircea Ivănescu. Postf. de Mihaela Anghelescu Irimia. București: Univers, 2000. 368 p.

„Vechiul stil de interpretare era insistent, dar respectuos; el ridică o altă semnificație peste cea literală. Stilul modern de interpretare excavează, și, pe măsură ce excavează, distruge; sapă «în spatele» textului, pentru a găsi un subtext care este cel adevărat./.../ A înțelege înseamnă a interpreta. Și a interpreta înseamnă a reformula fenomenul, de fapt a găsi un echivalent al acestuia.

Astfel, interpretarea nu este (cum presupun cei mai mulți) o valoare absolută, un gest mental situat într-un domeniu atemporal al aptitudinilor. Interpretarea trebuie ea însăși evaluată, în cadrul unei viziuni istorice a conștiinței umane. În anumite contexte culturale, interpretarea este un act eliberator. E un mijloc de a revizui, de a reexamina valorile, de a evada din trecutul mort.” (p. 16-17).

294. *Spiritualitatea lui Istrate Micescu*. Coord. dr. George Anca. Red.: Nicolae Baltă. București: Biblioteca Pedagogică Națională, 1998, p. 6-21 (*Istrate I. Micescu: Spiritualitatea lui Istrate N. Micescu*).

295. *Spiru C. Haret: 1851-1912: biobibliografie*. Red.: Lili Rusea, Viorica Prodan. București: Biblioteca Centrală Universitară, 2005. CXXVIII, 389 p.

296. STANCA, Radu. *Problema cititului: contribuții la estetica fenomenului literar*. Ed. îngrij. și pref. de Mircea Muthu. Cluj-Napoca: Clusium, 1997. 48 p.

297. STANCIU, Ilie. *Călătorie în lumea cărții: mică enciclopedie ilustrată*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1970. 319p.: tab., facs., il.

298. STĂNESCU, Ileana; BARA, Stere și FRĂȚILĂ, Laurențiu. *Schiță pentru elaborarea lucrării de licență*. București: Eficient, 1996. 182 p.

299. STEIN, Henri. *Manuel de bibliographie générale*. Paris: Alphonse Picard, 1897. XX, 895 p.

300. STOICA, Dan. *Curs de metode bibliografice de cercetare*. Iași: Edit. Universității „Al. I. Cuza”, 2000. 108 p.

301. STOICA, Ion. *Bibliografia și informarea documentară: repere teoretice*. București: Litera, 1973. 25 p.

302. STOICA, Ion. Locul și rolul bibliotecii în complexul universitar. În: *Teoria și practica în informarea documentară și biblioteconomie*. București: INID, 1976, p. 7-23.

303. STOICA, Ion. *Informație și cultură: sinteze, reflecții, atitudini*. Pref. de Gh. Buluță. București: Edit. Tehnică, 1997, p. 67, 137-140 (*Titu Maiorescu și tehnica muncii intelectuale*).

304. STOICA, Ion. *Interferențe biblioteconomice*. Constanța: Ex Ponto, 1997, p. 3-6 (*A citi, citire*), 13-18 (*Biblioteca și cercetarea*), 77-85 (*Colecțiile bibliotecilor universitare*), 86-92 (*Imperativul coordonării în bibliografia universitară*), 128-134 (*Biblioteca universitară și profilul științific al specialistului*), 135-143 (*Bibliotecile și viața universitară*), 144-151 (*Orientarea utilizatorilor*), passim.

305. STOICA, Ion. *Structuri și relații informaționale în dezvoltarea învățământului și a cercetării românești: o încercare de sinteză*. București: Alternative, 1997, p. 59-77 (*Condiția instrumentală*), passim.

306. STOICA, Ion. *Criza în structurile infodocumentare: sensuri și semnificații contemporane*. Constanța: Ex Ponto, 2001. 223 p.

307. STOICA, Ion. *Puterea cărții*. Constanța: Ex Ponto, 2005, p. 29-33 (*Bibliografia ca operă*), 47-53 (*Rigorile și valențele bibliografiei analitice*), 79-95 (*Numai cercetarea salvează*), 96-101 (*Profesiile informării documentare și educația permanentă*), passim.

308. STOICA, Ion. *Sensul schimbării în universul infodocumentar*. Constanța: Ex Ponto, 2009, p. 21-77 (*Între universul adițional și universul critic*), 79-132 (*Repere în abordarea educației pentru informație*), 149-172 (*Exigențe contemporane în cercetarea infodocumentară*), 173-182 (*Spațiul infodocumentar*), 183-192 (*Simbolistica denumirilor*).

309. STRATILESCU, Eleonora. Cum se poate selecționa cartea de valoare? În: *Preocupări literare*, apr. 1940, 5, nr. 4, p. 197-200.

310. ȘCHIOPU, Irina. Reflecții asupra teoriei bibliografiei franceze. În: *Teoria și practica în informarea documentară și biblioteconomie*. București: INID, 1976, p. 91-98.

311. ȘERBĂNESCU, Andra. *Cum se scrie un text: introducere în tehnica redactării*. Ed. a 3-a. Iași: Polirom, 2005. 264 p.

312. TAFFARELLI, Jean-Louis. Pour une redéfinition de la bibliographie. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 1980, nr. 7, p. 347-348.

„Bibliografia este acest sector al științei informării care constituie stocuri ordonate de referințe la documente și le face accesibile celor care le cer, folosind fără diferențiere procedee manuale sau automatizate”. (p. 348).

313. TAPSCOTT, Don. *The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*. New York: McGraw Hill, 1997*

„Apare un nou mijloc de comunicare între oameni, ce poate dovedi că depășește toate revoluțiile precedente. Computerul, de la unealtă de gestiune a informației se extinde ca un instrument pentru comunicații. Multimedia interactivă și așa-numita autostradă a informației, cu INTERNET-ul ca exemplu, reprezintă o nouă economie bazată pe legarea în rețele a inteligenței umane.”

314. TEODORU, Vitalie. *Performanțe intelectuale: ghid de informare documentară*. București: Editis, 1993. 128 p.: fig., tab.

„Din punctul de vedere al informării documentare, informația reprezintă un *ansamblu de date* ordonate rațional în legătură cu un fapt, subiect sau eveniment și care se află în formă comunicabilă.” (p. 31).

315. THEODORESCU, Barbu. *Manualul bibliotecarului*. București: Edit. Casei Școalelor, 1939. 203 p.

316. THEODORESCU, Barbu. *Istoria bibliografiei române*. București: Edit. Enciclopedică Română, 1972. 432 p.

317. THYS-CLÉMENT, Françoise. La société de la connaissance: le paradoxe de l'évolution des missions des bibliothèques universitaires. În: *Bulletin des Bibliothèques de France*, 2001, nr. 6, p. 56-66.

„Cunoașterea se distinge de informație prin faptul că ea pune în operă competențe cognitive.” (p. 56).

318. TODORANU, Dimitrie. *Îndrumări universitare*. Cluj: Tipogr. Cartea Românească, 1936. 132 p.

Îndrumări de ordin practic privitoare la planul de lucru, orele de studiu, elaborarea bibliografiei, lectura, întocmirea fișelor.

319. TODOROV, Tzvetan. *Abuzurile memoriei*. Timișoara: Amarcord, 1999. 63 p.

320. TOMA, Doina. *Tehnici de redactare a unui text: de la eseu la lucrarea de absolvire*. Brașov: Universitatea Transilvania Brașov, 2001. 90 p.

321. TOMA, Eugeniu. Indexurile de trimiteri bibliografice. În: *Studii și cercetări de documentare și bibliologie*, 1966, nr.1, p. 25-34.

322. TOMESCU, Mircea; PÂRNUȚĂ, Gheorghe; IANCOVICI, Simona. *Reguli pentru descrierea publicațiilor*. București: Edit. Didactică și Pedagogică, 1958. 174 p.

323. TOTH, Imre. *Palimpsest: teologia negativă a triumghiului*. În rom: de Petru Creția. /Prefață:/ Ultimul palimpsest de Petru Creția. București: Humanitas, 1995. 366 p.

324. TZIGARA - SAMURCAȘ, Alexandru. Fundația Universitară Carol I. În: *Boabe de grâu*, iun. 1932, 3, nr. 6, p. 193-204.

325. TZIGARA - SAMURCAȘ, Alexandru. Importanța cărții și a bibliotecilor. În: *Convorbiri literare*, ian.-feb. 1932, 64, p. 94-101.

326. TZIGARA - SAMURCAȘ, Alexandru. *Fundațiunea Universitară Carol I: 1891-1931*. București: Socec, 1933. XI, 168 p., 29 pl.

„Cărțile sunt cele mai practice instrumente de cultură și cele mai sigure mijloace de comunicare a ideilor.” (p.VIII).

327. TZIGARA - SAMURCAȘ, Alexandru. Palatul Fundației Regele Carol I. În: *Revista Fundațiilor Regale*, dec. 1944, 11, nr.12, p.661-667.

328. VALERY, Paul. *Poezii. Dialoguri. Poetică și estetică*. Ed. îngrij. și pref. de Ștefan Aug. Doinaș. Trad. de Ștefan Aug. Doinaș, Alina Ledeanu și Marius Ghica. București: Univers, 1989, p. 554-749 (*Poetică și estetică*), 751-865 (*Caiete*).

„Trebuie să privim cărțile peste umărul autorului” (p. 732).

„Ce preferi, Domnule Autor, să fii citit de o mie de ori de câte un singur cititor sau să fii citit o dată de către o sută de mii de cititori ?

- De o mie de ori de către o sută de mii de cititori, răspunde Ființa de litere.” (p. 737)

„Mai întâi bucurie. - Apoi, lecție tehnică. - În sfârșit, document.” (p.748).

329. VÂLSAN, G. *Sfaturi pentru studenți*. București: Casa Școalelor, 1942. 143 p., 2pl.

Alături de lecții privind educația fizică și morală, se prezintă și o „reeducare intelectuală”: sfaturi privitoare la organizarea muncii intelectuale – citirea metodică, activă, luarea de note pe fișe separate, clasarea notelor.

330. VIANU, Tudor. *Filosofia culturii*. Ed. a 2-a. București: Publicom, 1945, p. 21-29 (*Definiția culturii*), 190-200 (*Școala ca mijloc al culturii*).

„Ceea ce se numește cultură profesională este în termenii proprii ai filosofiei culturii, o cultură parțială.

Prin cultură generală „se înțelege mai degrabă o mobilare a minții cu cunoștințe de tot felul, împrumutate tuturor domeniilor spiritului omenesc.”(p. 27).

331. VIANU, Tudor. Criza cititului și a ...citorilor. În: *Buletinul „Săptămânii culturii”*, Buzău, mai 1947, p. 2.

332. VIANU, Tudor. *Jurnal*. Ed. a 2-a. București: Edit. Eminescu, 1970, p. 38-42 (*Despărțirea de Camil*), 103-105 (*Citire și privire*), 134-137 (*Citire și recitare*), 316-317 (*Catedră. Cap. Cunoașterea de sine*).

333. VIANU, Tudor. *Opere. /Vol./9. Studii de filozofie a culturii*. Ed. de Gelu Ionescu și George Gană. București: Minerva, 1980, p. 146-151 (*Prioritatea documentului*), 152-156 (*Specialiști și diletanți*).

334. VIANU, Tudor. *Opere. /Vol./10. Studii de literatură universală și comparată*. Ed. de Gelu Ionescu și George Gană. București: Minerva, 1982, p. 7-21 (*Literatura universală și literatura națională*).

335. VIANU, Tudor. *Studii de literatură română*. București: Edit. Fundației PRO, 2003, p.9-29 (*Metoda de cercetare în istoria literară*).

336. VIȘINESCU, Victor. Adnotarea bibliografică. În: *Biblioteca*, 1989, nr. 1, p. 14-16.

337. VLĂDESCU, Ion. *Adunarea, clasarea și păstrarea materialului istoric: sistemul fișelor și al cărților numerotate, documentul - fișe*. Craiova: Scrisul Românesc, /1925/. 36 p.

338. VOSGANIAN, Varujan. *Cartea șoaptelor*. Roman. Iași: Polirom, 2009. 528 p.

„Oamenii au cărat cărțile cu sacii. Nu știau dacă e bine sau nu să arate că ar fi avut cărți interzise. Cărțile sucesc mințile și nasc dușmani ai poporului. Lista de cărți era atât de lungă, până și texte din manualele școlare erau prinse acolo, încât era imposibil ca cineva să nu aibă în casă măcar o carte interzisă. /.../ Excavatoarele împingându-le, saci sfâșiați, lăsând să curgă foi și coperti amestecate de-a valma, cu iz de scrin vechi, de năframe nedespăturite. Apoi, mirosul înțepător și sclipirea benzinei turnate peste. Și focul.” (p.123).

339. VULCĂNESCU, Mircea M. Organizarea muncii intelectuale: scurte indicațiuni privitoare la organizarea tehnică a muncii intelectuale folositoare studentului pentru prepararea lucrărilor de seminar și personale. În: *Călăuza studentului*:

vademecum academicum, 1928-1929. București: Cartea Românească, 1928, p. 289-320.

Planul propus de autor prevede: alegerea și precizarea unui subiect, adunarea materialului (informația bibliografică, lectura și organizarea ei), clasarea materialului, prelucrarea acestuia și, în final, redactarea lucrării (o redactare provizorie și una definitivă).

340. WALLER, Suzanne; MASSE, Claudine. *L'analyse documentaire: une approche méthodologique*. Paris: ADBS, 1999. 319 p.

„Analiza documentară constă în extragerea dintr-un text a întregului sens pentru a-l transmite celui care are nevoie de el.”

341. WILDE, Oscar. *Portretul lui Dorian Gray*. Trad. de D. Mazilu. București: EPL, 1967. XXXIII, 390 p. (BPT. 365).

342. WOOLF, Virginia. *Jurnalul unei scriitoare*. În rom. de Mihai Miroiu. București: Univers, 1980. 430 p.

„Să încep să citesc cu creionul în mână, să descopăr, să mă năpustesc asupra unui cuvânt, să mă gândesc la expresii când mă aflu pe un teren nou rămâne una din marile mele emoții.” (p. 177).

„Piatra de încercare a unei cărți (din punctul de vedere al autorului) este să ajungă să creeze un spațiu în care să introduci, în modul cel mai firesc, tot ceea ce dorești să spui.” (p. 183-184).

343. *World of books and information: essays in honour of Lord Dainton*. Edit. by Maurice Line. London: The British Library, 1987. VIII, 214 p.

344. ZAIȚ, Dumitru. *Elemente de metodologia cercetării: ghid practic de elaborare a lucrărilor de licență*. Iași: Edit. Universității „Al.I. Cuza”, 1997. 111 p.: tab.

345. ZARIFOPOL, Paul. *Pentru arta literară*. Vol. 1. București: Edit. Fundației Culturale Române, 1997, p. 74-75 (*Metoda de lucru*), 78-80 (*În procesul intelectualilor*), 81-84 (*Intelectualul*), 90-95 (*Cuvântul în libertate*), 120-122 (*Marxism amuzant*).

„Scriitorul care-i altceva decât un imitator verbal obligă implicit pe cetitor să se cerceteze pentru a-și evalua capacitatea de înțelegere față de materia și forma scrierii. Fiindcă un asemenea scriitor a plecat doar de la o experiență proprie *neverbală*, și de acolo a ajuns la cuvinte; iar cetitorul trebuie să facă același drum în direcție opusă: de la cuvinte la un cuprins de cunoștințe *neverbale*, pe care trebuie să-l creeze el, cetitorul, urmând și rezistând sugestiilor scriitorului.” (p. 94).

ANEXA NR. 1

Expresii latinești folosite în lucrările științifice

Ab initio	= de la început
Ad litteram	= modalitate prin care un autor este citat întocmai, la literă.
Addenda	= ceea ce se adaugă, de obicei, la sfârșitul unei lucrări.
Alias	= de altfel, numit și
Apud	= după, citat în
Cfr.	= în conformitate cu
Confer (cf.)	= vezi, compară, confruntă; indicația trimite la o altă sursă.
Editio princeps	= prima ediție, inițial a unui autor vechi
Ex libris (meis)	= din cărțile (mele); vignietă desenată sau gravată, lipită de bibliofili pe cărțile personale și care are adăugat, manuscris sau tipărit, numele sau deviza lor.
Facsimil	= fă un lucru asemănător; copie fidelă a unui text, desen etc.
Ibidem (Ibid, Ib.)	= în același loc, în aceeași lucrare; se arată că fraza sau citatul la care se face referire se află la pagina sau capitolul pomenit anterior. Se folosește,

avertizează U. Eco (117)
„numai atunci când vrem să
repetăm exact citatul notei
precedente”. (p. 172)

Idem (Id.)	= aceeași lucrare sau de același autor
In extenso	= pe larg, în întregime
In-folio	= format de carte în care coala de tipar este pliată în două, formând patru pagini.
In nuce	= în esență
In-octavo	= format de carte în care coala de tipar este pliată în opt, formând șaisprezece pagini.
In-quarto	= format de carte în care coala de tipar este pliată în patru, formând opt pagini.
Infra (Inf.)	= mai departe, mai jos
Loco citato (loc.cit.)	= în locul citat
Ne varietur	= să nu fie nimic schimbat; se folosește pentru a desemna o ediție care prezintă un text în forma sa definitivă.
Nota bene (N.B.)	= notă pusă în marginea sau în partea de jos a unui text pentru a atrage atenția cititorului.
Opus citatum (op. cit.)	= opera citată
Passim	= ici și colo; se folosește în citări

pentru a arăta că referințele privitoare la un subiect se găsesc în toată opera.

- Post-Scriptum(P.S.) = adaos la sfârșitul unei scrisori, după semnătură, dar și la sfârșitul unui volum pentru a semnala unele interpretări, corecturi sau explicații
- Recto (folio recto) = prima pagină a unei foi; pagina din dreapta a unei cărți
- Sequens (sq.) = și următoarea
- Sic = așa, astfel; cuvântul se pune în paranteză, în interiorul unui text, după un cuvânt sau o expresie, dar și la sfârșitul unui text; dacă autorul citat „deși demn de menționat, cade într-o eroare evidentă, de stil sau de informație, voi trebuie să respectați eroarea sa, dar s-o semnalati cititorului.” (117, p.175)
- Sine anno (s.a.) = fără an; se folosește în descrierile bibliografice când nu se cunoaște anul de editare a unei lucrări.
- Sine loco (s.l.) = fără loc; se folosește în descrierile bibliografice când nu se cunoaște locul de editare a unei lucrări.
- Sine nomine (s.n.) = fără nume; se folosește în descrierile bibliografice când nu se cunoaște numele editurii sau tipografiei care a executat lucrarea.

Supra (sup.)	= deasupra, mai sus; cuvântul trimite la un pasaj anterior.
Verso (folio verso)	= reversul unei foi, dosul paginii; partea din stânga a unei cărți
Vide (v.)	= vezi, a se vedea

ANEXA NR. 2

Standarde care reglementează activitatea infodocumentară**STASURI**

8231-68	Documente primare.Terminologie
8232-68	Documente secundare. Terminologie
8254-68	Index de subiecte al unei publicații
8256-68	Prescurtări de cuvinte tipice românești din referințe bibliografice
4260-69	Fișa de catalog pentru bibliotecă
8301-69	Informare și documentare.Terminologie
8330-69	Prescurtări de cuvinte tipice străine din referințe bibliografice
8352-69	Fișa – document pentru selecție manuală
8353-69	Fișa – termen pentru selecție manuală
8397-69	Alcătuirea titlurilor de lucrări științifice și tehnice
8471-69	Prescurtări de cuvinte generice din titlurile de publicații periodice
6158-70	Referințe bibliografice. Elemente esențiale și suplimentare

8636-70	Orânduirea în catalogul alfabetic pe nume de autori și titluri și în indexuri
8748-70	Fișe /termen/ cu selecție vizuală. Prescripții generale
9082-71	Semne de notare pentru definitivarea manuscriselor destinate tipăririi
6072-73	Publicații periodice. Cuprinsul
6073 -73	Publicații periodice. Presentare redacțională
6074-73	Publicații periodice. Prescurtarea titlurilor
6443-73	Publicații periodice. Presentarea redacțională a articolelor
6075-73	Publicații periodice. Manșeta bibliografică
6590-73	Publicații. Terminologie
9467- 73	Numerotarea diviziunilor și subdiviziunilor în documentele scrise
9905-74	Brevete de invenții și documente similare. Referințe bibliografice. Elemente esențiale și complementare
10081-75	Repertorii de biblioteci și centre de informare - documentare
8254-76	Indexuri de publicații
10829-77	Biblioteci. Terminologie
5309/2-78	Transliterația caracterelor grecești
8396-78	Cărți și broșuri. Foi de titlu

6442-79	Rezumate pentru publicații și documente
8780-79	Indicative de limbi, de țară și de autoritate
6074-81	Prescurtarea titlurilor publicațiilor în serie
8301-81	Informare și documentare. Terminologie
11497- 81	Sumar analitic pentru publicații în serie
8256-82	Prescurtarea cuvintelor și expresiilor tipice românești și străine din referințele bibliografice
8660-82	Cărți și broșuri. Presentare redacțională
5309/3-87	Transliterația caracterelor arabe în caractere latine
5309/4-87	Transliterația caracterelor ebraice în caractere latine
5309/5-87	Transcrierea caracterelor chineze
12538-87	Antetul microfișelor de monografii și publicații seriale
6443-88	Prezentarea articolelor din publicațiile periodice științifice și tehnice și din alte publicații seriale similare
6072-88	Prezentarea cuprinsului publicațiilor periodice
6073-88	Prezentarea redacțională a publicațiilor periodice
1032-89	Corecturi tipografice

5309/1-89	Transliterația caracterelor chirilice slave în caractere latine
10792-89	Numerotarea internațională standardizată a publicațiilor seriale (ISSN)
12208-90	Coduri pentru reprezentarea denumirilor de țări
9467-91	Numerotarea diviziunilor și subdiviziunilor în documentele scrise

S R ISO

9230: 1993	Determinarea indicilor de preț pentru cărțile și publicațiile seriale achiziționate de bibliotecă
5127:1993	Vocabular. Partea 11: Documente audio-vizuale
2108:1994	Sistem Internațional pentru Numerotarea Cărților (ISBN)
639: 1995	Cod pentru reprezentarea denumirilor de limbi
690: 1996	Referințe bibliografice. Conținut, formă și structură
259-2:1996	Transliterarea caracterelor ebraice în caractere latine. Partea 2: Transliterarea simplificată
233-2:1996	Transliterarea caracterelor arabe în caractere latine. Partea 2: Limba arabă. Transliterație simplificată

832: 1996	Descriere și referințe bibliografice. Reguli pentru abrevierea termenilor bibliografici
10957:1996	Număr Internațional Standardizat pentru Muzică (ISMN)
9: 1997	Transliterarea caracterelor chirilice în caractere latine. Limbi slave și neslave
8777:1998	Comenzi pentru sistemele interactive de căutare a informației
214: 1999	Rezumate pentru publicații și documentare
843: 1999	Conversia caracterelor grecești în caractere latine
4: 2000	Reguli pentru abrevierea cuvintelor din titlu și a titlurilor de publicații
860:2000	Armonizarea conceptelor și a termenilor
999: 2000	Principii directe pentru conținutul, structura și prezentarea indexurilor
11620:2000	Indicatori de performanță pentru biblioteci
13420: 2000	Clasificarea Zecimală Universală. Indici de bază
690-2: 2001	Referințe bibliografice. Partea 2: Documente electronice complete sau părți de documente
9707:2002	Statistici referitoare la producția și distribuția cărților, ziarelor, periodicelor și publicațiilor electronice
3166-1: 2002	Coduri pentru reprezentarea denumirilor de țări și a subdiviziunilor lor. Partea 1:

Coduri de țări

7154: 2002	Principii de ordonare bibliografică
2789:2003	Statistici internaționale de bibliotecă
2108: 2006	Numărul Internațional Standardizat pentru Carte (ISBN)
15489-1:2007	Managementul înregistrărilor. Partea 1: Generalități
704: 2008	Activitatea în domeniul terminologiei. Principii și metode
10241: 2008	Standarde internaționale de terminologie. Elaborare și prezentare

**Elemente obligatorii și facultative
ale referințelor bibliografice
conform Standardelor ISO 690 și ISO 690-2**

Documente tradiționale

Monografii

Responsabilitate principală (autor, colectivitate) (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (editor, traducător, ilustrator)
(*Facultativ*)

Ediție (Obligatoriu)

Publicare (localitate, editură) (*Facultativ*)

An (Obligatoriu)

Paginație (*Facultativ*)

Colecție (*Facultativ*)

Note (*Facultativ*)

Număr standard (Obligatoriu)

Părți și contribuții în monografii

Părți

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlul documentului gazdă (Obligatoriu)

Ediție (Obligatoriu)

Numerotarea părții (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (*Facultativ*)

Publicare (*Facultativ*)

An (Obligatoriu)

Localizare în cadrul documentului gazdă (capitol, secțiune)
(Obligatoriu)

Contribuții

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Responsabilitate principală pentru documentul gazdă (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Ediție (Obligatoriu)

Publicare (*Facultativ*)

An (Obligatoriu)

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Articole în publicații seriale

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (Obligatoriu)

Titlul documentului gazdă (Obligatoriu)

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Documente electronice**Monografii, baze de date, programe de calculator**

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Tip de suport (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (editor, traducător, ilustrator, destinatar de poștă electronică etc.) (*Facultativ*)

Ediție (versiune, producție, nivel etc.) (Obligatoriu)

Loc de publicare (Obligatoriu)

Editor (Obligatoriu)

Data de publicare (Obligatoriu)

Data actualizării / revizuirii (Obligatoriu)

Data citării (Obligatoriu pentru documente online)

Colecție (*Facultativ*)

Note (*Facultativ*)

Disponibilitate și acces (Obligatoriu pentru documente online)

Număr standard (Obligatoriu)

Părți și contribuții în monografii, baze de date sau programe de calculator

Părți

Responsabilitate principală a documentului gazdă (Obligatoriu)

Titlul documentului gazdă (Obligatoriu)

Tip de suport (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (*Facultativ*)

Ediție (Obligatoriu)

Editor (Obligatoriu)

Data de publicare (Obligatoriu)

Data actualizării / revizuirii (Obligatoriu)

Data citării (Obligatoriu pentru documente online)

Capitol sau element de identificare (Obligatoriu)

Titlu (al părții) (Obligatoriu)

Numerotare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Disponibilitate și acces (Obligatoriu pentru documente online)

Număr standard (Obligatoriu)

Contribuții

Responsabilitate principală (a contribuției) (Obligatoriu)

Titlu (al contribuției) (Obligatoriu)

Responsabilitate principală (a documentului gazdă) (Obligatoriu)

Titlu (al documentului gazdă) (Obligatoriu)

Tip de suport (Obligatoriu)

Responsabilitate secundară (a documentului gazdă) (*Facultativ*)

Ediție (Obligatoriu)

Loc de publicare (Obligatoriu)

Data de publicare (Obligatoriu)

Data actualizării / revizuirii (Obligatoriu)

Data citării (Obligatoriu pentru documente online)

Numerotare în cadrul documentului gazdă (*Facultativ*)

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Note (*Facultativ*)

Disponibilitate și acces (Obligatoriu pentru documente online)

Număr standard (Obligatoriu)

Articole în publicații seriale

Responsabilitate principală (Obligatoriu)

Titlu (Obligatoriu)

Titlu al publicației seriale (Obligatoriu)

Tip de suport (Obligatoriu)

Ediție (Obligatoriu)

Număr (Obligatoriu)

Data actualizării /revizuirii (Obligatoriu)

Data citării (Obligatoriu pentru documente online)

Localizare în cadrul documentului gazdă (Obligatoriu)

Disponibilitate și acces (Obligatoriu pentru documente online)

Număr standard (Obligatoriu)